HIRKA-İ SAADET DAİRESİ VE
MUKADDES
EMANETLER

Allah'ın ilmi adedince salât ve selâm ile
O'nun yüksek huzuruna...

KAYNAK KİTAPLIĞI

Hırka-i Saadet Dairesi ve Mukaddes Emânetler

T.C.
Kültür ve Turizm Bakanlığı
Kültür Varlıkları ve Müzeler
Genel Müdürlüğü'nün
izni ile yayımlanmıştır.

ISBN: 978-9944-125-60-4

Yayın No: 105

Kısıklı Mahallesi Meltem Sokak No: 5
34676 Üsküdar / İSTANBUL
Tel : 0 216 318 42 88
Faks : 0 216 318 52 20
www.kaynakyayinlari.com.tr
www.kutsalemanetler.com

Yazarı: Hilmi AYDIN
Fotoğraflar: Bahadır TAŞKIN

Renk Ayrımı: SGSM
(Sürat Görsel Sanatlar Merkezi)

Basım Yeri ve Yılı:
Çağlayan A.Ş.
Sarınç Yolu Üzeri No:7 Gaziemir / İZMİR
Tel: 0 232 252 20 96
Ekim 2009

Cilt: Numune Basımevi

Copyright ©
Bu eserin tüm yayın hakları saklıdır. Bu kitapta yayınlanan yazı ve resimlerin tamamı ya da bir bölümü, Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü ile Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'den izin alınmadan, fotokopi dahil, optik, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla kopyalanamaz, çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz.

Hırka-i Saadet Dairesi
ve
Mukaddes Emanetler

Hırka-i Saadet Dairesi ve Mukaddes Emanetler

Hilmi AYDIN

İçindekiler

Emânât-ı Mukaddese

Önsöz

Emânetlerin Sarayda Toplanması	2-3
Emânetlerin Sarayda Toplanması	5
Hırka-i Saadet Dairesi ve Bölümleri	14-15
Hırka-i Saadet Dairesi ve Bölümleri	17
Şadırvanlı Sofa	21
Has Oda (Padişahın Taht Odası)	23
Destimal Odası (Has Oda Koğuşu)	31
Arzhane	33
Emânet Hazinesi (Silahdar Hazinesi)	33
Hırka-i Saadet Dairesi'nde Ramazan Ziyareti	34
Hırka-i Saadet Dairesi'nde Kur'an-ı Kerim Okunması	40
Mukaddes Emânetler	51
Hırka-i Saadet	52
Kaside-i Bürde	66
Sancak-ı Şerif (Liva-i Saadet)	68
Peygamber'in (s.a.s) aziz yâdigârı: Ukab	74
Sancak alayla gidiyor	77
Asilere karşı Peygamber (s.a.s) sancağı	81
Hasoda'da Hırka-i Saadet'in yanında	83
Kur'an-ı Kerim'den ilk nüshalar ve Name-i Saadetler	87
Hazret-i Osman'ın (r.a) Mushafı	91
Hazret-i Osman'ın (r.a) Hattıyla Âyet-i Kerîme	95
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Kıpt kavminin reisi Mukavkıs'a Gönderdiği mektup	96
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) el Ahsa Valisi el Münzir b. Sava'ya gönderdiği mektup	98

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s)	
Müseylimetü'l Kezzab'a Gönderdiği mektup	99
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s)	
Haris b. Ebi Şemir el Gassani'ye gönderdiği mektup	100
Mühr-i Saadet	101
Sakal-ı Şerifler	102
Nakş-ı Kadem-î Peygamberî	114
Na'leyn-i Saadet	125
Na'l-i Resûl Manzumesi	130
Na'l-i Saadet Şekilleri	136
Kadeh-i Şerif	139
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Yayı	142
Teyemmüm Taşı	144
Dendan-ı Saadet	146
Gasl-i Nebevî Suyu	148
Asa-i Nebevî	149
Hazret-i Musa'nın (a.s) Asâsı	152
Hazret-i İbrahim'in (a.s) Tenceresi	155
Hazret-i Yusuf'un (a.s) Sarığı	156
Hazret-i Yahya'nın (a.s) Kol ve Kafatası Kemikleri	158
Kâbe Kilit ve Anahtarları (Miftah-ı Şerif)	160
Hacerü'l Esved Mahfazaları	170
Tevbe Kapısı Kanadı	172
Kâbe Olukları	174
Tamirlerle Gelen Teberrükât	178
Kâbe ve Kabr-i Saadet Örtüleri	182
Peygamberlerin Kabirlerinin Örtüleri	195
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Kabir Toprağı	196
Gubar-ı Şerif	198
Medîne'nin Şifalı Toprağı	200

Mescid-i Nebevî'deki
Hurma Ağaçlarından Yapılmış Yelpazeler 201
Hücre-i Saadet'e takdim edilen Buğday 204
Zemzem Sürahileri 205
Mescid-i Nebevî'nin Maketi 206
Kubbetü's-sahra'nın Maketi 207
Destimal 208
Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Gömleği 210
Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Hırkası 212
Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Seccadesi 214
Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Duvağı 216
Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Sandığı 218
Hazret-i Ayşe'nin (r.anhâ) Örtüsü 220
Kamîs-i Seyyidü's Şühedâ 222
Hazret-i Hüseyin'e (r.a) Ait Hırka Parçası 225
Kerbela Toprağı 225
Veysel Karanî (Uveys-el Karnî) Hazretlerinin Külahı 226
İmam-ı Âzam'ın Cübbesi 228
Hazret-i Mevlânâ'nın Tasları 230
Ahmed Rufâi Hazretleri'nin Kabir Toprağı 232
Aziz Mahmud Hüdâî'nin Pabucu 233
Tarikat Tacları ve Takkeler 234
Levhalar 237
Altın Hilye-i Saadet 243
Yazılı Gömlekler, Eşyalar 244
Has Oda'da Kullanılan Eşyalar 252
I. Dünya Savaşı'nda Medîne'den Getirilen Emânetler 260
Kitaplar 270
Sultan Abdülaziz'in Ravza-i Mütahhare'ye Takdim Ettiği
Arzuhal 272
Süyûf-ı Mübâreke (Mübarek Kılıçlar) 276
Seyf-i Nebevî (Resûlullah'ın (s.a.s) Kılıcı) 278
Seyf-i Nebevî (Resûlullah'ın (s.a.s) Kılıcı) 282

Hazret-i Davud'un (a.s) Kılıcı	286
Hazret-i Davud'un (a.s) Kılıcına Ait Bakır Kitabe	290
Hazret-i Ebû Bekir'in (r.a) Kılıcı	295
Hazret-i Ömer'in (r.a) Kılıcı	295
Hazret-i Ömer'in (r.a) Kılıcı	297
Hazret-i Ömer'in (r.a) Kılıcı	299
Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı	301
Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı	302
Hazret-i Ali'nin (r.a) Kılıcı	305
Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı	305
Resûlullah'ın (s.a.s) Kâtibi Ebü'l Hasan'ın (r.a) Kılıcı	306
Ammar bin Yasir'in (r.a) Kılıcı	309
Ca'fer-i Tayyar'ın (r.a) Kılıcı	310
Halid bin Velid'in (r.a) Kılıcı	312
Halid bin Velid'in (r.a) Kılıcı	316
Halid bin Velid'in (r.a) Kılıcı	318
Halid bin Velid'in (r.a) Kılıcı	321
Zeynel Abidin'in (r.a) Kılıcı	322
Zübeyr bin Avvam'ın (r.a) Kılıcı	324
Sahabe Kılıcı	327
Sahabe Kılıcı	329
Silah Bölümündeki Sahabe Kılıçları	331
Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı	332
Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı	335
Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı	337
Muaz bin Cebel'in (r.a) Kılıcı	339
Muaz bin Cebel'in (r.a) Kılıcı	341
Said bin Ubeyde'nin (r.a) Kılıcı	343
Dırar bin Ezver'in (r.a) Kılıcı	345
Faydalanılan Eserler	346
Dipnotlar	350
Kısaltmalar	352
İndex	353

Emânât-ı Mukaddese

Bizim için, geçmiş, gelecek ve bugün, bir vâhidin değişik buudları mâhiyetindedir. Biz, biri asıl, diğerleri tâlî zamanın bu farklı derinliklerini iç içe duyar ve zevk ederiz. Ne var ki, ruh ve mânâ köklerimizden birer nokta, birer çizgi sayılan bazı objelerin çağrıştırdıklarıyla geçmiş daha derince duyulur ve gelecek adına ortaya konan azim, gayret ve kararlılıkla âtî daha ümitbahş bir hâl alır.

Günümüzde, mâziden kalma bir kısım eşyayı güller gibi koklar, öper başımıza koyar; çağrıştırdıklarıyla asırlar ve asırlar ötesini temâşâ ediyor gibi olur ve kendimizi bu tarihî nesnelerin kullanıldığı, ihtiram gördüğü günlerde hissederiz. Onların hemen hepsi, âdeta bize sessiz sessiz yaşayan canlılar gibi gelir. Herkese görünmeyen mânâlar müşâhede ederiz çehrelerinde ve severiz bizden birer parça gibi. Onlara yürekten her bakışımızda bize en tatlı rüya ve hülyâ kapılarını aralarlar ve bizi kendi çağlarına davet ederler. Biz onları, onlar da bizi beraber bulunduğumuz mekânda sımsıcak bir dostlukla kucaklar ve onlardan akan ruh ve mânâyı oksijen gibi yudumlarız.

Ne zaman onları gönülden temâşâya alsak, ninelerimizin, onların da ninelerinin birkaç asırlık sandıkları, dolapları açıldığında duyduğumuz ödağacı ve amber kokusu gibi bir râyihanın ruhumuza işlediğini hisseder; kendimizi tılsımlı bir âlemde sanır, bu antik şeylerin bizlere harfsiz-kelimesiz pek çok şey söylediğine şahit olur ve olduğumuz yerde kalakalırız.

Bu obje ve nesnelerin kıymetleri, günümüzde bir şey yapmalarına bağlı değildir; onların değeri, hatırlattıkları ve işaret ettikleri arkalarındaki mânâlar itibarıyladır. Biz her zaman onlarda, geçmişten, inançlarımızdan birer nokta, birer çizgi gördüğümüzden,

kıymet-i harbiyesi pratik faydasına bağlanmış bir kısım türedi şeyleri değil de, onları müşâhede ettiğimiz zaman derin bir inşirah duyar ve günümüzün darlığından sıyrılarak zaman üstü olmanın enginliklerine açılırız.

Evlerimizin bir yanında bulunan ya da müzeleri dolduran o tarihî eserlere baktıkça ötelerde ne derin hatıra ve hülyâların bulunduğunu keşfediyor gibi olur; onlara dokunan elleri, koklayan burunları, öpen dudakları görüyormuşçasına heyecana kapılır ve onların hâlâ aramızda dolaştıklarını sanırız.

Biz, her zaman bu tarihî nesnelerde, sevip takdir ettiğimiz cedlerimizin inanışlarını, kültürlerini, değer hükümlerini görür; bu ata yâdigârı eşyanın içine âdeta onların ruhları sinmiş gibi telâkki eder ve arkalarından ağladığımız, hatıralarıyla avunduğumuz seleflerimizi pek çok hususiyetleriyle bu antik şeyler içinde bulabiliriz.

Hele bu nesneler, "Hırka-i Saadet" gibi İnsanlığın İftihar Tablosu'nu, "Bânet Suâd" şairi Ka'b b. Züheyr İbn-i Ebi Sülmâ'yı ve dahası bize gelinceye kadar upuzun geçmişiyle değişik saraylarda müslüman hükümdarların hürmet hislerini çağrıştıran mübarek bir cübbe; Allah Rasulü'nün yanından hiç eksik etmediği "Ukab" isimli kutsal sancak; onun mübeccel bir tüyünü bile zâyi etmeyen sahabenin ihtimamı ve arkadan gelenlerin de hiss-i ihtiramıyla o ak çağdan günümüze gelip ulaşmış olan çiçek demetleri gibi O'nun sümbül saçları; her seriyyede yanında taşıdığı, kimsenin canını yakmadığı, insan kanı bulaşmamış o Sahibu'l-imame ve'l-kadîb'in ince kılıcı; bir savaş esnasında yakuta sürtünme sevdasına tutulmuş serseri bir çakılın temasıyla O'nun inci dizisi dişlerinden ayrılıp yere düşmüş mübeccel dendânı; aynı zamanda bir sahib-i asâ olarak hep yanında taşıdığı muazzez asâsı; hayat-ı seniyyelerinde bir kere, canına kastetme niyetiyle üzerine gelen birinin ölmeyecek bir yanı hedeflenerek gerilmiş yayı; hükümdarların, başlarında taçları gibi taşımaya teşne bulundukları "kadem-î şerif" nakşı..

Bunların yanında Hazret-i İbrahim'in bereket kazanı, Hazret-i Musa'nın harika asâsı, Hazret-i Yusuf'un sarığı, Hazret-i Davud'un eliyle yaptığı seyf-i mübareki; aşere-i mübeşşereden bazılarına ait kılıçlar; Hazret-i Osman şehid edildiğinde elinde bulunan Kur'ân-ı Kerim..

Ebu Hanife'nin cübbesi, Üveys el-Karanî'nin külâhı, Abdülkadir Geylâni Hazretleri'nin imâmesi, Hacerü'l-Esved'in altın ve gümüş mahfazaları, kullanılmış altın oluklar... her biri cihan değer mukaddes emânetler ve mübarek eserler ise...

Evet, bütün bunlar, her biri pek çok hâdiseyi çağrıştıran öyle kutsal ve mânâ yüklü eserlerdir ki, hepsi şöyle dursun, bunlardan bir tekinin bile dünyada eşini göstermek mümkün değildir.. ve eşine rastlanması mümkün olmayan diğer bir şey de, milletimi-

ze intikal ettikleri günden itibaren, hükümdarından ricâl-i devlete, ondan ulemâ ve meşâyihe, ondan da bütün halk katmanlarına kadar herkesin onlara gösterdiği saygı ve hürmettir.

Daha ilk günden itibaren hükümdar, sarayının en mûtenâ yerini onlara tahsis etmiş, sonra da hiçbir millette görülmedik bir şekilde hürmette bulunmuş; "Hırka-i Saadet Dairesi" unvan-ı mübecceliyle yâd edilen o buk'a-yı mübareki en güzel Kur'ân okuyan hafız efendilerin kıraatiyle daima canlı ve pürnur kılmış ve başları döndüren bir peygamber/peygamberler ve hak dostları sevgisi sergilemiştir.

O gün-bugün, Hırka-i Saadet Dairesi veya Emânât-ı Mukaddese Odası dediğimiz bu nezih mekân, peygamber sevgisiyle dolup boşalan gönüllerin huzur aradığı ve içinde huzur solukladıkları yerlerden biri hâline gelmiş ve bir ziyaretgâh olmuştur. İnşaallah bundan sonra da, bu hususi daireye karşı duyulan alâka sonsuza kadar hep böyle artarak devam eder ve edecektir.

Bu mekândaki sabit aksesuar ve mukaddes emânetleri, bir fabrikadan seri hâlde çıkmış ham, anlamsız, mücerret süs ve basit birer antik eşya şeklinde görmek kat'iyen doğru değildir. Oradaki iç aksesuar ve müteharrik eşya, özel ihtimamla çok iyi dizayn edilmiş bir bahçedeki canlı çiçekler gibidirler. İçinin desen ve muhtevası, bu mübarek buk'anın mânâsına, umumi edasına o kadar uymuştur ki, her şey âdeta küllî bir planla ele alınıp ortaya konmuş gibidir. Eşya ve mekân öylesine yerli yerinde ve birbiriyle uyum içindedir ki, hiçbir alafranga müzede o tat, o lezzet ve o cazibeyi görmek mümkün değildir. İnsan oraya girince, kendini, Rabb'e yakın duran insanlar komşuluğunda, dünyadan ayrı hususi bir halvethanede veya farklı bir atmosferde sanır; içinden oraya abanır ve bir daha ayrılmak istemez. Bu aydınlık daire içinde insan, her biri bir yüze benzeyen o paha biçilmez nesnelere ne zaman bakıverse, dışarıda çağlayıp duran zamanın bir fanus içine sıkıştırılıp bu mekâna yerleştirildiğini zanneder; mekânın cazibesiyle büyülenir, mistik bir ruh hâliyle mest olur ve engin hülyâlara gömülür.

O dairedeki eşyanın kokusunu, gönlünün ihsaslarıyla duymaya başlayan bir ruh, orada hülyâların en derin şiirini dinler, rüya görüyor gibi tabiatının üstüne yükselir; ruhunda değişik duygulardan en bayıltan renkleriyle çiçekler açılır, bütün benliğini derin bir haz sarar ve dudaklarında tebessüm, inşirahlarla soluklanırken, bu mekânın, rûhânîlerin tanzimiyle bu cazibeye ulaştığını düşünür.

Kendini, oradaki kutsal eşyanın tedâi ettirdiği mülâhazalara bu ölçüde salan bir seyyah, çok farklı hülyalara dalar; yaşadığı hayatın içinde bir farklı zamanda, bir farklı hayatı daha yaşadığını hisseder. Sanki kendi dar zamanı ve içinde bulunduğu sınırlı mekân

yırtılıp da onun yerinde değişik bir âlem peyda olmuşçasına bir hisle irkilir. İnsan burada susarak, hatıralarını harekete geçirerek daha derin bir şiir iklimine açılıverir ve bir sürü hâdisenin dışa aksetmeyen sessiz gürültülerini, bir iç dinleyişiyle duyar. Çevresindeki objeleri canlı, sımsıcak birer tarihî şahsiyet gibi görür. Sükûtları içinde her şeye, ona kucağını açıp bekleyen bir dost edasıyla bakar. Kim bilir belki de, küçük bir gayretle onların içinde neş'et ettikleri zaman dilimine gireceğini de sanır.. ve bu tatlı rüyadan uyandırılacağı âna kadar da bir mest-i temâşâ olarak hep orayı dinler.

Emânât-ı mukaddese, iç derinlikleriyle milletimiz tarafından keşfedilmiş ve merasimlere dönüşen bir saygı ufkunda değerlendirilmiş; onlardan her bir emânetin çağrıştırdığı mülâhazalar, dine hürmet hissimizi şahlandırmış; asırlar ve asırlar boyu gönüllerimizin kıblenümâsı olagelmiştir. Hemen her zaman onlara bakarken ve onları severken, arkalarındaki zatlarla irtibatlarımızı yenilemiş, onları bir kere daha bütün yücelikleriyle duymuşuzdur. Milli ruhun zedelendiği, mukaddeslere hürmetin sarsıldığı dönemlerde bile emânât-ı mukaddeseyi hep derin bir ihtiram hissiyle selamlamış ve onlara karşı hep saygılı olmaya çalışmışızdır.

İşte, bizlere her an mukaddes emânetlerin tılsımlı âlemine girme; çevireceğimiz her sayfasıyla, geçmişin ak hâtıralarına biraz daha dalma; her devri ayrı bir ihtişam ve ayrı bir şân, adetâ dünyâları saran ışıktan tûfân olan seleflerimizin nurdan ırmaklar gibi aktıkları çağlara seyahatler tertip etme fırsatı verecek olan bir eserle tanışıyoruz. Öyle inanıyorum ki; "Mukaddes Emânetler" kitabı, her paragrafı, her fotoğrafı ve her cümlesiyle kadirşinas gönüllerle hasbıhal edecek ve mânâ köklerine bağlı vicdanlara kendi sesinden ne besteler ne besteler sunacak. Kim bilir, değişik çağrışımlara açık hülyalarımıza, çok engin, çok muhtevâlı, en renkli beyanlardan daha beliğ ne hutbeler ne hutbeler îrad edecek.

Bizlere, mazinin kalb atışlarını, hâlin hesap, plân ve aktivitelerini, geleceğin de ümitlerini, hülyalarını duyuracağına; geçmişin sessizlikten örülmüş melodileriyle değişik hafakanlarımızdan sıyrılmamıza, yürüdüğümüz upuzun ve çetrefilli yollarda, refâkat ve vesâyetinde serinlememize vesile olacağına inandığım bu kıymetli eseri kültür hayatımıza kazandıran Hilmi Aydın beyi gönülden tebrik ederim. Ayrıca, bu güzîde kitabı neşreden Kaynak Yayınları'na; Talha Uğurluel bey, Ahmet Doğru bey, Engin Çiftçi bey ve Murat Arabacı bey başta olmak üzere hazırlık safhalarında emeği geçen bütün arkadaşlarımıza teşekkürlerimi sunarım.

***

Önsöz

Ahir zaman Peygamberi Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) etrafında bulunan ve onu canlarından çok seven sahabeleri, tebliğ ettiği dinin esaslarını zaptedip hayatlarında tatbik ettikleri gibi, bu sevgilerinin tezahürü olarak Kendisiyle alâkası olan maddî unsurları da aziz birer hatıra olarak saklamışlardı. Giydiği ayakkabılardan, kıyafetlerden su içtiği kaplara, kullandığı silahlara, dayandığı asalarına, sancağına, Uhud'da kırılan dişine, tıraş sırasında kesilen saç tellerine kadar birçok hatıra bu sevgi ile gelecek nesillere ulaştırıldı. O mübarek simalar, bu hatıralarla aynı zamanda teberrük ediyorlar, büyüklüğüne dünya gözüyle şahit oldukları Resûlullah (s.a.s) hürmetine, Allah'tan bereket diliyorlardı. Hadis kitapları incelendiği zaman, Allah Rasulü'nün (s.a.s), Ashabının Allah ve Peygamber aşkından neş'et eden bu hareketlerine hoşgörü ile yaklaştığı, abdest aldığı suları kapışanlara, uyurken mis kokulu terini koku şişelerine dolduranlara ses çıkarmadığı görülmektedir. Hatta Topkapı Sarayı'nda muhafaza edilen bir hırkasını Ka'b bin Züheyr'e kendi eliyle hediye etmiş, Hırka-i Şerif Camii'ndeki hırkasını Veysel Karani'ye (Uveys el-Karnî) Ashabı vasıtasıyla kendisi göndermişti. Ayrıca Veda Haccı'nda kesilen saçları sahabeler tarafından muhafaza edilmişti.

Allah Resûlü'nün (s.a.s) bu yadigârlarının bir kısmı geçmiş peygamberlerden, Ashabdan ve daha sonra gelen İslâm büyüklerinden hatıraların da ilavesiyle aileler elinde nesilden nesile intikal ederken, bir kısmı da zamanla halifeler nezdinde toplanıp bir nevi hilâfet sembolü olarak kabul edildi. Bir kısmı ise cami, türbe, dergah gibi hayrat binalarına vakfedilerek, inananların Peygamber (s.a.s) hasretini bir nebze olsun gidermelerine fırsat tanındı.

Yavuz Sultan Selim'in (1512 - 1520) Mısır'ın fethiyle (1517) hilâfeti fiilen devralması üzerine, Mekke Şerifi ile Mısır'daki Abbasi halifeleri nezdinde ve İskenderiye Hazinesi'nde bulunan Emânât-ı Mübereke de İstanbul'a getirildi. Hürmet ve muhabbetle bizzat padişahın taht odasında muhafaza edildi. Dört yüz yıl boyunca yirmi dört saat yanı başında edeb, huşu ve huzur içinde Kur'an-ı Kerim okundu. Emanat-ı Mübâreke, Hırka-i Saadet ziyaretleriyle, Sancak-ı Şerif ihraçlarıyla resmi merasimlerde imtiyazlı yerlerini daima muhafaza etti, bu muhteşem manzara asırlarca sürerek günümüze kadar devam edip geldi.

Elinizdeki kitap; Tahsin Öz tarafından 1953 yılında yayımlanan siyah beyaz fotoğraflı "Emanât-ı Mukaddese" isimli yayından sonra günümüze kadar bu konuda yayımlanmış en kapsamlı yayındır. Kitapta yer alan görsel malzemenin çoğunluğu ilk defa siz saygıdeğer okuyucular için gün ışığına kavuşturulmuştur. Altı yüzü aşkın envanter kaydına sahip Emânetlerin üzerlerindeki eski kayıtların birçoğu bu kitabın hazırlıkları sırasında ilk defa okunmuş, Na'leyn-i Saadet, Kadeh-i Şerif gibi çok kıymetli birtakım hatıralar gerçek hüviyetleriyle ortaya çıkmış, bu dairenin bilinenden çok daha zengin bir hazineyi barındırdığına şahit olunmuştur. Ümidimiz, bu eserin bir basamak teşkil etmesi, noksan kalan ya da hatalı yer alan hususların ulaşılacak yeni bilgi ve belgelerle gelecekte daha mükemmel şekilde ortaya konmasıdır.

Kendi alanında büyük bir boşluğu dolduracağına yürekten inandığımız bu yayının Türk ve İslâm Âlemi'nde hayırlara vesile olması temennimizdir. Mukaddes Emânetler'in muhafazasında geçmişten zamanımıza kadar emeği geçenleri rahmet ve minnet duygularıyla yad ediyoruz.

Bu çalışmanın yayınlanmasına vesile olan değerli dost Dr. Süleyman Berk'e, Şamil Kucur'a, araştırmacı yazar Talha Uğurluel'e, Kaynak Kitaplığı yetkilileri ve çalışanlarına, tasarımlarıyla görselliğe anlam katan Engin Çiftçi ve Murat Arabacı'ya, Topkapı Sarayı Müzesi Müdürü Sn. Filiz Çağman'a, tüm mesai arkadaşlarıma, titiz bir şekilde fotoğrafların çekimini gerçekleştiren Bahadır Taşkın'a, çalışmalarım sırasında desteklerini gördüğüm Tarih ve Düşünce Dergisi sahibi ve Genel Yayın Müdürü Mehmet Fatih Can'a teşekkür ederim. Varlıklarıyla hayatıma anlam katan babam ve hocam Abdurrahman Aydın'a, annem Melahat Aydın'a, çalışmalarım sırasında gösterdikleri sabır ve destek için eşim Müzeyyen Aydın'a, çocuklarım Nazlıhan, Oğuzhan ve Zehra Aydın'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Kitabın editörlüğünü, bütün bilgi ve birikimini büyük bir alçak gönüllülükle aktararak gerçekleştiren, değerli arkadaşım, araştırmacı, Sn. Ahmet Doğru beyefendiye bütün samimiyetimle hasseten teşekkür ederim.

Sanat tarihini ve inanç dünyasını ilgilendiren böyle bir konunun kaleme alınmasında ananeden gelen uslûba ve geleneğin aynen aktarılmasına mümkün olduğunca dikkat edilmiştir. Bu uslûbun, eserin bilimselliğine zarar vermeyeceğine, bilakis gelecekteki araştırmacılara yardımcı olacağına inanırken, mesuliyet ve zorluklarını idrak ile hazırlama cesaretinde bulunduğumuz bu kitapta görülebilecek hataların afvolunmasını niyaz ediyoruz.

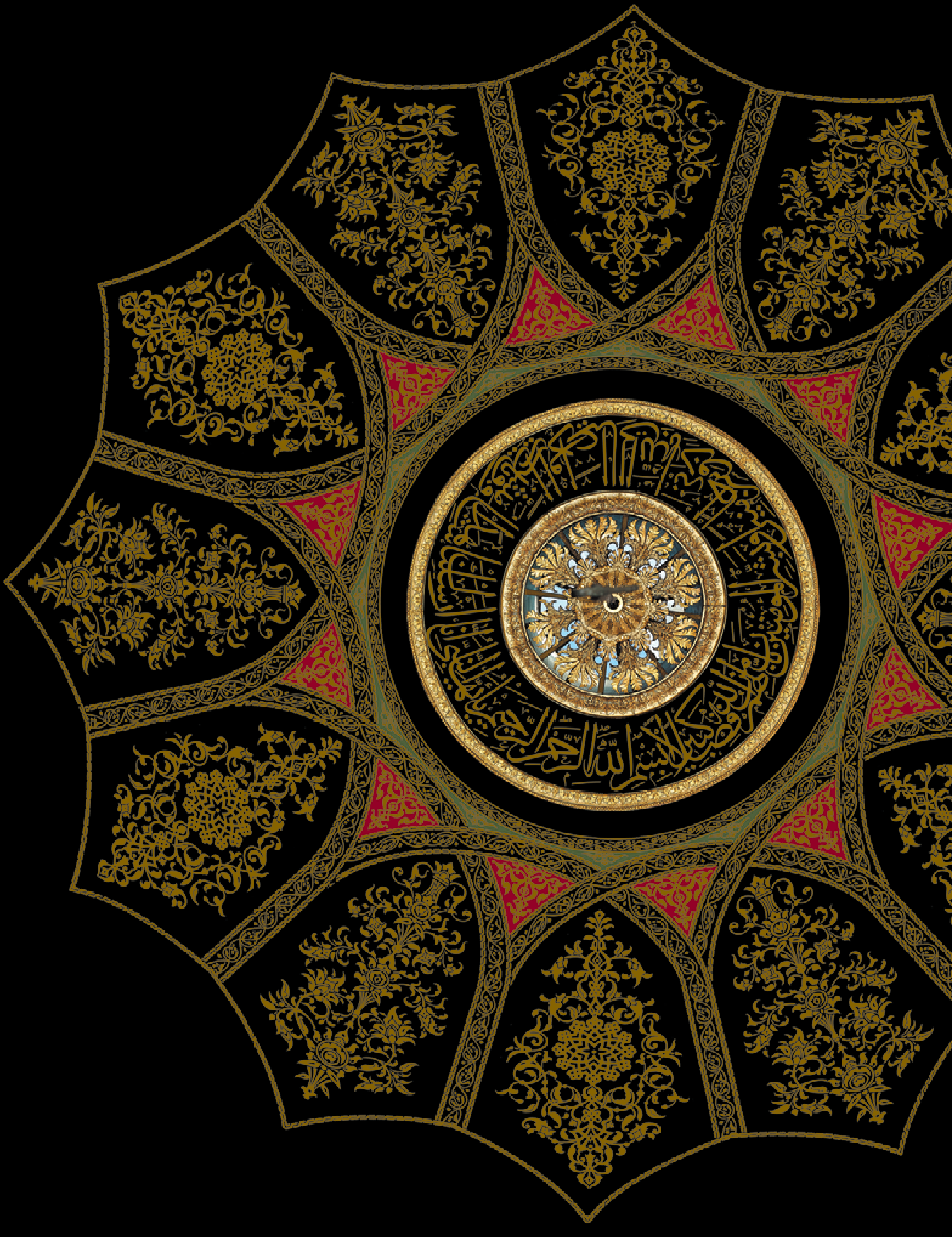

Emanetlerin Sarayda Toplanması

لا إله إلا الله محمد رسول الله
HAS ODA

EMANETLERİN SARAYDA TOPLANMASI

Tarihçi Hoca Sadeddin Efendi'nin, babası Hasan Can'dan naklettiğine göre Yavuz Sultan Selim (1512-1520) çoğu geceler uyumaz, nedimi Hasan Can ile kitap okuyup ilmi konularda konuşurmuş. Hasan Can, uyuyakalıp padişahın hizmetine gidemediği bir gecenin sabahında Yavuz, Hasan Can'a sorar: "İmdi ne düş gördün beyan eyle!" Hasan Can, padişahın ısrarlarına baştan anlam veremese de bir müddet sonra iş anlaşılır. Sözkonusu rüyayı kendisi değil bir başka Hasan, Kapı Ağası Hasan Ağa görmüştür. Gecenin bir vakti sarayın kapısı çalınır, kalabalık halde gelenler Arap elbiseli, Arap sîmalı nûranî şahıslardır. Silah kuşanmışlar, ellerine bayrak almışlardır. Kapının yanında da dört nûranî kimse durmaktadır. Ellerinde birer sancak vardır. Kapıyı vuran şahsın elinde ise padişahın ak sancağı bulunmaktadır. Hasan Ağa'ya der ki; "Bu gördüğün Resûl'ün (s.a.s) Ashabıdır. Bizi Resûl (s.a.s) gönderip selam etti ve buyurdu ki; 'Kalkub gelsün! Haremeyn

Hırka-i Saadet Dairesi giriş kapısı. Ortada III. Ahmet (1703-1730) hattıyla yazılmış Kelime-i Tevhid görülmektedir. Sağda "Cihan Maliki Hakan-ı Emced", solda "Şeriat Saliki Sultan Ahmed" yazıları tuğra biçiminde düzenlenmiştir. Cephede görülen çiniler sıraltı tekniğinde yapılmış olup, 18. yüzyıla tarihlenir.

6

hizmeti ona verildi. Bu gördüğün dört kimseden bu Ebû Bekr-i Sıddîk, bu Ömerü'l Faruk, bu Osman-ı Zinnureyn'dür. Seninle konuşan ben ise Ali bin Ebu Talib'im. Var Selim Han'a selam söyle".

Rüyayı dinledikçe Yavuz'un yüzü kızarır, gözleri yaşarır ve Hasan Can'a bakıp, "Biz sana demez miyiz ki, bir tarafa memur olmadan hareket etmeyiz. Ceddimiz vilâyetten (evliyalıktan) behremendler idi. Kerametleri vardır. Ancak içlerinden biz anlara benzemedük." der.

Bu hadiseden sonra hazırlıklar tamamlanır, Mısır seferine çıkılır. Artık Mısır ve Hicaz Osmanlı padişahlarının mesuliyetindedir. Bunun ilk tescili de 20 Şubat 1517 Cuma günü gerçekleşir. Kahire'deki Melik Müeyyed Camii'nde Yavuz Sultan Selim (1512-1520) adına hutbe okunur. Hatib hutbede yeni halifenin adını söylerken o zamana kadar âdet olduğu üzere "Hakimü'l Haremeyni'ş Şerifeyn" sıfatını kullandığında Yavuz seslenerek "Hadimü'l Haremeyni'ş Şerifeyn" demesini ister. Yani Mekke ve Medîne'nin hakimi değil hadimi, hizmetçisi olarak görmektedir kendini. Bazı rivayetlerde bu hadisenin Kahire'de değil Haleb'te Cami-i Kebir'de ya da Şam'da Melik Zahir Camii'nde gerçekleştiği anlatılır.

Esasen Yavuz Sultan Selim, Cenab-ı Hakk'ın haremi Mekke'ye ve Rasullullah'ın (s.a.s) haremi Medîne'ye asker ile yürüyüp teslim almamıştır. Mısır'ın Osmanlı'ya ilhakından sonra, Mısır sultanlarına tâbi olarak Hicaz'ın idaresinde bulunan Mekke Emiri Şerif Berekât, oğlu Ebu Numey ile "Emânât-ı Mübâreke"yi, Mekke ve Medîne'nin anahtarlarını Yavuz Sultan Selim'e göndererek bağlılığını bildirmiştir.

Ebu Numey, 3 Temmuz 1517 Cuma günü Kahire'ye geldiğinde merasimle karşılanmış, üç gün sonra da padişahın huzuruna kabul edilerek el öpmüş ve pek çok teveccühe mazhar olmuştu. Yavuz, Mekke Şerifi'ni makamında bıraktı, kendisine hil'at ve teşrif gönderdi. Bu tarihten sonra Hicaz, Osmanlı Devletinin bir vilayeti olsa da Kâbe'ye ve Hazret-i Peygamber'e (s.a.s) hürmeten, Mekke ve Medîne kalelerine Osmanlı sancağı çekilmedi. Ancak asırlar sonra, Abdülaziz zamanında Medîne'ye, II. Abdülhamid zamanında da Mekke'ye, o da diplomatik sebeplerle sancak çekildi. Hicaz eskiden olduğu gibi Peygamber (s.a.s) soyundan gelen emirler eliyle yönetildi. Tabii bu emirlerin tayin ve azilleri İstanbul'dan yapılıyordu. İdarede ayrıca İstanbul'dan gönderilen bir görevli de bulunmakta idi ki buna da hürmeten vali değil muhafız ismi verilmekteydi.

Yavuz Sultan Selim, Mısır seferi dönüşü Kölemen Devleti'nin, Abbasi Hilâfeti'nin ve Hicaz Emareti'nin hazinelerinden intikal eden Emânetleri de birlikte getirdi. Ancak Topkapı Sarayı'nda büyük bir hürmet ve itina ile muhafaza edilen İslâm dininin çok değerli hatıralarının tamamının nasıl toplandığı hakkında kesin bilgi veren belgeler yok denecek kadar azdır. Bazı kaynaklar ve özellikle "Evliya Çelebi

Yavuz Sultan Selim'in Sancağı
T.S.M. Env. No: 1/824

Seyahatnamesi", bu konu ile alâkalı "Sultan Gavri İskenderiye Kalesi Hazinesi'ne girip yığdığı ve Yavuz Sultan Selim'e mağlup olduğu takdirde İskenderiye limanında hazır vaziyette beklettiği elli parça gemiye bütün hazineyi yükleyip daha evvel anlaştığı Kuzey Afrika ülkeleri hükümdarı Sultan Yakub'a kaçmayı düşünmüş, fakat muharebe meydanında ölmesi üzerine esasen savaştan evvel yedi yüz parça gemi ile İskenderiye'yi kuşatan Yavuz Sultan Selim'in eline geçmiştir." şeklinde bilgi vermekte ve bu hazineyi kaydederken Hazret-i Peygamber'e (s.a.s) ait olan eşyayı da liste halinde saymaktadır. Evliya Çelebi'ye göre bu eşya; Sancak-ı Şerif, Dendan-ı Saadet, bir tutam Sakal-ı Şerif, Hırka-i Saadet, kırmızı alem, mildan, bir adet içi ziftli hasırdan abdest ibriği, sanavber ağacından tesbih, şimşir ağacından nalın, hezaren asa, suzeni hil'at, bir kara kılıç, kuşak, örtü, sarık, beyaz suzeni arakiyeden ibarettir. Fakat verilen bu bilgi tatmin edici olmaktan uzaktır.

Ahmet Rasim "Yavuz Sultan Selim Mısır'ı fethedip o zaman oraya sığınmış olan Abbasi halifesi Mütevekkil'i İstanbul'a getirdikten sonra ve halifeliği ondan devraldıktan sonra, Mekke Emiri Seyyit Berekâtoğlu Şerif Ebu Nümey, Mekke'de bulunan Emanât-ı Mübareke'yi de hilâfet makamı olan İstanbul'a Yavuz Sultan Selim'e göndermiştir." şekliyle konuyu Osmanlı Tarihi isimli kitabında kaydetmiş ve Mukaddes Emânetlerin de uzun bir listesini vermiştir. Bunların içinde Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Hırka-i Şerif'i, Dendan-ı Saadet, Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) nalını, Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) kılıcının kabzası, Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) oku, Nuh Peygamber'in tenceresi, Sancak-ı Şerif, Davud Peygamber'in kılıcı, Kâbe-i Muazzama'nın altın oluğu, Dört Halife ve Ashab'ın kılıçları, Mekke'nin anahtarı, Yusuf Peygamber'in sarığı, Tevbe Kapısı'nın kanadı, Veysel Karani'nin (Uveys-el Karnî) külâhı, Hazret-i Osman'ın (r.a) okurken şehit edildiği Kur'an-ı Kerim ve daha başka eşya bulunmaktadır.

Yavuz Sultan Selim'in Ruznâmecisi olan Haydar Çelebi, "Haydar Çelebi Ruznâmesi" isimli iki ciltlik el yazması eserinde Mısır Seferi'ni bütün teferruatıyla anlatmasına rağmen, Mukaddes Emânetler'e dair bilgi vermemiştir; Haydar Çelebi'nin bu sükûtu şayan-ı dikkat ve ayrıca incelenmeye değer bir konudur. Esasen o dönem kaynaklarında Yavuz'un Abbasiler'den hilâfeti resmen ve merasimle devraldığına dair bilgi de yoktur. Bu konulardaki rivayetler daha sonraki dönemlerde anlatılmaya başlanmıştır. Anlaşıldığı kadarıyla İslâm âleminin idaresi ile Mekke ve Medîne'nin hizmetini fiilen devralan Yavuz, unvanların ve merasimlerin zahiriyle öğünmek istememiştir. Aynı şekilde Hazret-i Peygamber'den kalan hatıralara da husuŝi hayatında büyük önem verip, Topkapı Sarayı'nda kendi yaşadığı mekanda muhafazaları için asırlarca devam edecek bir gelenek başlatmasına rağmen, hilâfet ve birer zahiri rütbe alâmeti olarak telakki edilmelerine yanaşmamıştır. Mısır seferi dönüşü halk muzaffer kumandanı heyecanla beklerken gece yarısı kayıkla Boğaz'ı geçip gizlice Saray'a girmesi de bu tutumuna bir örnektir.

16. yüzyılın tanınmış tarihçisi Gelibolulu Mustafa Âli, "Künhü'l Ahbar" isimli eserinde sadece Sancak-ı Şerif'in Şam'dan 1594 yılında İstanbul'a getirilişini ve Harem-i Saadet'e alınıp ziyarete vaz'edildiğini anlatmaktadır. Diğer eşyalar hakkında ise herhangi bir bilgi vermemektedir.

On yedinci asrın başlarında kaleme alınan "Zübdetü't Tevarih", Has Oda'daki Eşya-yı Müteberrike'nin; Sancak-ı Şerif, Hırka-i Şerif, Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) kılıçları ile ok ve yayları, Hazret-i Ebû Bekir'in kılıcı ile seccadesi, Hazret-i Ömer'in (r.a) kılıcıyla oku ve Hazret-i Osman'ın (r.a) kılıcı, Muaz bin Cebel ile Zübeyr bin Avvam, Halid bin Velid, Ammar bin Yasir, Şurahbil bin Hasene ve Ebu Talha'nın kılıçları olduğunu yazıyor.

"Kavanin-i Osmani ve Rabıta-i Asitane" isimli esere göre, 19. yüzyılda Has Oda üç-dört odayı havi olup biri kubbeli ve ocaklı idi. Taht-ı Hümayun ve Hırka-i Şerif, Dendan-ı Şerif ve diğer bazı Eşya-yı Mübareke burada bulunuyordu.

Topkapı Sarayı'na Yavuz Sultan Selim'le başlayan Emânet akışı 20. yüzyıl başlarına kadar çeşitli yollarla devam etmiş, padişahlar Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) ve diğer İslâm büyüklerinin, dinen hürmete şâyân mekanların hatıralarını yanlarında toplamaya özen göstermişlerdir. XIX. yüzyıl ile XX. yüzyıl başlarında, bu tarz hatıralara hürmet göstermeyi bir nevi şirk olarak algılayan Vehhabiler'in tahribatından koruma düşüncesi de onların büyük titizlik ve hürmetle korundukları İstanbul'a gönderilmesine neden olmuştur. I. Dünya Savaşı sonrasında Medîne-i Münevvere'nin teslimi sözkonusu olunca Medîne Muhafızı bulunan Fahreddin Paşa, asırlar boyu surre ile gönderilip Ravza-i Mütahhare'de biriken kıymetli eşya ile birtakım Emânetleri İstanbul'a göndermiştir ki bunlar Topkapı Sarayı'nın Hazinesi ve diğer bölümlerinde muhafaza edilmektedir. Günümüzde Topkapı Sarayı Müzesi Mukaddes Emânetler Bölümü, Envanterinde kayıtlı olan Emânetlerin toplam sayısı 605 adettir. Bunların yanı sıra Müzenin, Hazine, Silah, Kumaş ve Kütüphane gibi bölümlerinde de esasen Emânet niteliğini haiz bir çok obje kayıtlıdır.

Mukaddes Emânetler; Hırka-i Saadet, Sancak-ı Şerif, Na'leyn-i Saadet, Kadeh-i Şerif, Kadem-î Şerifler, Sakal-ı Şerifler, kılıçları, yayı, Uhud'da kırılan dişi, teyemmüm ettiği toprak, Mühr-i Şerif vs. gibi Hazret-i Peygamber'e (s.a.s); Hazret-i İbrahim'in (a.s) tenceresi, Hazret-i Yusuf'un (a.s) amamesi, Hazret-i Musa'nın (a.s) asası, Hazret-i Davud'un (a.s) kılıcı, Hazret-i Ebû Bekir'e (r.a) ait sakal teli, Hazret-i Osman'ın (r.a) okuduğu esnada şehit edildiğine inanılan Kur'an-ı Kerim, Ashab kılıçları, Hazret-i Fatıma'nın gömleği, duvağı, hırkası, Hazret-i Hüseyin'in cübbesi, hırka parçası, sarığı, İmam-ı Âzam'ın cübbesi, Veysel Karani (Uveys-el Karnî) Hazretleri'nin külâhı, Abdülkadir-i Geylâni Hazretleri ve İmam-ı Şaranî'nin tâcları, Hazret-i Mevlânâ'nın kâseleri, vs. gibi diğer peygamberlere, Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) yakınlarına ve İslâm büyüklerine; Kâbe-i Muazzama'nın altın olukları, Hacerü'l Esved'in

Sultan II. Mahmud'un kendi hattıyla mihraplara asılması mutad olan Ayet-i Kerime-yi ihtiva eden levhası.
T.S.M. Env. No: 21/236

altın ve gümüş mahfazaları, Tevbe Kapısı kanadı, Kâbe kilidi ve anahtarları, Kâbe örtüleri, Kâbe'de ve Mescid-i Nebevî'de kullanılmış askı ve kandil, buhurdan, gülabdan gibi objeler, buraların tamirlerinden getirilmiş tahta, taş, cam, çini vb. parçaları, Hazret-i Peygamber'in kabrine ait örtüler, kabir toprakları, Kabr-i Saadet'in temizliğinden getirilmiş Cevher-i Saadet denilen tozlar gibi Kâbe-i Muazzama ve Mescid-i Nebevî'ye ait hatıralarla yukarıda bahsedilen Emânetlerin Kâbe'den veya Mısır'dan naklinde ve zaman içinde muhafazasında kullanılmış olan sandık, çekmece, yazılı ve yazısız örtüler, bohçalar, kılıç kılıfları, Kur'an-ı Kerim rahleleri ile Has Oda'nın hizmetinde kullanılan süpürgeler, faraşlar, mumlar, öd ağaçları, ünlü hattatlara ait ya da padişah ketebeli levhalar, hilye-i saadetler, seccadeler, tesbihler, bakır ve gümüş taslar, kandiller, tarikat başlıkları, zemzem sürahileri, destimaller ve destimal kalıplarından oluşmaktadır. Hırka-i Saadet Dairesindeki özel ibadet ve dini merasimlerde okunmak üzere vakfedilen Kur'an-ı Kerim'ler, En'am'lar, Siyer-i Nebi'ler, fıkıh kitapları, tefsirler, Delailü'l Hayrat'lar vb. eserlerden oluşan el yazmaları da ilgilerinden dolayı Topkapı Sarayı Müzesi Hırka-i Saadet Kitaplığı'na nakledilmiştir.

Yukarıda sayılan kıymetli hatıralardan Hazret-i Peygamber'e (s.a.s) ait olanlara 'Emânet', diğer İslâm uluları ile mukaddes mekânlara ait olanlara ise 'Teberrükât' denilir. Günümüzde hepsine birden verdiğimiz 'Mukaddes Emânetler' isminin geçmişte kullanılan şekli ise 'Emânât-ı Mübâreke' yani 'Mübârek Emânetler'dir. Ecdattan kalan kayıtlardaki bu isimlendirmede, eşyaya kudsiyyet atfetmekten uzak, fakat Allah Resûlü'yle ne surette olursa olsun irtibatlı eşyanın onun bereketinden nasipsiz kalmayacağını müdrik bir anlayış kendini göstermektedir.

Mukaddes Emânetler, Topkapı Sarayı'nda toplanmaya başlanınca, ilk önceleri, Saray'ın değişik yerlerinde, özellikle Hazine'de, Silahdar Hazinesi'nde, Revan Köşkü'nde, Harem'de ve bilhassa "Has Oda" olarak kullanılan dairede muhafaza edilmişlerdir. 1808'den sonra Sultan II. Mahmud (1808-1839) Fatih Sultan Mehmed'den beri padişah Has Odası olarak kullanılan odayı tamamıyla Mukaddes Emânetler'in muhafazasına bırakmış ve bu oda Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Hırka-i Şerifleri'nin de içerisinde yer almasından dolayı "Hırka-i Saadet Dairesi" veya "Mukaddes Emânetler Dairesi" olarak anılmaya başlanmıştır.

Topkapı Sarayı, Cumhuriyet devrini müteakip müze olarak kullanılmaya başlandıktan sonra da (3 Nisan 1924) Hırka-i Saadet Dairesi'ne dokunulmamış, Emânetlerin eski an'ane mûcibince muhafazasına devam edilmiştir. O tarihlerde Emânetlerin anahtarları Hırka-i Saadet Başmemurluğu görevinde bulunan, aynı zamanda sarayın en yaşlı ve muhterem mensuplarından olan Rasim Efendi'nin elinde bulunmakta imiş. Müzeciliğin ciddiyetine kanaat getiren ve padişahlık kaldırıldığı için iade edeceği başka makam da kalmayan Rasim Efendi, anahtarları üç sene sonra kendi eliyle getirip o zamanki Müze Müdürü Tahsin Öz'e teslim etmiş. Bu sırada asırlardır kilitli mahfazalar, kat kat bohçalar içinde korunan, hademelerinin ancak dışarıdan temizliklerini yapabildikleri Emânetler tek tek açılarak envantere kaydedilmiş, üzerlerindeki kayıtlardan okunduğu kadarıyla da haklarındaki bilgiler not edilmiştir. Mânevî hususiyetleri dolayısıyla uzun müddet genel ziyaretçilere kapalı tutulan Mukaddes Emânetler ancak 31 Ağustos 1962 tarihinde ilk defa modern müzecilik anlayışıyla halkın ziyaretine açılmıştır.

Konuyla alâkalı olarak Topkapı Sarayı'nın rahmetli müdürlerinden Tahsin Öz, 1953 yılında yayımlanan "Emanât-ı Mukaddese" isimli kitabında şunları söylemektedir:

"Emanât-ı Mukaddese asırlar boyu devam eden tarihin çeşitli cilveleri ile vücut bulmuş bir varlıktır. Bunlar imandan doğan teşebbüslerle ve bazen iyi tevafuklarla katre katre Türk elinde toplanmış bir hazinedir. Bu mübarek eserler, yalnız dini bir rabıta, sevgi yüzünden toplanmış ve saklanılmış olmakla kalmamakta, sanat ve tarih yönünden de dünya ölçüsünde birer kıymet oldukları belirmektedir. Bu mukaddesatın muhafazasında şimdiye kadar gösterilen itina ve an'aneye hürmet sonsuzdur. Türk milleti var oldukça bu mukaddes vazifeyi sevgi, saygı ve hürmetle yerine getirecektir."

Mukaddes Emânetler'e asırlardır gösterilen hürmet ve itina, Cumhuriyetimizin başlangıcından bugüne kadar da aynı hassasiyetle devam ettirilmiştir. Müze envanterlerinde her şey tesbit edilmiştir. Hatta gösterilen hürmetin tabii neticesinin yanı sıra, müzecilik ruhunun da verdiği korumacılık duygularıyla bir zamanlar Has Oda'da kullanılan süpürge, faraş, mum, şamdan, gülabdan, buhurdan, saat, rahle, minder gibi eşyaların da numaralandırılmak suretiyle günümüze kadar ulaşabilmeleri sağlanmıştır.

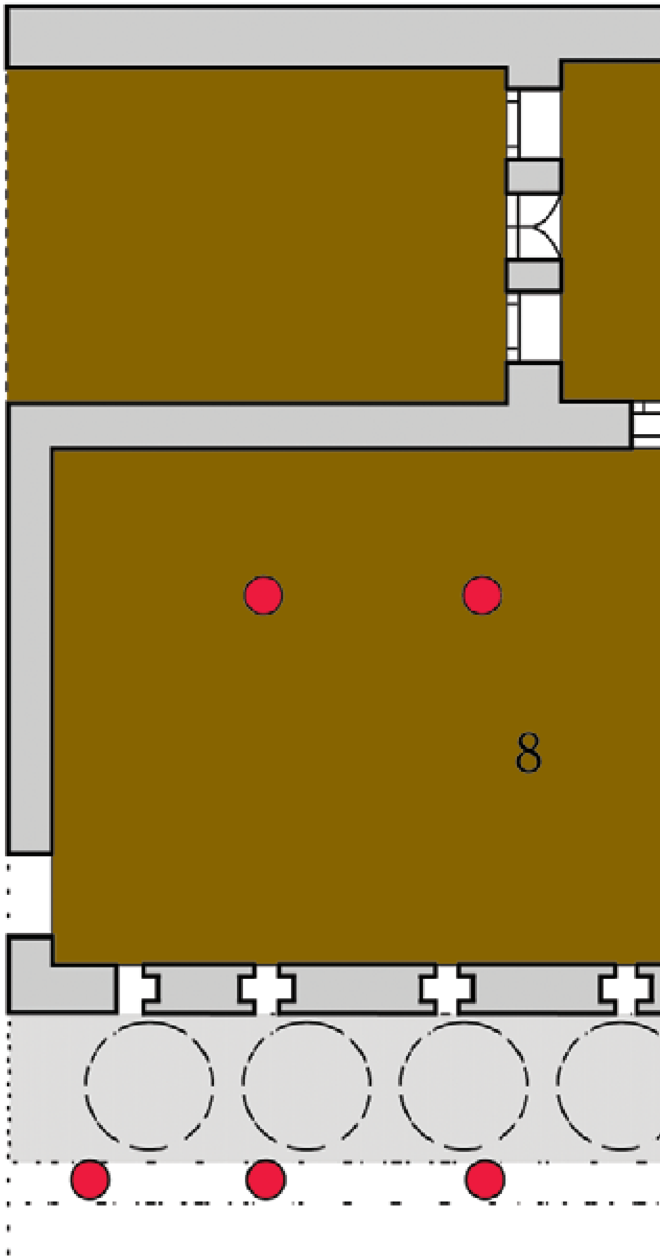

Mukaddes Emânetler Dairesi Planı

Has Oda Fatih Sultan Mehmet döneminde padişahların Enderûn avlusundaki özel dairesi olarak, iki katlı ve dörtlü mekan düzeninde yapılmıştır.

(1-2) Girişteki ilk iki mekan Şadırvanlı Sofa olarak isimlendirilmiştir.

(3) Sağdaki ilk oda, padişah ile görüşmeye gelenlerin kabul edildikleri Arzhane'dir.

(4) Köşedeki ikinci oda tahtın ve Hırka-i Saadet'in bulunduğu Has Oda'dır.

(5) Şadırvanlı Sofa'nın solunda Destimal Odası vardır.

(6-7) Arzhane'den, Emânet (Silahdar) Hazinesi mekanına geçilirdi.

(8) 19. yüzyılda koğuş önündeki revak bölümü kapatılarak Emanat-ı Mukaddese görevlilerine yeni koğuş yapılmıştır.

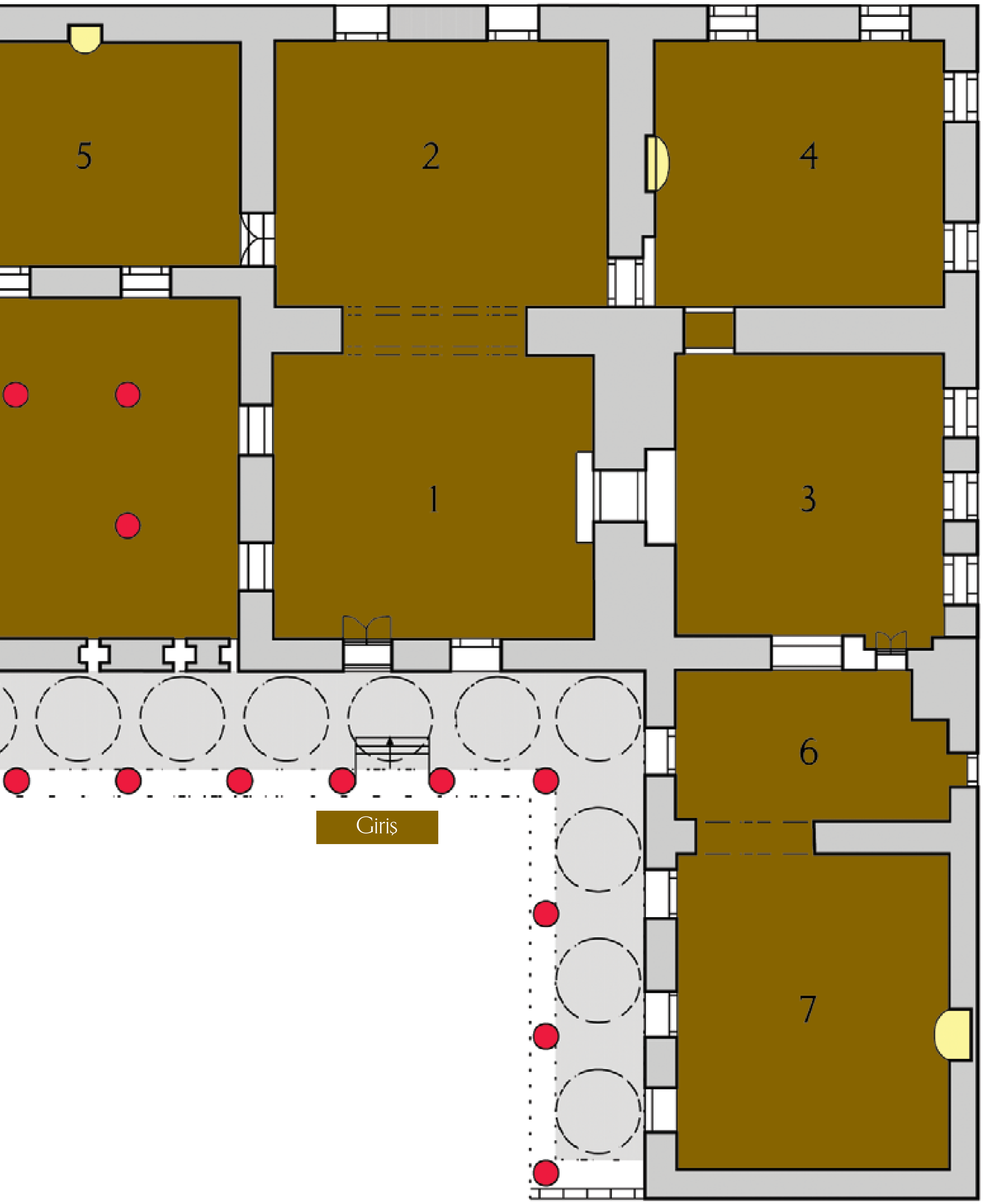
5
2
4
1
3
6
7
Giriş

Hırka-i Saadet Dairesi

HIRKA-İ SAADET DAİRESİ VE BÖLÜMLERİ

Mukaddes Emânetler'in muhafaza edildiği bu daire, Fatih Sultan Mehmed döneminde (1443-1444, 1451-1481) taht odasını da ihtiva eden, padişahın özel dairesi (Has Oda) olarak inşa edilmiştir. Padişahlar burada ikamet ederler, devlet işlerinin bir kısmını ve ibadetlerini yerine getirirlerdi. Hırka-i Saadet Dairesi'nin 40 kişilik bir kadrosu vardı. Bunlardan 39'u padişahın maiyyetini teşkil eden üst rütbeli subaylar, biri de bizzat padişahın kendisi idi. 1808'den sonra padişahlar Boğaziçi'ndeki sarayları ikametgâh olarak kullanmaya başlayınca bina da tamamen Mukaddes Emânetler'in muhafazasına tahsis edilmiş ve ismi Hırka-i Saadet Dairesi olarak anılmıştır.

Daire 23x23 metrelik kare plâna sahiptir. Kalın duvarlarla sofa ve odalara ayrılmıştır. Dörtlü bölüm halinde ve dört kubbe ile örtülüdür. Konum itibariyle iki katlıdır. Girişteki ilk bölüm, kubbenin altında bulunan mermer şadırvandan dolayı Şadırvanlı Sofa olarak adlandırılmıştır. Girişin sağındaki ilk oda Arzhane adıyla anılır. Köşedeki ikinci oda ise saltanat tahtının bulunduğu Has Oda'dır, Şadırvanlı Sofa'nın solunda, günümüzde Destimal Odası olarak isimlendirilen Has Odalıların koğuşu vardır. Arzhane ismi verilen odadan Silahdar veya Emânet Hazinesi denilen ikili mekana geçilir. Hırka-i Saadet Dairesi'nin Şadırvan Kapısı denilen Enderûn avlusuna açılan girişi, Sultan III. Ahmed *(1703-1730)* tarafından yapılan düzenleme ile günümüze kadar gelmiştir. Kapının üzerinde ünlü bir hattat olan Sultan III. Ahmed'in yazdığı Kelime-i Tevhid ve iki tarafında yine aynı padişah tarafından yazılmış tuğra biçiminde sağda *"Cihan mâliki hakan-ı emced"*, solda *"Şeriat sâliki Sultan Ahmed"* mısraları yer almaktadır. Bu mısraların üst taraflarına Sultan III. Ahmed'in tuğrası küçük hacimli olarak nakşedilmiştir. Aynı yerin iki tarafında tunçtan yapılmış mesnedlere takılı birer fanusluk vardır.

Kapının solundaki revak kubbesinin önünde mermerden bir set bulunmaktadır. Vefat eden padişahların naaşları bu sete konularak dini tezkiyeleri yapılırdı. Bu setin köşesinde görülen mermer bilezikli kuyu ise Has Oda'nın temizliğinden çıkan tozların muhafazası için kullanılmıştır. Şadırvan Kapısı'nın sağ dip köşesinde üzerinde

Hırka-i Saadet Dairesi'nin giriş kapısının solunda yer alan, üzerine padişahların naaşları konularak dini tezkiyeleri yapılan mermer set ve mermer bilezikli kuyu, 16. yüzyıla tarihlenir. Önceleri temizlikte faydalanılan bu kuyu, daha sonra Has Oda'nın temizliğinden çıkan tozların hürmeten muhafaza edilerek sağa sola atılmaması için kullanılmıştır.

Şadırvanlı Sofa.
Süleymanname.
16. yüzyıl.
T.S.M. H. 1517 Y. 412 a

Farsça bir kitabe yazılı mermer dibek görülmektedir. Burada Hırka-i Saadet Dairesi'nde yakılması âdet olan buhur hazırlanırdı. Buhur hazırlamak için öd ağacı, anber ve kömür tozu havanda dövülerek ince toz haline getirilir, gülsuyu ile hamur gibi yoğrularak kalıplarda şekil verilirdi. Saray ilaçlarının reçetelerinin kayıtlı olduğu Helvahane Defteri'nde, fitil-i buhur adı verilen buhur reçetesi şöyledir: 1 dirhem anber, 15 dirhem asilbend, 5 dirhem ud, 4 dirhem mastaki, 5 dirhem zağferan, 4 dirhem mukl, 5 dirhem sünbül, 5 dirhem varakü'l âs, 6 dirhem laden, 1 dirhem kâfur, 3 dirhem turunç, 3 dirhem mey'a, 3 dirhem kesîrâ, 1 denk misk, 8 dirhem sükker ve kifayet miktarı söğüt kömürü. Padişah Hırka-i Saadet Dairesi'ne geldiğinde, Hazine Kethüdası veya başyazıcı denilen Enderûn mensuplarının, içinde buhur yanan bir buhurdanlıkla kendisine refakat etmeleri de ayrı bir gelenekti.

Hırka-i Saadet Dairesi'nin giriş kapısının sağ dip köşesinde yer alan mermer havan amber, öd ağacı gibi kokulu maddelerin dövülerek ezilmesiyle elde edilen ve 'kurs' adı verilen tabletlerin imal edilmesi için kullanılırdı. Bu kurslar buhurdanlarda ya da mum gibi silindir şeklinde hazırlanarak hususi şamdanlarda yakılır, Has Oda'nın her zaman güzel kokması sağlanırdı.

برآورده مطرب سر از کران
شده بر فلک بانگ خنیاگران
قصب وار هر دم نی با نوا

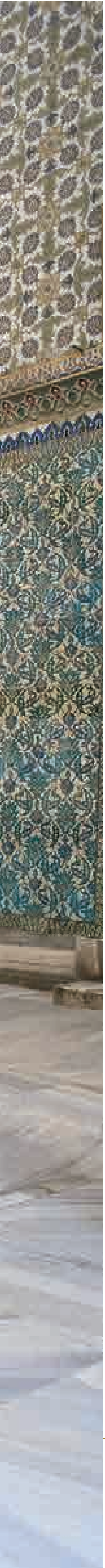

ŞADIRVANLI SOFA

Daireye her giriş çıkışta dışarıdan içeriye toz getirmemek, içeriden dışarıya da toz çıkarmamak için bir hürmet ifadesi olarak ellerin şadırvanda yıkanması usûldendi.

İki kubbeli bu mekânın ilkinde mermer bir şadırvan bulunmaktadır. Dairenin hizmetinde görevli seçkin Has Odalılar, Şadırvanlı Kubbe denilen bu bölümdeki şadırvanda abdest alıp, namazlarını bazen burada bulunan 'sed' üzerinde kılarlardı. Daireye her giriş çıkışta dışarıdan içeriye toz getirmemek, içeriden dışarıya da toz çıkarmamak için bir hürmet ifadesi olarak ellerini şadırvanda yıkamaları usûldendi.

Şadırvanlı Sofa'nın her iki kubbesinde de aydınlık fenerleri bulunmaktadır. Yapının bütün odalarında olduğu gibi, ışıklık- tepe pencereleri sonradan açılmıştır. Ancak, yanlarına eklenen mekânlar sebebiyle bu pencereler işlevlerini yitirmiştir. Bu kısımdaki ahşap pencere kapakları ile Arzhane ve koğuş kapısına geçilen ahşap kapılar yapının ilk dönemindendir. Kapıların üzerinde ahşap kabartma olarak Fatih Sultan Mehmed'in adı yazılıdır. Has Oda'ya girilen kapı ise sedeflidir ve 20. yüzyıl başındaki onarımlar sırasında Sedefkâr Vâsıf Usta tarafından yapılmıştır. Üzerinde Hazret-i Mevlânâ'ya ait "Senin kapından başka bütün kapılar kapanmıştır / Ta ki garipler başkasına yol bulmasın diye / Ey kerem ve izzet kapısı, ey nur saçan kapı / Güneş, Ay ve yıldızlar sana kul köledir." meâlinde Farsça bir rubai okunmaktadır. Sofadaki sekinin arkasında bulunan pencerenin ve kapının Sultan II. Mahmud (1808-1839) dönemindeki onarımlar sırasında mermer söveleri değiştirilmiştir. Sofanın duvarları silme hizasına kadar çini kaplıdır. Karışık olan çiniler 16.-18. yüzyıllar arası tarihlere aittir. 1916 yılındaki onarımda da bazı çiniler eklenmiştir. Silmenin üst kısmı, kemer ve kubbeler, çinilerdeki motifleri taklit eden, 1916 yılında yapılmış kalem işleriyle süslüdür.

السلام عليك يا رسول الله

HAS ODA
(PADİŞAHIN TAHT ODASI)

Geçmişte padişahların taht odası olan Has Oda, II. Mahmud'dan (1808-1839) itibaren yalnızca Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) hatıralarına tahsis edilmiş, O'na (s.a.s) has bir oda haline gelmiştir.

Dairenin en önemli yeri olup, daha yüksekçe olan kubbesi buranın padişah dairesi olduğunun alâmetidir. Odanın kubbesinin Sultan I. Selim'in (1512-1520) 1517 deki Mısır Seferi'nden sonra yenilendiği, kubbe geçişindeki Memlûk üslubunda yapılmış geniş yüzeyli mukarnaslardan anlaşılmaktadır. Kubbe daha sonraki tarihlerde de onarımlar görmüştür.

Fatih Sultan Mehmed'den (1443-1444, 1451-1481) 16. yüzyılın ikinci yarısına kadar padişahların bu odada uyudukları, günlük yaşantılarını burada sürdürdükleri bilinir. Sultan III. Murad'dan (1574-1595) itibaren padişahlar gecelerini daha çok haremdeki has odalarında geçirmişlerdir. Günlük hayatları için ise bu odayı kullanmışlardır. Tahta ilk çıkan padişah Babü's-saade önündeki resmi törenden önce buradaki tahta oturur ve tebrikleri kabul ederdi.

Günümüzde girişin sol köşesinde bulunan taht, Sultan IV. Murad (1623-1640) döneminde sarayın kuyumcubaşısı olan Evliya Çelebi'nin babası Derviş Zıllî Mehmed'in eseridir. Bir çadırı andıran taht, dört sütun üzerine oturtulmuş aynalı tonoz tavanlıdır. Tavanın iç kısmı 17. yüzyıl Türk süsleme motiflerinin en güzellerinden seçilmiş kompozisyonlarla bezelidir. Dış kısmına nakşedilen manzum kitabe "Serîr-i sim kubbe mesned-i vâlâ-i sultanî" diye bitmektedir. O dönemlerde Hırka-i Saadet, tahtın arkasındaki demir kapaklı gömme bir niş içerisinde, padişahın başı üzerinde muhafaza edilirdi. Yine birtakım Emânetler de bu dairede bulundurulurdu. Tahtın arkasındaki nişin ölçüleri Hırka mahfazalarının ölçüleriyle karşılaştırıldığında Hırka'nın iç mahfazasının dikey olarak buraya sığdığı görülmektedir. Sultan I. Ahmed (1603-1617) dönemine ait bir Vekayiname'de yer alan, sultanın Hırka-i Saadet'i

Has Oda'nın giriş kapısı, Sedefkâr Vâsıf Usta'nın eseridir. Üzerinde Hazret-i Mevlânâ'nın "Senin kapından başka bütün kapılar kapanmıştır / Ta ki garipler başkasına yol bulmasın diye / Ey kerem ve izzet kapısı, ey nur saçan kapı / Güneş, Ay ve yıldızlar sana kul, köledir." mısraları yer almaktadır.

Has Oda'lı kırk ağanın en önemlilerinden Silahdar ve Çuhadar ağalar. Levnî tarafından hazırlanmış olan minyatür, Sultan III. Ahmed dönemine aittir.
T.S.M. H. 2164- 2.b

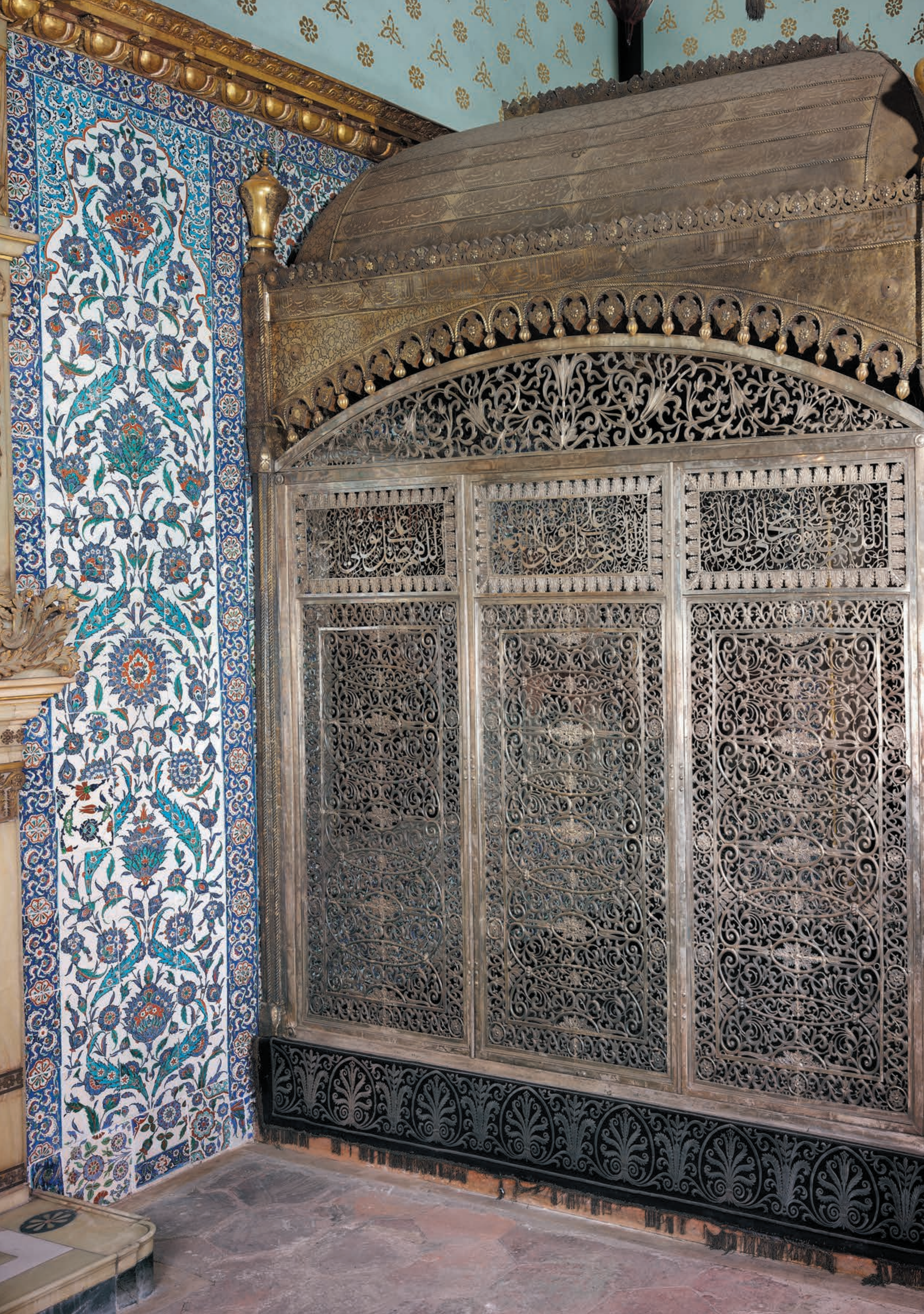

munakkaş sandık içinde tahtın yanında özel niş yaptırıp koydurduğu bilgisi de bu hususu desteklemektedir.

Saray hanedan tarafından terk edildikten sonra, oda tamamen Emânetlere tahsis edilmiştir. Padişahların oturmasına mahsus taht da Hırka-i Saadet'in ve diğer Emânetlerin konduğu bir mekân haline dönüştürülmüştür. Bu tarihten sonra tahtın odaya bakan iki cephesi Sultan II. Mahmud'un (1808-1839) yaptırdığı, sökülüp takılabilen üçer şebeke ile kapatılmıştır. Hırka-i Saadet de, dört ayaklı yüksek bir sehpa üzerinde altından büyük bir sandık içerisine yerleştirilmiştir. Şebekenin ön ve arka yüzleri ağır sırma işlemeli yeşil perdelerle kaplıdır. Adeta dantel gibi işlenmiş bu gümüş şebekenin üzerinde "Allahümme salli alâ Nebiyyi'r Rahme, Allahümme salli alâ Şefî'ıl Ümme, Allahümme salli alâ Kâşifi'l Gumme, Allahümme salli alâ Mugliyü'z Zulme, Allahümme salli alâ Mevlâ'n Ni'me, Allahümme salli alâ Mu'ti'r Rahme" yazıları ile Âl-i İmran Sûresi'nden bölümler yer almaktadır.

Odanın iç duvarları, III. Mehmed'in (1595-1603) yaptırdığı harikulade İznik Çini panolarıyla kaplıdır. Panoların üzerindeki çini yazı kuşağında "Kaside-i Bürde" yazılıdır. Kubbenin tam ortasında Ahzab Sûresi (46 - 47), kubbe eteğinde ise Fetih Sûresi (1 - 8) yer almaktadır. Giriş kapısı solunda ve şebekenin önünde mermerden yaptırılmış barok ve ampir üslup karışımı bir ocak vardır. Ocağın kemerleri ve başlığı rokoko motiflerle süslenmiştir. Ortasında da

Has Oda'da Hırka-i Saadet Sandığı'nın içerisinde korunduğu taht ve gümüş şebeke.

Has Oda'nın kubbesi. 16. yüzyılın başında Memlûk etkili anıtsal mukarnaslı pandantifler yapılmıştır. Kubbe 1916 yılında yenilenmiştir.

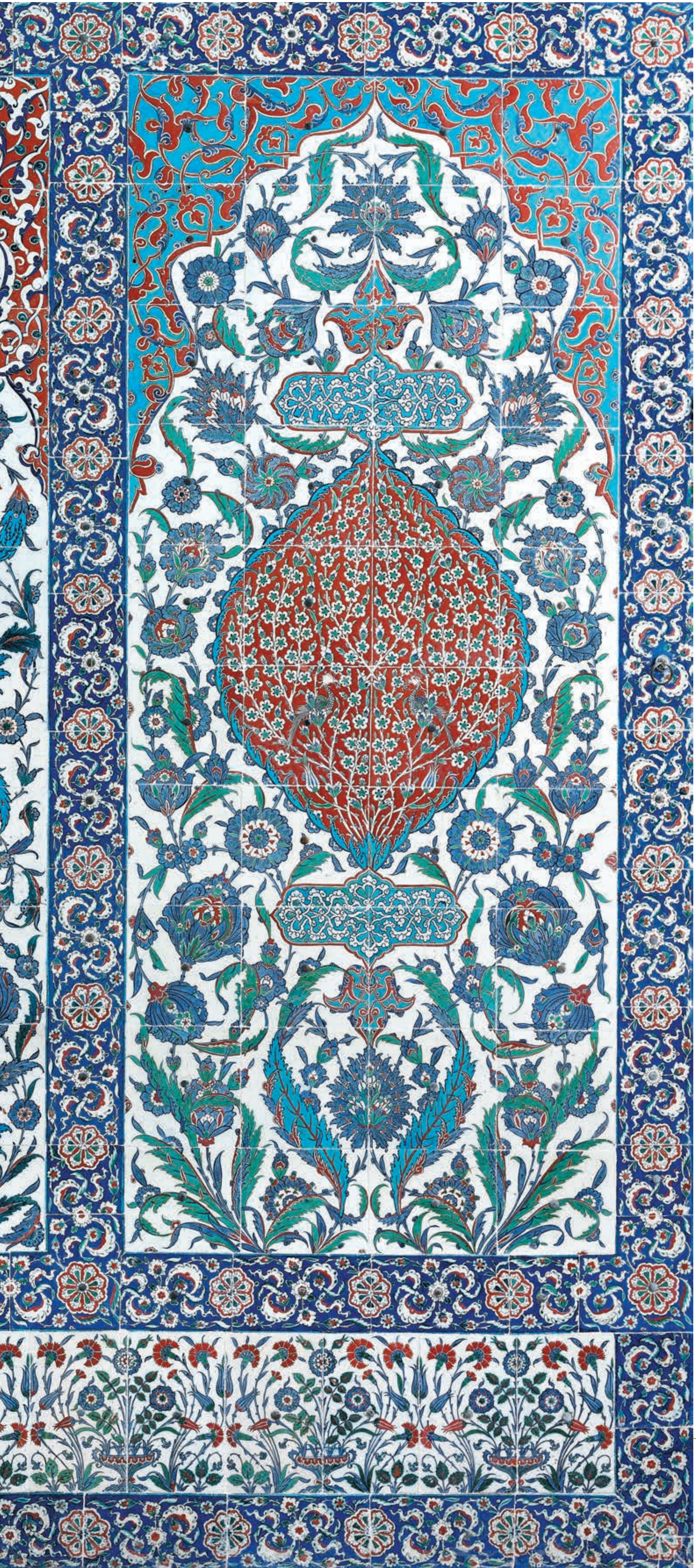

Has Oda'da 16. yüzyıl İznik işi duvar panosu.

Sultan II. Mahmud'un (1808-1839) tuğrası yer almaktadır. Mukaddes Emânetler, Has Oda'nın duvarlarındaki büyük gömme dolaplarda ve gümüş şebeke içerisinde muhafaza edilmektedir.

Osmanlı devrinde, Hırka-i Saadet dairesindeki öd ağacı, amber, buhur, buhurdan, gülabdan, sünger, tülbent ile süpürge ve faraşların konulduğu dolabın anahtarı tülbent ağasında bulunurdu. Haftada bir defa Has Oda'nın zemini ile duvarları hafifçe silinir, yirmi bir günde bir kapı ve pencerelerin etrafı iyice cilalanırdı. Bu cilalama işlemi sırasında isimleri verilen eşyalar dolaptan çıkartılıp Has Odalı hizmetkârlara verilir, temizlik bittikten sonra da tekrar yerine konurdu.

Bugün Hırka-i Saadet Sandığı, gümüş şebekeli taht, mahfaza içindeki Sancak-ı Şerif, Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) iki kılıcı ve yayı Has Oda'dan Arzhane'ye açılan kısma yapılan camekandan ziyaret edilmektedir.

DESTİMAL ODASI (HAS ODA KOĞUŞU)

Padişah Dâiresinin zaman içerisinde en fazla değişiklik gösteren yeri olan bu mekân, padişahların şahsî hizmetini gören ve aynı zamanda üst düzeyde devlet hizmeti için eğitilen içoğlanlarına ayrılmıştı. Sayıları kırk kadar olan içoğlanlarına koğuş hizmeti veren bu odanın duvarlarında yer alan kitabelerin en erkeni 1027 (1617-18) tarihlidir ve koğuşun tamiri ile ilgilidir. 1047 (1637-38) ve 1049 (1639-40) tarihli kitabeler ise Sultan IV. Murad (1623-1640) döneminde koğuşa kubbe yapıldığını, duvarların çini ile kaplandığını belirtmektedir. Odadaki diğer kitabeler daha sonraki dönemlere ait olup, Has Oda - Silahtar Hamamı ve padişahın sır kâtibinin hücresinin tamiri ile ilgilidir. Ayrıca padişahların buraya para vakfettiklerine dair kitabeler de vardır. Has Oda Koğuşu'nun Destimal Odası adını alması 19. yüzyılda olmuştur. Ortasında ve kenarlarında beyitler bulunan ve Hırka-i Saadet ziyaretlerinde hediye edilen destimal isimli tülbentlerin bu odada hazırlanarak muhafaza edilmesi, odanın Destimal Odası olarak anılmasına sebep olmuştur.

١٣٠٧

Destimal Odası, Saray müze olduktan sonra restorasyonu tamamlanarak 1997 yılının Ramazan ayında ziyarete açılmıştır. Destimal Odası'nda Mukaddes Emânetler arasında Kur'an-ı Kerim'in Vahiy Katipleri tarafından yazılmış ilk örneklerinden olduğu tahmin edilen Hümeze ve Tekâsür Sûreleri, Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) yalancı peygamber Müseylemetü'l Kezzab'a ve Ahsa Valisi el Münzir b. Sava'ya gönderdiği mektuplar, Hazret-i Osman'ın (r.a) şehid edildiği sırada okuduğu belirtilen Kur'an-ı Kerim, (Bu eserler gün ışığından ve flaşlı fotoğraf çekimlerinden zarar görmemeleri için her sene Ramazan ayında ziyarete arzedilerek tekrar depoya kaldırılmaktadırlar.) Hazret-i Musa'nın (a.s) asâsı, Hazret-i İbrahim'in (a.s) taş tenceresi, Hazret-i Davud'un (a.s) kılıcı, Veysel Karani (Uveys-el Karni) Hazretlerinin külâhı, sakal-ı şerifler, kadem-i ̂ şerifler, Hazret-i Osman'ın (r.a), Hazret-i Ömer'in (r.a) kılıçları, zemzem sürahileri, Kâbe örtüsü, Hazret-i Yusuf'a (a.s) ait amame, destimal, destimal kalıbı gibi hatıralara yer verilmiştir.

Padişah tarafından Hırka-i Saadet'e sürülerek ziyaretçilere dağıtılan destimallerin üzerinde beyitler yazılı olurdu.

ARZHANE

Tarihi kaynaklarda Arslanhane olarak da bahsedilen bu kubbeli mekana sofanın sağ tarafındaki ilk kapıdan girilir. Odaya Arslanhane denmesi Valide Sultanların padişah olan oğullarına "Arslanım" diye hitap etmelerinden kaynaklanmaktadır. Kubbesindeki pencereleri daha sonraki tarihlerde açılmıştır. Duvarları 16. ve 18. yüzyıl çinileriyle kaplıdır. Silme hizasında ayetlerden oluşan yazı kuşağı dolanmaktadır. Bu mekân daha çok padişahın Enderûn'daki arz ağalarıyla görüştüğü, onların padişaha arzlarını sundukları yerdir. Bu nedenle de Arzhane adını almıştır. Padişahla görüşmeye gelen Sadrâzam ve diğer devlet erkânı da huzura arz olunmadan önce burada bekler ve kendilerine misk, amber ve çeşitli baharatlarla hazırlanmış padişah macunu denilen bir çeşit tatlı ile kahve ikram edilirdi. Odanın, cülûs ve Ramazan ayının on beşindeki Hırka-i Saadet ziyareti gibi önemli günlerde Sadrâzam ve saray ileri gelenlerinin tebrikleşme için toplandıkları yer olduğu da bilinir. Günümüzde burada Hacerü'l Esved'in altın mahfazası, Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Kıpt kavmi hükümdarı Mukavkıs'a gönderdiği mektubu, ayak izi, mührü, kabir toprağının ve dişinden bir parçanın yer aldığı mahfazalar, sakal-ı şerifler ve içerisinde korundukları sakal-ı şerif mahfazaları, sancak kelâm-ı kadim mahfazaları ziyaret edilmektedir.

EMÂNET HAZİNESİ

(SİLAHDAR HAZİNESİ)

Bu kısma Arzhane'den geçilir. Burada, padişahın kullandığı ve Has Oda'da kullanılan (Silahdar Ağa'nın sorumluluğundaki) şamdan, mücevher, değerli kitaplar, kaplar, silahlar ve paralar bulunurdu. 20. yüzyıl başlarında bile bu mekân "Şamdanhâne" olarak isimlendirilmiştir. Bu kısım zaman içerisinde değişik maksatlarla da kullanılmıştır.

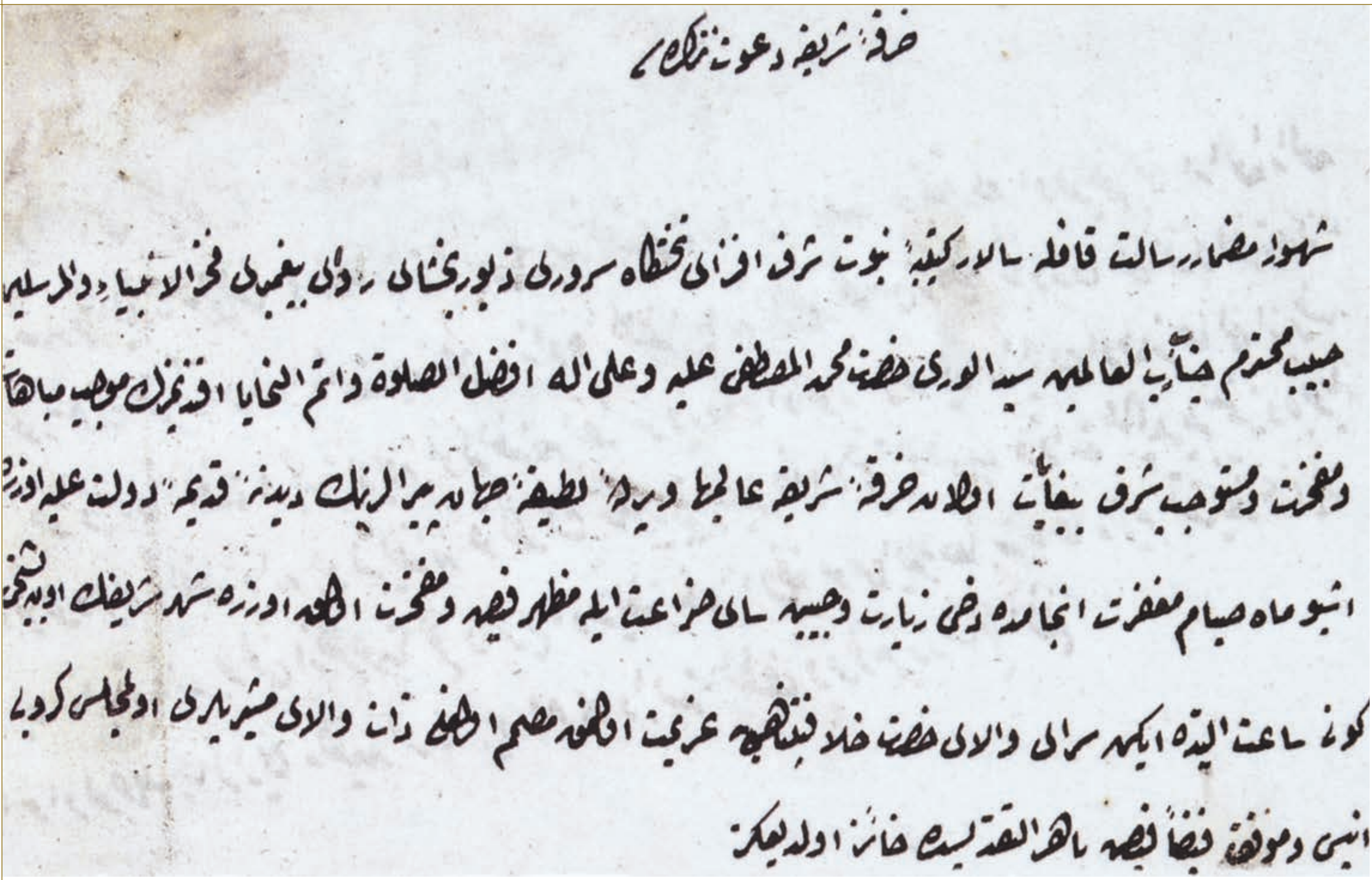
خرقهٔ شریفه دعوتنامه‌سی

Hırka-ı Saadet ziyareti için gönderilen bir davet tezkeresi.

HIRKA-İ SAADET DAİRESİ'NDE RAMAZAN ZİYARETİ

Yavuz Sultan Selim'le (1512-1520) birlikte Topkapı Sarayı, yeni ve güzel bir geleneğe daha şahit olmaya başladı. 1517 yılı ve onu takip eden senelerde her Ramazan ayının on beşinci günü yaklaşırken, bütün saray halkında bir telaş, bir koşuşturma, bir hareketlilik gözlenirdi. Saray'da olduğu kadar, kıymetli şişelerle buhur suyu gönderilerek davet edilen paşalar, vezirler, Şeyhü'l-İslâm, vezir-i âzam gibi devlet ileri gelenlerinin ve ulemanın mekanlarında da bir hareketlilik olurdu. Ziyarete giderken giymek için teşrifat kaidelerinin gerektirdiği şekilde ve mutlaka yeni kıyafetler hazırlanırdı. Öpmek için eğilindiğinde bohçaya ilişip Hırka-i Saadet'in makamından kaymasına meydan vermemek için ziyaret günü madalya ve nişanlar takılmazdı.

Bir nevi davetiye yerine gönderilen buhur suyunu hazırlamak için, 200 dirhem sarı sandal, 120 dirhem ıslah yağlı buhur, 200 dirhem buhur-ı Meryem çiçeği, 180 dirhem

ham ud ağacı, 30 dirhem ıslah-ı kalenbek, 140 dirhem asilbend, 70 dirhem kırmız, 30 dirhem lotur, 50 dirhem soğan tohumu, 20 dirhem susam kökü, 11 dirhem ıslah-ı misk çıkınlara bağlanarak 15 okka ıslah-ı çiçek ve 212 okka gülsuyu ile ağzı kapalı bir kapta 12 saat kaynatılır; bu su alınarak ayrı bir kapta 30 dirhem sarı sandal, 20 dirhem yağlı buhur-ı Meryem, 18 dirhem ud ağacı, 20 dirhem kalenbek tozu, 15 dirhem asilbend ayrı ayrı çıkınlara konulup 12 saat daha kaynatılır; ateşten alınınca el dayanacak dereceye gelince içine 1,5 miskal misk ve 1,5 okka çiçek suyu ilave edilip güğüm sallana sallana karıştırılırdı. Güğüm ne kadar çok sallanırsa buhur suyu o kadar latif olurdu. Enderûn'un Seferli Koğuşu mensuplarından Ankaralı Mustafa Ağa tarafından keşfedilen buhur suyu, saraya mahsus bir kokuydu. Büyük zahmetlerle ve masraflı bir şekilde hazırlandığında Enderûn'da atıyyeler dağıtılırdı.

Gümüş buhur şamdanı ve fitil şeklinde hazırlanmış buhurlar. T.S.M. Env. No: 21/197

Ramazan'ın 14. günü, Allah Resülü'ne (s.a.s) ait uzun ve geniş kollu hırkanın içerisinde yer aldığı sanduka Revan Köşkü'ne nakledilerek, padişah ve Has Odalılar tarafından Hırka-i Saadet Dairesi'nin her tarafı süpürülür, silinir, duvarlar gülsuyu ile yıkanır, misk ile kokulandırılırdı. Bu hizmet için meşin nihale üzerine yerleştirilmiş gümüş taslara gülsuyu doldurulur, etrafına bırakılan yeni süngerler gülsuyuna batırılıp temizlik gerçekleştirilirdi. Dairenin sütunları cilalanıp, öd ağacı ve buhurlar yakıldıktan sonra Mukaddes Emânetler 15 kadar hane-i hassa ağasının refakatinde dualar ve salavat-ı şerifeler ile tekrar esas yerine konurdu.

Nihayet Ramazan ayının on beşi gelince bütün devlet erkanı, âlimler, yeniçeri ve sipahi ağaları öğle namazına doğru Topkapı Sarayı'nın Babü's-saade diye anılan Akağalar Kapısı önünde toplanırlar ve Sadrâzamın teşrifini beklerlerdi. Bu arada Şeyhü'l-İslâm da hanesinden çıkarak öğle namazını kılmak üzere doğruca Ayasofya Camii'ne gelirdi. Şeyhülislamın Ayasofya Camii'ne gelmiş olduğu haberi Saray'a ulaştıktan sonra Sadrâzam, Babü's-saade'de kendisini bekleyenlerin yanına gelir ve onlarla birlikte Ayasofya Camii'ne giderdi. Burada bütün cemaat toplu halde öğle namazını eda ettikten sonra büyük bir alay halinde salevat-ı şerifeler okuyarak Arz Odası'na gelirlerdi. Padişah ise öğle namazını kendi dairesinde eda eder ve devlet ileri gelenlerinin Ayasofya dönüşünü beklerdi.

Bu arada Hırka-i Saadet, öğle namazından iki saat kadar önce Has Oda vazifelileri tarafından sandukasıyla birlikte sehpanın üzerinden alınarak birbiri üzerine konulmuş sim-sırma işlemeli yastıklar üzerine bırakılır, daha sonra Kur'an-ı Kerim okumaya burada devam edilirdi. Padişah ile beraber başta Şeyhü'l-İslâm ve Sadrâzam olmak üzere vezirler, âlimler, İstanbul'da bulunan diğer devlet adamları, sipahi ve yeniçeri ağaları, silahdar ağa, çuhadar ağa, rikabdar ağa, peşkir ağası, anahtar ağası gibi erkân, sırasıyla toplu halde Hırka-i Saadet Dairesi'ne girerlerdi.

Padişah'ın yanında yer alan altın anahtar ile büyük sanduka açılır, yeşil ipek kadifeden sim sırmalı ve ince işlemeli yedi bohçaya sarılı, altından yapılmış bir çekmece açığa çıkartılırdı. Üst tarafından iki kanadı bulunan bu altın çekmece de yine padişah tarafından muhafaza edilen bir başka altın anahtarla açılır, bunun da içinden yedi bohçaya sarılı bulunan Hırka-i Saadet meydana çıkartılırdı. Bütün bu işler yapılırken, birinci ve ikinci padişah imamları ile has oda imamı ve diğer güzel sesli müezzinler diz çöktükleri yerden hiç durmaksızın Kur'ân-ı Kerim okumaya devam ederlerdi.

Nihayet açığa çıkan Hırka-i Saadet'i önce padişah öper, yüz ve gözlerine sürerek Cenab-ı Peygamber Aleyhisselâm'ın şefaatini dilerdi. Padişah'tan sonra Şeyhü'l-İslâm, Sadrâzam ve padişahın işaret ettiği diğer şahıslar büyük bir edep ve saygı ile huzur-ı hırkaya dâhil olurlar, öpüp iki gözlerine sürdükten sonra gerisin geriye giderek bir kenara çekilirlerdi. Bundan sonra ziyaret mekânına büyük bir altın leğen getirilerek içine zemzem suyu doldurulur ve Hırka-i Saadet'in eteği hafifçe içine batırılırdı. Eteği suyun içerisine batırılmış olan hırka bir süre altın leğenin içinde muhafaza edilir ve bu zaman süresinde vazifeliler içlerinden Kur'an-ı Kerim, ziyaretçiler ise salât-ü selâm okumaya devam ederlerdi.

Daha sonra Hırka-i Saadet'in eteği altın leğen içindeki zemzem suyundan çıkartılır, amber dumanıyla kurutulurdu. Böylece yüz sürülen kısmı da yıkanmış olurdu. Bu su sonra küçük şişelere konulur ve ağızları mühürlenerek devlet ileri gelenlerine hediye edilirdi. Onlar da bu su ile iftarlarını açarlardı. Aynı zamanda hastaların içme sularına bir iki damla damlatılarak şifa bulmaları için içirilir ve Resûlullah Efendimiz'in (s.a.s) şefaati niyaz edilirdi. Ziyaret tamamlandıktan sonra Hırka-i Saadet'in altın muhafazası yine padişah tarafından altın anahtarıyla kilitlenir, yedi bohçaya sarılır, hepsinin dışındaki ipek kadifeden bohçasına yerleştirilir ve nihayet sandukası kilitlenerek yerine konurdu.

İleriki yıllarda Hırka-i Saadet'in doğrudan öpülmesi, ardından da bu yerin yıkanması usûlü kaldırılıp destimal adı verilen tülbentler ile ziyaret ettirilmeye başlandı. Hırka-i Saadet'in yanında duran padişah, üzerinde Hazret-i Peygamber'e (s.a.s) övgüler yazılı tülbentleri Hırka-i Saadet'e sürerek ziyarete gelenlere sıra ile tevdi ederdi. Buhur suyu ile kokulandırılmış tülbentlerin üzerinde şu beyitler bulunurdu:

"Hırka-i Hazret-i Fahr-i Rusül'e
Atlas-ı çarh olamaz pay-endâz
Yüz sürüp zeyline, takbîl ederek
Kıl şefî'-i ümeme arz-ı niyaz."

Ziyaret sırasında Hırka-i Saadet'in ucunun batırıldığı zemzem suyu küçük şişelere koyulur, ağzı kırmızı mumla mühürlendikten sonra ileri gelenlere dağıtılırdı.

Padişah ziyaret merasiminin ardından istirahata çekilir, akşama da günün anısına özel iftar ziyafeti verdirirdi. Bu ziyafetlerde Enderûn ağaları tarafından hususî sûrette ve yaklaşık üç saatte pişirilen soğanlı Endurûn-ı Hümâyûn yumurtasının ikramı ihmal edilmeyen bir gelenek idi.

Hırka-i Saadet ziyaretleri, Tanzimat öncesi ve sonrası, hatta Meşrutiyet dönemi dahil olmak üzere asırlarca her Ramazan gerçekleştirilmiştir. Dört defa bu ziyarete görevli olarak katılan Halit Ziya Uşaklıgil "Uzaktan, yakından gelmiş, vezir, vüzera, avamdan insanların, minarelerden duyulan ezan; huzurda okunan Kur'an-ı Kerim tilavetleri arasında Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) hırkasını uzaktan gören, bir imkânını bulup yüzünü hırkaya sürebilen, gözü yaşlı, gönlü huzur ve huşu dolan insanların manevi heyecanını gördüm. Kendim de fena duygulardan arındığımı, ruhanî bir zevkle dolduğumu hissettim." diyerek bu mukaddes Emânetin her seviyeden insanımız üzerindeki etkisini gayet güzel ifade etmektedir.

Ali Rıza Bey de (Balıkhane Nazırı) "13. Asr-ı Hicride İstanbul Hayatı" isimli hatıralarında Ramazan aylarında devlet ve ilmiyye ricaline Enderûnda iftarlar verildiğini, on beşinden sonra gidilecek iftarlarda Emânetlerin de ziyaret ettirildiğini, ezanın Hırka-i Saadet Dairesi'nde tefekkür edilerek beklendiğini, oruçların zemzemle açılmasından sonra akşam namazlarının kılındığını, iftarın Hazine Kethüdası Dairesi'nde verildiğini, yemeklerin pek lezzetli olduğunu, Enderûn ağalarından her birinin bir çeşit yemek, tatlı ya da şerbet hazırlamada mahir olduğunu, teravihin yine Hırka-i Saadet'te Enderûn usulünce ilahilerle kılındığını anlatır.

Ruşen Eşref Ünaydın ise Hırka-i Saadet Dairesi'nde eda ettiği bir teravih namazındaki hislerini, "Ayrılıklar" isimli kitabında şöyle dile getirir:

"Lâle Bahçesi'nde ezan okundu: Dinî nidâların üstüne bülbüllerin nağmeleri gülâbdanlardan dökülen damlalar gibi serpiliyordu. Kol kola şimşirler arasından geçtik. Din ve tarih yâdlarıyla dolu gönlüm, başımın üstünde yıldızlarla dolu geceye benziyordu. Dehlizlerin sıra sütunları arasındaki loşluğu, kırmızı fânuslar mini mini noktalamıştı. Asırları, saltanatları ve vecdleri tanıyan bu sütunlardan birine yaslandım. Kulaklarımda sûrelerin nağmeleri ve gözlerimde mutasavvıfâne bir bahar özleten mahmur çini harikaları var!..

Sütun gövdeleri arasında rüya hayaletleri gibi silikleşmiş küçük cemaat işte teravihe kalktı. Her iki rekâtte bir güzel sesler bestenigârdan, sabâdan, hüzzamdan ve acemaşîrandan ilâhiler okuyorlardı.

Has Oda'da Hırka-i Saadet Sandığı'nın korunduğu gümüş şebekenin arkasında yer alan nişler.

Öyle bir cuşiş içindeydim ki, şu zamanda yaşar bir fânî olduğumu yavaş yavaş unutuyordum. Bilmiyordum ki, hangi asrın Türküyüm: Dirseğim yanımdaki Enderûnlu'dan daha vuzuhla Mısır fethinden dönen yeniçeriye sürünüyordu. Duyduğum nefes, rükûlarda mafsalları çıtırdayan buruşuk yüzlü ak ağadan ziyade, Zigetvar'ı görmüş bir pir gazinin soluğuydu. İmam'ın geçkin sesi, Revan günü'nden geliyor gibiydi. Her selâm verişte sanıyordum ki, dizinde tespih, belinde hançer, bin zünûb ve gurûrunun istiğfârı için murakabeye varmış bir eski hakanla göz göze geleceğiz. Zira bu tayfların hepsi buralarda, bu sehhar dehlizde bergüzar-ı Muhammed'in (s.a.s) yanı başında safbeste idi.

O bergüzar ki onu Türk milleti en civan demlerinde çılgın âşıklar gibi susuz çöller aşarak, demir kaleler devirerek kucaklamış ve Resûl (s.a.s) dudaklarının izhar buyurduğu arzunun şehrine bir yeni mânâ halinde getirmişti. Yeryüzünün tanıdığı en büyük ruh âmirinin vücuduna sarılmış, o tendeki râşelere sürünmüş Hırka-i Saadet'e bu kadar yakın durdukça ilk sahabeleri andım.

Maddi tebcîl ve şahâne ruhaniyet pâyânının en yüksek haddini bulmuş bu dâirede, bizim bin üç yüz otuz yedinci Ramazan'da kıldığımız şu teravihi acaba onlar Hicaz yıldızları altında ve soğumaya başlamış kumlar üstünde Resûl'ün (s.a.s) etrafında ilk defalar ne taze bir vecd ile edâ etmişlerdi!..

İbadetimiz bir anber kokusu içindeydi. Bilhassa secde demlerinde bir su uzaktan, mâverâdan sesleniyor gibiydi. Bu koku bir gümüş buhurdandan geliyor, bu su bir somaki çeşmenin lülesinden boşanıyor ve Arapkârî nakışlı mermer olukta sırma gibi akıyordu. Bununla beraber Hırka-i Muhammed'in (s.a.s) eteği ucunda gûyâ Kevser'in sesini duyan ve cennetin kokusunu alan müminlerdik.

Müezzin "El-vedâ yâ şehr-i Ramazân, el-vedâ yâ şehr-i bereket ve'l ihsân" diye nida ediyordu. Ağlayanlar ve inleyenler *"Amin, amin"* diyorlardı.

Ne yapsam ve nasıl olsa bitmesi mukarrer ve muhakkak hayatım için, küçük şahsi arzularım için hiçbir dua etmedim, hiç bir şey dilemedim. Erdiğim vecdin havası içinde; elden yitirip kendimi bîhûdluğa yettim."

HIRKA-İ SAADET DAİRESİ'NDE
KUR'AN-I KERÎM OKUNMASI

"Gezintilerimde bir hakikat keşfettim. Bu devletin iki manevi temeli vardır. Fatih'in Ayasofya minaresinden okuttuğu ezan ki hâlâ okunuyor! Selim'in Hırka-i Saadet önünde okuttuğu Kur'ân ki hâlâ okunuyor. Eskişehir'in Afyonkarahisar'ın, Kars'ın genç askerleri! Siz bu kadar güzel iki şey için dövüştünüz."

Bu mübarek dairede Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) hırkası hürmetine başlangıç tarihi kesin olarak bilinmese de 16. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren yüzyıllardır Kur'an-ı Kerîm okuma geleneğinin sürdüğü herkes tarafından bilinir. Kırkıncısının bizzat Yavuz Sultan Selim olduğu söylenen kırk vazifelinin "hayırların fethi, belaların def'i" için, diğer vazifelerinin yanı sıra, adeta manevî bir nöbet haline getirdikleri bu ulvî gelenek, zaman içerisinde çeşitli nedenlerle aksamış olsa da günümüzde devam etmektedir. Konuyla alâkalı olarak Yahya Kemal "Aziz İstanbul" isimli kitabında şöyle demektedir:

"Gezintilerimde bir hakikat keşfettim. Bu devletin iki manevi temeli vardır. Fatih'in Ayasofya minaresinden okuttuğu ezan ki hâlâ okunuyor! Selim'in Hırka-i Saadet önünde okuttuğu Kur'an ki hâlâ okunuyor. Eskişehir'in, Afyonkarahisar'ın, Kars'ın genç askerleri! Siz bu kadar güzel iki şey için dövüştünüz."

Hırka-i Saadet Dairesi ile alâkalı hatıralar arasında Vak'anüvis Ahmed Refik Bey'in Sultan İkinci Abdülhamid'in vefatından sonra kaleme aldığı yazıyı da kaydetmek yerinde olacaktır. 18 Şubat 1918 tarihli Vakit gazetesinde yayımlanan bu yazı, bir İslâm halifesinin cenaze merasimini olduğu kadar, bu daireyi ve burada icrası mutad olan bir merasimi çok güzel anlatmaktadır:

"Abdülhamid'in Naaşı Önünde

Hâkân-ı sâbık irtihal etmiş... Bu havadis ilk defa gazetelerden öğrenildi. Boğaz, güneşin parlak ziyaları arasında gülüyordu. Otuz dört sene müddetle Osmanlı tahtını işgal eden Sultan Abdülhamid-i Sânî birkaç saat sonra, güzel İstanbul'un toprakları altına gömülecekti. Sultan Abdülhamid'in cenazesi, Beylerbeyi Sarayı'ndan Topkapı Sarayı'na getirilecekti. Orada yıkanacak ve saat dokuzda Sultan Mahmud Türbesi'ne gömülecekti. Orta Kapı önünde başında kabalak, elinde tüfek tek bir nöbetçi bekliyor, Bâbü's-saade önündeki ak ağalar, kemâl-i nezâketle gelenleri karşılıyordu. Kubbealtı, harab ve metrûk, ihtişamlı devirlerin hâtıralariyle meşhûn, asırların vakayiine acı acı gülüyor gibiydi. Güneşin ziyâsı servilerden süzülüyor, çimenler üzerine dökülüyordu. Bir iki hademe, ellerinde tırmıklar, sabahın feyizli güneşi altında yeşeren çimenler üzerinden sararmış yaprakları topluyorlardı.

Sultan Ahmed-i Sâlis Kütüphanesi'nin önünden geçtim. Siyah esvablı hademe lâle bahçesi tarafından hızla koştu: Cenâze geliyordu. Sarayburnu'na doğru ilerledim. Ufak bir kafile, parkın kumlu yokuşunu ağır ağır çıkıyordu. Rıhtıma büyük bir istimbot yanaşmış, sarı bacasından dumanlar yükseliyordu. Bu manzara pek hazindi. Marmara, sahiller, tepeler güneş içinde idi. Uzakta Hamidiye Camii'nin nârin ve beyaz binâsı, Yıldız'ın ağaçlık caddesi, sarayın çıplak ağaçlar arasından görünen müselsel damları, mebhut ve sâkitti. Siyah, bütün siyahlar giyinmiş kafilenin başları üzerinde, beyaz bir çarşaf, koyu bir şal, yeni bir sedye görülüyordu. Sultan Abdülhamid, tahta bir sedye üzerinde, yatağının içinde, bîruh yatmıştı. Kalın, sarı çizgili yatak çarşafı, sedyenin kenarlarına doğru sarkıyordu. Üzerine turuncu ve yeşil nakışlı, kıymettar, koyu bir şal örtülmüştü. Rüzgâr estikçe şal kalkıyor, altında zayıf bir vücudun, ufak bir başın kabartısı görülüyordu. Cenâzenin önünde Beylerbeyi Sarayı'nın muhafızı, yanlarında iki sıra asker, sedyenin etrafında Enderûn-u Hümâyûn ağaları, saray erkânı ağır ağır yürüyorlardı. Sedye el üstünde taşınıyordu. Arkada Şehzâde Selim Efendi, dâmat paşalar, mahzun ve müteessir ilerliyorlardı. Her tarafta mübhem bir sükût... Hademeden biri elinde bir fes taşıyordu. Fesin üzerine beyaz bir mendil örtülmüştü. Bu, Sultan Abdülhamid-i Sânî'nin fesi idi. Bütün simalar müteessirdi. Uzakta, bir bahçıvan, elinde bir çapa, melûl nazarlarını dikmiş, bakıyordu. Etrafta cesedi taşıyanların kumlar üzerinde ayak seslerinden başka bir şey işitilmiyordu. Deniz sâkin ve dalgasızdı. Saray'ın önünde, Bizans'ın ebedî yâdigârı yüksek sütunlar güneşin ziyâlarıyla parlıyordu.

Cenâze, lâle bahçesi önünden geçirildi. Hırka-i Saadet'in yeşil ve yaldızlı kapısı önüne getirildi. Kapı açılmıştı. El üzerinde içeri girdi. Şehzâdeler ve dâmat paşalar Mecidiye Kasrı'nda, cenâzeye refâkat edenler dışarıda kaldılar. Kapı kapandı, içeriye Hırka-i Saadet erkânından başkası giremedi.

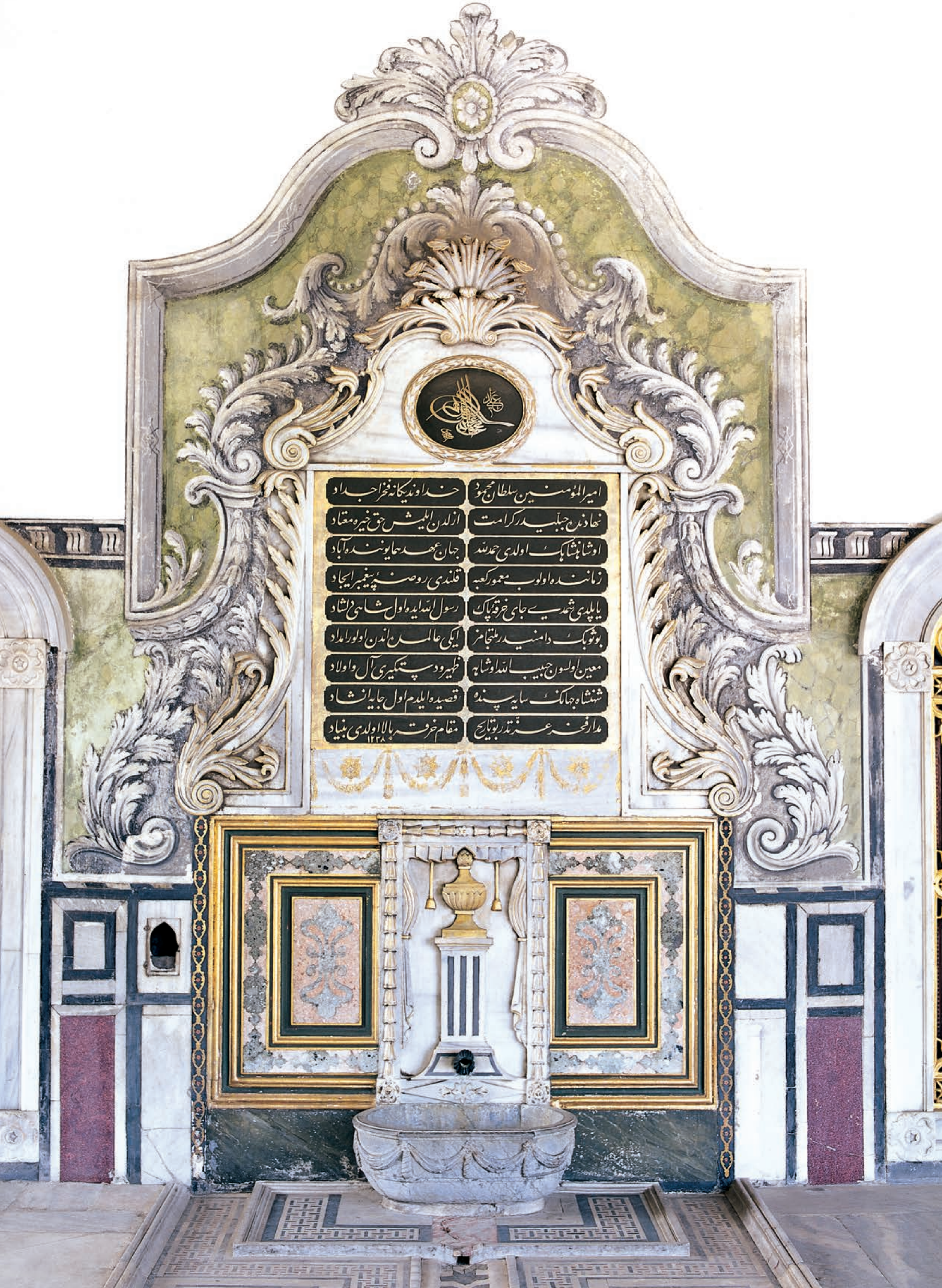

امیر المؤمنین سلطان محمود
خداوندیکانه فخر اجداد
نهادندن جبلیدر کرامت
ازلدن ایلمش حق خیره معتاد
او شاهنشاهک اولدی حمد لله
جهان عهد همایوننده آباد
زماننده اولوب معمور کعبه
قلندی روضهٔ پیغمبر ایجاد
یاپلدی شمدیه جای خرقهٔ پاک
رسول الله ایده اول شاهی دلشاد
بو ثوبک دامنیدر ملتجامز
ایکی عالمده اندن اولور امداد
معین اولسون حبیب الله او شاهه
ظهیر و دستگیری آل و اولاد
شهنشاه جهانک سایه پندهٔ
قصیده ایلدم اول جایه انشاد
مدار فخر عزتدر بو تاریخ
مقام خرقه بالا اولدی بنیاد
١٢٣٨

Ne münevver, ne ulvî, ne ihtişamlı bir dâireydi! Burası, Osmanlı Hânedânı'nın, hilâfet nâmına inşa eylediği en bediî, en mutantan, en parlak bir mâ'beddi. Duvarlar mavi ve yeşil çiniler, altın yaldızlı levhalarla müzeyyendi. Sultan Selim'in halefleri, ruhlarını bu mukaddes mahalde tesliye ederler, ordularının zaferleri için burada dua ederler, Hırka-i Saadet önünde gözyaşları dökerlerdi. Duvarların rengârenk çinileri, kıymettâr yazılar, göz kamaştırıyordu.

Hâcet penceresi önündeki hasırlar kısmen kaldırılmıştı. Karşıda, geniş buzlu camlar Haliç'in görünmesine mani oluyordu. İki yeşil kerevet üzerinde, serviden, altı kollu ufak bir tabut, hasırların kalktığı taşlık üzerinde, ufak bir teneşir görülüyordu. Sultan Abdülhamid, üryan ve bîruh teneşir üzerine yatırılmıştı. Hâcet penceresinin yaldızlı parmaklıkları önünde müteessirâne durdum. Tabutun ilerisinde, Enderûn erkânı, ellerini hürmetle kavuşturmuşlar, hizmete muntazır, bekliyorlardı. Karşıda, Sultan İbrahim'in Sünnet Odası, asırların menâkıbını saklayan kapalı kapısı, mavi çinili duvarlarıyla, tarihin bu safhasına karışmak istemiyor gibiydi. Teneşirin etrafında, ikisi yeşil, ikisi beyaz sarıklı dört hoca, ellerinde lifler, misk sabunları, dindârâne bir ihtişamla nâşı yıkıyorlardı. Sultan Abdülhamid'in beline doğru beyaz ve yeni bir kefen örtülmüştü. Göğsünden yukarısı ve dizlerinden aşağısı açıkta idi. Vücudunda uzun bir hastalığın zaafı görülmüyordu. Renginde ölüm sarılığı, korkunç bir sarılık yoktu; fildişinden, câmid bir cisim gibiydi.

Boynu ufak, saçı ve sakalı ağarmıştı. Burnu, çehresine nisbeten uzunca idi. Gözleri kapanmış, çukura batmıştı. Uzun ve siyah kaşlarının vaziyetinde melâl ve teessür vardı. Saçları alnına doğru biraz dökülmüştü. Sakalı bembeyaz, uçlarına doğru sararmıştı. Yüzünde ihtiyarlık alâmeti, fazla buruşukluk yoktu. Boynu incelmiş, omuz kemikleri dışarı fırlamıştı. En zayıf yeri göğsü idi. Göğüs ve kalça kemikleri görülüyordu. Bacakları beyaz ve ince, ayakları ufaktı. Vücudunda hiç kıl yoktu. Yalnız meme uçlarında, kollarının alt kısımlarında, parmaklarının uçlarında siyah kıllar görülüyordu. Kolları bîtâbâne iki tarafa düşmüş, ayaklarının parmakları açılmıştı. Vücudunun sağ tarafı bembeyazdı, sol tarafında ve arkasında kırmızılıklar görülüyordu. Hey'et-i umûmiyesi sevimli idi. Beyaz bir vücud, yıkandıkça güzelleşen bir naaş, yeni bir teneşir üzerinde, yıkayanların ellerine tâbî, uzanmış yatıyordu. Naaşın karşısında, ellerinde gümüş buhurdanlıklar, ağalar duruyordu. Herkes huşû' içinde idi. Bütün sîmâlarda tevekkül alâmetleri görülüyordu. Hırka-i Saadet Dairesi tarihî bir gün yaşıyordu. O gün vakâyi'le dolu, uzun bir saltanat devresinin son sahifesi kapanacaktı. Bütün nazarlar,

Has Oda'nın IV. yer denilen havuzlu taşlığa (Revan ve Bağdad Köşkü tarafına) bakan duvarındaki çeşme ve kitabesi. Burada, vefat eden padişahların cenazeleri yıkanırdı.

Çeşme Sultan II. Mahmud (Adli) (1808-1839) döneminde yenilenmiş olup, kitâbe de onun zamanında konmuştur. Üzerinde barok stilde bir alınlık ve madalyon içerisinde Sultan II. Mahmud'un tuğrası görülmektedir. Cephede görülen mermerler Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethinden sonra Memlûk üslubunda yapılmıştır. Çiniler ise çeşitli dönemlerde yapılan onarımlarda yerleştirilmiştir.

Kitabede şöyle yazar:

Emirü'l- müminîn Sultan Mahmûd
Hüdâvend-i yegâne fahr-i ecdâd

Nihâdında cibillidir, keramet
Ezelden eylemiş Hakk hayra mu'tad

O şâhinşahın oldu hamdülillah
Cihân ahd-i hümâyûnunda âbâd

Zamânında olup ma'mur Kâ'be
Kılındı Ravza-i Peygamber îcâd

Yapıldı şimdi Cây-ı Hırka-i pâk
Resûlüllah ede ol şâhı dilşâd

Bu sevbin dâmenidir, mültecâmız
İki âlemde ondan olur imdâd

Mu'în olsun Habîbullah o şâha
Zahîr ü dest-gîri âl ü evlâd

Şehenşâh-ı cihânın sâyesinde
Kasîde eyledim ol câya inşâd

Medar-ı fahr-i izzettir bu tarih
Makam-ı hırka-i bâlâ oldu bünyâd
1238 (M.1822)

Sultan Abdülhamid'in teneşir üzerinde yatan kapalı gözlerine dikilmişti. Naaşa sıcak su döküldükçe beyaz bir duman yükseliyor, buhurdanlıklardan çıkan öd ve amber kokularına karışıyordu. Etrafta hâşiâne bir sükûn hüküm sürüyordu. Hizmet için girip çıkanların, hasır üzerinde, ayak seslerinden başka bir ses işitilmiyordu. Ayak ucunda, direğin yanında dâmatlardan iki zat, ellerini kavuşturmuşlar, gözleri naaşa matuf, müteessirâne ağlıyorlardı.

Dışarıda tabiatın bütün güzellikleri hissediliyordu. Haliç'in suları umulmaz bir şubat güneşinin revnakları altında parlıyordu. Şimşirliğin ağaçları çıplak, baharın feyzine munzardı. Yıkanma el'an bitmemişti. Sultan Abdülhamid'in, teneşir üzerinde, kapanmış gözleri, ağarmış saçları, çıplak vücudu ile bîtabâne yatışı, kalplerde melâl ve intibah hisleri peydâ ediyordu. Bâzan başı birdenbire kayıyor, yanlarına doğru düşen kollarıyla, mâsum, bîçâre bir insan vaziyeti alıyor, ak ve perîşân sakalıyla boynu garîbâne bükülüyordu.

Nihâyet nâşın yıkanması bitti. Sarı ipek işlemeli havlulara kurulandı... Tabut yere indirildi... Teneşir, tabutun yanına getirildi... İçine kefenler serildi; Sultan Abdülhamid'in naaşı hürmetle tabuta indirildi.

Sultan Abdülhamid, son dakikalarına kadar kendini kaybetmemişti. Hattâ vasiyet etmişti: Göğsüne ahidnâme duâsı konacak, yüzüne Hırka-i Saadet destimâli, siyah Kâbe örtüsü örtülecekti. Bu vasiyet harfiyen icra edildi. Sultan Abdülhamid'in tabut içinde, beyaz kefenler arasında, kemikleri sayılan çıplak göğsünde ahidnâme duâsı, yüzünde siyah Kâbe örtüsü, ak sakalı, ebediyete doğru kapanmış gözleriyle üryan ve perişan, Hırka-i Saadet dairesinde yatışı cidden elîmdi; Sultan Abdülhamid bütün günahlarını tarihe bırakmış, hâşiâne bir vaziyette Huzûr-ı İlâhî'ye gidiyordu.

Kefen bağlandı, tabut kapandı. Sedef kakmalı, asırlar görmüş bir saatin ağır taninleri Hırka-i Saadet Dairesi'nin ulviyeti içinde aksetti, tabutun techizine başlanmıştı. Üzerine evvela bir yatak çarşafı, daha üstüne sırma işlemeli al bir örtü konuldu. Ayak ucuna lâciverde yakın çiçekli bir kumaş sarıldı. En üste Kâbe örtüleri, kıymettar taşlarla müzeyyen kemerler konuldu. Başına ve kollarına şallar sarıldı. Baş tarafına sarılan yeşil atlas üzerine kırmızı bir fes konuldu. Naaş yıkanırken, çıplak bir tabut, tahta bir teneşir, Hırka-i Saadet Dairesi'nin gözler kamaştıran renkleri ve yaldızlarıyle tezad teşkil ediyordu. Şimdi Sultan Abdülhamid'in ipekler, şallar, sırmalar, kıymettar taşlarla müzeyyen tabutu dairenin ihtişam ve ulviyetine tevafuk etmişti.

Herkes çekildi. Yalnız, müzeyyen sütunlar, mülevven duvarlar, parlak levhalar arasında, başı harem dairesine müteveccih bir tabut, solda, Dâire-i Aliyye'nin penceresinden altınlar ve sırmalarla müzeyyen yeşil perdeler, ağır sırma püsküller,

altın şebekeler, kıymettar ve tarihî levhalar, Kelâm-ı Kadîmler görülüyordu. Arzhâne önünden bir ayak sesi işitildi. Dâmat paşalardan muhterem bir zât, müteessirâne adımlarla ilerledi, Hırka-i Saadet duvarının köşesinde melûl ve mahzûn durdu. Ellerini açtı, gözleri tabuta müteveccih kısa bir dua etti, samimî bir hıçkırık müzeyyen kubbelerde akisler bıraktı.

Saat dokuz... Hırka-i Saadet Kapısı'nın önünde sırmalı üniformalar, kalpaklar ve şapkalariyle sefirler ve zabitler bekliyorlardı. Ecnebîler bu muazzam dâireyi merak ve hayretle seyrediyorlardı. Ulemâ, arkalarında geniş kollu, göğsü sırmalı yeşil ve mor libaslar, sarıklarında sırmalar, hürmetle istikbal ediliyordu. Kalabalık gittikçe artıyordu. Veliahd-ı Saltanat, şehzâdeler, büyük üniformalarıyla gelmişlerdi. Şubat güneşi altında, nişan, sırma, üniforma parıltısından başka bir şey görülmüyordu.

Hırka-i Saadet Dâiresi'nin kapısı birdenbire açıldı. Bütün nazarlar kapıya çevrildi, kalabalık o tarafa doğru birikti. Kapının iki tarafı doldu. Herkes, kalpler müteheyyiç, cenâzeyi görmek istiyordu. Nihâyet elmaslı kemerler, sırmalı Kâbe örtüleri, al atlaslarla müzeyyen tabut, kırmızı fesi ile, parmaklar üzerinde, mehîb ve muhteşem, dışarı çıktı. Erkân-ı Devlet, zâbitler, Sultan Abdülhamid'in cenâzesi huzûrunda dikilmişti. Tabut, Hırka-i Saadet Kapısı önünde yüksek bir mevkie konuldu. Hamidiye Camii'nin kürsü şeyhi, sırmalı yeşil esvabı, göğsünde nişanı ile taşın üzerine çıktı. Etrafına bakınarak sordu:

- Merhumu nasıl bilirsiniz?

Velveleli, hazîn, müteessir bir ses, serviler arasından aksetti.

-İyi biliriz.

Vefat eden padişahların naaşları Hırka-i Saadet Dairesi önündeki mermer sete koyularak tezkiyeleri yapılır, helallık dilenirdi.

Kısa bir Fâtihâ bu merâsime de nihâyet verdi. Tabut kaldırıldı, Sultan Ahmed-i Sâlis Kütüphânesi'nin, Arz Odası'nın sağından ağır ağır geçti, Bâbü's-saade önüne geldi. Cenâze namazı alelusûl burada kılındı. Alay burada tertip edilecekti. Şehzâdegân, âyân, ümerâ, saray ağaları, hep buraya toplanmışlardı. Arada sırada, teşrifat memurlarının sırmalı esvaplarıyle, ellerinde beyaz bir kâğıt:

Âyân, meb'ûsân, ricâl-i ilmîye, ümerâ.. diye çağırdıkları işitiliyordu. Nihâyet alay tertip edildi. Servilerin önüne hademe-i şâhâne, zâbitân ve efrâdı dizilmişlerdi. Piyâde efrâdı, silahlarını omuzlarına asmışlar, kemâl-i sükûnetle yürüyorlardı. Tabutun önünde dedeler, Şâzelî dergâhı dervişleri gidiyordu. Tabutu taşıyanlar Enderûn-ı Hümâyûn ağaları ve saray erkânıydı.

Tabut Bâbü's-saade'den Orta Kapı'ya kadar, serviler arasından, yavaş yavaş ilerledi. Orta Kapı'dan vakar ve ihtişam ile çıkarken hazîn bir tehlîl, rûha huşû ve tevekkül veren tatlı bir sadâ, orta kapının taş duvarlarına, bir zamanlar vüzeraya mahbes teşkil eden kapı arasına aksetti. Bu sadâ, Sultan Selim-i Sâlis'in hassas, necîb rûhunun tercümânı idi. Enderûn'dan akseden her terâne, hassas padişahın pâk ve mübârek rûhunu yâd ettirmemek kabil miydi? Enderûn-ı Hümâyûn ağaları salât okuyorlardı. Kubbealtı'nın harap duvarlarına akseden bu sesler, Osmanlı rûhunun hazîn feryatlarıydı. Herkes tabutun arkasından hürmetle yürüyordu. Bu târihî kapı, ne padişah cenâzelerinin çıktığını görmüş, etrafında ne acı göz yaşlarının döküldüğüne şâhit olmuştu. Önde, dedegânın fâsıladâr, hazîn nevâları işitiliyor, Şazelî dergâhı şeyhlerinin hüzünlü bir Arap lâhni ile okudukları Kelime-i Tevhîd, tekbirler ve naatler arasında âheste bir nakarat gibi yükseliyordu. Orta Kapı ile Bâb-ı Hümâyûn arası Alman zâbitlerinin otomobilleri, mükellef konak arabalarıyla dolmuştu. İki zarif hanım, arabada, ayağa kalkmışlar, yüzlerinde ince peçeler, alayı seyrediyorlardı. Biraz ötede, Bizans'ın İrini Kilisesi ve son devrin askerî müzesi önünde, Mehterhâne takımı, cesîm kavukları, kırmızı şalvarları, sırma cepkenleri, sarılı ve kırmızılı bayraklarıyla durmuşlardı. Canlı bir tarih, tevkîr ve hürmet ile tabutu selamlıyordu.

Cenâze, Bâb-ı Hümâyûn'dan çıktı. Sokaklar insandan görülmüyordu. Ayasofya önünden Sultan Mahmud Türbesi'ne kadar caddeye iki sıra asker dizilmişti. Ağaçlar, evler, pencereler, damlar kadınla, çoluk, çocukla dolmuştu. Tabut, acıklı ve müteessir dualarla, tekbîrler ve tehlîllerle ilerliyordu. Cenâzeyi görenler, müteessir oluyorlardı. Evlerin pencereleri kadınlarla dolu idi. Bir hanım, hıçkırıklarını zaptedemiyor, mendili gözlerinde başını duvara dayamış, ağlıyordu. Cenâzeyi lâkaydâne seyredenler de vardı. Fakat hassas kalpler, bu hazîn merâsime, bu müellim feryâdlara, bu dînî ihtişâma karşı gözlerinin yaşardığını hissediyordu. Otuz dört sene hilâfet makamını işgal eden Osmanlı padişahının son merâsimi hürmetle ifâ ediliyordu.

Son şehkayı andıran 'Allah! Allah!' nidâlarıyle tabut türbe kapısından içeriye girdi. Sultan Abdülhamid hürmet ve tekrim ile kabre indirildi. Osmanlı tarihinin otuz dört senelik safhası hazîn bir sûrette hitâma erdi."

Son Padişah Vahideddin ise cülûs töreni için Saraya geldiğinde ağabeyi Sultan Reşad'ın cenazesi, Hırka-i Saadet Çeşmesi önüne uzatılmıştı. Bir süre Bağdad Köşkü'nde dinlendikten sonra tören için Bâbü's-saade'ye doğru giderken, şadırvanlı kapı önünde Sultan Reşad'ın tabutu önünde durup Fâtihâ okumuş; kendisi tahta giderken öncekinin mezara götürülmekte oluşundan etkilenerek yanındakilere *"Taht ile teneşir arasındaki mesafe çok kısa!"* demişti.

في كل الامور
١٣٠٧

Mukaddes Emanetler

HIRKA-İ SAADET

Altın Hırka-i Saadet sandığı.
T.S.M. Env. No: 21/9

Hırka-i Saadet'in içerisinde korunduğu iç mahfaza. T.S.M. Env. No: 21/2

124 cm boyunda, siyah yünlü kumaştan dikilip içi daha kaba şekilde dokunmuş krem renk yünlü kumaşla kaplanmıştır. Ön kısmın sağ tarafında 23x30 cm ebadında bir parçası noksandır. Sağ kolda da biraz eksiklik vardır. Yer yer yıpranmış durumdadır. Resûlullah (s.a.s) tarafından Züheyr oğlu Ka'b'a (r.a) verilen hırkadır.

Sultan III. Mehmed'in (1595-1603) Eğri Seferi'ne gidişinde Hırka-i Saadet'in beraberinde götürülmesini gösteren minyatür. Hırka-i Saadet altın işlemeli bohçayla baş üstünde taşınmaktadır. T.S.M.K.H. 1609

بسم الله الرحمن الرحيم

Hazret-i Peygamber Aleyhisselâm, İslâm dinini tebliğe başladığı zaman pek çok muhalif ve mukavemetle karşılaşmıştı. Muhaliflerden biri de şair Ka'b'dı. Hazret-i Peygamber (s.a.s) tarafından, görüldüğü yerde öldürülmesi için ferman sadır oldu. Kardeşinin ikazı üzerine pişman olan Ka'b, hakkındaki öldürülme emrine rağmen gizlice Medîne'ye geldi ve huzur-ı Peygamberîye çıkarak, tevbe edip imana kavuşan bir kimsenin geçmiş hatalarının bağışlanıp bağışlanmayacağını sordu. Resûlullah'ın (s.a.s) müsbet cevabından sonra "Züheyr oğlu Ka'b olsa da mı?" diyerek sorusunu tekrarladı. Hazret-i Peygamber (s.a.s) yine tasdik edince kendisini tanıttı ve daha sonraları Kaside-i Bürde (Hırka Kasidesi) ismiyle meşhur olacak manzumesini okumaya başladı. *"Muhammed (s.a.s) kınından çıkmış keskin bir kılıçtır / Cihan onun ilahi nurundan feyz alır"* mısralarına geldiğinde Cenab-ı Resûl (s.a.s) sırtından hırkasını çıkarıp Ka'b bin Züheyr'in omzuna bıraktı. [1]

Hırka-i Saadet'in, Topkapı Sarayı Hazinesi'ne kayıtlı olan dış mahfazası. T.S.M. Env. No: 2/785

İleriki yıllarda hırkayı, Muaviye b. Süfyan satın almak istedi; fakat Ka'b satmadı. Vefatından sonra Muaviye, yirmi bin dirhem gümüş karşılığında varislerinden satın aldı. Halifeler nezdinde muhafaza edilmeye başlanan ve bir nevi hilâfet alâmeti olarak kabul gören Hırka-i Saadet, evvela Emeviler'e, sonra Abbasiler'e, daha sonra Memlûklar'a ve nihayet Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethiyle Osmanlı hânedânına intikal etti.

Hırka-i Saadet için yüzyıllar boyunca çeşitli mahfazalar yapılmıştır. Bugün Sultan Abdülaziz (1861-1876) tarafından yaptırılan 21 x 45 x 57 cm. ölçülerinde, üstten açılır, çift kapaklı altın bir çekmece içindedir. Hırka-i Saadet'in aynı ölçülerde Sultan III. Murad (1574-1595) tarafından yaptırılmış, maddi yönden ve sanat yönünden çok büyük değer taşıyan altın bir mahfazası

Hırka-i Saadet'in daha önceden içerisinde korunduğu iç mahfaza III. Murad tarafından yaptırılmıştır.
T.S.M. Env. No: 2/2120

یا الله
لا اله الا الله محمد رسول الله
لا اله الا الله محمد رسول الله
لا اله الا الله محمد رسول الله
لا اله الا الله محمد رسول الله
لا اله الا الله محمد رسول الله
لا اله الا الله محمد رسول الله

daha mevcuttur. Sultan Aziz halen kullanılan mahfazayı yaptırınca boş kalan üstü zümrüt ve yakutlarla süslü bu mahfaza, günümüzde Saray'ın Hazine Bölümü'nde muhafaza edilmektedir. Şimdiki çekmecenin üzerinde Sultan Abdülaziz (1861-1876) tarafından yaptırıldığını belirten, tuğrasını ve şefaat dileğini içeren uzunca bir kitabe de yer almaktadır. Bu çekmece çok sanatkârane işlenmiş yedi adet bohçaya sarılı olarak, yine Sultan Abdülaziz tarafından yaptırılmış büyük bir altın sandukaya konulmuştur. Sandukanın üzerinde "Vemâ erselnâke illâ rahmeten li'l-âlemîn" (Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik)[2] âyet-i kerimesi ile "Lâ ilâhe illallahü'l-melikü'l-hakku'l-mübîn / Muhammedü'r-Rasûllüllahi sâdiku'l-va'di'l-emîn" yazıları bulunmaktadır. Yazılar Abdülfettah Efendi'nin kaleminden çıkmıştır. Sandukanın dört ayaklı kaidesi de gümüş üzerine altın kaplamadır.

Hırka-i Saadet'in, Topkapı Sarayı Hazinesi'ne kayıtlı olan ve IV. Mehmed (Avcı) tarafından yaptırılan dış mahfazası. T.S.M. Env. No: 2/784

Padişahlar gittikleri yerlere Hırka-i Saadet'i de beraber götürürlerdi ki bunun için Edirne Sarayı'nda özel bir mekan bulunuyordu. Şimdiki Beylerbeyi Sarayı'nın bulunduğu yerde yer alan Istavroz Sarayı'nda da I. Ahmet (1603-1617) tarafından bir Hırka-i Saadet Dairesi inşa ettirilmişti. Yazları burada ikamet eden padişahla birlikte Hırka-i Saadet de taşınır, bu daireye yerleştirilirdi. Istavroz Sarayı yıkıldıktan sonra I. Abdülhamid (1774-1789), Hırka-i Saadet Dairesi'nin bulunduğu yere teberrüken Beylerbeyi Camii'ni yaptırdı. Hırka-i Saadet, en son Sultan Abdülaziz (1861-1876)'in Bursa seyahatinde mevkib-i hümayunla beraber götürülmüştü.

Hırkanın padişahla birlikte harplere de gittiği vakidir. Sultan III. Mehmed (1595-1603) Eğri Seferi'ne giderken Sancak-ı Şerif ve Hırka-i Saadet'i de yanına almıştı. Seferde bozgun durumu baş gösterince Hoca Sa'deddin Efendi'nin "Padişahım! Siz gibi Âl-i Osman Sultan, Peygamber Efendimiz yolunda halife olduktan geru, Hırka-i Saadet'i böyle anda giymek, Hak Teâlâ'ya dualar eylemek elbet münasiptir..." sözleri üzerine tekbirlerle Hırka-i Saadet'i giyerek askerlerini büyük bir heyecanla muzafferiyete ulaştırdığı bilinmektedir.

Konuyla alâkalı olarak Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde H. 1609 numarayla kayıtlı olan eserden bir sayfa minyatür çok önemli bilgiler vermektedir. Eser ilk defa Türkçe Şehname yazan Talikzâde Suphi Çelebi'ye ait olup, 17. yüzyıl başlarına tarihlenir. Minyatürde III. Mehmed, (1595-1603) Eğri Seferi sırasında at üzerinde gösterilmiştir. Hırka-i Saadet padişahın önünde baş üzerinde taşınmaktadır.

Gümüş şebeke
içinde bulunan askı.
T.S.M. Env. No: 21/154

Kaside-i Bürde

Gitti artık... Çok uzakta... Bense izinde
Terk edilmiş bir vefâlı köleyim yeryüzünde

Ayrılırken inleyen sürmeli ceylan idi amma
Mağrur ve müstağni bir bakış parlardı gözünde

Gelirken başkaydı karşıdan, giderken başka
Her zaman bir başka güzellik vardı özünde

Gülerdi gülücükler bir şurup lezzetiyle
Islanıp ışıldardı dişlerinin kar beyazında

Islak bir tebessümle, sabah pınarlarının
Saf ve berrak serinliği ısırdı ağzında

O berrak sular ki, kirlenmesin diye vadiyi
Yağmur yıkar, rüzgâr üflerdi kışın da yazın da.

Çok güzeldi bir de söz dinleyebilseydi eğer,
Harikulâde olurdu durabilseydi sözünde

Yazık ki aldatır âşıklarını umursamazlıkla
Ne gecesinde huzur vardır onun ne gündüzünde.

Bir hayalet gibidir, renkten renge girer
Hep ihanet bestesi var nağmelerinde sazında.

Suyu kalbura boşaltmak gibidir verdiği söz
Ne sevgisinde rahattır ne de buğzunda.

Vadi rüya gibidir kaybolur gün ısıyınca
Karın da kararı yok bu güneşte buzun da.

Öyle yalanlar ki yalancılar şahı Urkub'un
Sözlerinden farksızdır, kısa da olsa uzun da.

Mümkün mü buluşmak? Sanmam, çağrısı kalsın bari
Hayalî kanatlar gibi insanın omuzunda

Gerçek aşk öyle bir çölde ki artık şimdi
Ancak bir soylu deveyle gidilir rüzgâr hızında

Orda işte... Çöllerin yiğit develerini
Her an yeni bir ufka çeken arzuda.

Öyle bir deve ister ki bu yol, kulağından
Terler bol sular gibi aksın aşkın izinde

Delmeli meçhul ufku keskin bakışlarla
Bir bulut olmalı sahra ayaklarının tozunda

Deve sağlam ayaklı, güçlü ve heybetli gerek
En soyluların en soylusu tarzında

Boynu kalın, böğrü geniş, alnı açık
Erkekçe bir asalet parlamalı yüzünde.

Yer tutmasın azgın sinekler sedeften derisinde
İbrişim tüylerinin sarısında, bozunda.

Kayıp düşmeli sinek gergin bedeninden
Yığılıp kalmamalı cins deve yol ağzında.

Bir doruk gibi yalçın durmalı deve dimdik
Kum fırtınasında, çölün sert ayazında.

Taş gibi kaslarla ki benzeri ancak buluna
Hırçın yaban atlarının en korkusuzunda.

Gözlerden gerdanına, alnı, çenesi, boynu
Bileğ taşı gibi serttir kılıç ağzında.

Kuyruğu narin karnını bir rahat okşamalı
İnce, uzun, yumuşak burma dalı nazında.

Öyle çevik ve hafif bir raksla yürümeli
Sanki ince bacaklar mızrak işvebazında.

Bir anda basıp kalkmalı yerden ayaklar
Savrulmalı çakıllar çorak dere düzünde.

Serap ufkunda kalmalı hep derecikler, tepeler
Rüzgâr kanatlı bir cins devenin pervazında.

Kül eder çöl güneşi sırtını kertenkelenin
Durduramaz cins deveyi sahranın alevli közünde.

Öyle sıcak ki çekirge kaçar, kervan başı der: Duralım
Soylu develerse yürürler kaynayan kum denizinde.

Arttıkça sıcaklık yürüyüş başkalaşır
Bir ihtişam belirir ön ayak çaprazında.

Bir çocuk ölse nasıl bir ananın elleri
Çırpınmaya başlarsa boynunda boğazında.

Aynı acıyı tadan analarla birlikte
Nasıl dövünürlerse ayrılık avazında.

Cins develer öyle yürür ısı yükseldikçe
Ki değer görmeye bir gün eğer varsa yazında.

Ah... Ne dedim; bağrı yanık bir ananın
Elleri kolları nasıl dövülürse dizinde.

Bu tür develer de işte hırçın bacaklarla
Öyle yürürler bu ateşli ayrılığın izinde.

Bir de benim hicranla yarılmış kalbim
Yanıyor kem sözlülerin pis ve zehirli tuzunda.

"El Ebu Sülma oğlu" diyorlar "yandın
Sen kendini ölmüş bil ümit yok niyazında..."

Kimlere başvurduysam eğer sırt çevirdi bana
Güvendiğim dostların çare yok vaazında.

Ben de dedim ki: "Beni bırakın ürpereyim
Rahman olan Allah'ın rahmet ihtizazında.

Ahiret eşiğinde şu ölümlü dünyanın
Ne ayrıcalık vardır çoğunda ve azında.

Giderim yalvarırım şanlı Resûlullah'a
Merhamet dalgalanır kalbinin nur havuzunda."

Dediler ki: "Peygamber idam ettirir seni!..."
Dedim: "Adalet parlar o Hakkın yıldızında."

Ve geldim huzuruna özür dileyerek
İşte boynum İslâm'ın adil muhafızında.

Sana Kur'ân'ı veren Allah için yargıla
Kim ne hikmetler çiçek açar O'nun lafzında.

Hakkımda hükmü sen ver kusurum çoktur amma
Çok yalan var düşmanların bana itirazında.

Bir muhterem doruktayım ki şimdi yerimde
Bir fil olsaydı titrerdi bu tecelli poyrazında.

Sen beni affetmezsen ne suda tad bulurum
Ne göğün mavisinde, ne yerin yağızında.

İşte uzatıyorum sağ elimi, izin ver
Değsin adalet nuruna ellerin en temizinde.

Ve eğer... Suçlusun! denilirse heybetle
Mümkün mü bu makamda durmak sağlam ve zinde?

Çünkü burda halka halka, sıra sıra aslanlar
Ve Aslanlar Aslanı halkanın merkezinde.

Parçalar bedenleri, atar yavrularına
Sunar bir ibret sofrası nefsin inkırazında.

Kendi emsaliyle eğer cenk ederse muhakkak
Güneş parlar pençesinin şecaat rumuzunda.

Nefsine haram sayar meydanı terk etmeyi
Yırtıcıların sesi tıkanır boğazında.

Nice kâfir nefsine güvenip saldırırsa
Yem olur kurda kuşa bu dehşet çıkmazında.

Allah'ın şerre karşı çektiği kılıçtır O
Pırıltısıyla dünyaya nur olur yalazında.

Ve göç vakti yıldızlarla akıp gittiğiniz gün
Hastalar, çaresizler bitap kaldı hüzünde.

Neydi o hicret vakti fedakâr sahabiler
Birer kılıç kabzası gibi O'nun kabzında.

Sanki Davud elinden çıkmıştı cenk zırhları
Eller aslan pençesiydi savaş gürzünde.

Öyle zırhlar ki kudretten örülmüş sanki
Vurdukça şaşar kâfir, güç kalmaz topuzunda.

Ne çarpışıp vurulurken üzüntü duyarlar onlar
Ne gururdan eser var en yavuzunda.

O cesur develer var ya hani... İşte bu asker
Öyle besatkâr olur taarruzunda.

Geriye dönmek yoktur göğüsten vurulurlar
Dalgalardan yılmazlar şu ölüm denizinde.

(Şiirin Türkçe tercümesi Gökhan Evliyaoğlu'na aittir.)

Hırka-i Saadet Dairesi
kubbesinde bulunan askı.
T.S.M. Env. No: 21/240

SANCAK-I ŞERİF
(Liva-i Saadet)

İbrahim Aleyhisselâm, oğlu İsmail Aleyhisselâm ile birlikte yeryüzünün ilk mâbedi olan Kâbe'yi inşa ettiklerinde, Cenab-ı Hak tarafından, ibadet ve tavaf edecekler için o mekânı temiz tutmakla emrolunmuşlardı. Bu şerefli vazife, kendilerinden sonra Kâbe-i Ulyâ'nın komşuluğu ile nasiplenen kavimler tarafından asırlar boyu büyük bir muhabbet ile yerine getirildi. Öyle ki devr-i cahiliyyede bile Kâbe'nin hizmetini görmek Kureyş kabilesince büyük bir şeref olarak addediliyordu. Kâbe ile alâkalı hizmetler çeşitli isimler altında Mekke'nin belli başlı aileleri arasında paylaşılmıştı.

Bunlardan meselâ perdedarlık vazifesini elinde bulunduranlar, Kâbe'nin anahtarını muhafaza ederler, kapısını kendi elleriyle açıp örterlerdi. Sikayet vazifesi uhdesinde olanlar, zemzem-i şerif ile meşgul olurlar, hacılara su temin ederlerdi. Kıyade yani sancakdarlık vazifesini görenler ise sulh zamanında Kureyş'in sancağını saklarlar, harpte de eğer yeni bir komutan seçilmezse ordunun önünde taşırlardı. Bu vazife Abdüddaroğulları'na verilmişti. Yine Ümeyyeoğulları'na verilmiş bir sancak da vardı. Kureyş'in siyah renkli bir sancağı vardı ki ismi kartal mânâsında "Ukab" idi. Kartal aslında Roma İmparatorluğu'nun, Bizans'ın alâmeti idi ki bazı tarihçiler Kureyş'in Ukab'ının buradan geldiğini söylerler.

Arap kabileleri arasında meydana gelen savaşlarda muharipler sancakların altında toplanarak savaşırlar, sürekli onu gözetirlerdi. Sancağın düşmesi yenilmek anlamına gelirdi. Böyle bir şey olduğunda askerler mağlubiyeti kabul ederek dağılırlardı.

Peygamber Aleyhisselâm, Medîne-i Münevvere'yi teşrif buyurdukları sırada Büreyde bin Husayb el Eslemî (r.a) başından sarığını çözüp bir sırığa asmış ve şehre girişte Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) önünce yürümüştü.[3] Bu sarıktan bozma sancak, İslâm'ın ilk sancağı idi. Hicretin yedinci ayında Hazret-i Hamza'nın kumandasında Sifülbahr'e, sekizinci ayında da Ubeyde bin Hâris bin Abdülmuttalib kumandasında Seniyyetülmere'ye gönderilen seriyyelere birer bayrak verilmişti.

Allah Resûlü'nün (s.a.s) bizzat iştirak ettiği yahut Ashabını gönderdiği harplerde çeşitli sancaklar istimal edildi. Rivayetler tedkik edildiğinde bu sancaklara raye ve liva ismi verildiği, livaların beyaz renkli olduğu, Zat-ı Risaletpenâhilerine mahsus olan ve raye denilen sancaklarının ise siyah olduğu anlaşılıyor. Sarılıp dürülen şey mânasına gelen liva, burada asılmış olduğu mızrağın üzerine sarılan kumaş parçasını ifade etmektedir. Görmek kökünden gelen raye de kumandanın bulunduğu yeri gösteren alâmet mânâsına gelir.

Ukab adı verilen siyah renkli Sancak-ı Şerif, Hazret-i Aişe'ye (r.anhâ) ait yünlü bir örtüden kare şeklinde yapılmıştı. Bazı rivayetlerde bu örtünün üzerinde desenler bulunduğu kayıtlıdır.

Sancaklar gaza ve seriyyelerde Hazret-i Peygamber (s.a.s) tarafından Ashabdan muhtelif zevata teslim edilir, başkomutanlığa mahsus olan siyah renkli liva-i peygamberî ekseriyetle Hazret-i Ali'de (r.a) bulunurdu. Bu hususla alâkalı çeşitli rivayetler olsa da hangi şahsa liva, hangi zata raye teslim edildiğini tam olarak tespit mümkün görünmemektedir. İslâm askerlerinin sayısının çok olduğu harplerde her birliğin taşıdığı ayrı sancak vardı.

Bedir'de Muhacirler'in sancağını Mus'ab bin Umeyr (r.a), Hazrecliler'in sancağını Hubab bin Münzir (r.a), Evsliler'in sancağını Sa'd bin Muaz (r.a) taşıyordu. Resûlüllah Aleyhisselâm'ın Ukab isimli siyah rayesi Hazret-i Ali'de (k.v), bir diğer rayesi ise Sa'd bin Muaz'da idi.

Uhud'da Hazret-i Peygamber müşrik ordusunun sancağını kimin taşıdığını sordu. Eskiden olduğu gibi Abdüddaroğulları'nın taşıdığını öğrenince "Biz ahde onlardan daha çok bağlıyız." diyerek Muhacirlerin sancağını da Abdüddaroğulları'ndan ve Ashabdan olan Mus'ab bin Umeyr'e (r.a) teslim etti.[4] Bu harpte Evs'in sancaktarı Useyd bin Hudeyr, Hazrecin sancaktarı Hubab bin Münzir ile Sa'd bin Ubade idi. Harb esnasında Hazret-i Mus'ab'ın (r.a) önce sağ eli kesildi, sancağı sol eline aldı. Sol kolu da kesilince kollarıyla sarılıp göğsüne yasladı. Bir müddet sonra da şehid düştü. Kendisi Mekke'nin en zengin ailelerinden birine mensuptu. Ailesi üzerine çok düşkündü, bir dediğini iki etmezlerdi. Son derece yakışıklı idi. Müslüman olmazdan önce Mekke'de en güzel elbiseleri giyip gezerken herkes kendisine imrenirdi. Uhud'da defnetmek istediklerinde kefenlemek için kısa bir hırkadan başka bez bulamadılar. Başını örttüklerinde ayakları, ayaklarını örttüklerinde başı açıkta kalıyordu. Sonunda emr-i peygamberî ile hırkayı başına çektiler, ayaklarını otlarla kapattılar.[5]

Mus'ab (r.a) şehid olunca Sancak-ı Şerif, Hazret-i Ali'ye (r.a) verildi. Hazret-i Ali (r.a) çarpışmaya giderken Ebürrum (r.a) alıyordu. Sancağın Uhud'da bir müddet Nu'man bin Ruhayla'da (r.a) bulunduğu da rivayet edilir.

Sancak-ı Şerif'in muhafaza edildiği gümüş sandık. T.S.M. Env. No: 21/29

Hayber savaşında Hazret-i Peygamber (s.a.s) "Bayrağı öyle bir ere vereceğim ki o Allah ve Resûlünü sever, Allah ve Resûlü de onu sever."[6] buyurmuşlar; bilahare Hazret-i Ali Kerremallahü Vecheh Efendimizi çağırtıp kendilerine teslim etmişlerdi. Cenab-ı Hak da Hayber'in fethini Hazret-i Ali'ye (r.a) nasib etmişti. Hazret-i Ali'ye verilen bu sancağın beyaz renkli olduğu, yine Ukab'ın da Hayber'de kullanıldığı rivayetleri vardır.

Rasûlüllah Efendimiz'in (s.a.s) Busra Emiri'ne gönderdiği elçinin katledilmesi üzerine 3 bin kişilik bir kuvvet hazırlanıp başına Zeyd b. Hârise (r.a) geçirildi. Efendimiz (s.a.s) Hazretleri orduyu uğurlarken "Şayet Zeyd b. Hârise (r.a) şehid olursa yerine Ca'fer bin Ebu Tâlib (r.a) ve o da şehid olursa yerine Abdullah bin Revaha (r.a) kumandan olsun." buyurdular.[7] Abdullah bin Revaha (r.a) da şehit olur ise bu sefer ehl-i İslâm'ın içlerinden birisini seçerek kumandanlığa geçirmesini istediler.

Kudüs yakınlarındaki Mute'de İslâm askerlerinin karşısına 100 bin kişilik bir ordu çıktı. Rasulullah'ın (s.a.s) işaret buyurdukları vechile Zeyd bin Hârise (r.a) şehid olunca Sancak-ı Şerifi Ca'fer bin Ebu Talib (r.a) aldı. Bir müddet sonra Hazret-i Ca'fer'in (r.a) aynen Uhud günü Mus'ab bin Umeyr'e (r.a) yapıldığı gibi önce sağ elini kestiler, sancağı sol eliyle tutup harbe devam etti. Fakat sol eline de hücum edip kestiler. Rasûlüllah'ın (s.a.s) emaneti olan sancağı düşürmemek için elleri kesilmiş halde kolları ve gövdesiyle kavradı. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) sonradan kesilen kollarına bedel iki kanat ile cennette uçtuğunu müjdelediği, bu sebeple Ca'fer-i Tayyar ismiyle anılan Ca'fer bin Ebu Talib, birçok darbeler ile şehid olunca Abdullah bin Revaha (r.a) Sancak-ı Şerifi yere düşmeden teslim aldı. Harp sırasında Abdullah'ın (r.a) bir parmağı kesilmişti ve sadece derisinin bir kısmı tuttuğundan sallanmakta idi. Savaşmasına mani olduğu için atından indi, sallanan parmağını ayağının altına alıp koparttı, yeniden harbe koyuldu. Bu sefer şehadet şerbetini nûş etmek sırası Abdullah bin Revaha'ya (r.a) gelmişti. Son olarak Sancak-ı Şerif Halid bin Velid'e (r.a) teslim edildi. O gün harbin şiddetinden Allah'ın Arslanı Hazret-i Halid'in (r.a) elinde dokuz kılıç parçalandı. Yalnızca ağzı enli Yemanî bir kılıç dayanabilmişti. Mute harbinde kullanılan sancağın beyaz renkli olduğu nakledilmektedir.

Mekke'nin fethinde Resûlüllah'ın (s.a.s) şahs-ı risâletpenâhilerine ait Sancak-ı Şerif önce Sa'd bin Ubade'nin (r.a) elinde idi. Daha sonra oğlu Kays bin Sa'd bin Ubade'ye (r.a) teslim edildi. Zübeyr bin Avvam'ın (r.a) taşıdığı sancak da Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) çadırının kurulduğu Hacun mevkiine dikilmişti. Peygamber Efendimiz (s.a.s) Dümet'ül-cendel üzerine yapılan seferde Abdurrahman bin Avf'ı (r.a) kumandanlığa getirdi ve kendi elleriyle başına sarık sararak sancağı teslim etti.[8]

Peygamber'in (s.a.s) aziz yâdigârı: Ukab

Cenab-ı Peygamber'in (s.a.s) âlem-i cemâli teşriflerinden sonra zat-ı şeriflerine ait Ukab isimli Sancak-ı Şerifleri sıra ile dört halifenin emanetinde olarak harplerde ordunun önünde taşındı. Daha sonra da Emevi ve Abbasi hulefasına intikal etti. Bağdad'ın Moğollar tarafından işgali üzerine Mısır'a kaçan Abbasi halifesi Sancak-ı Şerifi de diğer emanetler ile birlikte Mısır'a götürdü. Mısır'ın Yavuz Sultan Selim Han Cennetmekân tarafından alınması üzerine Osmanlılar'a geçti. Osmanlılar'da Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) yâdigârı olan sancak, Sancak-ı Şerif, Alem-i Nebevî, Alem-i Şerif, Livâ-i Saadet, Liva-i Şerif, Liva-i Nebevî isimleriyle anılırdı.

Sancak-ı Şerif'in İstanbul'a gelişi hakkında üç rivayet vardır. Bir rivayete göre Yavuz Sultan Selim Mısır'dan gelirken beraberinde getirmiş, bir rivayete göre de bir müddet Şam'da muhafaza edilmiş, bilahare İstanbul'a getirilmiştir. Bir diğer rivayet de Kanuni zamanındaki Rodos muhasarası sırasında Mısır Valisi Hayırbay tarafından İstanbul'a gönderildiği şeklindedir.

Âli'nin rivayetine göre Sancak-ı Şerif bir zaman Şam hazinesinde bulunup hacılar ile birlikte Mekke'ye kadar gidip gelmiş ve 1593 tarihine kadar yetmiş beş sene bu şekilde devam etmişti. Tarihlerde ve hac seyahatnamelerinde Sancak-ı Şerif'in Şam'da muhafazasıyla ilgili ayrıntılı bilgiler olduğuna bakılırsa en doğru rivayetin bu olması lâzım gelir. Sancak-ı Şerif, Şam'da iç kalede muhafaza edilirdi. Hac kafilesinin Şam'dan hareketinden 4-5 gün evvel surre emini, hac muhafızı paşalar ile asker ve halk büyük bir topluluk oluştururlardı. Bu topluluk Şam Kalesi'nde Ashabdan Ebüdderda makamı civarında mahfuz olan Sancak-ı Şerif'in bulunduğu yere gider, merasim, tehlil ve tekbir ile Sancak yerinden çıkarılarak alemdara teslim edilirdi. Bundan sonra sancağın sim kordonlarından birini surre emini, diğerini mevkib-i hac muhafızı tutar, kale kapısından çıkılıp Bab-ı Meşrik'a yönelinir, kemâl-i debdebe ile hükümet konağına varılırdı. Bu alay umumiyetle ramazanın 25'ine rastlardı. Bayram ertesi surre-i hümayûn ve Sancak-ı Şerif ile muazzam bir alay daha tertib olunur, merasim kıyafetlerini giyinmiş devlet erkânının, askeri erkânın eşliğinde Şam'a üç çeyrek saat mesafedeki Kadem-î Şerif'e gidilirdi. Bu sırada bütün Şam ahalisi yol kenarlarında, damlarda alayı seyre çıkardı. Kadem-î Şerif'te daha önceden çadırlar kurulmuş, kahve, şerbet gibi ikramlar hazırlanmış olurdu. Burada mahmel-i şerifin işlemeli örtüsü kaldırılıp sandığına koyulur, Sancak-ı Şerif'de mahfazasına yerleştirilirdi. 5-10 gün sonra da surre-i hümayûn ile hacılar, Şam valisi ve emir-i hac kumandasında Hicaz'a doğru yola çıkarlardı.

Sancak-ı Şerif 1593 senesinde ilk defa teberrüken Şam'dan getirtilip muharebe sahasına gönderildi. Şam Yeniçerileri'yle birlikte getirtilip Gelibolu yoluyla Avusturya

Seferi'ne ulaştırılmış, Sadrâzam ve Serdar-ı Ekrem Sinan Paşa'ya teslim edilmişti. 1594'te ikinci defa olarak Şam'dan İstanbul'a getirilip Hazine'ye konularak, sonra da bin nefer Yeniçeri'nin muhafazası altında Macaristan'daki orduya gönderildi. Kış münasebetiyle ordu geri dönünce İstanbul'da iken açılıp ziyaret ettirilmesi talep edildi ama sadrâzam seferde olduğundan bu işe nezaret eden ikinci vezir Ferhat Paşa müsaade etmeyerek sandığı ile birlikte Hazine'ye koydurdu, sonra Şam'a gönderdi.

1595 senesinde tekrar sefere götürülmek üzere İstanbul'a getirildi. Getirenlere münasip atiyye ve memuriyetler verilip Enderûn-ı Hümayun'a konuldu. Seferden sonra bir daha Şam'a gönderilmeyip Saray'daki Mukaddes Emânetler arasında muhafaza edildi.

Bu tarihten sonra padişahlarla, onların iştirak etmediği seferlerde de sadrâzam ve serdar-ı ekremle birlikte sefere gönderilmesi âdet oldu. Bazı seferlerde Sancak-ı Şerif Sandığı'nın yanına Kâbe anahtarları da konulurdu ki ilk defa IV. Murad'ın Bağdad seferinde böyle yapılmıştı.

Sancak-ı Şerif'le birlikte ilk sefere giden hükümdar III. Mehmed'dir (1595-1603). 1596 senesindeki Eğri Seferi'ne Hırka-i Saadet'le birlikte Sancak-ı Şerif de götürülmüştü. Sancak-ı Şerif'in yanında 300 kadar seyyid ve şerif vardı ki bunlar Fetih Sûre-i Celilesi'nin kıraati ile meşgul oluyorlardı. Eğri Kalesi fethedilip Haçova'daki düşman ordusu üzerine yüründü. 150 bin kılıçlık Haçlı ordusu ile 100 bin kılıçlık Osmanlı ordusu karşılaştı. Savaş sırasında Osmanlı ordusu bozguna uğradı, padişahın ve sadrâzamın otağları düşman eline geçti. Sancak-ı Şerif'le beraber daha gerilerde bir tepe üzerinde bulunan padişah şaşırmış haldeydi, geri dönmeyi düşünüyordu. Hoca Sadeddin Efendi metin bir tavırla padişahın atının başını tuttu; "Padişahım, lâzım olan, yerinizde sabit ve berkarar olmaktır. Cenk hali budur. Ecdad-ı ızamınız zamanında da ekseriya böyle olagelmiştir. Mucizât-ı Muhammediyeyle inşaallah zafer ehl-i İslâm'ındır. Hatır-ı şerifinizi hoş tutun." dedi. Hoca Saadeddin Efendi'nin irşadı ile cesaretlenen padişah, Hırka-i Saadeti mahfazasından çıkartarak teberrüken giydi. İşler bir anda tersine döndü. Çadırlı ordugâhta çadırcı, aşçı, yamak, hamal, atoğlanı, deveci, katırcı vs. 10-15 bin kadar hizmetli vardı. Bunlar padişahın çadırının tehlikede olduğunu gördüklerinde ellerine pala, kılıç, kazma, balta, çadır kazığı, odun, kepçe ne geçirdilerse düşman üzerine hücum ettiler. Ordu İstanbul'a muzaffer döndü.

Hazret-i Peygamber'in yâdigârı Ukab isimli siyah sancak zamanla yıpranıp adeta toz haline geldiği için, yeşil atlastan torba içinde muhafaza ediliyor. T.S.M. Env. No: 21/19

Sancak alayla gidiyor

Ordunun sahraya çıkmasından kırk gün kadar önce Sancak-ı Şerif'in sandığından çıkarılıp gönderine takılması kanundu. Sancak-ı Şerif'in çıkarılacağı gün Fetih Sûresi okunur, ardından padişah tarafından omuza alınıp Hasoda'dan Arz Odası'nın Kütüphane kapısına kadar iki sıra halinde dizilmiş Enderûn halkı arasından geçirilir, müezzin ve imamların tekbirleri arasında Arz Odası'nda tahtın sütununa dayandırılırdı.

Bu sırada müezzin ve hafızlar Fetih ya da Yasin sûrelerini okurlardı. Kur'ân-ı Kerim kıraati bitince Bâbü's-saade'de kapı ağası dairesinde beklemekte olan sadrâzamı, silahdar ağa veya kapı ağası gelip içeriye davet eder, sadrâzamla birlikte Şeyhü'l-İslâm ve hüsnüzan kazanmış bir şeyh efendi de davet edilirdi.

Padişahın huzuruna girince sadrazama kürk giydirilip başına iki murassa sorguç takılır, Şeyhü'l-İslâma kürk, şeyh efendiye de hilat giydirilirdi. Bundan sonra padişah Sancak-ı Şerif'i öperek sadrazama teslim eder, kendisini harbe memur ettiğini söyleyip muvaffakiyetler temenni ederdi. Şeyhülislam ve şeyh efendi de dua ederlerdi. Sadrâzam, Sancak-ı Şerif'i omzuna alıp dışarı çıktığında sipahi ve silahdar ağaları koşarak teslim alırlar, Orta Kapı'ya kadar önünde taşırlardı. Burada sadrâzamın imamına teslim edilirken

yeniden Sûre-i Fetih okunur, sonra alayla sadrâzamın Davutpaşa'daki karargâhına gidilirdi, ki sadrâzamın ya da padişahın otağı burada daha önceden merasimle hazırlanmış olurdu.

Sancak-ı Şerif 'in teslim yeri ve merasimi zaman zaman farklılıklar arz etmiştir. Bazı devirlerde Arz Odası'nda teslim edildiği gibi, Hırka-i Saadet Dairesi'nde teslim edildiği şeklinde de rivayetler vardır.

İkinci Meşrutiyet'teki ihtilale kadar ayak basılmaması ve hürmet edilmesi için Bâbü's-saade önünde Sancak-ı Şerif'in dikildiği yerde iki nöbetçi beklerdi. Cumhuriyet'ten sonra Saray, müze olunca buraya bir taş yerleştirildi ve etrafı zincirle muhafazaya alındı.

Sancak-ı Şerif, Davutpaşa sahrasında Sancak Çadırı'nda ya da Sancak Köşkü'nde muhafaza edilirdi. Davutpaşa Kışlası sınırları içindeki en eski yapılardan olan Mehmet Paşa Köşkü'nden, bazı kaynaklarda Sancak Köşkü diye bahsedilmektedir. Davutpaşa'da da ayrı bir merasim yapılırdı. sadrâzamın otağı önünde Kapıkulu süvarilerinin sipah bölüğü tarafından Feth-i Şerif okunup dua edilirdi.

III. Selim (1789-1807) 1789'da Davutpaşa'ya gidip Sancak-ı Şerif'i omuzuna alarak Alemdar Mustafa Paşa'ya teslim etmişti. Sadrâzam Sancak-ı Şerif'in önünde padişah arkasında olarak Han Çiftliği'ne kadar uğurlandı.

Hükümdarın bizzat harbe gitmediği zamanlarda Sancak-ı Şerif harp dönüşü padişah, sadaret kaymakamı, Şeyhü'l-İslâm, devlet ricali ve kazaskerler tarafından Davutpaşa'da karşılanırdı. Sadrâzam padişahı görünce atından inip üç defa yer öper, ardından padişahın rikâbını öpüp hükümdarın ihsan ettiği ata binerdi. Bu sırada Serdar-ı Ekrem Sancak-ı Şerif'i padişaha teslim ederdi. Padişah alıp tekrar sadrazama verir kendisi saraya dönerdi.

Bundan sonra Sadrâzam alayla Davutpaşa'dan Edirnekapı (bazen Topkapı), Saraçhane, Bayezid ve Divanyolu'ndan geçerek saraya giderdi. Bâb-ı Hümâyûn'dan Orta Kapı'ya kadar sipah bölüğü ağasının omzunda taşınan Sancak bizzat sadrâzam tarafından alınarak padişaha teslim edilirdi. Sancak-ı Şerif'in sandığına koyulması esnasında da Kur'an okunup dua edilirdi. Padişah ordu ile bir yere kadar gidip orada vezir-i azamı serdar-ı ekrem yaparak daha ileriye gönderecekse, bulunulan mevkide sancak teslim merasimi yapılırdı. IV. Mehmed (1648-1687) 1683'te Belgrad'a kadar gidip Vezir-i Azam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'yı harp sahasına gönderirken Belgrad'da merasim icra olunmuş, Şeyhü'l-İslâmın ve Şeyh Vanî Efendi'nin hazır bulunduğu bu merasimde padişah, Kara Mustafa Paşa'ya "Sancak-ı Şerif'i sana ve seni Allah'a emânet eyledim. Allah yardımcın olsun" diye dua etmişti.

Sancağın dikildiği yere (Topkapı Sarayı Müzesi, Bâbü's-saade- Akağalar Kapısı'nın önü) kimsenin ayak basmaması ve bu sûretle hürmetsizlik gösterilmemesi için II. Meşrutiyet'in ilânına kadar (1908) iki silahlı askerin nöbet tuttuğu, daha sonra askerler nöbet tutmasa da hürmeten yerine bir taş konduğu bilinmektedir. Ekim 1995 tarihinden itibaren Topkapı Sarayı Müzesi'nin rahmetli müdürü Ahmet Menteş'in gayretleriyle bu taşın üzerine "Sancak-ı Şerif'in dikildiği yer" ibaresini taşıyan bir etiket konmuş, etrafı da sarı pirinçten, birbirlerine zincirle bağlanan dört ayakla çevrelenmiştir.

Sancak-ı Şerif için ordu içinde müstakil bir çadır kurulur, muharebe esnasında serdar-ı ekremin önünde bulundurulurdu. Etrafında da seyyid ve şeriflerden müteşekkil bir cemaat devamlı sûrette Feth-i Şerif okurlardı. Bu seyyidlerin başında yine evlâd-ı Peygamber'den Sancak-ı Şerif Şeyhi denilen bir zat olurdu. Osmanlı Devleti'nde Peygamber (s.a.s) soyundan gelenlerin hizmetiyle meşgul olan nakibüleşrafların maiyyetindeki en önemli memur, alemdar denilen bu zattı.

Sancak-ı Şerif harp sahasına gittiği zaman hizmet ve muhafazasıyla meşgul olan askeri kuvvete ise Liva-i Şerif takımı denilirdi. Bunlar mir-i âlemin idaresinde olurlardı. Sarayda harem kapıcılarından 40 kişi sancakdar unvanı ile Sancak-ı Şerif'in muhafazasına memur edilmişti.

Sancak-ı Şerif'in uğurlanması ve karşılanması merasimleri İstanbul halkı için de hususi bir ehemmiyeti haizdi. Halk bugünlerde Ayasofya meydanından Edirnekapı'ya, oradan Davutpaşa'ya kadar yolları doldurur, hastalar, çocuklar, derdi olanlar için Sancak-ı Şerif'i görmek sevap ve umut vesilesi sayılırdı.

Asilere karşı Peygamber (s.a.s) sancağı

Sancak-ı Şerif sadece harplerde değil ihtilallerde ve önemli hadiselerde de çıkardı. Halk asilere karşı Sancak-ı Şerif altında toplanmaya davet edilir, bu surette asilerin maneviyatı kırılarak hadise bastırılırdı. Bunlardan ilki 1651'de 4. Mehmed döneminde gerçekleşti. Yavuz Sultan Selim Han (1512-1520) Cennetmekân zamanından beri Osmanlı elinde emanet olan ve din- devlet için gazaya giden serdarlara teslim edilen Peygamber (s.a.s) sancağı ilk defa bir ihtilalde çıkartılıyordu. Yeniçerilerin önünde iki yol vardı; ya asırlarca altında cenk ettikleri Sancak-ı Şerif'e karşı cephe alacaklar ya da Sancak altına koşup kendi ağalarını ortadan kaldıracaklardı. İkincisi oldu, ağalar saltanatı ortadan kalktı.

Eğri Seferi'nde Sancak-ı Şerif'in taşınması. T.S.M. K.H. 1609

1687'de IV. Mehmed'i hal'eden Kapıkulu ocaklarının taşkınlıkları tahammül seviyesini aşınca da Sancak-ı Şerif çıkartılarak bir işaret bekleyen halkın yardımı sağlanmış ve hadise bertaraf edilmişti.

Sancak-ı Şerif'in ihtilallerde son ihracı 1826 yılında gerçekleşti. Yeniçeri ocağı iyice bozulmuştu ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş zamanından beri nice cihada şan vermiş ordu, artık asker ocağı değil zulüm yuvasıydı. Halkın can ve mal emniyetini muhafaza ile memur olan asker yüzünden memlekette mal can emniyeti kalmamıştı. Üstelik II. Mahmud'un her türlü ıslahat tedbirine de ayak diriyorlar, ikide birde kazan kaldırıyorlardı. Sonunda Sancak-ı Şerif çıkartılıp Sultanahmed Cami-i Şerifi minber kapısına asıldı. Ahaliye haber salındı. Yediden yetmişe herkesin Sancak-ı Şerif etrafında toplanması farz telakki ediliyordu. Zaten zulümden de son derece yılmışlardı. Bu arada Yeniçeriler de Etmeydanı'nda toplanmış, ne yapacaklarını tartışıyorlardı. Tartışma sonunda saldırıyı önce kendileri başlatarak Sancak-ı Şerif'i ele geçirmeyi ve zafere ulaşmayı kararlaştırdılar. Ancak Sultanahmed Camii'ni merkez ittihaz eden Sadrâzam Benderli Selim Mehmed Paşa, Yeniçerilerin planını haber alarak ilk hücumun başlamasını temin etti. Yeniçeri ocağının tarihe karışmasıyla neticelenen bu hadise tarihlere Vak'a-i Hayriye olarak geçti.

İsyan zamanlarında Yeniçeriler "Yeniçeri olanlar Etmeydanı'nda kazan başına gelsin" diye bağırırken padişah taraftarları da "Ümmet-i Muhammed'den olanlar Sancak-ı Şerif altında toplansın" diye ilan ederlerdi.

Sancak-ı Şerif'in son ihracı I. Dünya Harbi sırasında oldu. 24 Kasım 1914'te Sancak-ı Şerif çıkartılarak cihad-ı ekber ilan edildi. O gün İstanbul'da çok farklı bir gün yaşanmıştı.

Has Oda'da Hırka-i Saadet'in yanında

Bugün Topkapı Sarayı Mukaddes Emânetler Dairesi'nde gümüş bir sandık içinde muhafaza edilen Sancak-ı Şerif, bizzat Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) zat-ı risaletpenâhilerine mahsus olan Ukab'dır. Ukab zamanla yıpranarak dağılmaya yüz tutunca Osmanlılar tarafından yeşil atlastan üç adet yeni sancak yaptırıldı. Bu sancakların içine Resûlüllah'ın (s.a.s) yadigârı olan Ukab'dan parçalar dikildi. Kaynaklarda bu sancakların da birkaç kez yenilendiği ve son yapılanlara Ukab'dan parçalar koyma âdetinden vazgeçildiği belirtilir. Siyaha yakın koyu renkteki Ukab ise halen Sancak-ı Şerif sandığında bir torba içerisinde muhafaza edilmektedir. Allah Resûlü'ne (s.a.s) ait bu mübarek sancak, adeta toz haline gelmiş olup arasında bulunan parçalardan üzerine sonradan birtakım yazıların da aplike edildiği anlaşılmaktadır.

Yeniden yaptırılan Sancak-ı Şerifler'den biri Hırka-i Saadet'in yanında hususi sandığında saklanır, hükümdarla birlikte onun gittiği yere taşınırdı. Bu yüzden Edirne Sarayı'nda hususi surette Sancak-ı Şerif'e mahsus mahal vardı. Biri devamlı Hazine-i mîrî'de dururdu. Üçüncüsü de yine Hazine-i mîrî'de muhafaza edilir, Sancak-ı Şerif ihraclarında bu sancak çıkartılırdı. Sancak-ı Şerif sonradan aldığı yeşil renk dolayısıyla on sekizinci asırdan itibaren yeşil sancak mânâsında 'Liva-i Hadrâ' olarak da anılmaya başlandı.

Osmanlılar zamanında yeşil atlastan yaptırılan Sancak-ı Şerif, 155x115 cm ebadında olup üzerinde 125x52 cm ebadında kırmızı atlastan dikilmiş parçalara sırma ile ayetler işlenmiş, bu ayetlerin etrafına dikilmiş yuvarlak parçalar üzerine de Aşere-i

Osmanlılar tarafından yeniden yaptırılan Sancak-ı Şerif. Yeşil atlastan hazırlanan sancağın üzerine aplike edilen kırmızı parçalara sırma ile ayetler ve Aşere-i Mübeşşere'nin isimleri işlenmiştir. T.S.M. Env. No: 21/18

Mübeşşere'nin isimleri yazılmıştır. Kırmızı atlas parçaların etrafında renkli iplerle küçük püsküller, sancağın ucunda da iki sıra halinde file şeklinde örülmüş uzun püsküller bulunur. Sancağın göndere çekildiği zaman üzerine takılan, yine yeşil atlastan dikilip uçlarına sırma ile Kelime-i Tevhid işlenmiş uzun, püsküllü bir de askısı vardır.

Sancak-ı Şerif üzerinde işli bulunan isim ve Kur'ân âyetlerini Türkçe olarak şöyle ifade edebiliriz:

"Allah, Muhammed, Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali Haydar, Said, Talha, Ebû Ubeyde, Zübeyr, Sa'd, Abdurrahman Rıdvânüllahi Aleyhim Ecme'în. Nusret Allah'tandır ve fetih yakındır. Ey Muhammed (s.a.s) müminleri müjdele. Muhammed (s.a.s) sizden hiçbir adamın babası değildir. Lâkin Allah'ın rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir. O ki bütün dinlerin üzerine zahir olsun diye Rasûlünü hidayetle ve hak dinle gönderdi. Allah şâhid olarak kâfidir. Nusret ancak Aziz ve Hakim olan Allah katındandır."

Bütün bunlar yeşil çuha kaplı tahtadan, her tarafı gümüş paftalarla süslü bir sandıkta muhafaza edilmektedir. Bu sandığın da yeşil çuhadan, sarı klaptanla işli kılıfı vardır. Sancak-ı Şerif'in asıldığı gönder 3 metre boyunda ağaçtan bir direk olup üzeri yeşil çuha ile kaplanmıştır. Sancak-ı Şerif'in, yaprak formunda gümüşten bir de alemi vardır. Sancak-ı Şerif, ihraclarda omuza asılan bir kayış ve kovan vasıtasıyla taşınmaktaydı.

Sancak-ı Şerif Alemi. Gümüşten olup alt kısmında yaldızlı büyük bir boğum vardır. Üst tarafında kabartma olarak Ayete'l Kürsî, Kelime-i Tevhid vesair ayetler yazılmıştır. Yeşil renk çuha torba içinde, çuha kaplı bir sandıkta muhafaza edilmektedir.
T.S.M. Env. No: 21/17

Sancak Kelam-ı Kadimi mahfazası.
T.S.M. Env. No: 21/28

Sancak Kelâm-ı Kadimleri. Sancaklara takılan Kur'an-ı Kerimler küçük ebadda hazırlanır, kıymetli mahfazalara yerleştirilirdi.
T.S.M. Env. No: 21/52-53-47

Kur'an-ı Kerim'den
İlk nüshalar ve Name-i Saadetler

Kur'an-ı Kerim'in vahiy katipleri tarafından yazılmış nüshalarından olduğu tahmin edilen Tebbet Sûresi deri üzerine yazılmıştır.
T.S.M. Env. No: 21/394

Meali:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Kurusun Ebû Leheb'in elleri. Zâten de kurudu! Ona ne malı, ne de yaptığı işler fayda verdi. O alev alev yükselen ateşe girecek. Eşi de boynunda bükülmüş urgan olarak o ateşe odun taşıyacak."

Meali:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Biz O'nu (Kur'an'ı) Kadir gecesinde indirdik. Kadir gecesinin ne olduğunu sen nereden bileceksin? Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır. Melekler ve Ruh o gece Rab'lerinin izniyle, her iş için inerler. O gece tan yeri ağarıncaya kadar süren bir selâmettir."

Kur'an-ı Kerim'in, vahiy katipleri tarafından yazılmış nüshalarından olduğu tahmin edilen Kadir Sûresi. Kararmış bir deri üzerine beş satır halindedir.
T.S.M. Env. No: 21/674

Meali:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Çoklukla övünmek sizi kabirlere varıncaya kadar oyaladı. Hayır! Yakında bileceksiniz. Yine hayır! Yakında bileceksiniz (Hatanızı). Hayır! Eğer kesin bir bilgi ile bilseniz elbette cehennemi görürsünüz. Sonra, yemin olsun ki cehennemi yakın gözüyle göreceksiniz. Sonra yemin olsun ki, o gün (size verilen) her nimetten sorulacaksınız."

Kur'an-ı Kerim'in vahiy katipleri tarafından yazılmış nüshalarından olduğu tahmin edilen Tekâsür Sûresi. Deri üzerine beş satır olarak yazılmıştır.
T.S.M. Env. No: 21/393

Meali:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Mal toplayıp onu tekrar tekrar sayan, insanları arkadan çekiştirip, kaş göz hareketleriyle alay edenlerin (hümeze ve lümezenin) vay haline! Malının, kendisini ebedi yaşatacağını sanır. Hayır, and olsun ki, o Tamu (cehennem)'ya atılacaktır. Hutamenin ne olduğunu bilir misin? O, kalplerin içine işleyecek, Allah'ın tutuşturulmuş bir ateşidir. Cehennemlikler dikilmiş direklere bağlı oldukları halde, o ateşin kapıları üzerlerine kapatılacaktır."

Kur'an-ı Kerim'in vahiy katipleri tarafından yazılmış nüshalarından olduğu tahmin edilen Hümeze Sûresi.
T.S.M. Env. No: 21/395

Hazret-i Osman'ın (r.a) Mushafı

46x41 cm ölçüsünde 410 yaprak ve 17 satırdır. Sayfaları deri olup, üzerindeki yazılar siyaha yakın koyu kahverengi mürekkeple ve kûfî hatla yazılmıştır. Sûre başlıkları ve hizip gülleri çok basit, Arap üslûbunda tezhiplidir. Cildinin sonradan yapıldığı anlaşılmakta olup, üzeri kırmızı meşin kaplanmış, kenarları yaldızla cedvellenmiştir. Eserin ilk zahriye sayfasında (bu sayfa deri olmayıp kâğıttandır) nesih ve rik'a karışımı bir hatla, Osmanlı Türkçesi'yle yazılmış bir kayıt mevcuttur ki meali şöyledir: "Vahy Katibi Hazret-i Zinnureyn (yani Hazret-i Osman)'ın yazdıkları bu Kelâm-ı Kadîm, uzun yıllardan beri Kahire'de mahfuz iken, bu kerre Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa tarafından 1226 (1811) yılında Hırka-i Saadet Dairesi'nde saklanmak üzere İstanbul'a gönderilmiştir." Kaydın ne zaman yazıldığına dair bir işaret yoktur. Hazret-i Osman'ın şehid edilirken Kur'an-ı Kerim'den Bakara Sûresi'nin 137. ayet-i kerimesini okuduğu rivayet edilir.

Günümüzde çeşitli müzelerde Hazret-i Osman'a (r.a) ait olduğu söylenen mushaflar bulunmaktadır. Kur'ân-ı Kerim nüshaları Hazret-i Osman devrinde bir araya toplanıp çoğaltılarak İslâm vilayetlerine gönderildiği için bu durum mantığa ters düşmemektedir. Eyüp Sabri Paşa kendi yaşadığı dönemde, Mekke, Medîne ve Kahire'de Hazret-i Osman'ın (r.a) okurken şehit edildiği söylenen ve üzerinde kan lekesi mevcut mushaflar bulunduğunu, fakat bunların Haccac tarafından Hazret-i Osman'ın (r.a) şehadetinin hatırasını canlı tutmak için hazırlatılıp vilayetlere gönderildiğini, üzerlerindeki lekelerin de boya ile yapıldığını anlatır. Tahsin Öz de Topkapı Sarayı'nda Hazret-i Ömer (r.a) ve Hazret-i Ali (r.a) hattıyla bazı mushafların yanı sıra Hazret-i Osman'a (r.a) ait olduğu söylenen iki mushafın bulunduğunu yazmakta, kendi kanaatlerinin Hazret-i Osman'a (r.a) ait asıl mushafın Hırka-i Saadet'te muhafaza edildiği yönünde olduğunu belirtmektedir.

Hazret-i Osman'ın şehit edildiği esnada okuduğu rivayet edilen Kur'an-ı Kerim.
T.S.M. Env. No: H.S. 32

الذين يقاتلونكم ولا تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين
واقتلوهم حيث ثقفتموهم
في حضرت عثمان بن عفان رضي الله تعالى عنه

Hazret-i Osman'ın (r.a) Hattıyla Âyet-i Kerîme

Beyaz zemin üzerine siyah kûfi hatla beş satır halindeki "Sizinle savaşanlarla Allah yolunda savaşın, aşırı gitmeyin; doğrusu Allah aşırı gidenleri sevmez. Onları bulduğunuz yerde öldürün"[9] meâlindeki ayet-i kerimenin, Hazret-i Osman (r.a) tarafından yazıldığı alt kısmına ilave edilen kitabesinde açıklanmaktadır. Kitabede aynı Âyet-i Kerîme, nesih hattıyla da kaydedilmiştir.

Hazret-i Osman (r.a) hattıyla âyet-i kerime T.S.M. Env. No: 21/233

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Kıpt kavminin reisi Mukavkıs'a gönderdiği mektup

Kararmış deri üzerine kûfî hat ile 627 yılında yazılmıştır. 16x19 cm ölçüsündedir. Mektup 1850 yılında Barthlmy (Fransız asıllı) tarafından Mısır'ın Saide taraflarında Ahmin'e yaptığı ziyaret esnasında oradaki bir Kıpt manastırında, eski bir Kıpt İncili'nin kabının içinde bulunmuştur. İtina ile temizlenip Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) mektubu olduğu anlaşılınca Sultan Abdülmecid'e (1839-1861) takdim edilmek üzere İstanbul'a gönderilmiştir. Sultan Abdülmecid de etrafına altın bir çerçeve yaptırarak üzeri gayet nefis işlemeli 42 x 30 x 10,5 cm ölçüsünde altın bir kutu içerisine koydurup Mukaddes Emânetler arasına almıştır. Deri üzerine yazılmış bu mektubun orta kısmının bazı yerleri çürümüş ve dökülmüştür. Yanındaki yazılı kâğıt mektubun okunuşunu göstermektedir.

Mektubun Türkçe'si:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Allah'ın kulu ve Resûlü Muhammed'den, Kıpt kavminin reisi Mukavkıs'a; Doğru yola giden için emniyet ve selâmet vardır. Binaenaleyh sizi İslâmiyet'i kabule davet ediyorum. Kabul ederseniz selâmet bulacak, hem tahtınızı kurtarmış ve hem de tebaanızı İslâmiyet'le müşerref etmek yüzünden iki kat mükâfat kazanmış olacaksınız. Şayet bu davetten yüz çevirirseniz, tebaanıza gelecek felâketin günahı size aittir. Ey Ehl-i kitap, gelin, aramızda müşterek olan bir kelime üzerine birleşelim. Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim. Ve O'na hiçbir şerik koşmayalım. Allah'ı bırakıp birbirimize tapmayalım. Eğer bu davetten yüz çevirirlerse iyi bilin ki biz Müslüman'ız."

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Kıpt kavminin reisi Mukavkıs'a gönderdiği mektup.
T.S.M. Env. No: 21/174

بسم الله الرحمن الرحيم
من محمد عبد الله و رسوله الى
المقوقس عظيم القبط.
سلام على من اتبع الهدى اما بعد..
فاني ادعوك بدعاية الاسلام أسلم
تسلم، يؤتك الله اجرك مرتين فان
توليت فانما عليك اثم القبط.
و يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة
سواء بيننا و بينكم ان لا نعبد الا
الله و لا نشرك به شيئا و لا يتخذ
بعضنا بعضا اربابا من دون الله
فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون.
الله
رسول
محمد

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) el Ahsa Valisi el Münzir b. Sava'ya Gönderdiği Mektup

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Allah'ın Resûlü Muhammed'den Münzir b. Sava'ya.

Senin için eşi, ortağı olmayan Allah'a hamdederim. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed O'nun kulu ve Resûlüdür. Sana kudret ve celâl sahibi Allah'ı hatırlatırım. Muhakkak ki nasihat eden onunla kendisi de nasihatlenmiş olur. Elçilerime itaat eden ve emirlerimi yerine getiren bana itaat etmiştir. Onların öğütlerini dinleyen benim öğütlerimi dinlemiştir. Elçiler seni övdüler. Ben de, sen ve senin kavmin için aracılığı kabul ettim. Müminleri iman ettikleri hal üzerine bırak. Kabul etmeyenleri bağışladım, bu yüzden onların özürlerini kabul et. Doğru olduğun müddetçe seni görevinden uzaklaştıracak değiliz. Yahudi ve Mecusi olarak kalanların da cizye ödemeleri gereklidir."

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) el Ahsa Valisi el Münzir b. Sava'ya gönderdiği mektup. T.S.M. Env. No: 21/397

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Müseylimetü'l-Kezzab'a Gönderdiği Mektup

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Allah'ın Resûlü Muhammed'den yalancı Müseylime'ye. Selâm, hidayete tâbi olanların üzerine olsun. Bundan sonra bilesin ki yeryüzü Allah'ındır. Onu kullarından dilediğine ihsan eder. Hüsn-i akibet ise müttakîlerindir. Sen ve beraberindekiler eğer tövbe ederseniz Allah da seni ve seninle beraber tevbe edenleri affeder."

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Müseylimetü'l-Kezzab'ın mektubuna cevap olarak gönderdiği mektup. 22x15 cm. ebadında olup, deri üzerine yazılmıştır.

Name-i Saadet.
T.S.M. Env. No: 21/169

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s)
Haris b. Ebi Şemir el Gassani'ye Gönderdiği Mektup

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Suriye'de Bizans İmparatorluğu'na bağlı olarak yaşayan Gassani-ler'in hükümdarı Haris b. Ebi Şemir el Gassani'ye gönderdiği mektup, "Muhammed / Resûl / Allah" yazılı mühür ile mühürlenmiştir.
T.S.M. Env. No: 21/674

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Allah'ın Resûlü Muhammed'den Haris b. İbni Ebi Şemir'e.

Selâm hidayete tâbi olan, ona inanan ve tasdik edenlerin üzerine olsun. Muhakkak ki ben seni kendisi için hiçbir şerik bulunmayan ve tek olan Allah'a imana çağırıyorum. Mülkün senin için baki olsun."

Mühr-i Saadet

1 cm uzunluğunda olup, kırmızı akik taşından yapılmıştır. Üzerinde kûfî hatla, "Muhammedür Resûlullah" yazısı hakkedilmiştir. Resûlullah'ın (s.a.s) yüzük olarak parmağında taşıdığı akik taşlı, gümüş halkalı mührü, sıra ile Hazret-i Ebû Bekir'e, Hazret-i Ömer'e ve Hazret-i Osman'a geçmiş, ancak Hazret-i Osman tarafından Eris isimli kuyuya düşürülmüş ve günlerce aranmasına rağmen bulunamamıştır. Hazret-i Osman bunun üzerine aynı yazıyı taşıyan başka bir mühür yaptırarak kullanmış, mühür sonradan Emeviler'e ve Abbasiler'e geçmiştir. Mukaddes Emânetler arasında bulunan ve Bağdad'ta ele geçirilerek İstanbul'a getirilen mührün bu mühür olduğu tahmin edilmektedir.

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) mührü.
T.S.M. Env. No: 21/167

Sakalı Şerif.
T.S.M. Env. No: 21/402

Sakal-ı Şerifler

Cenab-ı Peygamber Aleyhisselâm tıraş olduğu zaman, saç ve sakal telleri Ashab tarafından toplanır, hatıra olarak saklanırdı. Enes bin Malik (r.a) hazretlerinin "Bir defasında berberi, Hazret-i Peygamber'i (s.a.s) tıraş ederken görmüştüm. Ashabı etrafını sarmış, kesilen saçlarının hiçbir telini yere düşürmüyorlar, kapışırcasına alıyorlardı"[10] şeklindeki izahatı bu hususu açıklamaktadır. Ümmü Umâre'den nakledildiğine göre hicretin altıncı yılında gerçekleşen Hudeybiye Umresi sırasında Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) tıraş edilen saçları yanı başında bulunan ağacın üzerine bırakıldı. Ashab saç tellerini ağacın üzerinden alıp bölüştüler. Hadiseyi nakleden Ümmü Umâre de oradan bir demet saç teli almış vefatına kadar yanında saklamıştı. Hastalar kendisine müracaat edip şifa için o saç tellerinin suyu ile yıkanırlardı.

Veda Haccı'nda da Resûlullah (s.a.s) Mâmer bin Abdullah tarafından tıraş edilen saçlarını Ebû Talhatü'l-Ensari'ye vermiş "Halka dağıt!" buyurmuştur. Bu sırada Resûlullah'ın (s.a.s) saçının önüne gelen perçemlerini ünlü İslâm kumandanı Halid bin Velid istemiş, bunları sarığının içine yerleştirerek ömrü boyunca taşımıştı. Bir defasında harpte yere düşen sarığını almak için kendisini tehlikeye atmasını eleştirenlere, sarığın içinde Peygamber'in (s.a.s) saç telleri bulunduğunu belirtmişti. Halid bin Velid, o saç telleri hürmetine hiçbir savaşta mağlubiyet görmediğini ifade ederdi.

Sakal-ı Şerif.
T.S.M. Env. No: 21/457

Gümüş Sakal-ı Şerif
Mahfazası.
T.S.M. Env. No: 21/561

Sakal-ı Şerif.
T.S.M. Env. No: 21/35

Afrika fatihi Amr İbn Âs (r.a) da vefât ederken dilinin altına Hazret-i Peygamber'den (s.a.s) hatıra kalmış mübarek bir saç teli koymuş bununla ahirette sorulan suallere kolay cevap vereceği tefe'ülünde bulunmuştu.

İsmail Hakkı Bursevî Hazretleri, Tuhfe-i Atâiyye isimli eserinde, Şam Melikleri'nden Nureddin Zengî'nin zahâyir-i Nebevîyye'den birkaç tırnak ve saç teli muhafaza ettiğini, vefatında saç tellerini gözlerine, tırnakları da dudaklarına koymaları vasiyetinde bulunduğunu, bu vasiyetin yerine getirildiğini, bu yüzden Şam'da bulunan Nureddin-i Şehid Türbesi'nin nuraniyet ile dolduğunu, hâlâ ziyaret edildiğini, burada yapılan duaların müstecap olduğunu anlatmaktadır.

Ashab-ı Kiram tarafından muhafaza edilen Sakal-ı Şerifler nesilden nesile gelerek günümüze kadar ulaşmıştır. Bugün birçok tarihi camide, hatta aileler, şahıslar elinde Sakal-ı Şerif bulunmaktadır. Sakal-ı Şerifler ekseriyetle iki tarafı balmumu ile kapatılmış şişelerde, kırk kat bohçaya sarılarak saklanır. Bohçalar bir sanduka içine konulup, sehpa üzerinde, minberin son basamağındaki sahanlığa yerleştirilir, üzerine yeşil bir örtü örtülür. Mübarek gün ve gecelerde, özellikle Kadir Gecelerinde salevat-ı şerifeler okunarak ziyarete açılır, gönüllerdeki Peygamber (s.a.s) sevgisi tazelenir, dünya gözüyle görmeden kendisine iman edenler, bir

Cam mahfazalar içindeki Sakal-ı Şerifler kat kat kıymetli bohçalara sarılıp küçük sandıklara yerleştirilir, mübarek gün ve gecelerde ziyarete açılır.
T.S.M. Env. No: 21/389

nebze olsun hasret giderirler. Sakal-ı Şeriflerin kat kat kıymetli bohçalar içinde saklanması, bir kez nazar için bile mübarek vakitlerin beklenmesi geleneği de ayrı bir inceliğin mahsûlüdür.

Eskiden birçok rical konağında Sakal-ı Şerif odası bulunurdu. Sakal-ı Şeriflerin muhafaza edildiği bu odalar aynı zamanda cemaatle namaz kılınan hususî ibadet mekanlarıydı. Sakal-ı Şerifler, camilerde olduğu gibi kandil geceleri konak sahibi tarafından ziyarete açılırdı.

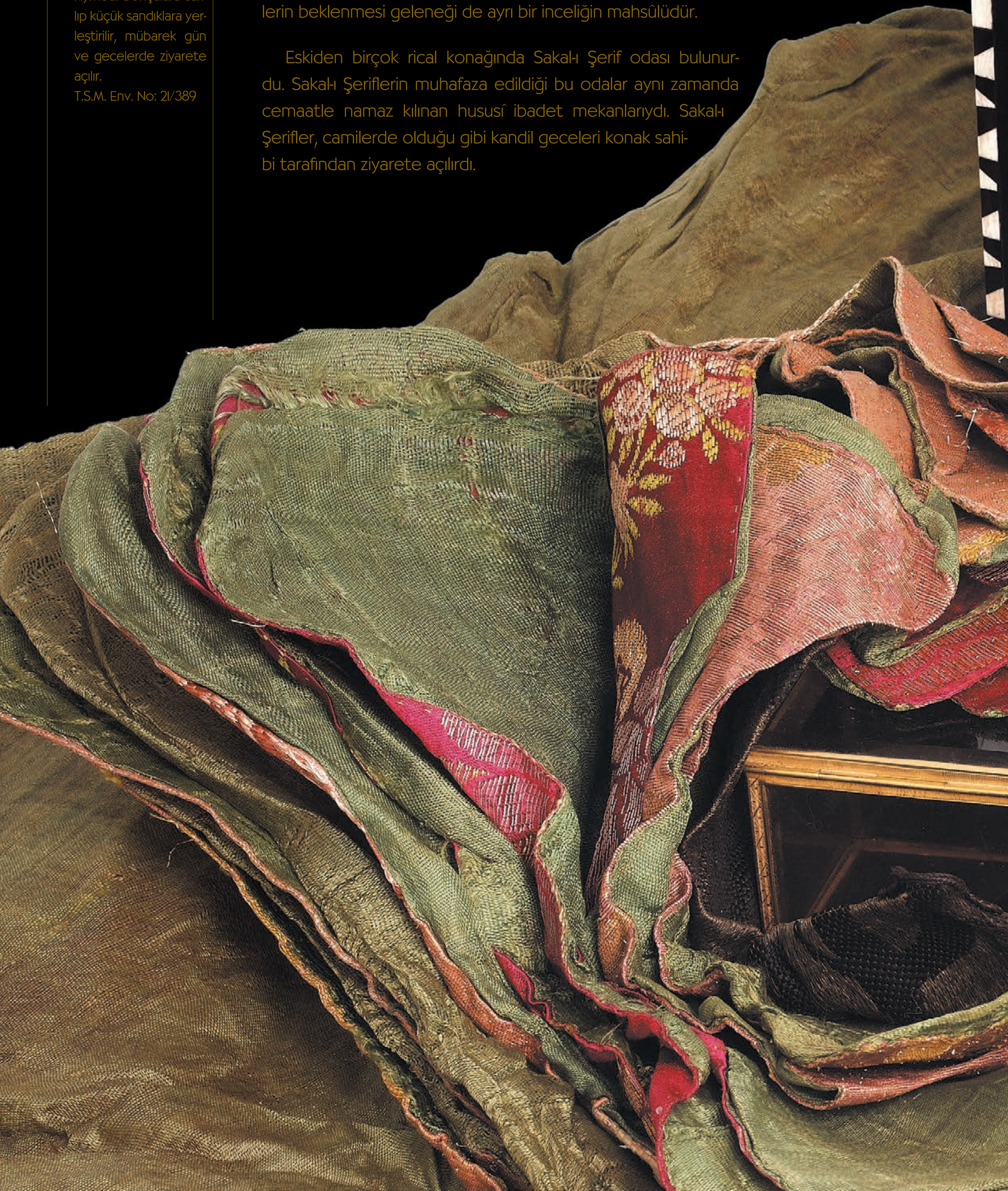

Gümüş Sakal-ı Şerif Mahfazası.
Hırka-i Saadet Dairesi'nde muhafaza edilen Sakal-ı şeriflerin bohça ve mahfazaları da taşıdıkları sanat değeri itibarıyla ayrıca önemi haizdirler.
T.S.M. Env. No: 21/391

Camilerde ekseriyetle iki tarafı balmumu ile kapatılmış şişelerde saklanmasına karşılık Topkapı Sarayı'ndaki Sakal-ı Şerifler'in çoğunluğunun mahfazaları altın ve gümüşle fevkâlâde san'atkârane işlenmiş, elmas, zümrüt, yakut gibi değerli taşlarla süslenmişlerdir. Bu mahfazalar değerli kumaşlardan ya da Kâbe örtüsü, Kisve-i Şerif parçası, destimal gibi kendi başlarına da teberrükâttan sayılacak hatıralardan hazırlanmış kat kat bohçalara sarılıp gümüşten ya da sedef işlemeli, lâke tarzı süslemeli ahşaptan, kıymetli sandukalara yerleştirilmişlerdir.

Sakal-ı Şerifler 'in üzerlerindeki kayıtlar bunlardan bir kısmının sultanlar, valide sultanlar ve sarayın ileri gelen ağaları tarafından muhafaza edildiklerini, vefatlarından sonra Emânet Hazinesi'ne intikal ettiklerini göstermektedir. Mesela bir tanesinin etiketinde Valide Sultan'dan intikal ettiği, Valide Sultan'ın bu Sakal-ı Şerif 'i hayatta iken her gittiği yere birlikte götürdüğü kayıtlıdır. Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) gençlik devrine ait olduğu bildirilen bir diğer Sakal-ı Şerif 'in ise şehzadeliği zamanında Sultan Abdülaziz'in (1861-1876) yanında bulunduğu belirtilmektedir.

Bazı Sakal-ı Şerifler de 'Leyle-i Regaib'de ziyaret olunan Lihye-i Saadet budur ' gibi kayıtlardan anlaşıldığı kadarıyla eski saraylılar tarafından, kandil, Kadir Gecesi gibi mübarek ve muayyen zamanlarda ziyaret ettirilmek için vakfedilmiştir.

Hazret-i Ebu Bekir'in
Sakal-ı Şerifi.
T.S.M. Env. No: 21/462

Gümüş Sakal-ı Şerif mahfazası.
T.S.M. Env. No: 21/48

Metal üzerine porselen kaplama ve mineli Sakal-ı Şerif mahfazaları.
T.S.M. Env. No: 21/742-522

Hazret-i Ebû Bekir'in Sakal-ı Şerifi. İki tarafı altın kapaklı cam şişede bulunan sakal-ı şerif, ilk halifenin de sakal tellerinin muhafaza edildiğini göstermektedir. T.S.M. Env. No: 21/462

Nakş-ı Kadem-î Peygamberî

Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) birer mucize olarak taş üzerine çıktığına inanılan ayak izlerine yüz sürmeyi saadet bilen Sultan I. Ahmed (1603-1617) gibi Peygamber (s.a.s) aşıkları, bu izleri başlarına tac etmişlerdi.

Ilk dönem İslâm kaynaklarında bu konuda yazılı bir bilgi olmamasına rağmen, Allah Resûlü'nün (s.a.s) bir mucize olarak bazı defalar sert zemine bastığında ayak izinin çıktığına inanılmakta, birçok yerde bulunan Kadem-î Şerif izleri buna delil olarak gösterilmektedir. İmam-ı Kastalani, Mevahib-i Ledünniye isimli eserinde bu mucizeyi anlatırken "Rasulullah Aleyhissalâtü ve's Selâm taş üzerinde yürürken ayakları ona gömülür ve iz bırakırdı. Bu olay, o zamandan bu zamana yaygın bir şekilde bilinmektedir. Ayrıca bunu şairler kasidelerinde, hatipler konuşmalarında anlatagelmişlerdir. İbrahim Aleyhisselâm'da da böyle bir mucize görülmüştür ve onun ayak izini taşıyan taş, Kâbe önündeki Makam-ı İbrahim'de muhafaza edilmektedir. Cenab-ı Hak da bu mucizeye 'Orada apaçık alametler ve deliller, İbrâhim'in makamı vardır.' [12] ayetiyle işaret etmiştir." demektedir. Tâbiin müfessirlerinden Mücahid de bu ayet-i kerimede geçen nişâneleri Hazret-i İbrahim'e (a.s) ait ayak izleri ile yorumlamıştır.

Kudüs'te, Mısır'ın, Hindistan'ın bazı şehirlerinde, İstanbul'da Kadem-î Şerifler bulunmaktadır. Özellikle Hindistan'da bu Emânetlere büyük önem verilir. Kadem-î Şerifler içinde en ünlüsü Kudüs'te miraca çıkılırken kaya üzerine nakşolunduğuna inanılanıdır. Eskiden Kâbe'nin yanında, Zemzem kuyusu yakınında da bir Kadem-î Şerif, kubbe altında muhafaza edilmekteydi. Haccını eda ettiği sırada burayı ziyaret eden Evliya Çelebi, taş üzerindeki Kadem-î Şerif çukurunun gülsuyu ile dolu olduğunu, hacıların gülsuyunu yüzlerine gözlerine sürdüklerini anlatmaktadır.

Osmanlı padişahları içinde Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) ayağının izine en fazla hürmetkâr olan I. Ahmed'dir. Kahire'de Sultan Kayıtbay'ın nesl-i cenab-ı peygamberîden bir zattan 20 bin dinara alarak türbesine koydurttuğu Kadem-î Şerif'i İstanbul'a getirtmiş, önce Eyüp Sultan Türbesi'ne, inşaası tamamlandığı zaman da Sultanahmed Camii'ne yerleştirmişti.

Sultanahmed Camii'ne naklin gerçekleştirildiği günün gecesinde padişah bir rüya görür. Bütün peygamberlerin toplandığı bir divan kurulmuş, Hazret-i Peygamber (s.a.s) kadılık makamına geçmiştir. Sultan Kayıtbay, türbesinde ziyaret

Kadem-î Şerif. Sol ayağa ait olup Kudüs'te Kubbetü's-Sahra kayasında bulunan ve Mirac gecesinden kaldığı belirtilen izden istifade ile hazırlanmıştır. T.S.M. Env. No: 21/466

Ahşap Levha üzerine kabartma olarak işlenmiş Kadem-i Şerif izi.
T.S.M. Env. No: 21/736

Tahta üzerine kabartma olarak hazırlanan Kadem-i Şerif izi, renkli boyalar ve altın yaldızla süslenmiştir. Çerçevesi üzerinde "Fahr-i Rusül'ü bâ'ıs-i rahmet biliriz biz / Hâk-i rehini kühl-i saadet biliriz biz / Nakş-ı Kademi başımız üstünde yer itsün / Yüz sürmeyi sermâye-i devlet biliriz biz" beyitleri bulunur.

edilen ve ruhuna Fâtihâ okunmasına vesile olan Kadem-î Şerif'i kendi camiine naklettiği için Sultan Ahmed'den davacıdır. Neticede fem-i Hazret-i risâletpenâhîden Kadem-î Şerif'in iadesine hüküm çıkar. Bu rüyayı tabir ettiren Sultan Ahmed Han, Mısır'a iade etmeden önce değerli taşlarla süslü, Kadem-î Şerif şeklinde altından bir sorguç yaptırıp üzerine *"N'ola tâcım gibi başımda götürsem dâim / Kadem-î resmini ol Hazret-i Şâh-ı Rusülün / Gül-i gülzâr-ı saadet o kadem sahibidir / Ahmedâ durma yüzün sür kademine ol gülün"* mısralarını yazdırır ve cuma, bayram selamlıkları ile diğer önemli günlerde sarığına takar.

Tarihçi Tayyarzâde, bu sorgucun kendi zamanında (1297/1880) Sultan Ahmed Türbesi'nde sandukanın sağ ve solunda padişaha aid eşyaların konulduğu dolaplardan soldakinde bulunduğunu zikretmektedir.

Sultan Ahmed aynı şekli ayrıca bir tahta üzerine de resmettirip Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'ne gönderir. O da bunu Üsküdar'daki dergâhının duvarına asar.

Topkapı Sarayı Mukaddes Emânetler Dairesi'nde somaki, mermer ya da kırmızı porfir gibi taşlar üzerine çıkmış altı aded Kadem-î Şerif nakşı muhafaza edilmektedir. Bunlardan yeşil somaki taş üzerine Resûlullah'ın (s.a.s) sol ayağının basılmış şeklini ihtiva edenin, Mirac Gecesi'nde çıkan ayak izi olduğu kayıtlıdır. Diğer Kadem-î Şerifler'e nazaran çok muntazam bir ayak izi oluşu, etrafında renkli boyalarla yazı kalıntıları bulunuşu, bunun orijinal olmayıp Kudüs'teki Kadem-î Şerif'ten kopya edildiği intibaını uyandırmaktadır. Aynı Kadem-î Şerif'in iki aded gümüş üzerine hazırlanmış levha şeklinde çizimleri bulunmaktadır.

Gümüş Kadem-î Şerif levhaları üzerinde şu yazılar yer alır:-

"Cenab-ı Şah-ı Nübüvvet
O şeb mirac içün olundu davet
Burak'ı aldı geldi Kuds'e Cibril
Basub taşa Burak'a bindi hazret
Mübarek ayağını taşa yer etti
O taştan resm olundu işbu sûret
Kademi nakşına dâim yüzün sür
Ümid eyle Muhammed'den şefaat
...

Nakş-ı Kadem-î Peygamberî. Sultan Abdülmecid zamanında Trablusgarb'dan getirilen Kadem-î Şerif'in üzerindeki kapaklı altın çerçeve, Sultan II. Abdülhamid tarafından yaptırılmıştır. T.S.M. Env. No: 21/195

Mukavva üzerine işlenmiş Kadem-i Şerif izi. Etrafı altınla tezhiplenmiş, çerçevesi üzerine beyitler yazılmıştır. Resmin orta kısmında yüz sürmekten oluştuğu tahmin edilen lekeler dikkat çekicidir. T.S.M. Env. No: 21/640

Sine-i mermere basdıkta yer etmiş anda Rasul-i Arabî ve Acemî.
Âl-i Osman ana izzetler idüb hıfz etmiş, olmuş anınla mükerrem, hurrem, muhterem.
Resmi levha-i sim üzre kazan üstâdın nura gark olmadadır dâim elinde kalemi.
Yanmaya ateşe, hâlî komaya anı Hüdâ. Devlet ol haneye ola anda nakş-ı kademi.
...
Ebûbekir radıyallahü anh, Ömer radıyallahü anh,
Osman radıyallahü anh, Ali radıyallahü anh.
...
Ol Habib'in kadem-i resmi ki bir evde ola
Ateşe yanmaya ol ev ger yanarsa bu cihan
Ol mübârek pâyi resmine kim hürmet ide
Cennetin eyler müyesser Halik-ı kevn ü mekân
Sadıkane eyler isen yüz sürüş
Bin günahın afv ide ol Kerimü'l Müsteân
...
Ol mübârek ayağını basdığı yerini görüb
Görmeye göz ağrısın her kez cihanda bil hemân
Ol mübârek kademinin nakşına sürse yüzün
Etmeye akşam olunca ins ü cin ana ziyân"

Mirac hatırasını taşıyan bu nakışlar, zamanındaki sanatkârlar tarafından Kubbet'üs Sahra üzerindeki çok da net olmayan Nakş-ı Kadem-î Şerif 'in dış kontürlerinden istifade ile hazırlanmış olmalıdır. Bu itibarla boyları normalden büyük görünmektedir.

Kadem-î Şerifler 'den bir diğeri Nizamiye Alay Emiri Ahmed Bey tarafından Trablusgarb'dan getirilip Sultan Abdülmecid'e sunulmuştur. Renkli somaki mermer üzerine sağ ayak izidir. Topuk kısmı kırık olup gümüş tellerle bağlanmıştır.

Üsküdar Şeyh Camii 'nden getirilen ahşap Kadem-î Şerif şekli.
T.S.M. Env. No: 21/473

Ahmed Bey'e bu hizmeti mukabilinde 114 bin kuruş mükâfat verilmiştir. Şu anda Arzhane'de ziyarete açık bulundurulan bu Kadem-î Şerif'in asıl yeri Has Oda'da kapının karşısına denk gelen gömme dolap içindedir. Dolabın mermerden olan orta rafı oyularak Kadem-î Şerif buraya yerleştirilmiş, üzerine mermer rafa raptedilen gümüş bir çerçeve ve kapak yapılmıştır. 1877 yılında Sultan II. Abdülhamid (1876-1909) tarafından altından mamul yenisiyle değiştirilen kapağın hem yenisinin hem de eskisinin üzerinde talik hattıyla;

"Çehresây ol Kadem-î Pâkin Şah-ı Rusülün
Olmak istersen eğer nâil-i izz-i dâreyn
Sürerek çeşm-i hûn âlûdunu kıl istişfâ
İşte bî şek Kadem-î Pâk-i Rasûl-i Kevneyn"
mısraları yazılıdır.

Bir diğer Kadem-î Şerif'in ise "Edirnekapısı'nda bir hatunun hanesinde bulunduğu" kayıtlıdır. Bunların yanı sıra Mukaddes Emânetler arasında bir adet mukavva üzerine çizili Kadem-î Şerif resmi ile tahta ve madenden yapılmış çeşitli Kadem-î Şerif şekilleri de muhafaza edilmektedir.

Bu şekillerden birisi, Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'ne aid bir ayakkabı ve bir adet Kâbe anahtarıyla birlikte I. Dünya Savaşı sırasında, Üsküdar Şeyh Camii Hatibi Talib Efendi'den alınarak Topkapı Sarayı'na getirilmiştir. Cevizi cilalı ahşap şekil, kaynaklarda Nalın-ı Saadet olarak belirtilmişse de Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) tahta nalın giydiği tarihen sabit değildir. Üzerinde parmakların da silüet olarak belirtilmesi dikkate alındığında Nalın-ı Saadet değil ahşabtan hazırlanmış Kadem-î Şerif modeli olması daha mantıklıdır.

Sözkonusu Kadem-î Şerif ve Kâbe anahtarı, Sultan IV. Mehmed tarafından Hüdâi Dergâhı Şeyhi Talib Efendi'ye hediye edilmiş, o da bunları babası Devatizâde Şeyh Mustafa Efendi'nin camiine yerleştirmişti. Kandil geceleri ziyaret edilen

Kadem-î Şerif izi.
Mirac hatırası olan Kadem-î Şerif resminin gümüş levha üzerine çizilmesi ile yapılmıştır.
T.S.M. Env. No: 21/467

Emânetler, cami içinde yüksek bir mevkideki demir kapaklı gömme dolapta muhafaza olunurdu. Günümüzde hâlâ mevcud olan dolabın üzerinde yer alan kitabede *"Bu cây-ı mübarekde vedi' olmuşdur / Na'leyn-i Şerifeyn-i Rasûlüssakaleyn / Ta'zimle çeşmânını sür kim olasın / Dünya ve ukbâda karîrü'l ayneyn"* yazılıdır.

Şâir Senih'in de aynı konuyla ilgi bir manzumesi bulunmaktadır:

Şart-ı edeble dâhil ol ey tâlib-i Hüdâ
Mevdû'dur bu mâbed-i âlîde habbezâ
Miftâh-ı pâk-i Beyt-i Cenâb-ı Hüdâ ile
Na'leyn-i zât-ı Hazret-i Sultân-ı Enbiyâ
Na'leyndir müşerref-i ikdâm-ı Ahmedî
Miftâhdır kilitdir Beyt-i Kübrâ'ya
Yani Cenâb-ı Pir Hüdâî halifesi
İbn-i Devâtî ârif-i Hak Şeyh Mustafâ
Te'sis idüb bu câmi-i envar-ı lâmii
Kıldıktan sonra azm-i tecelligâh-ı beka
Necl-i mükerremi halefi Şeyh Talib
Kim Âsitân-ı Pîr'de şeyh idi çün ana
Kılmış idi hediye bu iki tebrîki
Merhum Han Mehmed Râbi-i temennâ
Ol dahi cami-i peder-i kâmkârına
Vaz' eyledikce oldu ziyâretgâh-ı âlâ
Sen de kemâl-i hürmet ü ta'zîm-i pâkle
Gel ol gubâr-ı hâkine rû-mâl ü çehre-sâ
Hem câmi-i şerif bu hem tekye-i münîf
Âyin-i Celvetî sürülür bunda hâliyâ
Şeyhi Hasîb Efendi dahi sıdk-ı kalble
Îfâ-yı hüsn-i hizmetde itmekde i'tinâ
Kılsun şefaat ile Resûl-i Hüdâ atâ

Tahtadan levha olarak hazırlanmış bir diğer Resm-i Kadem-î Şerif, Edirnekârî tarzda altın yaldız ve renkli boyalarla süslenmiş, iki yanına tuğra şeklinde Salevât-ı Şerife, köşelerine ism-i Celâl, ism-i nebi, dört halife ile Hasan, Hüseyin (r.anhüm) isimleri, çerçevesi üzerine de *"Fahr-i Rusül'ü bâ'ıs-i rahmet biliriz biz / Hâk-i rehini kühl-i saadet biliriz biz / Nakş-ı Kademî başımız üstünde yer itsün / Yüz sürmeyi sermâye-i devlet biliriz biz"* beyitleri yazılmıştır. Aynı manzume, mukavvaya çizilmiş Kadem-î Şerif resminin etrafında da daha uzun haliyle yer almaktadır. Her iki Kadem-î Şerif, büyüklük itibariyle birbirinin aynı olup, çizimlerinde biraz farklılık vardır. Mukavvaya çizilen daha düz, ahşap olan ise ayağın taraklı kısımlarını gösterir şekilde resmedilmiştir.

İstanbul'da Topkapı Sarayı'ndan hariç Eyüb Sultan, Sultan III. Mustafa ve Sultan I. Abdülhamid türbelerinde de Kadem-î Şerif'ler bulunmaktadır. Sultan I. Abdülhamid Türbesi'ndeki Kadem-î Şerif, aynı padişahın daveti üzerine Şam yakınlarındaki

Kadem köyünden, ecdadından bu Emânetin hizmetini devralan Şeyh Muhammed Ziyad tarafından baş üzerinde taşınarak getirilmiştir. Daha sonra Şeyh Efendi için Sadrâzam Halil Hamid Paşa tarafından Samatya'daki Kadem-î Şerif Tekkesi inşa ettirilmiştir. Kadem-î Şerif, Sultan I. Abdülhamid'in türbesine yerleştirildikten sonra da Kadir gecelerinde ziyaret ettirilmesi Kadem Dergahı Şeyhi olanlara vakfedilmişti.

Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) Kadem-î Şerifler'e benzer bir mucizesi de dirseğinin izinin çıktığı taştır. Eyüp Sabri Paşa, Mir'atül Haremeyn'de bir gün Allah Resûlü'nün (s.a.s) dayandığı taş üzerinde izinin kaldığını ve bu taşın Mekke'de Hazret-i Ebû Bekir'in (r.a) dükkanı civarında "Hacer-i Mütteka/Dayanılan Taş" ismiyle muhafaza edildiğini anlatmaktadır. Hacer-i Mütteka'nın karşısında ve Hazret-i Ebû Bekir'in dükkanının duvarında ise "Hacer-i Mütekellim" yani Peygamber Efendimizle (s.a.s) konuşup onu selamladığı rivayet edilen bir taş bulunmaktadır. Eyüp Sabri Paşa, Hacer-i Mütekellim'in sekiz parmak çapında yarım silindir şeklinde olduğunu, duvardan altı parmak kadar dışarıya çıktığını belirtmekte ve iki taşın da çizimlerini vermektedir. Bu taşların her ikisi de Mekke ve Medîne'deki pek çok hatıra gibi günümüzde ortadan kalkmış durumdadır. Bir dairenin dörtte biri şeklinde yeşil renkli, etrafı gümüş çerçeve ile çevrilmiş bir taş halen Sultan Ahmed Türbesi'nde "Hacer-i Natık/Konuşan Taş" adıyla muhafaza edilmektedir. Mihrişah Valide Sultan Türbesi'nden geldiği kayıtlı olan Hacer-i Natık, muhtemelen Hacer-i Mütekellim'den bir parça olmalıdır.

Hırka-i Saadet Dairesi'nde muhafaza edilen hatıralar arasında beyaz patiska üzerine kırmızı boya ile çizilmiş 1,5 metreden fazla uzunlukta, çok büyük bir ayak izi de bulunmaktadır ve üzerinde Âdem Aleyhisselâm'ın Kadem-î Şerifi olduğu yazılıdır. Hindistan'ın Serendip Adasında, bugünkü Sri Lanka'daki Adem Dağı'nda Müslümanlar tarafından Hazret-i Adem'e (a.s), Budistler tarafından da Buda'ya nispet edilen, kaya üzerinde büyük bir ayak izi vardır. Hazret-i Âdem'in (a.s) Cennet'ten çıktığında ilk kez Serendip Adası'na indiğine ve boyunun 60 arşın olduğuna inanılır. Patiska bez o devirden kalmayacağına göre Adem Dağı'ndaki ayak izinin kalıbı alınarak bir şekilde Saray'a ulaştırıldığı tahmin edilebilir.

Na'leyn-i Saadet

Peygamber Aleyhisselâm yaşadığı bölgenin iklimine uygun olarak sandalet tarzı ayakkabılar giymiştir. Parmak arasından geçen ve bilekten kavrayan kayışları olan bu ayakkabılar Na'leyn-i Saadet ismiyle anılır.

سيد المرسلين صلى الله عليه وسلم
افندمز حضرتلرينك نعلين شريفلريدر

Hadis kaynaklarında belirtildiğine göre Resûlullah Aleyhisselâm sandalet tipi ayakkabılar kullanmıştı.[13] Hicaz Bölgesi'nin sıcak iklimine ve kumlu arazisine son derece uygun olan bu ayakkabıların tekine "na'l", çiftine ise "na'leyn" ismi verilir. Na'leynin taban kısmı, birkaç kat tabaklanmış deri ya da köselenin dikilmesiyle oluşur. Ayağı bilekten ve üstünden kuşatan kayışların yanı sıra biri baş parmakla yanındaki parmak, diğeri de orta parmakla onun yanındaki parmak arasından geçen iki tane bandın bulunması en bariz özellikleridir. Ayağı kavrayan kayışlar şirak, parmak aralarından geçen bantlar ise kıbâl ismini taşır. İmal edilişlerindeki ustalık ile dikkat çeken Na'leyn-i Saadetler'in modeli hadis kaynaklarında ayrıntılı olarak tarif edilmiştir.[14]

Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) na'leynin yanı sıra Hicaz'da kullanılması yaygın olmayan 'huff' tarzı kapalı ayakkabılar giydiği de bilinmektedir. Giydiği hufflardan birisi Habeşistan hükümdarı Necaşi,[15] diğeri de Ashabdan Dihyetü'l Kelbi [16] tarafından hediye edilmiştir.

Na'l-i Saadet Mahfazası: Gümüşten, beyzî şekilde etrafı oymalı, üstünden kapaklı, iki kulpludur. Kilidinin yanında "Yâ Muhammed kıl şefaat ümmetin Pertevniyal kuluna - 1289" yazılıdır. İç kısmı atlas kaplıdır. Kapağının içinde "Seyyidü'l Mürselin Sallallahü Aleyhi ve Sellem Efendimiz Hazretlerinin Na'lın-ı Şerifleri'dir." yazısı yer almaktadır. T.S.M. Env. No: 21/91

Na'l-i Saadet.
T.S.M. Env. No: 21/190

Na'l-i Saadet. Meşinden yapılmıştır. Kayış yeri kopuktur.
T.S.M. Env. No: 21/508

Paşmak-ı Şerif. Siyah meşinden yapılmıştır. Sivri uçlu yemenî tarzında olup ökçe tarafı sökülmüştür. Diğer teki Fatih'te Hırka-i Şerif Vakfı'ndadır.
T.S.M. Env. No: 21/518

Peygamber'e ait ayakkabılara Na'l-i Saadet denildiği gibi Osmanlı döneminde Paşmak-ı Şerif ismiyle de anılırdı. Topkapı Sarayı'nda üç adet Na'l-i Saadet ile, bir tane Hazret-i Peygamber'e (s.a.s) ait olduğu belirtilen yemeni tipinde kapalı modelde ayakkabı muhafaza edilmektedir. Na'l-i Saadetlerden bir tanesi Abbasi soyundan Derviş Muhammed isimli bir şahısta iken 1872 yılında sahibinden alınarak İstanbul'a getirilmiştir. İstanbul Millet Kütüphanesi Manzum Eserler Bölümü'nde 1407 numarayla kayıtlı bulunan ve Dervişzade Hafız Saadettin tarafından kaleme alınan 235 beyitlik Na'l-i Resûl Manzumesi bu yolculuktan bahsetmektedir.

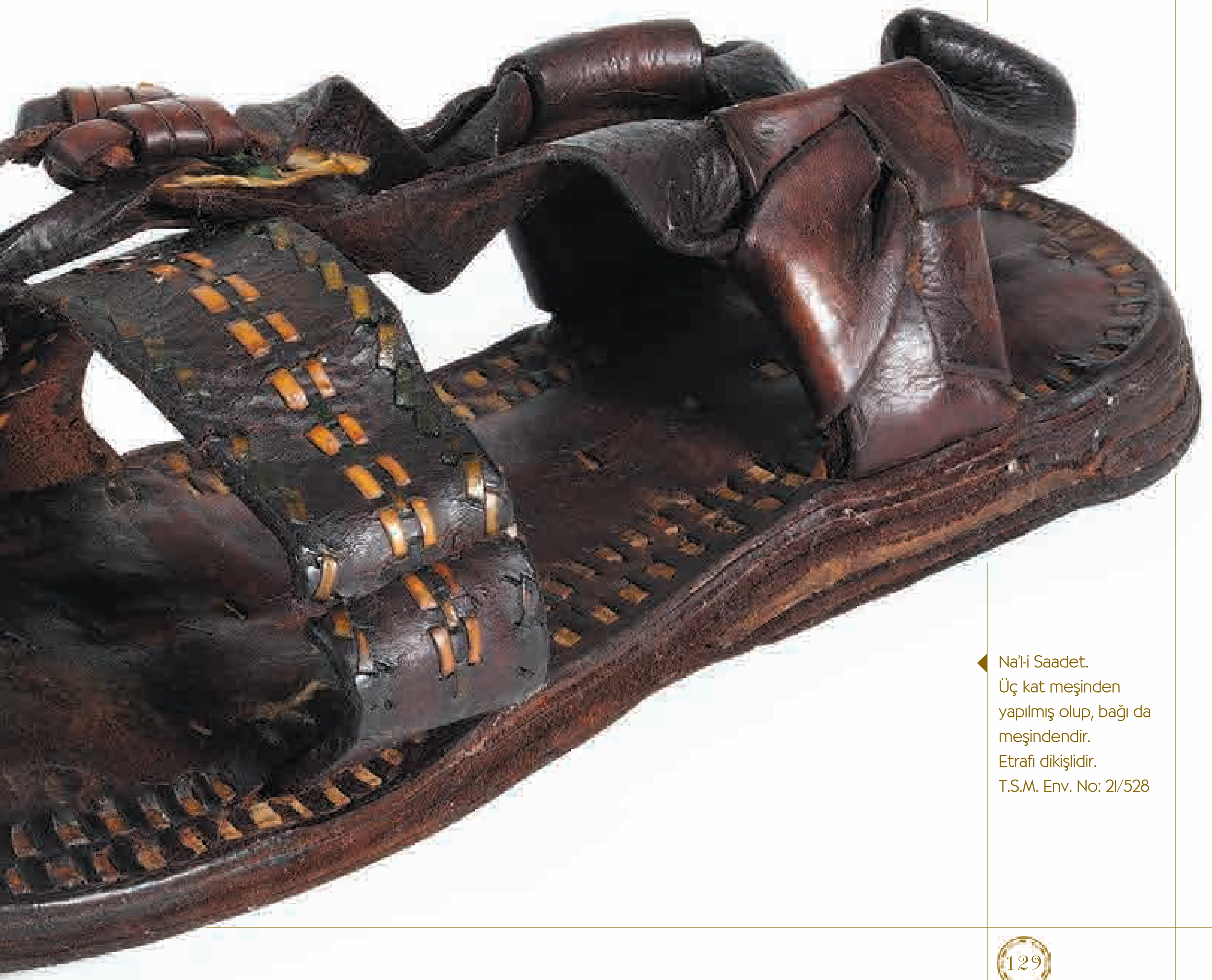

Na'l-i Saadet.
Üç kat meşinden yapılmış olup, bağı da meşindendir.
Etrafı dikişlidir.
T.S.M. Env. No: 21/528

NA'L-İ RESÛL MANZUMESİ

Bismillâhirrâhmânirrâhim
Evvelâ nâm-ı Hüdâ-yı ey Kadîm
Bî zevâl ü bî mekân ü ey mukîm
Zira kim bî misl ü bî hemtâdürür
Hem tenezzüh cümleden a'ladürür
Sad hezârân hamd ü şükr olsun Hüdâ
Nâmın ile eyledim ben ibtidâ
Halık u Hallâk ezelden ey Kerîm
Kadir ü Kayyûm ü hem Hayy ü Azîm
Âlemi halk eyledi ol Kibriyâ
Hem Resûl irsâl idüb âlî safâ
Olsun ol Şâh'a nice yüz bin selâm
Eyledi kutbiyyet-i İslâm ey hümâm
Dahî ânın âline ve Ashabına
Şer'ile îsal eden etbâ'ına
Cümlesinin ruhuna her subh u şâm
Bin selevât tâ ilâ yevmi'l kıyâm
Çünki Allah verdi bize kudreti
Nazmına ola sebep Hak rahmeti
Ravîden çünki rivâyet ey azîz
Hürmet ü ta'zimle size dinleniz
Nesli Abbâsî'den çıktı bir er
Adına Derviş Muhammed dediler
Dedi vardır Na'l-i Pâk bizde bu ân
Saklar idik şimdi oldu ol ayân
Bu sadâ çün âleme oldu nisâr
Sonra ol Na'l-i Mübârek âşikâr
Bu haber ol dem yetişti valiye
İsmail Paşa vü hem devletlüye
Bunu işidip yürekten ah dedi
Aşk oduna yandı yürek kaynadı
Sa'y ü gayretlere düşdüler o ân
Muntazır oldular anlar da hemân
Bu ki bir nur zâhir oldu Na'l-i Pâk
Çünki vilâyet şehrine geldi o zât
Ey niceler anda mecnun oldular
Ey niceler anda mahzun oldular
Anda vali çıktı istikbâle hem
Kırk bin âdem birle cem'oldu o dem
Bahr-i nûr oldu vilâyet şehri çün
Lütf u ihsanıdır Allah'ın bugün
Ol zamanda sürdüler hem çeşm ü ser
Ağlayû feryâd ile kan akıser
Allah Allah sa'y ü gayret ettiler
Na'l-i Pâk'e çokça hürmet ettiler
Vâhidi'llâhi's Samed takdîr-i kudret kalemi
Şeref-i İslâm'a açtı bu işâret alemi
Mu'ciz-i Pâk-i Nebî hazret-i lutf-i haremî
Hamdü lillâh bu ziyâret bize Hakk'ın keremi
Geldi Na'leyn-i Şerif Şah-ı Risâlet kademi
Çün tecellî-i ilâhiyye kılubdur bu zuhûr
Erişüb asr-ı zaman müddetini etmedi dûr
Zümre-i ehl-i îmân gönlüne düştü bu sürûr
Hamdü lillâh bu ziyâret bize Hakk'ın keremi
Geldi Na'leyn-i Şerif Şah-ı Risâlet kademi
Hulûs-i pâk-i azîz şevketlü sultan-ı zamân
Ergören Na'lini Pâkini âna şâh-ı cihân
Ne şerâfet erişe asrına bu kenz-i nihân
Hamdü lillâh bu ziyâret bize Hakk'ın keremi
Geldi Na'leyn-i Şerif Şah-ı Risâlet kademi
Verdi dil-i mir'âti âlemde mücellâya şeref
Âsümân-ı kevkeb-i çerhini muallâya şeref
Şâd olup rû-yı zemîn verdi bu dünyâya şeref
Hamdü lillâh bu ziyâret bize Hakk'ın keremi
Geldi Na'leyn-i Şerif Şah-ı Risâlet kademi
Bâ'ıs-i rahmet-i uhrâya şâyândır bu geçen
Nesliye târih-i cevherle nişândır bu geçen
Na'leyn-i Peygamber serde nihândır bu geçen
Hamdü lillâh bu ziyâret bize Hakk'ın keremi
Geldi Na'leyn-i Şerif Şah-ı Risâlet kademi
Na'l-i Pâk'in hürmetiçün Yâ İlâh
Sen vilâyet valisine ol penâh
Dü cihanda ânı mesrûr eylegil
Şâd ü handân eyle hem afv eylegil
Hak ânı ehl-i saadet eylesin
Nâil-i cümle murâdât eylesin

Başına tâc eylemişti çünki ol
Bu sebeple cennete olsun duhûl
Rûz ü şeb giryân idi hâli ânın
Gözüne bir nesne yok mâli ânın
On iki gün gece gündüz dahî
Çün ziyâret ettiler anlar ey ahî
Her murâdın rûzî eyle Ey Hüdâ
Rûz-i mahşer etme rahmetten cüdâ
Vasf-ı medhin edemez âciz lisân
Ol müşiri pür kerem kılsın hemân
Vuslat-ı Ma'mûretülaziz'e hem
Nice bin züvvar cem'oldu o dem
Cem'olundu er ü avret zakirîn
Gözlerin kan eylediler şakirîn
Ol kadar nâlân ü giryân oldular
Okuyan vasfına hayrân oldular
Na'l-i Pâk meydân içinde şah gibi
Nâsın önünce gelir bir mâh gibi
Baka kaldı gözleri halkın âna
Kimse yüzün döndüremez bir yana
Geldiğini şerh ediser bu kalem
Diktiler ol dem sağında bir alem
Bir alem solunda diktiler ulu
Lâ ilâhe illallah anda yazılu
Niceleri ciğerin hûn eyledi
Hüznile âh el amân Yâ Rab dedi
Müşk ü anberle buhurlar yaktılar
Nice nice hatm-i Kur'an ettiler
Haşr ü neşre benzer idi tâ o gün
Niceleri yüreğe ursun düğün
Âh ü zârî kıldılar anlar da hem
Sürdüler hem çeşm ü ser anda o dem
Bir bülend âvâzla derler Yâ İlâh
Rûz-i mahşerde bize sen ol penâh
Yâ İlâhî hürmetiçün kıl kerem
Kullarına kıl inâyetler bu dem
Mucizât-ı Mustafâ'dır âşikâr
Diyelim mucizesinden şemmevâr
Bâ husus Na'l-i Saadet geldi hem
Feyziyâb oldu bütün ümmet bu dem

Na'l-i Pâk'e yüzlerini sürdüler
Sanki ol demde Resûl'ü gördüler
Bu ahâliden bütün bây ü gedâ
Tekbîr ü tesbih okurlar nev edâ
Cümle nâs ânın rikabında yürür
Kâfir olan yine geride durur
Nicesi ol demde eyvâh ettiler
Rûz ü şeb kan ağlayû âh ettiler
Kıldılar anlar ziyaretler o dem
Hürmet ü ta'zim rağbetlerle hem
Emr olundu gide İstanbul'a ol
Bir münâsip er bulun ola humûl
Nicesi feryad edip istediler
Bu murada nâil olak dediler
Çünki emr oldu Muhammed Ca'fer'e
Dünyevî uhrevî kâmına ere
Ne saadetli başı varmış ânın
Tâc ü devlet başına konmuş ânın
Şehr-i Bitlis dahî ânın beldesi
Ol mübârek Na'l-i Pâk perverdesi
Bahtlı ol ra'sı üzre getiren
Tâ mahall-i intihâya yetiren
Çünki bu ilden azîmet eyledi
Cümlesi birden percent medetler kıl dedi
Hicretinden nice olmuştur zebûn
Nicesi aşkından olmuştur cünûn
Gözyaşıyla garka vardı sağ u sol
Bağrımız hûn oldu ey Na'l-i Rasûl
Na'l-i Pâk'in gittiğini gördüler
Bu cihetle yakalar çâk ettiler
Çünki gittik Divriği'ye biz dahî
Geldi istikbâle nice bin ahî
Nâs içinden ol zamanda bir kişi
Geldi istikbâle akar göz yaşı
Serdi esbin altına hem cübbesin
İsmail nam koydu yere lehçesin
Esb o cübbe üzre hem bastı kadem
Sonra tekrar omuzuna attı hem
Zâr zârıyla gelip âh eyledi
Ey Habiballah sana geldim dedi

Tekbîr u tesbîh ile geldi sadâ
Ey Habib-i Na'l-i Pâk cânım fedâ
Çün bu zâriyle ziyâret etti ol
Dâr-ı dünyâdan bekaya gitti ol
Yani kim etti heman anda vefât
Aşkıle cânın fedâ etti o zât
Rahmet edip Hak yüzün ak eyleye
Yattığı yerini uçmak eyleye
Andan ayrıldık figan eylediler
Kıl şefaat Ya Muhammed dediler
Sonra hem Divriği'ye dâhil olup
Kabr-i merhuma semâdan nûr inüp
Çünki nûr indi ânın kabrine hem
Tesbih ü tekbir okurlardı o dem
Yolda bir tilki gelip el bağladı
Durdu âdem gibi güyâ ağladı
Yani istikbâle geldi tilki hem
Âh ü efgân eyleyip yer öptü hem
Nice bin insan bunu hem gördüler
Tilkinin hâline hayran oldular
Tilkinin gelmesini edem beyân
Bir tepe üstünde eylerdi figân
Karşıladı geldi ol demde hemîn
Âh ile doldu o dem rûy-i zemîn
İki eli üzre kalkdı âh deyû
Pes selâma durdu Ya Allah deyû
İmdi gel yâr u vefâ bu mucize
Bir garaibden haber verem size
Bunu gerçi şerh edince neyleyem
Diğeri mucizesinden söyleyem
Bir dahî Sivas'da gördük ayân
Uçtu bir leylek yuvadan nâgehân
Na'l-i Pâk'i yani istikbal edip
Ol zamanda gayri bir ahvâl edip
Yani bir âdem boyunca lâneden
Berhevâ durdu dolandı hâneden
Konmadı ol âşiyâna bir zamân
Oldu cevlângâhı cevv-i âsümân
Na'l-i Pâk oldukça camide mukîm
Konmadı yuvaya ol mürg-i selîm

Azm-i râh ettikte ol Na'l-i Şerîf
Döndü yuvasına ol mürg-i nahîf
Böyle herkes göz ile gördü ayân
Kaldı hayrân anda hep pîr u civân
Bir de camide olunca Na'l-i Pâk
Nûr sakfında olurdu tâbenâk
Bunu da etti rivâyet ehl-i hâl
Böyle keşf etmiş ânı sâhib kemâl
Nice nice harikulâdâtı hem
Yolda zâhir olur idi dembedem
Dâhil olduk Tokat içine hemân
Cuma gecesi idi edem beyân
Âlî Paşa Camii'nde hıfz edip
Na'l-i Pâk'i minber üzre vaz' edip
Çokça er geldi gece hem ol yere
Cami içinde ziyârâtâ gire
Camie çün oldular anlar yakîn
Havfe düşüp geri durdular hemîn
Camiin içine girdiler olar
Minbere yakınca yerde durdular
Der akap minber hareket eyleyip
Bir hücumla anları taşra koyup
Ol zaman eyvâh deyip ağlaştılar
Nicesi de durmayıp kaçtılar
Hikmet oldur nâil olmadı gece
Âh ü efgân ettiler ol dem nice
Bunların önüncedi sahib vefâ
Anberiyyeli vü ismi Mustafa
Mucizeyi dinledin ey yâr-ı gâr
Nicelerde havf edip etti firâr
Bu dâhi bu vechile olmuş idi
Cümle nâsın gözü kan dolmuş idi
Bir de Amasiyye sancağında ol
Mucizâtından diyem eylen kabul
Bir konak kaldı o dem şehre yakîn
Hürmet ü tazimle giderken hemîn
Geldi istikbâle ol dem bî misâl
Na'l-i Pâk'e kıldılar anlar visâl
Tesbih ü tekbir okurken dilleri
Sanki gülşen bağının bülbülleri

Âh ü efgân edüben çıktı bir er
Yüzbaşılık rütbesi ânın meğer
Mustafa nam kimse idi ol kişi
Çokça ibrâm eyler idi bir işi
Yani sertâc eyleye ol Na'l'i hem
Böyle ibrâm eyleyip geldi o dem
Bunu böyle arz ediptir biliniz
Bu gibi oldu işit ahvâlimiz
Ol zamanda verdiler ol Na'l'i hem
Başına tâc eyledi anda o dem
Başta götürmeye kâdir olmadı
Bir garâib nesne kim budur dedi
Bir dere içre bu hal oldu meğer
Dinle bir söz söyleyem anla haber
Sıçradı Na'l-i Saadet pürhüner
Âsumânâ çıktı üç alem kadar
Görücek biz ânı efgân eyledik
Na'l-i Pâk'i seyredüben gözledik
Vâcibü'l mevcud erişdirdi melek
Hıfz edip Na'l-i Şerif'i nuh felek
İndi bir uslûb ile gökten heman
Na'l-i Pâk'in hadimi erdi o an
Yani hadimden murad Ca'fer idi
Bunu gördü sînesin çak eyledi
Berk-i hâtif gibi erişti hemân
Gözler yaş akıttı bir zaman
Sürdü yüzünü gözünü ağladı
Aşk oduna ciğerini dağladı
Kendi başına ânı tâc eyledi
Ol kişiyi âna muhtâc eyledi
Hikmetin anla tefekkür eylegil
Hakk'a yüz bin teşekkür eylegil
Cümlesi birden taaccüb eyledi
İşbu hâle vâkıf olan ağladı
Böyle oldu mucizât-ı Na'l-i Pâk
Ver salevât tâ vücûd olunca hâk
Bir de Amasiyye içinde hemân
Köprü üzre gider iken ol zamân
Mucizât-ı Na'l-i Pâk'in ey âhî
Gözleriyle gördü otuz bin dahî

Yine tekbir ü salevât ettiler
Nice âdemler ziyaret ettiler
Bu cihetle köprü üzreken hemîn
Ben dedim Ya Rabbenâ olgıl muîn
Durdu ırmak dediler anda kamû
Ol zamanda akmadı bir katre su
Köprü başından öte başa kadar
Akmadı su cümlesi kıldı nazar
Sonra andan râhî olduk bir yola
Akdı ırmak yine ke'l evvel ola
Bunu fehm et bak ne sözdür bu dahî
Irmak durmasını bildik ahî
Zâhir ü bâhir olan hep mucize
Ya Habiballah inâyet kıl bize
Yine Amasiyye'de âh ettiler
Hep ahâlîsi tahassür kıldılar
Yedi senedir ki hiç olmaz ipek
Bir dua edin kabul ola dilek
Âlim ü dânâ gelip cem'oldular
Ellerin açıp semâya durdular
Ol zaman anda dualar eyledik
Hakk'a çok hamd ü senâlar eyledik
Ol duamızı dahî kıldı kabûl
Na'l-i Pâk'in hürmetine ol Resûl
Ol sene anlara verdi zü'lcelâl
İpek oldu anda bî had bî misâl
Bu gibi çok nesneler oldu dahî
Mucizâtı budurur bil ey ahî
Kimi dünyâ hâlini terk eyledi
Kimi dilsiz idi anda söyledi
Kimi özün hâke yeksân eyledi
Kimisi de âh ü afgân eyledi
Kimi cümle derdine ister devâ
Cümlesi de derdine buldu şifâ
Kimisi muhtâc idi yok ekmeği
Bu sebeple cümlesi oldu ganî
Pek ucuzluk oldu ol sene dahî
Mucizâtlar budurur bil ey ahî
Ol mübarek Na'l-i Pâk anda o dem
Bu idi arş üstüne basmış kadem

Biz dahî çünki azîmet eyledik
Hem lisânımızda tekbîr söyledik
Nice nice nesneler olmuş ayân
Binde biri olmaya ânın tamâm
Avn-i Bârî Samsun'a olduk yakîn
Geldi istikbâle nice bin hemîn
Mucizâtın birisin edem ayân
Yüz kadar koyun gelübdür el amân
El amân âh el amân âh el amân
Âh ü efgân âh ü efgân ol zamân
Dediler ey ümmet-i Âl-i Resûl
Yüz kadar koyun size oldu vusûl
Âh meded efgân ile hep geldiler
Hâmil-i esbin kudûmün buldular
Hûb edüb re'slerini urdular
Bizi kurbân eyle Na'l'e dediler
Ol kadar sa'y ettiler men'ine hem
Gitmediler ol koyunlar bir kadem
Âh ü efgân ile geldiler ahî
Çâre yoktur geri dönmezler dahî
İçlerinden doksan ikin zebh edip
Nâsa taksîm ettiler andan gidip
Bâkîsin tâcir füruht eylemedi
Ol Hıristiyan milleti sâhip idi
Ba'dehû kendi eliyle kesti ol
Ânı dahî cümlesi kıldı kabûl
Var ümidim kendi geldi dîne hem
Ol zaman ağlardı gördüm dembedem
Mucizâtından ne fehm ettin bugün
Şâd ü handân olunuz yarın içün
Nâs içinde var idi bir er ol zamân
Dâimâ eyler idi âh ü figân
Kendisi ol dem kötürüm idi bil
Bundan akdem tâ yigirmi altı yıl
Kitfine girip getirdiler berû
Çün ziyâret ediben der hûbirû
Geldi ol dem Na'l-i Pâk'e yüz sürüb
Âh edip ol dem şifâlar isteyüb
Kıl meded bu derdime Na'l-i Pâk
Âh ü zârından nice olmaz helâk

Hem teberrük âbını nûş eyledi
Dîdesinden kan akıp cûş eyledi
Der akap buldu ifâkatlar o dem
Hakk'a yüz bin şükürler kıldı hem
Ol kademle hoşca geldi anda hem
Bu kezin ziyârete kıldı kadem
Mucizâtın sûretâ dersem ahî
Binde birin vasf edemesem dahî
Niceler ol dem içerlerdi şarâb
Tâib ü müstağfir oldu şeyh ü şâb
Nice nice nâ mizâclar geldiler
Na'l-i Pâk'i çün ziyâret kıldılar
Sonra anlar cümlesi buldu şifâ
Dâr-ı dünyâ oldu zevkile safâ
Rûz-i mahşer gibi bir gün oldu hem
Nice nice sad hezâr geldi o dem
Tekbîr u tesbîh sadâsı bî aded
Çağrışırlar Ya Resûlallah meded
Ol sadâ elbet ererdi arşa hem
Derler idi bu sadâ Na'l-i Kadem
Ya Resûlallah lebbeyk dediler
Âh ü efgân eyleyüben geldiler
Sonra andan geldi bir çocuk dahî
Dört yaşında bir kötürüm ey ahî
Çün getirdiler çocuğu ileru
Pes melûl mahzun dururdu anda o
Çünki gelip ol çocuk âh eyledi
Na'l-i Pâk'i kendiye şâh eyledi
Ol zaman efgâna düştüler kamu
Lutf kıl derlerdi anda ey ulu
Ol dahî ol dem ifâkat buldu hem
Öyle gördüm ki giderdi dembedem
Çok keremler rahmeti vardır dahî
Sâhibü'n Na'l pür şerâfettir dahî
Çünki andan biz azîmet eyledik
Nâs için çokça ganîmet diledik
Gittik andan şehr-i İstanbul'a hem
Karşıladı teşrîfatçılar o dem
Bî hisâb hem geldi istikbâline
Çok riâyet ettiler iclâline

Bir gün oldu kim olur gün değil
Tekbîr ü tehlîl okurlar muttasıl
Geldi istikbâle nice sad hezâr
Ehl-i İslâm eylediler âh ü zâr
Ol vakit nûr ile tezyîn ettiler
Na'l-i Pâk'i birle alıp gittiler
Cümle zât birle ziyâret kıldılar
Es-salâtü ves-selâmü dediler
Nice demler gözlerin kan eyleyüb
Mucizât methini şân eyleyüb
Sonra leffen bir derûnî sandığa
Hırka vü tesbîh anda bile
Ol zaman Allahü Bâkî lâ yezâl
Nice vardır mucizâtlar bu misâl
Şehr-i Âmed'den varınca devlete
Nice âdem lâyık oldu izzete
Lihye âzâd eyleyen âdem merâm
On sekiz bin oldu bâ defter tamâm
Nakl eder çünki hademe Na'l-i Pâk
Hizmeti lâzım vücûd olunca hâk
Başıma tâc eylemiştim ânı ben
Türlü türlü renkte gördüm ânı ben
Gâhî al gâhî mücevher rengiyle
Gâhî zümrüd rengiyle gördüm bile
Kande gördünüz deseniz siz bana
Hamdülillâh bakarım her dem âna
Gözüme nakş-ı cemâl olmuş hemân
Düştü gönlüm Na'l-i Pâk'e ol zamân
Tutup ânı ben elimde âşikâr
Deyiserem Ey Kerîm ü Girdigâr
Ânı bir kez yüzünü gören kişi
Bîhûş olur kalmaz anda cünbüşü
Bunca harika ki biz kıldık beyân
Binde biri olmadı ânın hemân
Ol mübârek kıldı ihyâ âlemi
Lütf u ihsân üzre geçti her demi
Anda olan mucizât-ı pür kemâl
Vasf olunmağı muhal ender muhal
Âteş-i aşkı kızarttı gülleri
Hâk ile yeksân edip sünbülleri

Misk ü anber kokusun mahv eyledi
Kande kim râyihasından toyladı
Her kaçan kim eyledi keşf-i nikab
Şu'lesinden ây ü gün etti hicab
Nice iklimleri pürnûr eyledi
Nicesini şâd ü mesrûr eyledi
Ol şerefli Zât-ı Pâk'i âşikâr
Oldu bize tuhfe-i perverdigâr
Kim ki âna arz kıldı hâceti
Emr-i Hak'la buldu ol kes devleti
Lütf edip ol Bârî ecr ü sevâb
Halk içinden kıldı bir er intihâb
Tab'ı nûrânî ânın hulki güzel
Hem tevazuda âna azdır bedel
Cümleden ednâ görüp kendini hem
Etmez ol hiç kimseye cevr ü sitem
De Muhammed Ca'fer ânın ismine
Hem sadâkat hoş geliptir resmine
Hizmetini Nâ'l-i Pâk'i muhterem
Kıldı müyesser âna edip kerem
Nâil olup devlet-i ukbâya ol
Tanrıya hamd ü senâlar kıldı bol
Bilüben bu hâli minnet cânına
Vârını sarf eyledi cânânına
Tekbîr ü tesbîh olup hep sözleri
Bir yandan yaş akıtıp gözleri
Tâ Sitanbul'a kadar ânı hemân
Başına tâc eyleyip oldu revân
Yolda ziyâret-i Nâ'l-i Pâk içün
Cem'oluben nâs her yandan füzûn
Eylese halk âna iz'acla cefâ
Gelir idi âna gûyâ kim safâ
Ol Hüdâ dâim ânı şâd eylesin
Hem azâb-ı nârdân âzâd eylesin
Muhtasarca bunda hatm oldu kelâm
Mucizât-ı Na'l-i Pâk'e vesselâm
Sâhibü't te'lîfü ve't tahrîr
Şirinzâde Hâfîz Saadeddin
Gufira lehû ve livâlideyhi ecme'în
Sene 1289 (1872)

Na'l-i Saadet Şekilleri

Halk arasında Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) Na'l-i Saadet ya da 'Paşmak-ı Şerif' ismi verilen pabuçlarını temsil eden şekillerin bulunduğu evlerin, Hazret-i Peygamber (s.a.s) hürmetine maddî-mânevî birçok musibetlerden korunacağı, bu şekillerin berekete sebep olacağı şeklinde bir inanış vardır. Bu yüzden Na'leyn-i Şerifeyn'i temsil eden çizimlere ya da bunların baskı kopyalarına dindar kimselerin ev ve iş yerlerinde sürekli rastlanagelmiştir. Bu tarz çizimlerden biri üzerinde yer alan "Muhammed'in (s.a.s) na'li kâinatın başı üzerindedir / Bütün halk onun gölgesi altında yücelmiştir / Ben Mustafa'nın (s.a.s) na'linin misaline hizmet ettim / İki cihanda da onun gölgesi altında yaşamak için / Sa'd ibni Mes'ud onun na'linin hizmetindeydi / Ben de onun misalindeki hizmetimle mesudum / Tur'da iken Musa'ya (a.s) na'lini çıkart diye nida edildi / O'nun (s.a.s) na'line ise arş üzerinde bile çıkartmaya izin verilmedi" mealindeki Arapça manzume bu inanışı çok güzel dile getirmektedir.

Na'l-i Saadet şeklinde Memlük alemi.
T.S.M. Env. No: 21/469

Madeni iki levhanın birbirine perçinlenmesiyle yapılmış Paşmak-ı Şerif modeli.
T.S.M. Env. No: 21/507

Na'l-i Saadet kalıbı.
Tahta baskı kalıbı, -topuk kısmı biraz değişiklik arz etse de- büyüklük ve şekil itibariyle Na'l-i Saadet 'in aynıdır. Üzerinde Arabesk tarzı motifler ve Na'l-i Saadet ile alâkalı yazılar bulunmaktadır.
T.S.M. Env. No: 21/71

Na'l-i Saadet şeklinde
Osmanlı alemi.
T.S.M. Env. No: I/1967

Üzerine Na'l-i Şerif
şekli işlenmiş takke.
T.S.M. Env. No: 24/784

Hırka-i Saadet Dairesi'nde Na'l-i Şerif şekli hazırlamak için tahtadan oyulmuş, üzeri yazılarla süslü bir de baskı kalıbı bulunmaktadır. Bu kalıbın yuvarlak topuk kısmı bir miktar farklılık arz etse de ön kısmı, büyüklük ve şekil itibariyle 21/528 numara ile muhafaza edilen Na'l-i Saadet 'in aynıdır. Evliya Çelebi'nin, Yavuz Sultan Selim'in Mısır'dan getirdiği Emânetler arasında zikrettiği şimşir ağacından Nalın-ı Saadet, büyük ihtimalle bu kalıp olmalıdır. Kalıbın üzerindeki yazıların tarzı ve Arabesk motifler de bunu desteklemektedir.

Yine 'Nakş-ı Kadem' adıyla muhafaza edilen Mısır Memlük Devri'ne ait bir alem de 'Na'l-i Saadet' şeklindedir. Alemin üzerinde gümüş kakma ile yazılar vardır. Bunlardan başka Topkapı Sarayı Silahlar Bölümü'nde bulunan Osmanlı dönemine ait bazı sancak alemleri de form itibariyle Na'l-i Saadet şeklindedir.

Kadeh-i Şerif

Hazreti Peygamber (s.a.s) bir gün Medîne'de bir yerden dönerken Benî Sâide Sofası denilen mevkide Ashabı ile istirahat etmek için oturmuştu. Bu sırada Sehl ibni Sa'd'a dönerek "Ya Sehl, bizleri bir sulasan."[17] buyurdular. Resûlullah'ın (s.a.s) vefatında 15 yaşlarında bir delikanlı olan, Hicri 91 yılında 96 yaşında vefat ettiğinde "Medîne'de en son vefat eden sahabi" unvanını alan Sehl, o gün su ikram ettiği ağaçtan mamul kadehi hatıra olarak saklamıştı. Yıllar sonra, bir topluluğun içinde bu kadehi göstererek su ikram ettiğinde, kadeh, orada bulunan Ömer bin Abdülaziz tarafından istendi. Sehl de kadehi ona hediye etti. Yedinci Emevi halifesi Ömer bin Abdülaziz, Hazret-i Peygamber'e (s.a.s) son derece hürmetkârdı. Medîne'de vali iken Resûlullah'ın (s.a.s) ayak bastığı yerleri adım adım dolaşır, onun namaz kıldığı yerlerde namaz kılar, önemli olayların geçtiği yerleri ziyaret ederdi. Resûlullah'ın (s.a.s) dudaklarının ve ellerinin değdiği kadehle birlikte Peygamber'e (s.a.s) ait hurma yaprakları ile örülmüş bir serir, içi hurma yaprakları ile dolu deriden bir yastık, büyükçe bir çanak, elbise, el değirmeni, ok çantası ile bir kadife yorganı da yanındaki bir odada bulundurur, her gün onlara bakardı. Hastalandığında üzerinde Resûllullah'ın (s.a.s) teri misk gibi kokan bu yorganın suyu ile yıkanır, şifa bulurdu.

Bir müddet Kalkaşendiler ismiyle meşhur bir ulema ailesi tarafından da muhafaza edilen Kadeh-i Şerif, Hicri 921'de Şam emirlerinden Emir Sibay'ın eline ulaştı. Aradan geçen dokuz asır boyunca oldukça yıpranan kadehin dışı, bu tarihte muhafaza kastıyla gümüşle kaplandı.

Çapı dıştan 20, içten 16 cm., yüksekliği dıştan 8, içten 6 cm., kalınlığı 2 cm. olan Kadeh-i Şerif'in yıpranan kısımları siyah bir madde ile doldurulmuştur. Dış kısmındaki gümüş kaplamanın üzeri kalem işi desenlerle bezeli olup etrafını sülüs hattıyla Ayete'l Kürsî yazılı bordür çevirir. Ağız kısmında çok ince bir yazı ile kadehin Emir Sibay'a kadar olan hikâyesi kayıtlıdır. Aynı kitabe sülüs hattıyla bir madalyon şeklinde dip kısmında da yer alır.

Kadeh-i Şerif.
T.S.M. Env. No: 21 /37

Sehl İbn-i Sa'd'ın, Resûlullah'a (s.a.s) su ikram ettiği kadehin dışı 16. asırda gümüşle kaplanarak muhafazaya alınmış. Resûlullah'ın (s.a.s) dudaklarının değdiği Kadeh-i Şerif, Hazret-i Sehl'den sonra Ömer bin Abdülaziz, Kalkaşendi ailesi ve Emir Sibay'ın elinde de bulunmuş.

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Yayı

118 cm. uzunluğundadır. Kamış cinsinden bir ağaçtan yapılmıştır. İki ucu sivridir. Yayın muhafazası için Sultan ı. Ahmed (1603-1617) altın yaldızlı ve gümüş savatlı bir mahfaza yaptırmıştır. Mahfazanın üzerinde *"Bismillâhirrahmânirrahîm ve bihi'l avn / Vasf-ı kavs-ı Sultân-ı Kevneyn Aleyhisselâm / Bu kavs müntehâ-yı Şâh-ı Kevneyn / Ki oldur kavs-ı burc-ı kabe kavseyn / Hedef tîrine sidrü'l müntehâdır / Nişânı tabla-i necm-i sehâdır / Mukavves kaşlarındandır ibâret / Hilâl-asâ âna eyler işâret / Alâmet-i mâ rameyte iz rameyte / Şeref-i âl ü ehl-i beytine / Hakk-ı a`tı'l kavs bâ rabbihâ okundu / Gelip dest-i şeh-i devrâna kondu / Kabzası şâh-ı cihâne / Şeh-i âdil şehinşâh-ı zamâne / O sultân-ı zaman Sultan Ahmed / Baht-ı hilâfet üzre sermed"* yazılıdır. Yay 286 gram, mahfazası 1.290 gram ağırlığındadır.

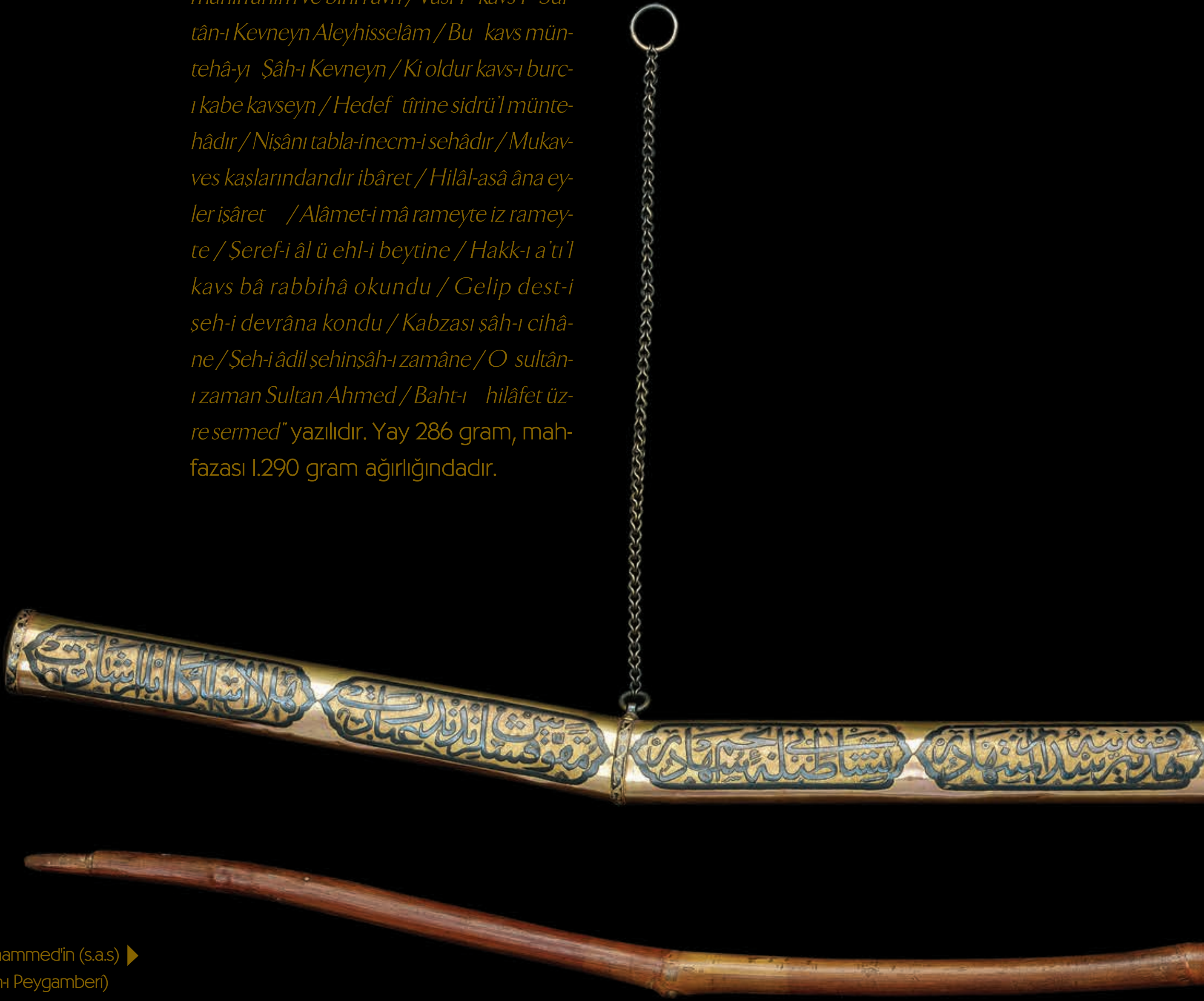

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) yayı (Kemân-ı Peygamberi) ve gümüş mahfazası.
T.S.M. Env. No: 21/69

Teyemmüm Taşı

Necid Bölgesi'nde, Medîne'ye dokuz günlük mesafede yaşayan Beni Mustalik kabilesi, Kureyşlilerin de teşviki ile Medîne'ye baskın yapmak için hazırlığa girişti. Hazret-i Peygamber de (s.a.s) 30'u atlı bin kişilik kuvvetle hicretin beşinci yılı şaban ayında Beni Mustalik üzerine gazaya çıktı. Müslümanlar yolda susuz bir yerde konakladılar. Sabaha karşı, hastalık ya da su bulamama gibi durumlarda temiz toprakla teyemmüm edilmesi gerektiğini belirten Maide Sûresi'nin 6. âyeti nazil oldu. Peygamber Aleyhisselâm ile Ashabı sabah namazlarını teyemmüm ile kıldılar.

Mukaddes Emânetler arasında muhafaza edilmekte olan 9x4 cm. boyutlarındaki toprak tabletin üzerinde "Medîne-i Münevvere'den bi'l vürûd Hazret-i Fahr-i Âlem Sallallahü Aleyhi ve Sellem Efendimiz Hazretlerinin yed-i saadetlerinden istimal buyurulan türab-ı şerifleridir. 3 Zilkade 80" ve "Hazine Anbarı canibinden bi'l vürûd Emânât-ı Mübâreke-i Cemîlesine vaz' olunan Cenab-ı Seyyidü'l Kevneyn ve Efdalü't Tahıyyât Efendimiz Hazretlerinin gazaya teşriflerinde teyemmüm buyurmuş oldukları türab-ı şerifleridir" kayıtları bulunmaktadır.

Tablet, Asur Devri'nden kalma kırmızı topraktan pişirilerek hazırlanmış çivi yazısı bir mektuptur. Milattan önce 7. yüzyıla tarihlenmektedir. 11,5x6,5 cm. ebadında gümüşten mamul camlı bir kutuda muhafaza edilmektedir.

"Tahsin Öz, Mukaddes Emânetler kitabında", tablet üzerinde yazılı olan mevzuun da tarih açısından çok önemli olduğunu belirtip "İslâmiyetten asırlarca evvel bir devre aid olan bu tablet belki de Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) eline ulaşmış ve bu tarihi eser Peygamber'in teyemmümüne mazhar olmuştur. Fakat mevzuu bu kabil binlerce tablete nazaran çok mühimdir. Cidden Emânât-i Mukaddese Dairesi bir ummandır" demektedir.

Teyemmüm taşı.
T.S.M. Env. No: 21/676

Dendan-ı Saadet

Uhud Savaşı sırasında Utbe bin Ebû Vakkas tarafından atılan bir taşla Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) miğferi parçalanmış halkaları yanağına batmış, sağ alt çenesinde ön dişleriyle azılar arasındaki dişi kırılmıştı.[18] Vakidi'nin bir rivayetine göre dişinin tamamı kırılmayıp mine kısmından bir parça kopmuştu. Dendan-ı Saadet ismiyle anılan bu diş parçasının ilk olarak kim tarafından, nasıl saklandığı hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Günümüzde VI. Mehmed (Vahideddin) (1918-1922) tarafından yaptırılan üzeri kıymetli taşlarla bezeli altın bir kutu içinde muhafaza edilen Dendan-ı Saadet, gayr-ı muntazam siyahlı ve beyazlı bir parçadan ibarettir.

Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) dişinin saklandığı iç ve dış mahfazalar. T.S.M. Env. No: 21/3-4

Gasl-i Nebevî Suyu

Gasl-i Nebevî Suyu.
T.S.M. Env. No: 21/80

Peygamberin (s.a.s) gasil suyunun muhafaza edildiği yeşil şişe zamanın tahribatına dayanamamış, günümüze ancak kırık parçaları ulaşmıştır.

Asâ-i Nebevî

Eskiden adalet mevkiinde bulunanların ve hatiplerin bir nevi güç sembolü olarak ellerinde bulundurdukları asâ, aynı zamanda çobanlar tarafından da kullanılmaktaydı. Hazret-i Peygamber Aleyhisselâm da bazı zamanlarda asâya dayanır ve bunun peygamber ahlâkından olduğunu ifade ederdi.[19] Kaynaklarda bir arşın ya da daha uzun ucu eğri bir değneği olduğu, bu değneği deveye bindiği zaman önüne astığı, Veda Haccı'nda Hacerü'l Esved'i uzaktan onunla selamladığı rivayetleri bulunmaktadır. Urcun denilen bir başka değneğini ise Baki Kabristanı'na giderken yanında bulundurur, otururken elinde evirip çevirirdi. Bu değneğe dayanarak hutbe okuduğu da olurdu. Dağ ağaçlarından kesilmiş, Memşuk adıyla anılan bir değneği ise Hazret-i Osman'ın (r.a) hilafeti zamanında ona intikal etmiş, Halife minberde hutbe irad ederken Cahcah bin Kays ya da Cahcah bin Said denilen bir kişi bu değneği elinden alıp dizine dayayarak kırmıştı. Bu olay üzerine halk Cahcah'a bağırdı, Hazret-i Osman da minberden inip evine gitti. Daha sonra Cahcah'ın elinde veya dizinde kaşıntı peyda oldu. Hazret-i Osman'ın şehadetinin üzerinden bir yıl geçmeden kaşıntıdan öldü.

Hicretin 10. yılında Resûlullah'ı (s.a.s) ziyarete gelen Necran Kilisesi Başpapazı'nın getirdiği hediyeler arasında bir de asâ vardı.[20] Necaşi de Zübeyr bin Avvam'a (r.a) bir asâ hediye etmiş, Resûlullah (s.a.s) bu asâyı musallada sütre olarak kullanmıştı.[21] Bu asâyı Zübeyr'in (r.a) Uhud Savaşı'nda öldürdüğü bir müşrikten ganimet olarak aldığı da rivayet edilmektedir.

İbni Sa'd, bayram günleri ile yağmur duasına çıkıldığında Bilal'in (r.a) Resûlullah'ın (s.a.s) önünde asâsını taşıdığını nakletmektedir.[22]

Resûlullah'ın (s.a.s) asâlarından biri Muaviye'nin halifeliği zamanında Sa'd el Karazi'nin yanında bulunuyordu. Hicretin 50. yılında hacca gelen Muaviye, Mescid-i Nebevi'nin minberini söküp asâ ile beraber Şam'a götürmek istedi. "O ve Peygamber Aleyhisselâm'ın asâsı Medîne'de bırakılamaz. Çünkü Medîneliler Osman'ın katilleridir." dedi. Bunun üzerine Cabir bin Abdullah ile Ebû Hüreyre (r.anhüm) "Ey müminlerin emiri, Resûlullah Aleyhisselâm'ın minberinin konulmuş olduğu yerden sökülüp götürülmesi de, asâsının Şam'a nakledilmesi de doğru değildir." diyerek mani oldular.

Hicretin 597. yılında vefat eden Ebülferec ibnü'l Cevzi, Peygamber Aleyhisselâm'a (s.a.s) aid bir asânın kendi yaşadığı devirde halifeler nezdinde muhafaza edildiğini nakletmektedir.

Minberle birlikte hilafet alâmeti olarak kabul edilen asâya, Emeviler, Abbasiler ve Fatimiler zamanında büyük önem veriliyordu. Abbasi halifeleri merasimlerde Resûlullah'ı (s.a.s) taklid ederek elinde asâ bulunan bir görevliyi önlerinde yürütürlerdi. Halife Mütevekkil, Hazret-i Peygamber'e (s.a.s) ait aneze denilen değneği yanına aldıktan sonra bu şekilde taşıtmaya başladı. Fatımi halifeleri ise hilafet alâmeti asâyı bizzat kendi ellerinde taşırlardı. Kalkaşendi, elmas ve inci ile süslenmiş bu asânın bir buçuk karış uzunluğunda olduğunu, Bağdad'da Abbasi hazinesinde bulunurken Hırka-i Saadet'le birlikte Sultan Sencer tarafından Müsterşid Billah'tan

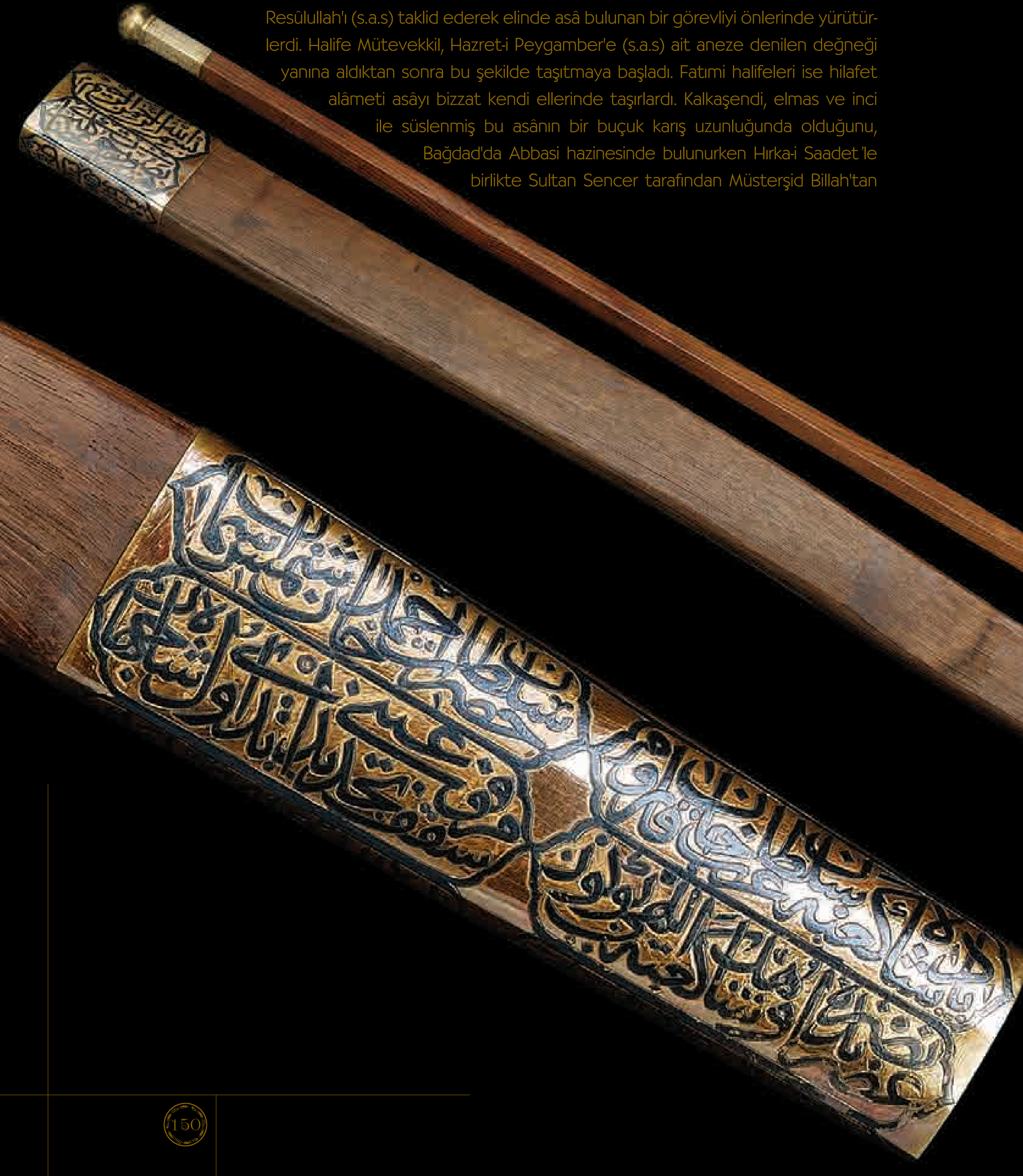

alındığını, Muktefi zamanında (H. 535/M.1141) iade edildiğini, Moğol istilasına kadar orada kaldığını rivayet etmektedir. Bağdad halifeliğinin Moğollar tarafından kaldırılmasından ve Bağdad'ın yağmalanmasından sonra, İslâm hükümdarlarında hilafet sembolü olarak kullanılan bir asâya rastlanmamaktadır.

Bursa Mısri Dergâhı Şeyhi Şemseddin Efendi ise Bursa dergâhlarını anlattığı "Yâdigâr-ı Şemsi" isimli eserinde Medîne'de bulunan Asâ-i Nebevî'nin manevi işaret üzerine Baba Yusuf isimli bir zat tarafından alınarak üçe bölündüğünü, bir parçasını Emir Sultan Hazretleri'ne, bir parçasını Hacı Bayram Veli'ye, bir parçasını da emredilen bir başka yere götürdüğünü, Emir Sultan'ın getirilen emâneti kendi asâsının ortasına yerleştirdiğini ve türbesinde muhafaza edilen bu asânın Bursa'da Asâ Suyu ismiyle bilinen suyun ortaya çıkışında kerametinin görüldüğünü rivayet etmektedir.

Eyüp Sabri Paşa, Mir'atü'l Harameyn'in Medîne-i Münevvere ile alâkalı kısmında Medîneliler'in bayram namazlarını kılmak için namazgaha çıkarken Asr-ı Saadetteki gibi Hazret-i Fahr-i Âlem'in (s.a.s) asâsını taşıdıklarını anlatmaktadır ki bu da ilginç bir bilgidir.

Halen Topkapı Sarayı'nda Emânetler arasında bir de asâ muhafaza edilmektedir. Yeşil çuha kılıf içerisinde bulunan asâ, 148 santimetre uzunluğunda, altı köşeli ceviz ya da ona benzer bir ağaçtan mamul olup ucunda gümüşten başlığı vardır. Başlık üzerinde "Padişahım Hakk'a minnet gözlerin yine aydın / Oldu Hak'dan sana bir şem'-i hidayet bu asâ / Ravza-i Pâk-i Nebîden bir nihal-i servdir / N'ola verse sayesinde cihana rahat bu asâ" mısraları yazılıdır. Yazı ve süslemeler 16. asrın karakterini yansıtmaktadır. Gerek asânın durumu, gerekse başlığındaki yazının muhtevası, bizzat Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) kullandığı asâ olmayıp sonradan Ravza-i Mütahhare'deki bir ağaçtan imal edildiği ve bu mekanın Allah Resûlü'yle (s.a.s) irtibatına binaen teberrüken muhafaza edildiği intibaını uyandırmaktadır. Buna benzer bir başka asânın üzerinde ise Kâbe-i Muazzama'nın tamirinden çıkan bir ağaçtan imal edildiği yazılıdır.

Hırka-i Saadet Dairesi'nde muhafaza edilmekte olan asanın üzerinde Ravza-i Mütahhare'deki bir ağaçtan imal edildiği yazılıdır.
T.S.M. Env. No: 21/66

Kabe-i Muazzama'nın Sultan ı. Ahmed devrindeki tamirinden çıkan ağaç parçası
T.S.M. Env. No: 21/67

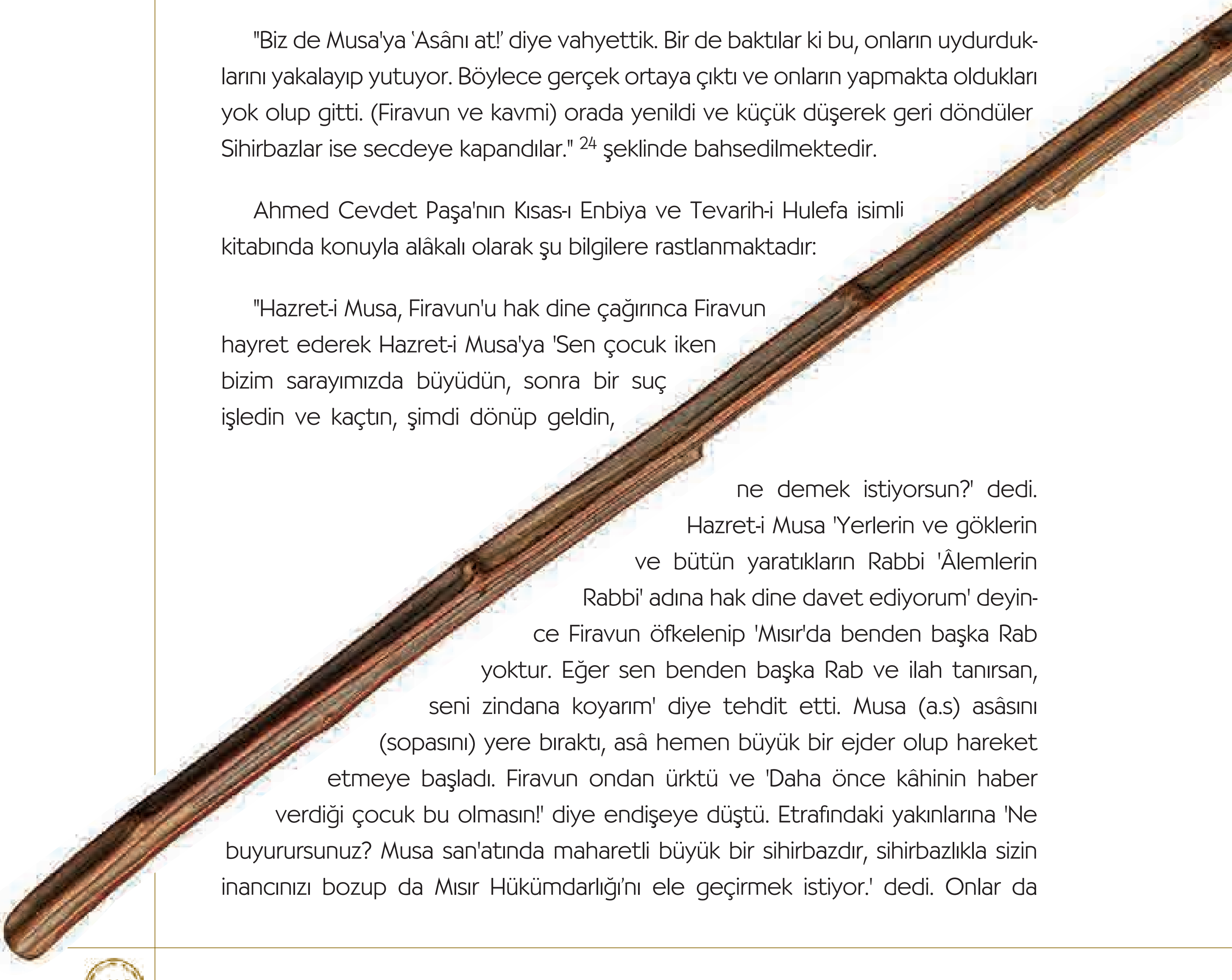

Hazret-i Musa'nın asası.
T.S.M. Env. No: 21/65

Hazret-i Musa'nın (a.s) Asâsı

Hazret-i Musa'nın (a.s) elinde mucizelere sahne olan asâ, Firavun'un sihirbazlarına karşı ejderha kesilmiş, Kızıldeniz'e vurunca yol açmıştı.

Hazret-i Musa'ya (a.s) kayınpederi Şuayb (a.s) tarafından hediye edilmiştir. 122 cm uzunluğunda, ağaçtan olup, baş kısmında bir budak yeri vardır. Taberî'nin rivayetine göre Cennet'ten getirilmiştir. Asâ ve el beyazlığı, Hazret-i Musa'ya verilen iki mucizedir. Ejderha haline dönüşerek Firavun'un adamlarının sihirlerini yutan ve Kızıldeniz'e dokundurulduğunda denizi ikiye ayıran asâdan A'raf Sûresi'nde;

"Bunun üzerine Musa asâsını attı. Bir de ne görsünler. O apaçık bir ejderha (oluverdi)! Ve elini (cebinden) çıkardı, birden o da bakanlar için bembeyaz parlayan bir şey oldu." [23]

"Biz de Musa'ya 'Asânı at!' diye vahyettik. Bir de baktılar ki bu, onların uydurduklarını yakalayıp yutuyor. Böylece gerçek ortaya çıktı ve onların yapmakta oldukları yok olup gitti. (Firavun ve kavmi) orada yenildi ve küçük düşerek geri döndüler Sihirbazlar ise secdeye kapandılar." [24] şeklinde bahsedilmektedir.

Ahmed Cevdet Paşa'nın Kısas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa isimli kitabında konuyla alâkalı olarak şu bilgilere rastlanmaktadır:

"Hazret-i Musa, Firavun'u hak dine çağırınca Firavun hayret ederek Hazret-i Musa'ya 'Sen çocuk iken bizim sarayımızda büyüdün, sonra bir suç işledin ve kaçtın, şimdi dönüp geldin, ne demek istiyorsun?' dedi. Hazret-i Musa 'Yerlerin ve göklerin ve bütün yaratıkların Rabbi 'Âlemlerin Rabbi' adına hak dine davet ediyorum' deyince Firavun öfkelenip 'Mısır'da benden başka Rab yoktur. Eğer sen benden başka Rab ve ilah tanırsan, seni zindana koyarım' diye tehdit etti. Musa (a.s) asâsını (sopasını) yere bıraktı, asâ hemen büyük bir ejder olup hareket etmeye başladı. Firavun ondan ürktü ve 'Daha önce kâhinin haber verdiği çocuk bu olmasın!' diye endişeye düştü. Etrafındaki yakınlarına 'Ne buyurursunuz? Musa san'atında maharetli büyük bir sihirbazdır, sihirbazlıkla sizin inancınızı bozup da Mısır Hükümdarlığı'nı ele geçirmek istiyor.' dedi. Onlar da

'Biraz mühlet ver, etrafa görevliler gönder, ne kadar maharetli sihirbazlar varsa getirsinler, Musa ile Harun'a üstün gelsinler.' diye görüşlerini bildirdiler. O zamanlar sihirbazlık dünyada pek geçerli bir sanat olmuş ve her tarafta itibar bulmuştur.

Firavun tarafından görevlendirilen görevliler tarafından, ne kadar maharetli sihirbaz varsa Mısır'a getirildi ve Kıbtîler'in yılbaşındaki bayram gününde belli bir yerde toplanmak üzere herkese ilan edildi.

O gün bütün Mısır halkı orada toplandı. Sihirbazlar da oraya getirildi. Sihirbazlar meydana çıkıp 'Firavun'un azametine yemin ederiz ki biz galip geleceğiz!' diyerek sihirbazlık aletleri ve malzemeleri olan iplerini ve değneklerini ortaya attılar ve göz bağcılıklarla birtakım yılanlar geziyor gibi gösterişler yaptılar. Hemen Musa (a.s) asâsını bıraktı. Asâ büyük bir ejder olup alet ve malzemeleri yuttu. Sihirbazlar baktılar ki, ne ip var, ne değnek var. Oysa eğer Musa'nın işi sihirbazlık olsa, yalnız kendi gösterişleri bozulmalı, fakat ip ve değnek gibi alet ve malzeme mevcut kalmalı idi. 'Bu mutlaka beşer gücünün haricinde bir mucizedir.' dediler ve Hazret-i Musa'ya iman ettiler. Firavun çok fazla öfkelendi ve 'Meğer Musa sizin ustanızmış, önce onunla işi pişirmişsiniz ve İsrailoğulları ile birlikte Mısır'ı ele geçirmeye karar vermişsiniz. Bakınız ben size ne yaparım, ellerinizi ve ayaklarınızı keserim ve sizi hurma dallarına asarım!' dedi. Onlar da 'Zarar yok, biz Musa'nın ilahına iman ettik. Biz ancak O'nun bağışlamasını ve bize acımasını isteriz.' dediler. Bundan sonra da Musa (a.s) pek çok mucizeler gösterdi, ancak gerek Firavun, gerekse kavmi imana gelmedi. Kıptî kavminin bir grubu 'Musa'ya niçin bu kadar meydan verilmeli, halkın zihinlerini bozuyor. Onun hareketi âdeta memleketi ifsat etmek ve halkı isyana teşvik etmektir.' diyerek Firavun'u tahrik ediyorlardı. Oysa İsrailoğulları'nın bütün boyları Hazret-i Musa'ya bağlanarak tek vücut olmuşlar ve böylece kendilerini esaretten kurtarabilecek bir duruma gelmişlerdi. Bundan ötürü Firavun da bir aralık belayı defetme kabilinden İsrailoğulları'nın Mısır'dan çıkıp gitmelerine izin vermişti. Sonra pişman oldu. Musa (a.s) ise bir zaman tayin ederek bütün İsrailoğulları ile haberleşti, geceleyin onları Mısır'dan çıkardı ve Süveyş Denizi kenarına götürdü. Firavun bunu duyunca hemen etrafındaki askerlerini topladı ve İsrailoğulları'nın arkasına düştü. Sabahleyin onlara yaklaştı. Musa (a.s) asâsı ile denize vurdu. Deniz yarıldı. On iki yol açıldı. On iki (Sıbtın) boyun her biri bir yoldan gitti. Firavun askerleriyle onları izledi. İsrailoğulları geçip kurtuldu, sonra deniz kapanıp eski haline döndü ve Firavun askerleriyle beraber boğuldu."

پادشاهمز
سلطان محمد حضرتلری همایونلرنده
خاص اوده باشی مصطفی اغا کتخدایه تسلیم
ایلدوکی حضرت ابراهیمک مرمر قزغانلری
محفظه سیدر ۱۰۶۸ سنه

Hazret-i İbrahim'in (a.s) Tenceresi

12 cm yüksekliğinde 22 cm çapındaki tencere, silindir bir kutu içerisinde olup kutunun üzerindeki etikette "Padişahımız Sultan Mehmed Hazretleri huzur-ı hümayunlarında Hasodabaşı Mustafa Ağa Kethüda'ya teslim eylediği Hazret-i İbrahim'in mermer kazganlarının mahfazasıdır. Sene 1058" yazılıdır. Tencere, genellikle Suriye Bölgesi'nde bulunan silisli (kumlu) granitten oyularak imal edilmiştir.

Hazret-i İbrahim'in tenceresi.
T.S.M. Env. No: 21/465

Hazret-i Yusuf'un (a.s) Sarığı

Yavuz Sultan Selim tarafından Mukaddes Emânetlerle birlikte Mısır'dan getirildiği belirtilmektedir. Dışı kahverengi kadife, içi mavi atlastan pamuklu külah üzerine sarılmış tülbent benzeri beyaz bir sarıktan oluşmaktadır.

Evliya Çelebi, Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ın fethinden sonra bir müddet Hazret-i Yusuf'un sarığıyla gezdiğini, daha sonra Selimî başlığı icad edip onu giydiğini anlatır. 17. ve 18. yüzyıllarda bazı padişahların tahta geçtiklerinde teberrüken Hazret-i Yusuf'un sarığını giydikleri bilinmektedir. Topkapı Sarayı, Arz Odası'nda Sultan II. Süleyman'ın başına, hazineden getirilen ve Hazret-i Yusuf'a (a.s) ait olduğu rivayet edilen Amame-i Şerif (sarık) konulup üç sorguç iliştirilerek, daha sonra Bâbü's-saade önünde tahta oturtulduğu kaynaklarda geçmektedir. Ayrıca Kanunî Sultan Süleyman tarafından icad edilen bir başlığın adı da Yusufi'dir.

Hazret-i Yusuf'un (a.s) amamesi (sarığı).
T.S.M. Env. No: 21/89

Hazret-i Yahya'nın (a.s) Kol ve Kafatası Kemikleri

Yahya Aleyhisselâm'a ait kafatası kemiğine ait parçanın İstanbul'a ne zaman getirildiği hakkında çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Fatih Sultan Mehmed zamanında Osmanlı Sarayı'nda olduğu anlaşılan kafatasını, Fatih'in üvey annesi Sırp prensesi Mara Despina eşi Sultan II. Murad'ın ölümünden sonra ülkesine dönerken beraberinde götürmüş; kafatası bir müddet de Ayanaroz'da Vaftizci Yahya'ya atfedilen Dionisios Manastırı'nda muhafaza edilmiştir. Veba salgınının önlenmesi için papazlar tarafından deniz yoluyla yakın bir adaya götürülürken, Osmanlı donanması tarafından ele geçirilmiş, Cezayirli Hasan Paşa'ya teslim edilmiştir. Paşanın konağında muhafaza edilen ve uğur sayılarak önünde daima gümüş bir kandil yakılan kafatası, onun vefatından sonra 1790 yılında saraya intikal etmiştir.

Altın bir plaka üzerine yerleştirilen kafatası parçasının etrafını ve üzerini, değerli taşlarla süslü, çember ve haç biçiminde altın bantlar çevirir. Üzerine yerleştirilen ve 15. yüzyılda Sırbistan'da yapıldığı tahmin edilen altın mahfazasında da değerli taşlar ve eski Sırpça yazılar yer alır. Hepsi birden, 16. yüzyıl Osmanlı zevkini yansıtan necef bir mahfaza içinde saklanmaktadır.

Aynı peygambere ait olduğu belirtilen kurumuş haldeki kol da kendi şeklinde yapılmış altın yaldızlı gümüş bir mahfaza içindedir. Üzerinde elin gözükmesi için açıklık bırakılmıştır. İşaret parmağında "Tanrının sevgilisi", bileğinde "Bu vaftizcinin elidir", dirseğin arkasındaki yuvarlak levhada ise "(Keşiş) Dolin Monahu'ya aittir" anlamında yazılar görülür.

Yahya (a.s)'ın kolu, VII. Konstantin zamanında Antakya'dan İstanbul'a getirildi. 12. yüzyılda imparator sarayının şapelinde, daha sonra Fener'deki Meryem Ana Kilisesi'nde, 15. yüzyılın ilk yarısında da Periblebtos Kilisesi'nde bulunmakta idi. 1404 yılında İstanbul'u ziyaret eden İspanya elçisi Clavijo, iki ayrı manastırda iki kol gördüğünü nakletmektedir. Fetihten sonra Osmanlı Sarayı'na intikal eden kol, 1484 yılında II. Bayezid tarafından kardeşi Cem Sultan'ı ellerinde tutmaları için Rodos Şövalyelerine gönderilmiştir. Daha sonra Kıbrıs'ta Lefkoşe Kalesi'nde muhafaza edilmekte iken 1585 tarihinde III. Murad tarafından haber alınarak İstanbul'a getirtilmiştir.

Hazret-i Yahya'nın (a.s) kol kemiği ve mahfazası.
T.S.M. Env. No: 2/2742

Kâbe kilidi.
Sultan İbrahim (1640-1648) dönemine aittir. 37 cm uzunluğunda, 9,7 cm genişliğindedir. Altın yaldızlı altı köşelidir. Köşeler üzerinde Kelime-i Tevhid, Sultan İbrahim'in ismi ve H. 1056 tarihi kabartma olarak yazılıdır.
T.S.M. Env. No: 2/2266

Kâbe Kilit ve Anahtarları (Miftah-ı Şerif)

لا اله الا الله

Resulullah (s.a.s) hicretten önce bir gün Kâbe'nin içine girmek istemiş, Kâbe'nin anahtarını elinde bulunduran Osman bin Talha buna izin vermemişti. Allah Resûlü (s.a.s) "Ey Osman; umarım ki bir gün sen beni bu anahtarı nereye istersem koyacağım, kime istersem vereceğim bir mevkide göreceksin." buyurmuştu.[25] Osman bin Talha da "O zaman Kureyş mahv olmuş, kıymetten düşmüş olur." cevabını vermişti. O zamanlar Kâbe-i Muazzama'nın kapısı pazartesi ve perşembe günleri halka açılır, Kâbe'nin kapıcıları da, kapıda oturup, istediklerini içeriye alır, istemedikleri kimseleri merdivenden aşağıya iterlerdi. Hattâ düşenlerden ölenler bile olurdu.

Mekke'nin fethi günü Hazret-i Peygamber Aleyhisselâm hacılara zemzem ve su dağıtmak vazifesi olan "sikaye" vazifesi ile perdedarlık ve kilitdarlık hizmeti olan "hicabe" vazifesinden başka Kâbe ile alâkalı bütün vazifeleri kaldırdı. Su dağıtmayı, bu hizmeti eskiden beri gören amcası Abbas'a verdi. Osman bin Talha'nın kendisine teslim ettiği Kâbe anahtarlarını da "Şüphe yok ki Allah Emânetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder"[26] âyetinin nazil olması üzerine aynı şahsa geri verdi ve "Ey Ebû Talha oğulları, yüce Allah'ın emânetini sizde temelli kalmak ve dürüst hareket etmek üzere alınız. Onu zalim olmadıkça hiç kimse elinizden alamaz. Ey Osman, yüce Allah size Beyt'ini emânet ediyor. Yüce Allah'ın emânetini alınız. Ey Osman, işte anahtarın al. Bugün iyilik ve vefa günüdür." buyurdu.[27]

Kâbe'nin anahtarları o günden beri aynı aile tarafından muhafaza edilmekte ve kapısı, icab ettiği zamanlarda onlar tarafından açılıp kapanmaktadır. Çeşitli tarihlerde yenilenen bu anahtarların eskilerinin birçoğu Hırka-i Saadet Dairesi'nde bulunmaktadır. Anahtarlar, İstanbul'a gelişinde Miftah Alayı diye adlandırılan bir törenle bazen Davut Paşa'dan, bazen de Sarayburnu'ndan karşılanırdı. Kâbe anahtarlarının Osmanlı padişahlarına gönderilmesi geleneği Mısır'ın fethinden sonra (1517) Mekke Şerifi Ebü'l Berekât'ın Harem-i Şerif'in anahtar ve kilidini oğlu vasıtasıyla Yavuz Sultan Selim'e göndermesiyle başlamıştır. Altın ve gümüş kakmalı kilit ve anahtarların üzerine dönemin hükümdarının ismi, tarihler, Kur'an-ı Kerim'den ayetler ve çeşitli mısralar yazılıdır.

Miftâh-ı şeriflerin teberrüken bazı savaşlara götürüldüğü de vakidir ki, ilk defa Sultan IV. Murad'ın Bağdad seferine götürülmüştür. Bir sandıkta yeşil atlastan ağır sırma işli kılıf içerisinde muhafaza edilen miftâh-ı şerif, yanında bulunan mektuptan anlaşıldığı kadarıyla Mekke Emiri Zeyd bin Muhsin'in Hazret-i Peygamber Aleyhisselâm'ı rüyasında görüp emretmesi üzerine Harem-i Mekke'de imam, hatib ve müfti olan eş-Şeyh Muhammed ibni eş-Şeyh Ahmed ibni eş-Şeyh Abdüsselâm el-Menûfî eliyle gönderilmiştir. Mektubun metni, Emânât-ı Mübâreke'nin mânevî cihetini göstermesi bakımından önemlidir.

Sultan IV. Murad tarafından manevi işaret üzerine Bağdad seferine götürülen Kâbe anahtarı.
T.S.M. Env. No: 21/16

عتبهٔ علیهٔ خاقانیه وسدهٔ سنیهٔ سلطانیه صوب سعادت وبنه دعاگوی دولت عثمانیه وبقاجوی سلطنت دینیه
اعنی مکه مکرمه زادها الله تعالی تشریفا وتعظیما صاحبی وشریفی ولان زید بن محسن داعیلرینک عرض وانها وتبلیغ وانهالری
بودرکه اشبو سنه عیمنه المیمنه ده ماه محرمک یکنجی کوننده کوردم که حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
وشیخین مکرمین وامامین همامین ابی بکر وعمر رضی الله تعالی عنهما متمثل اولوب اول مجلده حضرت سلطان انبیا علیه صلوات
الله تعالی بو آیت کریمه تلاوت بیوردیلر الایه

بعد القراءة بیوردیلر که باب بیت الله الحرام مفتاحنی سلطان
زمانه حرم محترم مکه ده امام وخطیب ومفتی ولان الشیخ محمد بن الشیخ احمد ابن الشیخ عبد السلام المنوفی ایله علی وجه السرعه
والاستعجال ارسال ایده سن تاکه اشبو سفرده وبوندن صکره هر نه جانبه متوجه اولورسه عسکر اسلام اوکنده مفتاح
مزبوری تقدیم ایده لر تاکه بعون الله عز وجل اشبو سفر وسایره ده وجلوسلری نه محلده واقع اولورسه بو مفتاح شریف کلدوکی
بیله اولوب فتح ونصرت وظفر کندولره میسر ومقرر اوله ونجم ولایتی فتح اولنه قد بصکره جلوسلری هر نه محلده اولورسه
مفتاح شریف مذکور دخی یانلرنده اولا که کندولری وارکان دولت واعیان سلطنتی الحاصل جمله اتباع واعوان وانصاری
عامهٔ آفات وعاهات وکافهٔ نوایب ومهالکدن امین اولالر وبن بعد هر نه غزایه عسکر ارسال ایدرلر ایسه بو مفتاح شریفی
بر صالح واهل تقوی کمسنه یه تسلیم ایدوب اول کمسنه عسکرلر اوکنده طوته که هر قنغی دوشمنه مقابل اولورلر ایسه حق
الله تعالی بر طایفه نک بونلر ایله مقاومته قدرت وطاقتلری اولمیوب مغلوب ومنهزم اولالر دیو آیت کریمه دخی
تلاوت ایلدیلر الایه وهی قوله تعالی

پس بو داعی فقیر مأمور اولدوغم اوزره باب بیت حرام ایچون مفتاح جدید ایشلدوب مفتاح عتیقی جانب جمیللرینه
ماه محرم الحرامک التنجی کوننده مومی الیه شیخ محمد منوفی داعیلری ایله وبعض جماعتم ایله ارسال ایلدم که اعظم هدایا
واکرم امتعه بعیده دن در والصلوة والسلام علی سیدنا ونبینا محمد صلی الله علیه وسلم وعلی آله واصحابه اجمعین

بو نعمتک شکرانه سی وبو فتح ونصرتک صدقه سی ایچون تضرع ونیاز ورجا اولنور که فردوس آشیان وجنت مقام اولان آبا کرام
واجداد عظاملری زمان شریفلرنده مکه مکرمه ومدینه منوره وجده معظمه ده آبا کرام واجداد عظاملری قبللرندن ابا واجداد
احسان وانعام اولنان عطیه معروفه وصلات مألوفه لری خصوصا مقابلة الاحراس طریقیله ما تقدمده معین اولوب صره حسنیه
دیمکله معروف اولان احسانلرینک بعضی اعطا وبعضی حالا معطله اولمشدر انلر مجموعی کما کان بو داعیلرینه احسان بیورلیه
بو سالف الحامل مفتاح شریف اولان مزبور شیخ محمد منوفی داعیلری واقف شاهد عدل در اندن سؤال وتفحص بیورلیورسه
معلوم علم عالم آرالری اولور ومومی الیه شیخ محمد منوفی داعیلری متورع ومتدین هر وجهله مستحق عواطف علیه لری اولمغین
حرم مکه مکرمه شیخلغی ایله مقضی المرام بیورلمسی رجا اولنور امید درکه بو جانبه خایبا وخاسرا رجوع وورودی
روا کورلمیه باقی امر وفرمان سلطان العالم ومعدن احسان منوطدر

Mektubun Tercümesi

Mekke Şerifi'nin IV. Murad'a gönderdiği mektup.

"Atebe-i aliyye-i hakaniyye ve südde-i seniyye-i sultaniyye sûb-i seadet-i evnebe ve duâgû-yı Devlet-i Osmâniyye ve bekacû-yı saltanat-ı diniyye a'nî Mekke-i Mükerreme zâdehâ Teâlâ teşrîfen ve ta'zîmen zâbıtı ve şerîfi olan Zeyd bin Muhsin dâîlerinin ve inbâ ve tebliğ ve inhâları budur ki işbu sene-i amîmetü'l meymenede mâh-ı muharremin ikinci gününde gördüm ki Hazret-i Resûl-i Ekrem sallalâhü teâlâ aleyhi ve sellem ve şeyhayn-ı mükerremeyn ve imâmeyn-i hümâmeyn Ebû Bekr ve Ömer radıyallâhü teâlâ anhümâ mütemessil olub ol mahalde Hazret-i Sultân-ı Enbiyâ aleyhi salevâtüllâhü teâlâ bu Âyet-i Kerîmeyi tilâvet buyurdular: "Ve kaale lehüm nebiyyühüm innallâhe kad bease leküm Talûte meliken kaalû ennâ yekûnü lehülmülkü aleynâ ve nahnü ehakku bi'l mülki minhü ve lem yü'te saaten mine'l mâli kaale innalâhe'stafâhü aleyküm ve zâdehû bestaten fi'l ılmi ve'l cismi vallâhü yü'tî mülkehû men yeşâü vallâhü vâsiun alîmün ve kâle lehüm nebiyyühüm inne âyete mülkihî en ye'tiyekümü't tâbûtü fîhi sekînetün min rabbiküm ve bekıyyetün mimmâ terake Âlü Mûsâ ve Âlü Hârûne tahmilhü'l melâiketü inne fî zâlike leâyeten leküm in küntüm mü'minîne". (Peygamberleri onlara; 'Allah, size hükümdar olmak üzere Talût'u gönderdi' demişti. Onlar 'Ona bizim üzerimize hükümdar olmak nereden geldi? Oysa hükümdarlığa biz ondan daha lâyıkız, ona maldan bir genişlik, bir bolluk da verilmemiştir' dediler. Peygamberleri de 'Onu sizin başınıza Allah seçmiş ve ona bilgi ve vücut bakımından bir güç, bir genişlik vermiştir.' dedi. Hem Allah, mülkünü dilediğine verir. Allah'ın rahmeti geniştir, o her şeyi bilir. Peygamberleri, onlara şunu da söylemişti: 'Haberiniz olsun, Onun hükümdarlığının alâmeti, size o tabutun gelmesi olacaktır ki onda Rabbinizden bir sekîne, Musa ve Harun ailelerinin bıraktıklarından bir bakiyye vardır. Onu melekler getirecektir. Eğer iman etmiş kimselerden iseniz, bunda sizin için kesin bir ibret, bir alâmet vardır'.[28]

Ba'de'l kırâe buyurdular ki, Bab-ı Beytullâhi'l Haram miftâhını sultân-ı zamâna Harem-i Muhterem-i Mekke'de imam ve hatib ve müfti olan eş-Şeyh Muhammed ibni eş-Şeyh Ahmed ibni eş-Şeyh Abdüsselâm el-Menûfî ile alâ vechi's sür'a ve'l isti'câl irsâl idesin tâ ki işbu seferde ve bundan sonra her ne cânibe müteveccih olursa asker-i İslâm önünde miftâhı mezbûru takdîm ideler. Tâ ki biavnillâhi azze ve celle işbu sefer ve sâyirde ve cülûsları ne mahalde vâki' olursa bu miftâh-ı şerîf kendüler ile bile olub feth ve nusret ve zafer kendülere müyesser ve mukarrer ola ve Acem vilâyeti feth olundukdan sonra cülûsları her ne mahalde olursa miftâh-ı şerîf-i mezkûr dahî yanlarında ola ki kendüler ve erkân-ı devlet ve a'yân-ı saltanatı el-hâsıl cümle etbâ ve a'vân ve ensârı âmme-i âfât ve âhât ve kâffe-i nevâyib ve mühlikâtdan emîn olalar ve min ba'd her ne gazâya asker irsâl iderler ise bu miftâh-ı şerîfi bir salih ve ehl-i takvâ kimesneye teslîm idüb ol kimesne askerin önünde tuta ki her kangı düşmene mukabil olurlar ise bi'inâyetillâhi teâlâ bir tâifenin bunlar ile mukavmete kudret ve takatleri olmayub mağlûb ve münhezim olalar. Anda bu Âyet-i Kerîmeyi dahî tilâvet eylediler. El-âye ve hiye kavlühû teâlâ: "Veadekümüllâhü megânime kesîraten te'huzûnehâ feaccele leküm hâzihî ve keffe eydiye'nnâsi anküm velitekûne âyeten li'l mü'minîne ve yehdiyeküm sırâtan müstakîmen ve uhrâ lem takdirû aleyhâ kad ehâtallâhü bihâ ve kânallâhü alâ külli şeyin kadîran ve lev kâtelekümüllezîne keferû levellevü'l edbâra sümme lâ yecidûne veliyyen velâ nasîran sünnetallâhilletî kad halet min kabli velen tecide lisünnetillâhi tebdîlen." (Allah size, elde edeceğiniz birçok ganimet vâdetmiştir. İşte şunları hemen vermiş ve insanların ellerini sizden çekmiştir ki bu, müminlere bir işaret olsun ve sizi dosdoğru yola iletsin. Henüz elde edemediğiniz başka ganimetler de vardır ki, onlar Allah'ın bilgi ve kudreti dahilindedir. Allah, her şeye kadirdir. Eğer kâfirler sizinle savaşsalardı, arkalarına

dönüp kaçarlardı. Sonra bir dost ve yardımcı da bulamazlardı. Allah'ın, ötedenberi süregelen kanunu budur. Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın.)[29]

Pes bu dâî-i fakîr me'mûr olduğum üzre Bâb-ı Beyt-i Haram içün miftâh-ı cedîd işledüb miftâh-ı atîkı cânib-i cemîllerine mâh-i muharremü'l haramın altıncı gününde mûmâ ileyh Şeyh Muhammed Menûfî dâîleri ile ve bazı cemâatim ile irsâl eyledim ki a'zam-i hedâyâ ve ekrem-i emtia-i behiyyedir. Ve's salâtü ve's selâmü alâ seyyidinâ ve nebiyyinâ Muhammedin sallalâhü teâlâ aleyhi ve selleme ve alâ âlihî ve Ashabihî ecmeîn.

...

Bu nimetin şükrânesi ve bu feth ve nusretin sadakası olmağıyçün tazarru' ve niyâz ve recâ olunur ki firdevs âşiyân ve cennet makam olan âbâ-i kirâm ve ecdâd-ı ızâmları zamân-ı şerîflerinde Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere ve Cidde-i Muazzama'da âbâ-i kirâm ve ecdâd-ı ızâmları kıbelinden âbâ ve ecdâd ve hanedânımıza ihsan ve in'am olunan atıyye-i ma'rûfe ve salât-ı me'lûfeleri hususan hırâsât-ı tarîkde mâ tekaddemde muayyen olub Surre-i Hüseyniyye demekle ma'rûf olan ihsanlarının bazı i'tâ ve bazı halen muattala olmuşdur. Anın mecmûu kemâkân bu dâîlerine ihsan buyurula. Bu hale hamil-i miftâh-ı şerîf olan mezbûr Şeyh Muhammed Menûfî dâîleri vâkıf-ı şâhid-i adldir. Andan suâl ve tefahhus buyurulursa ma'lûm-ı ılm-i âlem-ârâları olur. Ve mûmâ ileyh Şeyh Muhammed Menûfî dâîleri müteverri' ve mütedeyyin her vechile müstehakk-ı avâtıf-ı aleyhleri olmağın Harem-i Mekke-i Mükerreme meşihati ile mukdıyyü'l merâm buyurulması recâ olunur. Emîndir ki bu cânibe hâiben ve hâsiren rücû-'ı vürûdu revâ görülmeye. Bâkî emr ü fermân mevtın-ı in'am ve ma'den-i ihsân menûtdur."

Miftâh-ı şerifin IV. Murad'dan sonraki seyri bilinmemektedir. En son Sultan Abdülmecid zamanında Edirne'de bir konağın tamiri sırasında üst katta yüksek bir mahalde sandık içinde tesadüf edilmiş, yanındaki Mekke Emiri'ne ait mektubun okunmasıyla keyfiyeti anlaşılarak Hırka-i Saadet Dairesi'ne yerleştirilmiştir. Bu hâdise, Miftah-ı Şerif sandukası üzerine şöyle kaydedilmiştir:

"Hüve'l Müsteân

İşbu mahall-i âlîde mevzû' mahfaza-i tekrim ü ihtiram olan miftâh-ı şerif fi'l asl Beyt-i Mükerreme'nin bâb-i rahmet-meâbına mahsus olub Cennet-mekân Firdevs-âşiyân Sultan Murad Han-ı Râbi' taabe serâhü hazretleri zamanında Emir-i Mekke hazretleri tarafından mücerret me'mûriyet-i mâneviyye ile irsâl olunmuş ve bundan akdem mahall-i âlîsinden bi'l ihrac her ne sebebe mebnî ise Edirne cânibinde kalmış ve işbu iki yüz altmış üç senesi şehr-i cümâdiye'l âhiresinde Edirne'de mukaddemen Dağdevirenzâde'nin taht-ı tasarrufunda olub muahharan cânib-i mîrîden müteveffâ Nurullah Paşa'ya füruhat olunarak andan Musul Vâlisi devletlû Esad Paşa hazretlerine ve sonra dahi Edirne vücûhundan ve Dergâh-ı Âlî kapucubaşılarından Mustafa Bey'in pederi müteveffâ Hüseyin Ağa'ya geçmiş ve selâmlık tarafı Konya Valisi atûfetlû Osman Nuri Paşa hazretleri tarafından iştira olunarak harem cânibi mîr-i mûmâ ileyhe intikal etmiş olan hanenin bazı tamiratına teşebbüsünde miftah-ı şerîf-i mezkûr üst katta kâin bir odanın mürtefi' bir mahallinde sanduğıyla zuhûr etmiş ve sanduğ-ı mezkûr küşâd olundukda miftah-ı şerîf-i mezbûr ile beraber olan Emir müşarün ileyhin bir kıt'a nâmesinden keyfiyyeti anlaşılmış olmasıyla mîr-i mûmâ ileyh Asâkir-i Hassa ve Nizâmiye-i Şâhâne Seraskeri devletlû Said Paşa hazretleriyle olan muârefesinden dolayı heman bi'l istishab müşârün ileyh hazretlerine götürmüş ve müşârün ileyh hazretleri tarafından dahi mübârek huzûr-ı fâizü'n nûr-ı cânib-i cihanbânîye arz u i'tâ kılınmış olub zikr olunan miftah-ı şerîf teberrükât-ı münîfeden olarak hayli vakıtdenberû vâdî-i hafâda olması üzerine halen erîkepîrâ-yı saltanat ve revnakbahşâ-yı evreng-i hilâfet ve muhyî-i mülk ü millet şevketlû mehâbetlû kudretlû pâdişâh-ı zîşân ve şehinşâh-ı ma'delet unvân es-sultan ibnü's sultan ve'l hakan ibnü'l hakan Abdülmecid Han eyyedallâhü teâlâ ilâ âhiri'd devrân efendimiz hazretlerinin asr-ı meyâmin hasr-ı mülûkânelerinde bu vechile zuhûru muvaffakıyet-i bâhire-i hilâfetpenâhîlerine bir delîl-i celîl olarak akîb-i vürûdunda mübârek yed-i müeyyed-i şâhâneleriyle bu cây-ı şerefme'vâya vaz' ve hıfzı husûsuna himmet-i mea'l menkıbet-ı cenâb-ı şehriyârîleri ibzâl buyurulmuşdur."

Sultan Murad, Bağdat seferine giderken Konya'ya uğramış, Hazreti Mevlânâ'yı ziyaret etmişti. Anahtarın muhafaza edildiği atlas kesenin üzerinde bu kesenin Mevlânâ'nın emriyle yapıldığı bilgisi ve Mevlevî külâhı şeklinde "İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismillâhirrahmânirrahîm" ayeti işlenmiştir.

Sultan IV. Murad, 1635'te İran seferine çıkmış, Revan ve Hoy kalelerini aldıktan sonra Tebriz'e girmişti, ertesi yıl tekrar sefere çıkıp Bağdad'ı almıştı. 1640'ta 28 yaşında vefat eden padişah, güçlü fiziği ve kuvvetli iradesi ile tanınırdı. Güçsüz bir şekilde ve karmaşa içinde teslim aldığı devlette düzenliği sağlamış, vefatında idareyi düzenli, hazineyi dolu bırakmıştı. Dedesi Yavuz Sultan Selim gibi Hırka-i Saadet'te Kur'ân okuduğu da nakledilmektedir.

Bir diğer anahtar ise Vehhabiler'in Haremeyn-i Muhteremeyn'i istila ettiği ve ahalinin kaçtığı, çoğunun İstanbul'a sığındığı sırada Miftah-ı Kâbe-i Muazzama'yı muhafaza eden Benî Şeybe ailesinden bir zatın vefatıyla zamanın hükümdarı Sultan II. Mahmud'a teslim edilmiş ve Hicri 1228'de Hırka-i Saadet Odası'na koyulmuştur.

Hırka-i Saadet Dairesi'ndeki anahtarlar Kâbe-i Muazzama'ya ait olanlarla sınırlı değildir. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) kabrinin, Mescid-i Nebevî kapılarının, Makam-ı İbrahim'in ve Müslümanlarca hürmete şayan addedilen bir kısım mekanların altın, gümüş ve demirden mamül anahtarları da yenilendikçe eskileri hatıralarına binaen Emanât Dairesi'nde koruma altına alınmıştır.

Mesela Sultan Abdülaziz zamanında aynı zamanda, Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) Hücre-i Saadeti'ne girişi sağlayan, Hazret-i Fatıma'nın kabrinin bulunduğu kısımdaki kapının tahta kilidi yenilenmiş, eski kilit ile birlikte yeni kilidin kartondan

bir modeli Şeyhü'l-Harem Mehmed Emin Bey tarafından padişaha yollanmıştı. Ayrıca yeni kilide nakşetmek üzere Medîne-i Münevvere ahalisinden Berrizâde Ömer Efendi'ye bir şiir yazdırılmış, bu şiir de tercümesiyle birlikte bir kâğıda yazılarak arz edilmişti ki bu tercüme şu şekildedir:

"Bu a'tâb-ı şerîfenin hâdimi bulunan padişahımız Sultan Abdülaziz Han Hazretleri maksud ve meramına nâiliyyet içün miftâh-ı bâb-ı Yezdân ve melce-i tâlibân olan deryâ-yı cûd ü kerem Resûl-i Ekrem Efendimiz'in cenâb-ı âlîleriyle ilticâ ederek zebân-ı daraatle niyaz eder. Nitekim tahsil-i makasıd ve idrâk-i matâlibde ebvâb-ı mülûk ile tevessül olunur. Benim dahî vesîle-i uzmam bu bâb-ı âlîdir."

İmam-ı Âzam Hazretleri'nin türbesine ait olan anahtarların üzerindeki kayıt da ecdadımızın hürmet ve zarafet duygularına örnek teşkil etmektedir:

"Bağdad-ı Behişt Âbâd'da kâin define-i hâk-i ıtırnâk olan İmam-ı Âzam ve Herem-i Akdem Radıye Anhü Rabbühü'l Ekrem Hazretlerinin sâye-i şevketvâye-i şâhânede tamir olunan meşhed-i muattara ve türbe-i mutahharelerinin şebekesinin miftahları işbu bin iki yüz elli beş senesi mah-ı cemaziyelevvelinde Dersaadet'e vürûd idüp Bab-ı Âli'ye vusûl bulmuş ve zikrolunan miftahlar teberrükâttan olmak hasebiyle Hazine-i Mekârimdefine-i Hazret-i Şâhâne'de hıfz olunması hususunda irade-i isabet'âde-i Hazret-i Şehinşâhî müteallık buyurulmuş olduğuna binaen Bab-ı Âli'den gelüp Hazine-i Enderûn-ı Hümayun'a sâir teberrükât-ı şerîfe missilû vaz' olunan türbe-i şerife ve şebeke-i latîfenin iki aded sim miftahlarıdır. 19/C.Evvel/1255"

Hazret-i Fatıma'nın Kabri'nin ahşap kilit ve anahtarı. Sultan Abdülaziz adına yaptırılmıştır.
T.S.M. Env. No: 2/2293

Hacerü'l Esved Mahfazaları

Hacerü'l Esved, Kâbe'nin doğu köşesinde yerden 1,5 metre kadar yüksekte siyah bir taştır. Cennet'ten geldiği rivayet olunur. Hazret-i İbrahim, Kâbe'yi inşa ederken Ebû Kubeys Dağı'ndan getirip tavafa başlama işareti olarak binanın köşesine yerleştirmiştir. Tavafa Hacerü'l Esved önünden başlanıp yine burada bitirilir. Taşın önüne her gelişte öpülür ya da karşıdan el ile selâmlanır.

Hazret-i Muhammed (s.a.s) henüz 35 yaşında iken peygamberlik devrinden 5 yıl önce Kâbe ile ilgili bir meselede hakemlik yapmıştır. O tarihlerde Kâbe'de yangın çıkmıştı. Esasen yağan yağmurlardan, dağlardan gelen sellerden, binanın ana temelleri de yerinden oynamıştı. Yıkılan Kâbe binası yeniden yapılırken, Hacerü'l Esved'i yerine oturtma işi çok önemli bir sorun halini almıştı. Kureyş'in bütün ileri gelenleri bu şerefli işi yapmak isteyince, aralarındaki anlaşmazlık giderek büyümüş ve kan dökülme derecesine gelmişti. Bunun halli için Huzeyfe'nin teklifi üzerine Harem-i Şerif'e ilk girecek şahsın hakemliğini kabul ettiler. O sırada "Muhammedü'l Emîn (s.a.s)" çıkageldi. Herkes O'nun (s.a.s) doğruluğunda birleştiği için ittifakla hakem yaptılar. Hazret-i Muhammed (s.a.s) sırtından çıkardığı ridasını yere serdi. Hacerü'l Esved'i ortasına koydu, uçlarından dört büyük kabilenin reislerine tutturarak taşıttı. Tam yerine gelince taşı bizzat kendisi alarak yerine koydu ve böylece sorun halledildi.[30]

756 senesinde Emeviler'in Mekke kuşatmasında mancınıkla attığı taşlardan biri isabet ettiği için Hacerü'l Esved parçalandı. Abdullah bin Zübeyr, kırılan parçaları gümüş bir çerçeve ile birleştirdi. Osmanlılar devrinde, hacıların el ve yüz sürmeleri sonucu aşınan çerçeveler altın ya da gümüşten mamül yenileriyle değiştirildikçe, eskileri Mukaddes Emânetler arasında muhafazaya alındı.

Hacerü'l Esved'in
altın mahfazası.
T.S.M. Env. No: 2/3521

Tevbe Kapısı Kanadı

Kâbe'nin içinde, Rükn-i ırakî köşesinde, tavana çıkmaya yarayan merdivenin önünde bulunan Tevbe Kapısı'nın kanadı, birbirine eklenmiş düz tahtalardan oluşmuştur. Üzerinde demirden kakma çiviler vardır. Sultan III. Murad zamanında (H. 1001 - M.1592) Kâbe'nin tamiri sırasında yenisi yapıldığı için saraya getirilen kapının üzerindeki vesikada "Dahil-i Beytüllahi'l Haram'da Tevbe Kapısı'dır. Kâbe-i Şerif hedm olub tamir olunduğu zamanda gelip Hicretin binbir tarihinde bu mahalle vaz'olunmuştur" yazmaktadır.

Tevbe Kapısı Kanadı.
T.S.M. Env. No: 21/128

Kâbe Olukları

Kâbe'nin damında biriken yağmur sularını boşaltmak için yapılan oluklar yenilendikçe eskileri Mukaddes Emânetler arasına alınırdı. Kâbe olukları, altın kaplama olarak imal edildiklerinden halk arasında 'Altın Oluk' olarak adlandırılır. Lütfi Efendi Mizâb-ı Kâbe de denilen Kâbe oluklarından birinin İstanbul'a getirilişini "... Mizâb-ı Atik Dersaadet'e mes'adet-bahş-ı vürud oldu. Ber mu'tad müretteb alay ile saray-ı hümâyun'a bil-isâl nihade-i kürsî-yi ibcâl kılındı..." cümleleriyle anlatmaktadır.

Kâbe oluğu, 261 cm uzunluğundadır. Üzerinde I. Ahmed'in adı ve 1612 tarihi yazılıdır. T.S.M. Env. No: 21/722

Kâbe oluğu, 275 cm uzunluğundadır. Üzerinde Sultan IV. Murad'ın adı ve silsilesi yazılıdır.
T.S.M. Env. No: 21/230

Çini parçaları.
T.S.M. Env. No: 21/494 - 497

Tamirlerle Gelen Teberrükât

Kâbe-i Muazzama ve Ravza-i Mutahhara zaman içerisinde pek çok kez tamir görmüş ve bu tamiratlar sırasında gerekli hürmetin gösterilmesine son derece önem atfedilmiştir. Tamirlerde çıkan ya da yenisiyle değiştirilen en küçük parçanın hatta toz kırıntılarının dahi ayak altına atılmamasına dikkat edilmiştir. Mukaddes Emânetler Dairesi'nde Kâbe ve Ravza'nın tamirinden getirilip muhafaza altına alınmış pek çok tahta, taş, çini, demir vs. parçaları bulunur.

Bir defasında kıtlık ve kuraklık sebebiyle Medîneliler Hazret-i Ayşe'ye (r.anha) müracaat etmişler. Müminlerin Annesi de Hücre-i Saadet tavanının Hazret-i Peygamber'in kabri üzerine gelen yerinde bir delik açmalarını, Kabr-i Peygamberi ile sema arasını boş bırakmalarını istedi. Söylenilen yapıldığında hemen yağmurlar başladı. Daha sonraki yıllarda Hücre-i Saadet üzerine büyük kubbe yapıldığında da bu kubbeye de tavan üzerindeki deliğin olduğu yerden küçük bir pencere açıp kafes taktılar. Medîne ehli ne zaman sıkıntıya düşseler pencereyi açıp ruhaniyet-i Peygamberî'den yardım isterlerdi. Osmanlının son dönemlerinde bu âdet bırakılıp Hücre-i Saadet'in Vüfud kapısı açılıp dua edilmeye başlandı. Mekke ve Medîne'den tamiratlar sırasında getirilen hatıraların arasında Hücre-i Saadet üzerindeki bu pencerenin kafes ve kapakları da mevcuttur.

Mermer Levha 52 x 24 cm ebadındadır. Üzerinde Fetih Sûresinden ayetler yazılıdır.
T.S.M. Env. No: 21/575

Deriden yapılan sivri ağızlıklı kırbanın üzerinde ise Kubbe-i Saadet'in tamirinde su taşınan kap olduğu yazılıdır. Eyüp Sabri Paşa'nın anlattığına göre Mescid-i Nebevî'nin Sultan Abdülmecid devrindeki tamiri esnasında Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) başı hizasında bulunan Serir ve Tevbe direklerinin temeli için kazı yapıldığında, gayet latif, leziz ve hoş kokulu bir su ortaya çıkmıştı. Birçok kişiler bu sudan teberrüken aldığı gibi İstanbul ve diğer beldelere de gönderildi. Ancak halkın suya hücumu öyle büyük oldu ki, huzur-ı peygamberîde gürültü olmasın diye temel çalışmaları kısa sürede tamamlanıp çukur kapatıldı. Has Oda'da bulunan ve Hücre-i Saadet'in tamirinde su taşındığı kayıtlı olan meşin kabın, bahsedilen su ile doldurulup gönderilen kap olduğu düşünülebilir.

Hücre-i Saadet'in tamirinde su taşınan kap.
T.S.M. Env. No: 21/487

Kâbe ve Kabr-i Saadet Örtüleri

Kâbe'ye ilk defa örtü örten, Tubba denilen Yemen hükümdarlarından Kerb bin Es'ad'dır. Ordusuyla Mekke yakınlarından geçerken maiyyetindeki âlimlerin irşadı üzerine Yemen kumaşlarından örtü diktirip Kâbe'ye hediye etti. Daha sonra bu bir gelenek olarak yerleşti. Öyle ki, hediye edilip üst üste yığılan kumaşların çokluğundan Kâbe'nin yıkılma tehlikesi geçirdiği dönemler oldu. Asr-ı Saadette de bu gelenek devam etti. 782 yılından sonra ise örtünün her yıl yenilenmesi âdet oldu.

Kâbe-i Muazzama çeşitli devirlerde çeşitli renklerde kumaşlarla kaplanmıştır. Halife Nâsır li-Dinillah zamanından beri (1224) siyah örtü kullanılmaktadır. Osmanlılar zamanında da Kâbe'nin dış duvarları kendi renginden kabartma yazılarla bezeli siyah, içi de kırmızı renk perdelerle örtülürdü.

Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) Medîne'deki kabri etrafında da Kâbe'dekine benzer perdeler vardır. Peygamber Aleyhisselâm, 632 yılında dünyasını değiştirdiğinde Mescid-i Nebevî'nin yanında hanımı Hazret-i Ayşe'ye ait olan, içinde vefat ettiği odaya defnedildi. Daha sonra Hazret-i Ebû Bekir (r.a) ve Hazret-i Ömer (r.a) de aynı odaya defnedildiler. Arkasındaki odada ise Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) medfun olduğu rivayet edilmektedir. Bu odalar ileriki yıllarda mescidin genişletilmesi neticesinde içeride kaldı. Resûlullah'ın (s.a.s) ve ilk iki halifesinin kabirlerini barındıran ve Hücre-i Saadet adıyla anılan bölüm, duvarla, bu duvarın dışında da perde ile çevrilidir. Perdenin dışında ise şebekeler vardır. Ziyaret ancak şebekelerin önünden gerçekleştirilebilmektedir.

Kabr-i Saadeti çevreleyen perdeler yeşil zemin üzerine beyaz yazılı olarak dokunur. Kisve-i Saadet olarak adlandırılır. Yazıları genellikle Peygamber'e (s.a.s) salât-ü selâmlardan ve medhiyelerden oluşur.

Her yıl yenilenen Kâbe örtüleri, Osmanlılar zamanında, Kâbe'nin perdedarları tarafından dağıtılır, haccü'l ekber olduğu yani arefenin cumaya rastladığı yıllarda İstanbul'a gönderilirdi. Kâbe-i Muazzama'nın iç örtüleri ile Ravza-i Mutahhara'nın örtüleri de padişah cülûslarında yenilenir, evvelki kisveler Mekke Emiri tarafından İstanbul'a gönderilirdi. Üsküdar'a gelen örtüler, merasimle Eyüb'e naklolunarak Hazret-i Halid'in (r.a) türbesinde halkın ziyaretine bırakılırdı; daha sonra da ulema, meşayih, sâdât ve devlet ricali tarafından tehlil ve tekbirlerle Edirnekapı yoluyla Saray'a getirilip Hırka-i Saadet Dairesi'nde muhafaza edilirdi. Bu örtülerin büyük çoğunluğu 1960 yılında Sarayın kumaş deposuna nakledilmiştir.

Kâbe'nin kapı perdesi.
T.S.M. Env. No: 24/46

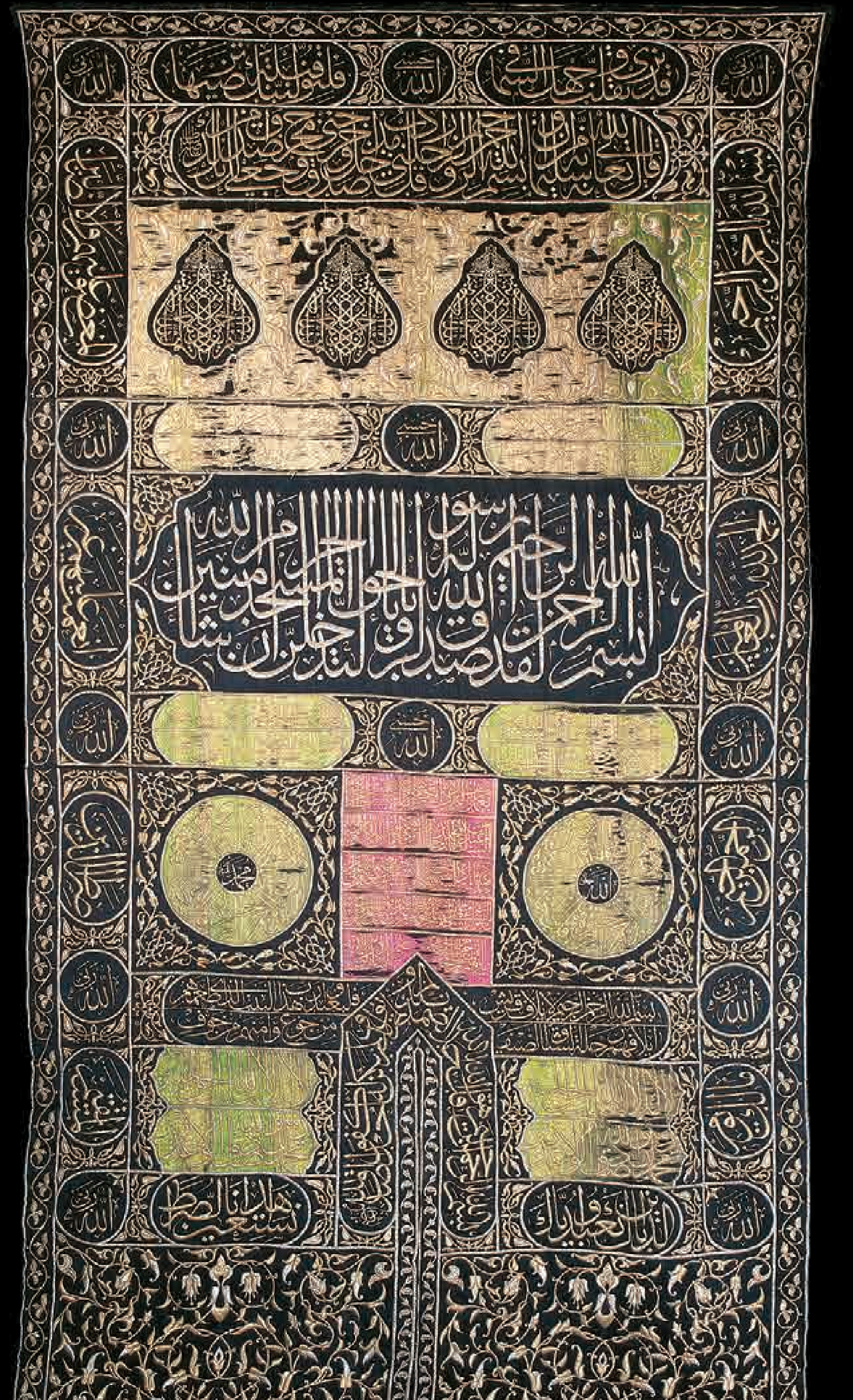

Kisve-i Saadet.

Sultan ı. Ahmed tarafından dokutulan ve ilk kez İstanbul'dan gönderilen örtüdür. Kisve-i Saadet, Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) Kabr-i Şerifleri'nin bulunduğu odayı çepeçevre saracak şekilde asılır. T.S.M. Env. No: 21/103

Yavuz Sultan Selim, Haremeyn-i Şerifeyn'in hizmetini devraldığı zaman Kâbe örtüleri Mısır'da dokunmakta idi. Bunun için zengin vakıflar da vardı. Sultan ı. Ahmed Han zamanına kadar bu usûl devam etti. Kâbe'ye karşı büyük hürmeti bulunan Sultan Ahmed, örtülerin İstanbul'da dokunmasını istedi. Kâbe'nin iki demir kuşağının da tamir edilmesi gerekiyordu. Usta kuyumcular bulundu. İstavroz Bahçesi'nde dokuma, işleme ve kuşakları tamir etme yeri hazırlandı. Örtüler dokundu, işlendi. Altın oluk ve Kâbe kapısının eşiği de hazırlandı. Demir Kâbe kuşaklarının bir tabakası halis gümüş, bir tabakası halis altınla kaplandı.

Bütün bunlar bittiğinde padişah Davutpaşa Bahçesi Kasrı'nda bulunuyordu. Orada Kâbe büyüklüğünde tahtadan bir maket inşa edildi. Padişah, çadır içindeki altın tahtına oturdu. Hazırlanan malzemeler önce Şeyhü'l-İslâm, sadr-ı azam, vezirler ve âlimler önünde makete yerleştirildi. Sonra da Mekke ve Medîne'ye gönderildi.

ı. Ahmed'in Kâbe'ye hürmeti o kadar büyüktü ki, bir tuğlası altından, bir tuğlası gümüşten olacak şekilde yeniden inşa etmeyi bile düşünüyordu. Şeyhü'l-İslâm'ın "Allah dileseydi onu zebercedden halkederdi" demesi üzerine vazgeçmişti.

Osmanlılar zamanında Kisve-i Saadetten başka, Hücre-i Saadeti çevreleyen parmaklıkların dışına sırma işlemeli atlas perdeler ile Resûlullah'ın minberinin iki yanına sancaklar asılırdı. Hicaz'ın Osmanlı elinden çıkmasından sonra da bu perdeler yarım asra yakın asılı kaldı. Eskiyip dökülmeye başlayınca kaldırıldı, yerine yenileri yaptırılmadı. Fakat Kisve-i Saadet yenilenmeye devam edildi.

Osmanlı döneminde Kâbe ve Kabr-i Saadet'e ait örtülerin eskiyip değiştirilenleri Mukaddes Emânetler arasında korumaya alınmıştır. Sultan Ahmed tarafından İstanbul'da ilk kez dokutulan Kisve-i Saadet'in üzerinde şu kayıt bulunmaktadır: "İşbu Kisve-i Şerif, cennetmekân firdevsâşiyân el-gazi Sultan Ahmed Han aleyhi'r rahmeti ve'l gufran hazretlerinin zaman-ı şâhânelerinde nesc ve imal ve pûşîde-i Ravza-i Mutahhara-i Habib-i Rabb-i Müteâl kılınub, halen zîb-i evreng-i hilâfet ve şehriyâr-ı serîr-i adâlet, emîrü'l mü'minîn ve imâmü'l müslimîn, hâdimü'l Haremeyni'l Muhteremeyn ve mutahhiru'l Beledeyni'l Mükerremeyn es-sultanü'l gâzi Mahmud Han ebbedallâhü saltanatehü ilâ âhiri'd devrân efendimiz hazretlerinin zaman-ı saltanatlarında bin ikiyüz otuz bir sâl-i ferhunde fâlinde esbak sertebdîl el-hac Emir Ağa kulları vesâtıyla vusûl ve silahdâr-ı şehriyârî Ali Bey marifetiyle teyemmünen ve teberrüken Hırka-i Şerif odasına vaz' olunmuştur."

Minber-i Nebî'ye ait olup Has Oda'da muhafaza edilen sırma işli siyah sancağın üzerine "Hû, Hazret-i Sultan-ı Enbiyâ Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Hazretlerinin minber-i şeriflerinin iki cânibinde olan sancaklar ve toplar şerifdir ve üzerinde olan beyaz örtü Kisve-i Şerifenin astarındandır. Riâyetinde gaflet olunmaya" kaydı bulunmaktadır. Osmanlı devrinde Mescid-i Nebevî'de cuma namazı büyük bir merasimle eda edilir, bu arada minberin iki yanındaki sancaklar da hatip minbere çıkmadan önce vazifeli ağalar tarafından kenarlara çekilirdi.

Medîne'de Peygamber Aleyhisselâm'ın kabrini çevreleyen örtüler yeşil zemin üzerine ayet ve salavatlar yazılı olarak dokunur.
T.S.M. Env. No: 21/94

ان طهرا بيتي للطائفين والعاكفين والركع السجود

Kâbe örtüsünün üst tarafını çepeçevre kuşatan sırma işlemeli kuşak.
T.S.M. Env. No: 24/30

Kâbe duvarlarının iç kısmına asılan kırmızı örtü.
T.S.M. Env. No: 24/798

Mescid-i Nebevî minberine asılan sancak, siyah atlasa sırma ile işlenmiştir. Etiketinde "Hazret-i Sultan-ı Enbiya Sallallahü Aleyhi ve Sellem Hazretlerinin minber-i şeriflerinin iki canibinde olan sancaklar ve toplar şerifdir ve üzerinde olan beyaz örtü Kisve-i Şerife'nin astarındandır. Riayetinde gaflet olunmaya" yazılıdır.

Minber-i Şerif sancağının ön ve arka yüzleri.
T.S.M. Env. No: 21/96

Siyah kadife üzerine sarı klaptanla "Muhammed içinizden herhangi bir adamın babası değil, Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi bilendir." (33/40) mealindeki Âyet-i Kerîme işlenmiştir.

Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) kabrine ait örtü. T.S.M. Env. No: 21/123

Siyah kadife üzerine sarı klaptanla Arapça olarak "Kerametle Taçlanan Bulutla Gölgelenen, Allah O'na, onun bütün âl ve Ashabına salât ve selâm eylesin" ibaresi işlenmiştir.

Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) kabrine ait örtü T.S.M. Env. No: 21/116

Siyah kadife üzerine sarı klaptanla "Hâzâ Hazret-i Ömerü'l Faruk Radıyallahü anh" ibaresi işlenmiştir.

Hazret-i Ömer'in (r.a) kabrine ait örtü. T.S.M. Env. No: 21/119

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) kabrine ait örtü. T.S.M. Env. No: 21/121

Hazret-i Ebû Bekir'in (r.a) kabrine ait örtü. T.S.M. Env. No: 21/122

Siyah kadife üzerine sarı klaptanla "Hâzâ Hazret-i Ebubekri's Sıddîk Radıyallahü Teâlâ anh" ibaresi işlenmiştir.

Siyah kadife üzerine sarı klaptanla "Hâzihî Hazret-i Fatımatü'z Zehra Radıyallahü Teâlâ anhâ" ibaresi işlenmiştir.

Peygamberlerin Kabir Örtüleri

Dört adet kumaş parçası üzerinde "Nebiyyullah Yunus Aleyhissalâtü ve's Selâm astarından", "Nebiyyullah Circis Aleyhissalâtü ve's Selâm astarından", "Nebiyyullah Şît Aleyhissalâtü ve's Selâm astarından", "Nebiyyullah Danyal Aleyhissalâtü ve's Selâm astarından" yazıları bulunmaktadır.

Peygamberlerin kabir örtüleri.
T.S.M. Env. No: 21/548

Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) Kabir Toprağı

Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) kabir toprağı. T.S.M. Env. No: 21/58

Hazret-i Peygamber (s.a.s), Hazret-i Ayşe'ye (r.anha) ait odalarında vefat etmiş ve aynı yere defnedilmişti.[31] Daha sonra Hazret-i Ebû Bekir (r.a) ve Hazret-i Ömer (r.a) da buraya defnedildiler. Hazret-i Hasan (r.a) Medîne'de vefat ettiği zaman vasiyeti üzere kardeşi Hazret-i Hüseyin (r.a) tarafından ilk önce Hücre-i Saadet'e götürüldü. Hazret-i Hasan'ın (r.a) buraya defnedileceğini sanan bazı kimseler itiraz ettiler. Büyüyen tartışmalar, araya girenler tarafından yatıştırıldı ve cenaze Bakı Kabristanı'na götürüldü. Bir daha böyle hadiseler yaşanmaması için de Hücre-i Saadet'in kapısı örülerek tamamen kapatıldı. Ömer bin Abdülaziz tarafından bu odanın etrafına Kâbe'ye benzememesi için beşgen şeklinde bir oda daha yapıldı ve ona da kapı yeri bırakılmadı. Daha sonraki asırlarda perde ile örtülen bu odanın dışı parmaklık ile çevrildi. Ziyaretçiler Kabr-i Saadet'i parmaklık dışından ziyaret etmekte, parmaklığın içine ise yalnızca hademeleri girebilmektedir. Kabr-i Saadet'in olduğu asıl Hücre-i Saadet'e girmek ise mümkün değildir. Fakat Hazret-i Hasan'ın vefatından beri birkaç kez tamir için Hücre-i Saadet'e girilmek mecburiyetinde kalınmış, tamirattan sonra duvarlar tekrar örülmüştür. Hatıratlarda Hücre-i Saadet içindeki kabirlerin kırmızı renkli kum ile kaplandığı belirtilmektedir. Yakut ve zümrütle müzeyyen altın mahfazadaki küçük şişeler içinde korunan iri taneli bir miktar kırmızı kum, tamirler sırasında Kabr-i Saadet'ten alınmış olmalıdır.

Gubar-ı Şerif

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) kabrinden tamir sırasında dökülen topraklardır. 17 cm. yüksekliğindeki beyaz cam sürahi içindedir. Yanında bulunan vesikada Hırka-i Saadet Dairesi'ne geliş hikâyesi şöyle anlatılmaktadır:

"Harem-i Melâikhıdem-i Hazret-i Nebevî derûnunda Hücre-i Muattara zemîninin döşeme mermerlerini tamîr ve îcabına göre bazılarının tecdidi hususuna nezaret olunması abd-i âcizlerine ihale ve tamîre bed' olunduğunun üçüncü günü Kisve-i Şerîfe çamurdan mugayyir olmamak içün bir mikdar zeminden ref'i esnada Kisve-i Saadet derûnunda mermerden masnû' cidâr-ı şerîfin kıyamında iki aded seng-i şerîf mahallinden oynamış olduğundan kezâlik tamiri sûb-ı dâiyâneme ihale ve bu ahkarları kemâl-i ta'zim ve tekrîm ile ol seng-i mübâreki kal' ve taslîh içün arkasında mevcûd hâk-i ıtırnâk-i mübârekin bir mikdarını tuhûr idüb mea't ta'zîm ve't tebcîl ahz ve ta'tîr ve tebhîr ile hıfz ve ahcar-ı mübârekenin çamurunu gülyağı ve gül suyu ve sair revayıh-ı tayyibe ile ba'de'l i'mâl mahalline muhkem vaz' idüb vacibü't ta'zîm olan türâb-ı şerîf-i mezkûr dahi Hırka-i Saadet nezdinde hıfz buyrulmak üzere Dersaadet'e götürülmüş olduğu... Medîne-i Münevvere'de Tarikat-i Aliyye-i Mısriyye Meşayihinden Mehmed Emin Efendi"

Bundan başka Mukaddes Emânetler arasında müteaddit defalarda getirilmiş Kabr-i Şerif'e ait pek çok tozlar vardır ki Cevher-i Saadet ismiyle anılırlar. Cevher-i Saadetler Peygamber Aleyhisselâm'ın kabrini çevre-

leyen odanın dışına asılı perdenin değiştirilmesi sırasında toplanırdı. Çoğu zaman otuz-kırk yılda bir değiştirilen perdelerin yenilenmesi sırasında Harem-i Şerif hademelerinden en yaşlı ve salih olanlar görev alırdı. Perde ile duvar arasında biriken ve yıllarca Hazret-i Resûlullah'a (s.a.s) komşuluk yapan tozlar, Peygamber âşıkları nazarında çok kıymetliydi. Hizmetkârları tarafından muayyen zamanlarda Hücre-i Saadet'e girilerek süpürülen tozlar da zayi edilmezdi.

Gubar-ı Şerif.
T.S.M. Env. No: 21/258

Has Oda'daki Cevher-i Saadetler'den bir miktarının üzerinde şu yazı bulunmaktadır: *"Hazret-i Fahr-i Âlem Sallallahü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Efendimiz Hazretlerinin Kabr-i Şerifinin üzerinden bin ikiyüz elli beş tarih-i cülûs-ı hümâyûnda Efendimiz Sallallahü Aleyhi ve Sellem Hazretlerinin izn-i şerifleriyle bir zat girüb ahz eylediği Cevher-i Saadettir. Elli yedi senesinde Ravza-i Mutahhare'de fakire hediyye eylemişdir. Ahz eyleyen zat heman işbu Cevher-i Saadet kimsede yokdur, kadrini bilüb hıfz oluna. Rabbim şefaatleriyle cümlemizi mesrur buyursun. Âmin bihurmet-i Tâhâ veYâsîn.. El-Fakir eş-Şeyh Mehmed Nuri Türbedâr-ı Yahya Efendi Kuddise Sırrahü'l Aziz"*

Büyükçe bir şişe üzerindeki kayıtta da *"Resûl-i Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem Hazretleri'nin merkad-i şerifleri gaslolunan su olur şişeler. İçinde olan suyu mahv olub tûtiyâ-yı dîde-i ümmet-i rûsiyahkâran olan gubarı bâki kalmışdır. Pek hıfz ideler. Esb etmeyeler"* denilerek Kabr-i Saadet'in yıkandığı su olduğu, zamanla döküldüğü için yüzü kara ümmetin gözlerine sürme olan tozlarının kaldığı belirtilmektedir.

Osmanlı döneminde Hücre-i Saadet rabiulevvel ayının dokuzunda, recebin yirmi birinde ve zilkadenin on sekizinde olmak üzere yılda üç kere yıkanırdı. Bu temizlik sırasında Hücre-i Saadet'in Bâb-ı Şâmî isimli kapısı açılır, vazifeli ağalar üç bölüğe ayrılır, bir bölüğü bıçak şeklinde demirlerle kazırlar, bir bölüğü hurma dalından süpürgeler ve su ile yıkarlar, bir bölüğü de büyük süngerler ile silerlerdi. Her bölük birbiri ardınca bu işleri sırayla yaparken bir ağızdan ve yüksek sesle "Lâ ilâhe illallah, Muhammedü'r resûlullah" diye zikrederlerdi. Dışarıda bulunan ziyaretçiler de bu sırada salât-ü selâm ile meşgul olurlardı. Bu manzara caminin içinde öyle bir hal meydana getirirdi ki herkesin vücûduna titreme gelir gözyaşları sel gibi akardı. Hazret-i Peygamber Aleyhisselâm'ın kabr-i şeriflerinden hasıl olan suyu dışarıda bekleşen âşıklar şerbet gibi içerler, bu su ayrıca ağalar tarafından hatırlı kimselere hediye edilirdi.

Hırka-i Saadet Dairesi'nde hurma dalından pek basit tarzda yapılmış küçük süpürgeler de bulunmaktadır ki üzerinde kayıt olmamasına rağmen Hücre-i Saadet'in yahut Kâbe'nin temizliğinden kaldıkları düşünülebilir.

Medîne'nin Şifalı Toprağı

Ashabdan Sâbit ibni Kays ibni Şemmâs (r.a) hastalandığı zaman Resûlullah (s.a.s) dua etmiş, Medîne'deki Buthan vadisinden toprak getirtip üzerine su dökerek nefes etmiş, suyu hastanın üzerine serpmişti.[32] Hazret-i Ayşe'den (r.anhâ) gelen bir rivayete göre de yara veya çıban gibi rahatsızlıklardan muzdarip olan kişiler için Resûlullah (s.a.s), tükürüğünü sürdüğü şehadet parmağını toprağa bular ve "Allah'ın ismiyle. Arzımızın toprağı, bazımızın tükürüğü, Rabbimizin izniyle şifa olacaktır" diyerek yaraya sürerdi.[33] Tıbb-ı Nebevî üzerinde çalışan bir kısım âlimler, bu hadislerden yola çıkarak, Medîne gibi sıcak iklimlerde güneşin hararetiyle dezenfekte olmuş temiz toprağın yaraları kurutup iyileştirmekteki tesiri üzerinde durmuşlar; bir kısım âlimler de bazımızın tükürüğü ile Hazret-i Peygamberin (s.a.s) tükürüğünün, arzımızın toprağı ile Medîne toprağının kastedildiğini, Resûlullah'ın (s.a.s) bunları vesile ederek Allah'ın ismiyle şifa taleb ettiğini belirtmişlerdir.

Resûlullah'ın (s.a.s) şifa için dua ederek kullandığı vadinin toprağından Mukaddes Emânetler Dairesi'nde de bir miktar muhafaza edilmektedir. Kalıplarla tablet şekline getirilen toprakların üzerinde "Allah'ın ismiyle; Arzımızın toprağı, bazımızın tükürüğü, Rabbimizin izniyle şifa olacaktır." duası yazılıdır.

Medîne'nin şifalı toprağı.
T.S.M. Env. No: 21/739

Mescid-i Nebevî'deki Hurma Ağaçlarından Yapılmış Yelpazeler

Medîne'de Mescid-i Nebevî'nin ortasındaki avluda geçmişte 'Hazret-i Fatıma'nın bahçesi' olarak bilinen hurma ağaçları dikili küçük bir bölüm vardı. Bu ağaçların bizzat Hazret-i Peygamber (s.a.s) tarafından dikildiği de söylenmekte idi. 'Mail oldum bahçesinde hurmaya / Takatim kalmadı asla durmaya' şeklinde ilahilere konu olan bu ağaçların elyaflarından örülmüş yelpazelerin sap kısımları kırmızı kumaş kaplıdır. Üzerlerinde Arapça şiirler yazılıdır.

Ravza-i Mutahhara'daki hurma ağacından yapılmış yelpaze.
T.S.M. Env. No: 21/475

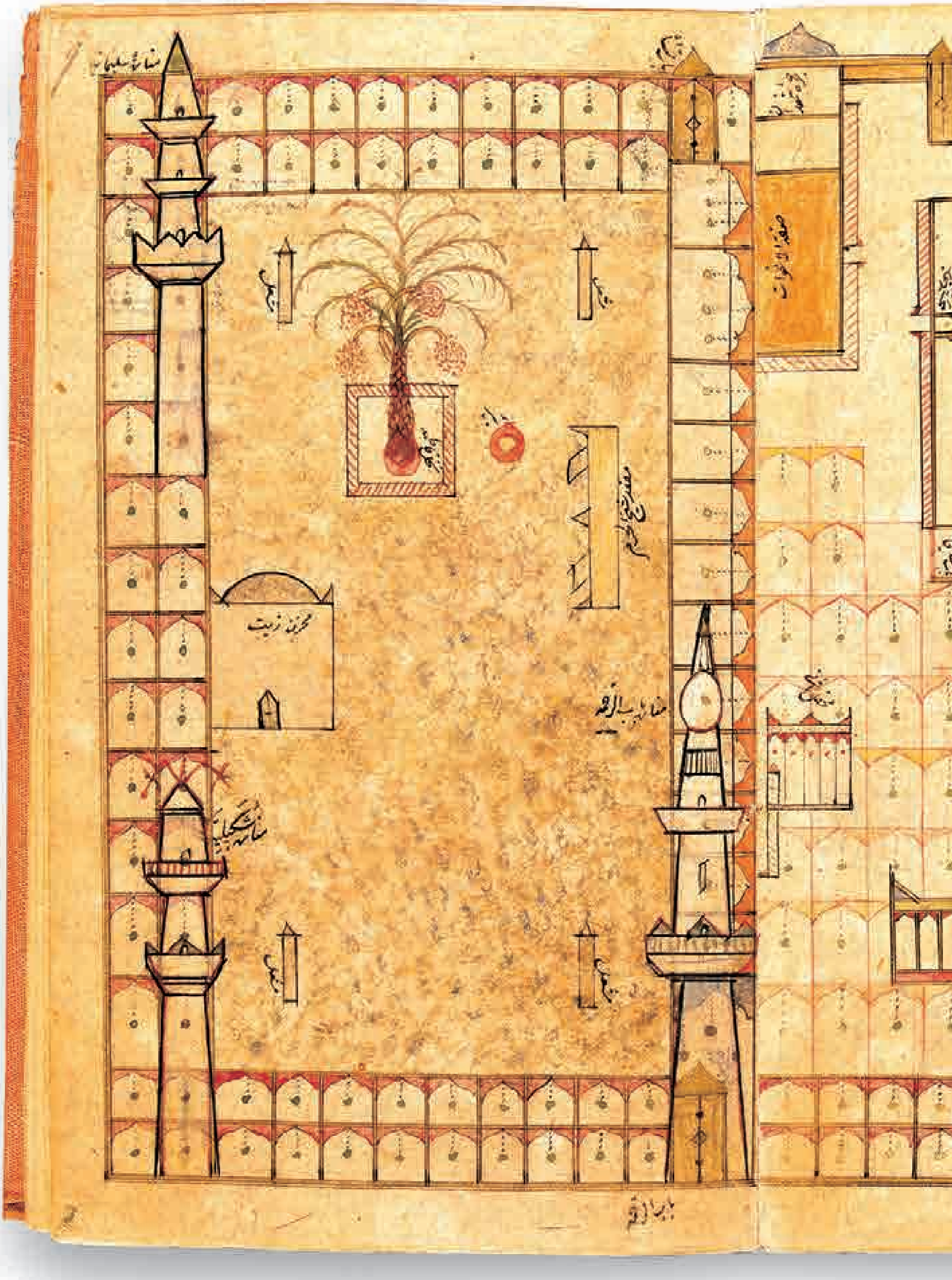

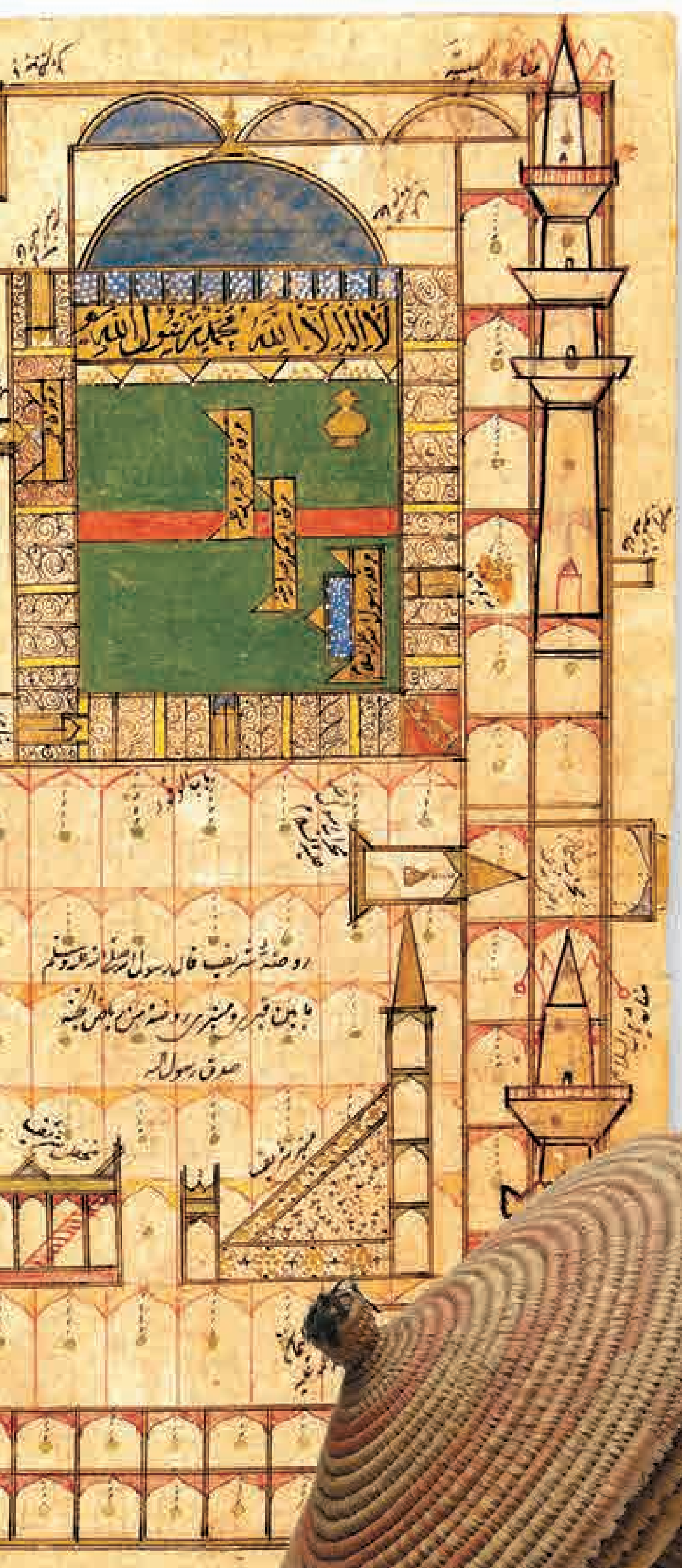

Mescid-i Nebevî minyatüründe yelpazelerin örüldüğü hurma ağacı görülmektedir.

Delail-i Hayrat, 1708-9
T.S.M. Env. No : E. H. 1018 8b - 9a.

Sepet içinde saklanan ağaç parçalarının üzerinde "Hazret-i Osman Efendimiz'in gars buyurduğu (diktiği) ağacın dallarından olduğu" bilgisi kayıtlıdır.
T.S.M. Env. No: 21/577

Hücre-i Saadet'e Takdim Edilen Buğday

Medîne'nin eski âdetlerinden biri de borcu olanların Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) kabrinin bulunduğu Hücre-i Saadet'e buğday takdim ederek O'nun (s.a.s) ruhaniyetinden yardım istemeleri idi. Bu inançları sebebiyle Medîneliler borçlanmaktan korkmazlardı. Borçlular, her yıl zilkade ayının 17. gecesi, borçları miktarınca buğdayı beyaz bir kese içerisine koyarak Ravza-i Mutahhara'ya getirir, Hücre-i Saadet'e takdim edilmesi için görevlilere verirdi. Biriken buğdayları Harem-i Şerif ağaları alıp ekmek yapar ve bazı kimselere hediye ederlerdi. O gün şehirde bayram havası eserdi.

Hücre-i Saadet'e takdim edilen buğday.
T.S.M. Env. No: 21/501

Zemzem Sürahileri

Geleneksel Hırka-i Saadet ziyaretlerinde Hırka-i Saadet'in eteği, içinde zemzem suyu bulunan altın bir leğene hafifçe batırılır, daha sonra buhurdanda yakılan amber dumanıyla kurutulurdu. Leğendeki sudan, su dolu sürahilere birkaç damla damlatılır, şişelerin ağzı kırmızı mumla mühürlenir, ileri gelenlere hediye edilirdi. Bu sularla iftar açıldığı gibi, teberrüken hastalara da bir miktar içirilirdi. İçi normal su dolu şişeler, Sultan II. Mahmud (1808-1839) zamanında aktarlarda Hırka-i Saadet suyu diye yüksek fiyatla satılmaya başlandığından ve Hırka'nın zamanla yıpranmasına sebep olduğundan bu adet yerini destimal adı verilen tülbentlerin hediye edilmesine bıraktı.

Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) hırkasının suyu ile teberrükün kökleri Ashab-ı Kiram zamanına kadar uzanmaktadır. Zat-ı seniyyelerine ait bir başka hırkanın Hazret-i Ayşe (r.anhâ) tarafından saklandığı, onun vefatından sonra kardeşi Esma'ya (r.anhâ) intikal ettiği, onun da hastalar için bu hırkayı yıkayarak suyunu içirdiği bilinmektedir.

Ağzı kırmızı mühürle kapalı beyaz opalin şişeler içerisindeki sular, Saray için Mekke-i Mükerreme'den gönderilen zemzem suları olabileceği gibi Hırka-i Saadet suyu da olabilir.

Zemzem sürahileri.
T.S.M. Env. No: 21/763

Mescid-i Nebevî'nin maketi.
T.S.M. Env. No: II/115

Mescid-i Nebevî'nin Maketi

Medîne'de bulunan Mescid-i Nebevî'nin, Sultan Abdülmecid (1839-1861) zamanında yenilenmiş halini göstermektedir. Maket, ölçekli olarak aslına uygun yapılmıştır. Hazret-i Muhammed (s.a.s), Hazret-i Ebû Bekir (r.a) ve Hazret-i Ömer'in (r.a) kabirleri Yeşil Kubbe'nin altındadır. Kabrin etrafında içi içe iki oda bulunmaktadır. Hücre-i Saadet denilen odalar yeşil bir perde ve parmaklıklar ile çevrilidir. Maket Mescid-i Nebevî'yi çok güzel aksettirdiği gibi parçalara ayrıldığında, sadece parmaklıkların önünden ziyaret edilebilen kabirlerin bulunduğu kısmı da ayrıntısıyla göstermektedir.

Kubbetü's-Sahra'nın Maketi

Kudüs'te Mescid-i Aksa'da Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) miraca yükseldiği Kubbetü's-Sahra isimli Muallak Kayası'nın ve onun üzerine bina edilmiş olan Kubbetü's-Sahra adındaki sekizgen mabedin maketi, sedeften imal edilip Sultan II. Abdülhamid'in (1876-1909) cülusunun 25. yılı münasebetiyle Kudüs Patriği tarafından gönderilmiştir. Bunun dışında Hırka-i Saadet Dairesi'nde Kubbetü's-Sahra'nın bir başka maketiyle Mescid-i Haram'ın ve Kâbe'nin çeşitli maketleri de bulunmaktadır. Kâbe maketlerinden birisi Sakal-ı Şerif sandığı olarak imal edilmiştir.

Kubbetü's-Sahra'nın maketi.
T.S.M. Env. No: II/114

Destimal

Dest-mal lügat itibariyle mendil anlamına gelen Farsça bir kelimedir. Eskiden Ramazan'ın on beşinde gerçekleşen Hırka-i Saadet ziyareti sırasında, padişahın kendi eliyle Hırka-i Saadet'e sürerek, devlet erkânı, din büyükleri, âlimler, sarayın ileri gelenleri ile Harem-i Hümayun'a hediye ettiği mendil büyüklüğündeki tülbente de destimal denir. Bu tülbentler hediye edilen kişiler tarafından kıymetli bir hatıra olarak saklanırdı.

Ayrıca her yıl Hırka-i Saadet Sandığı'na özel olarak basılmış bir destimal konularak Hırka-i Saadet buna sarılırdı. Bunlar büyük ölçüde ve özenle yapılmışlardır.

Destimallerin etrafında genellikle şu mısralar yazardı:

Hırka-i Hazret-i Fahr-i Rusül'e
Atlas-ı çarh olamaz pây endâz
Yüz sürüp zeyline takbîl ederek
Kıl şefî'i ümeme arz-ı niyâz.

Bazı destimallerde ise

"Hırka-i Pâk-i Resûl'e mesholunmuş destimal
Bûy-i feyz ihsan eder pîrahen-i Yusuf misal"

ya da

"Hırka-i Pâk-i Resûl'ü verd-i sadberk et hayal
Ravzasından bir varakdır ol gülün bu destimal"

beyitleri bulunmaktadır.

Destimal.
T.S.M. Env. No: 21/549

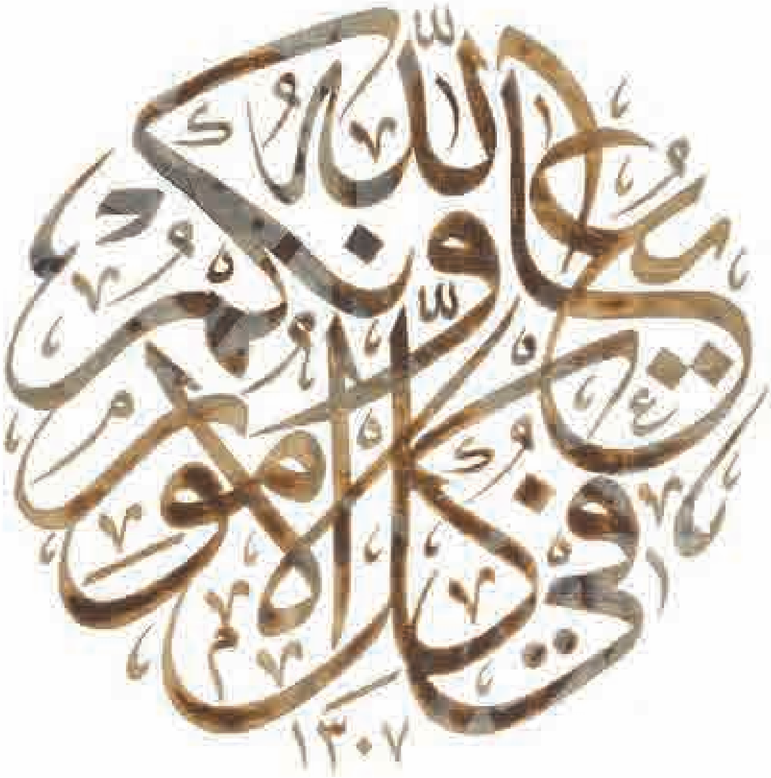

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Gömleği

Sandukasında 'Hazret-i Fatımatü'z Zehra Radıyallahü Anhâ Efendimiz Hazretleri-nin mübarek gömlek-i devletleridir' kaydı vardır. Beyaz bezden iç gömleğinin üzeri-ne, sonraki dönemlerde nesih hattıyla Kur'an-ı Kerim ayetleri ve vefkler yazılmıştır. Eski literatürdeki ismi Kamîs-i Fahrü'n Nisâ'dır.

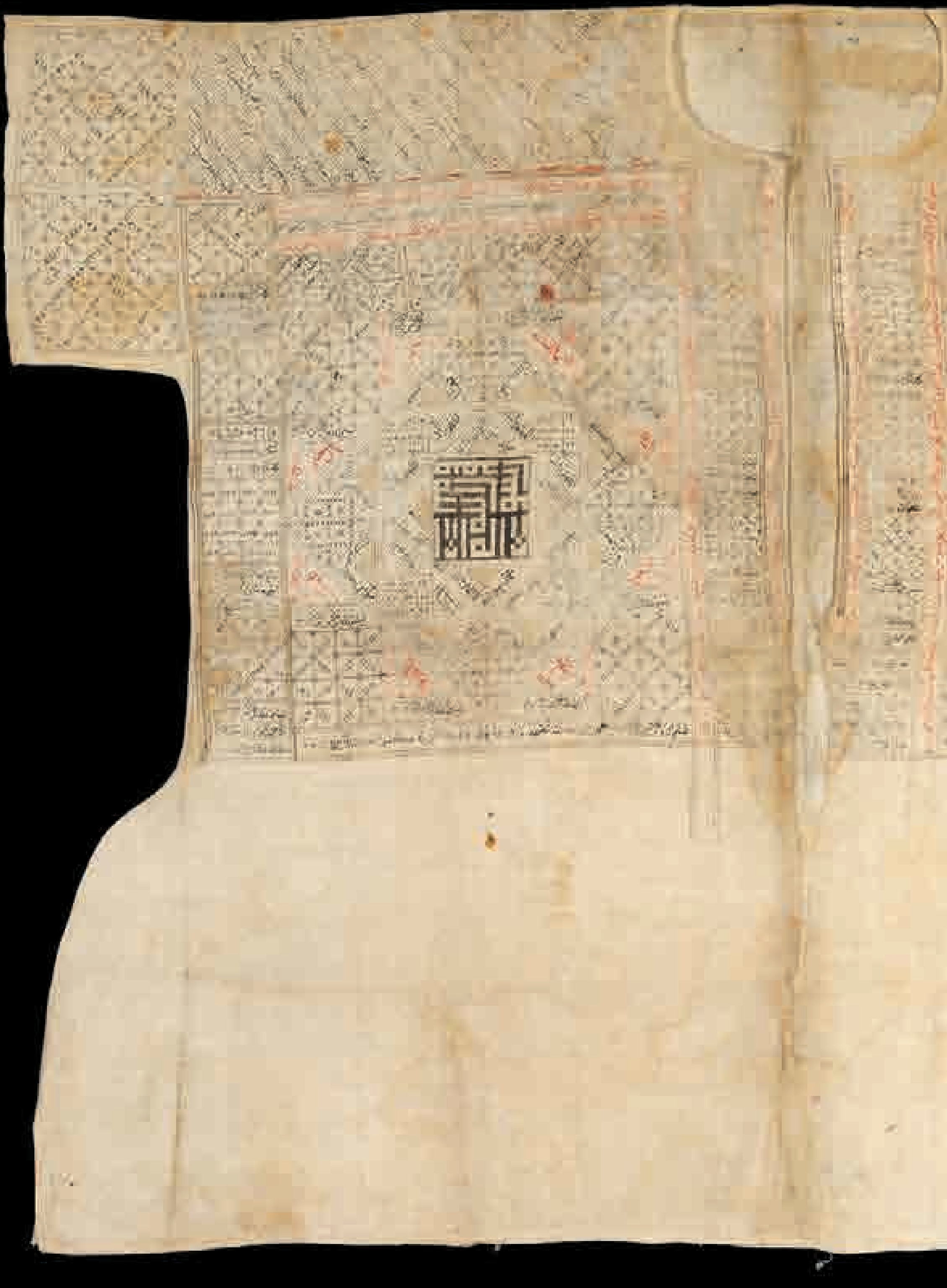

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Gömleği.
T.S.M. Env. No: 21/464

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Hırkası

Yeşil atlas üzerine sarı sırma ile kelime-i tevhid ve çehar yâr-ı güzîn esamii işli bohça içinde muhafaza edilen hırka, deve tüyü renginde yünlü kumaştan ve geniş kolludur. Model olarak bol ve düz bir feraceyi andırmaktadır. Birçok yerleri erimiş, harap haldeki hırkanın içinin bazı kısımlarında mavi astar, göğüs kısmında ise örme düğmeler vardır. "Kırım Hanı sülalesinden Fatıma Sultan'ın terekesinden zuhur edip Hazine-i Hümâyûn'a gelen eşya" ile birlikte Topkapı Sarayı'na gelmiştir.

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Hırkası.
T.S.M. Env. No: 21/459

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Seccadesi

Beyaz bezden olup üzerine muhtelif renklerle kûfî, nesih ve sülüs hatlarıyla gayet sanatkârâne bir tarzda Âyet-i Kerîmeler yazılmış, arkası yeşil canfes ile kaplanmıştır. Üzerindeki yazılar Hazret-i Fatıma'nın (r.a) yaşadığı devirden daha sonraki dönemlere aittir.

Hazret-i Fatıma'nın (r.anha) kabri, Şebeke-i Saadet içinde, Peygamber efendimizin (s.a.s) kabrinin arkasında bulunmaktadır. Hazret-i Fatıma'nın (r.anha) seccadesi olarak muhafaza edilen örtü, kendisine ait bir kumaştan sonradan yazılarla bezenerek meydana getirilebileceği gibi kabrine ait bir örtü olması da imkan dahilindedir. Zira pek çok büyük zatın türbesinde bulunan, örtü, sarık gibi teberrükatın aradan uzun zaman geçmesiyle kabirlerine değil de bizzat kendilerine aitmiş gibi zan uyandığı vakidir. Esasen Hücre-i Saadet'e ait bütün örtü ve perdelerin emanetler arasında muhafazası âdet olduğundan eğer Kabr-i Seyyidetü'n Nisa'ya ait ise böyle bir örtünün de muhafazası usülle münasip ve yerindedir.

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Seccadesi.
T.S.M. Env. No: 21/14

وما النصر الا من عند الله العزيز الحكيم

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Duvağı

Yeşil ince bezden duvağın Hazret-i Fatıma'ya ait olduğu kayıtlıdır. Üzeri muhafaza maksadıyla altın tellerle ağ biçiminde hazırlanmış bir örtü içine alınmıştır.

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) duvağı.
T.S.M. Env. No: 21/480

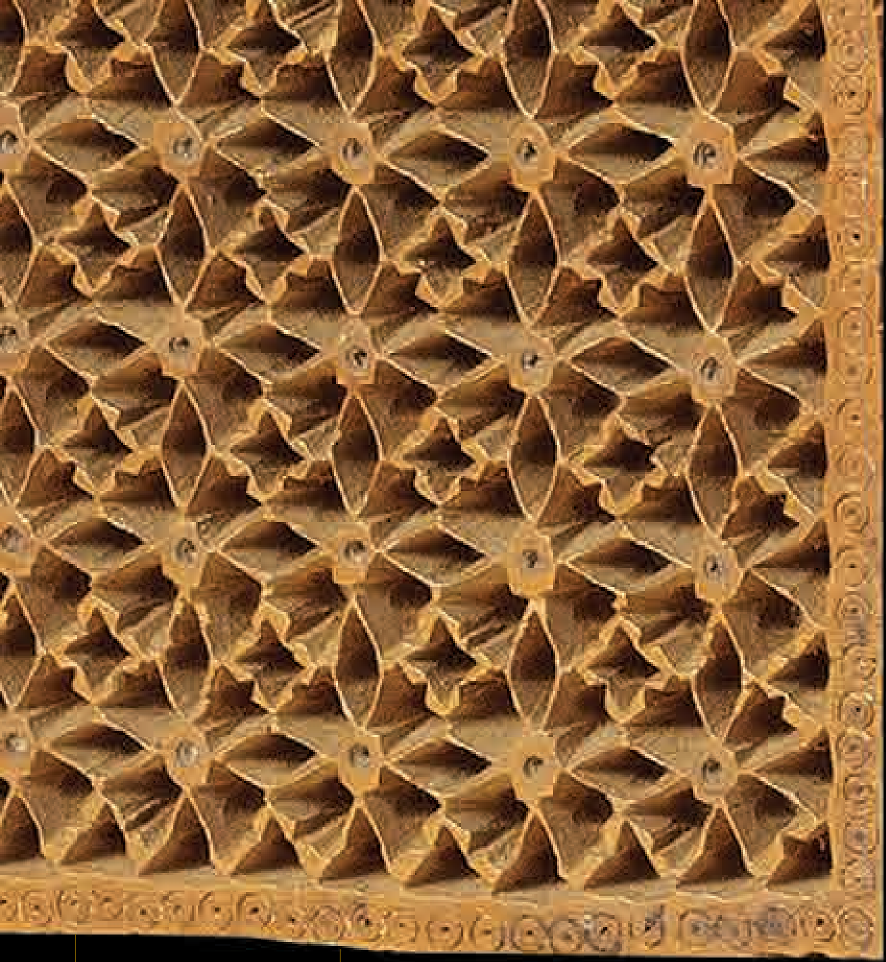

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Sandığı

Üzeri Arap üslûbunda ve kafes tarzı oymalarla süslü küçük boydaki ahşap sandığın "Hazret-i Fatıma Radıyallâhü Teâlâ Anhâ'nın el sandığı" olduğu kayıtlıdır. Ufak tefek malzemeler koymaya mahsus olmalıdır. 22 X 16 X 20 cm. ölçülerindedir.

Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) sandığı.
T.S.M. Env. No: 21/70

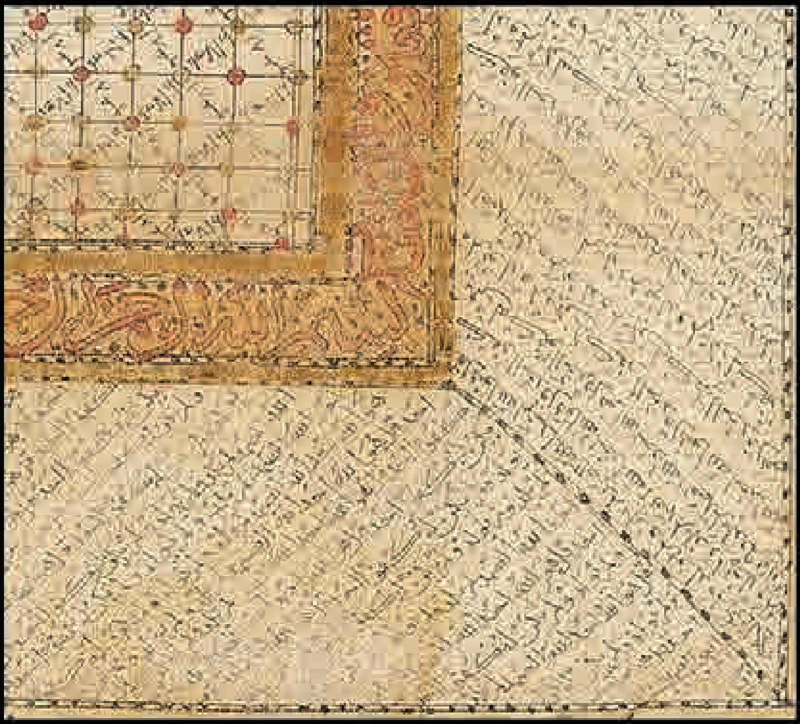

Hazret-i Ayşe'nin (r.anhâ) Örtüsü

Beyaz bezdendir. Üzerine sonraki dönemlere ait nesih hattı ile Kur'an ayetleri ve vefkler yazılmıştır. Bazı yerleri yırtık ve noksandır. Etiketinde "Hazret-i Ayşe Radıyallâhü Anhâ vâlidemizin büründükleri bürgü-i şerifleridir" yazılıdır.

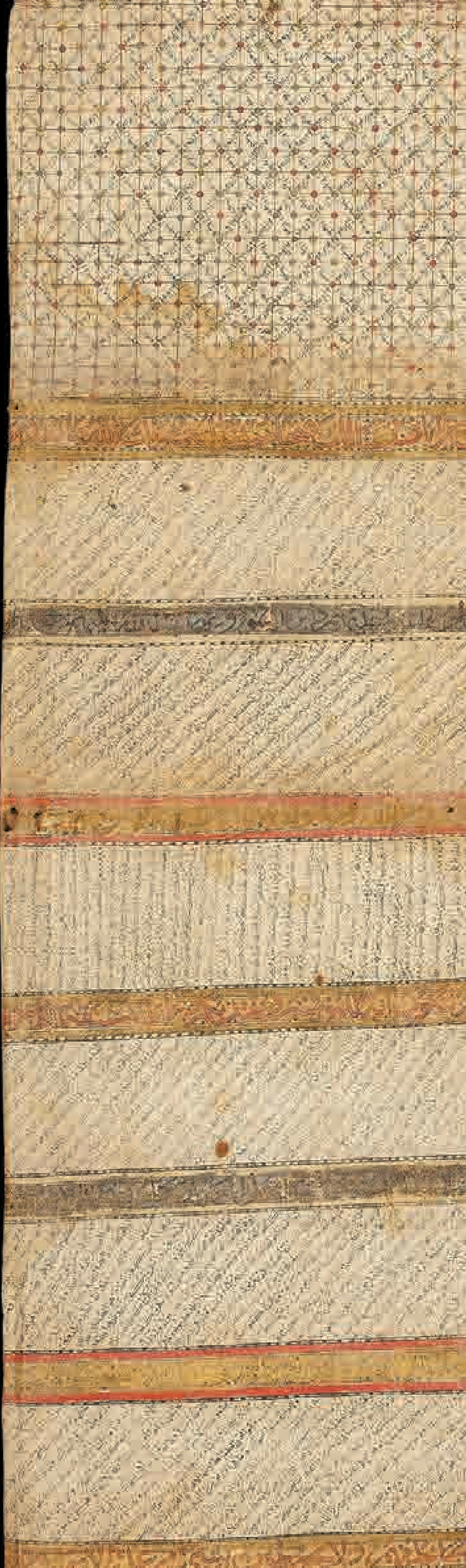

Hazret-i Ayşe'nin (r.anhâ) Örtüsü.
T.S.M. Env. No: 21/478

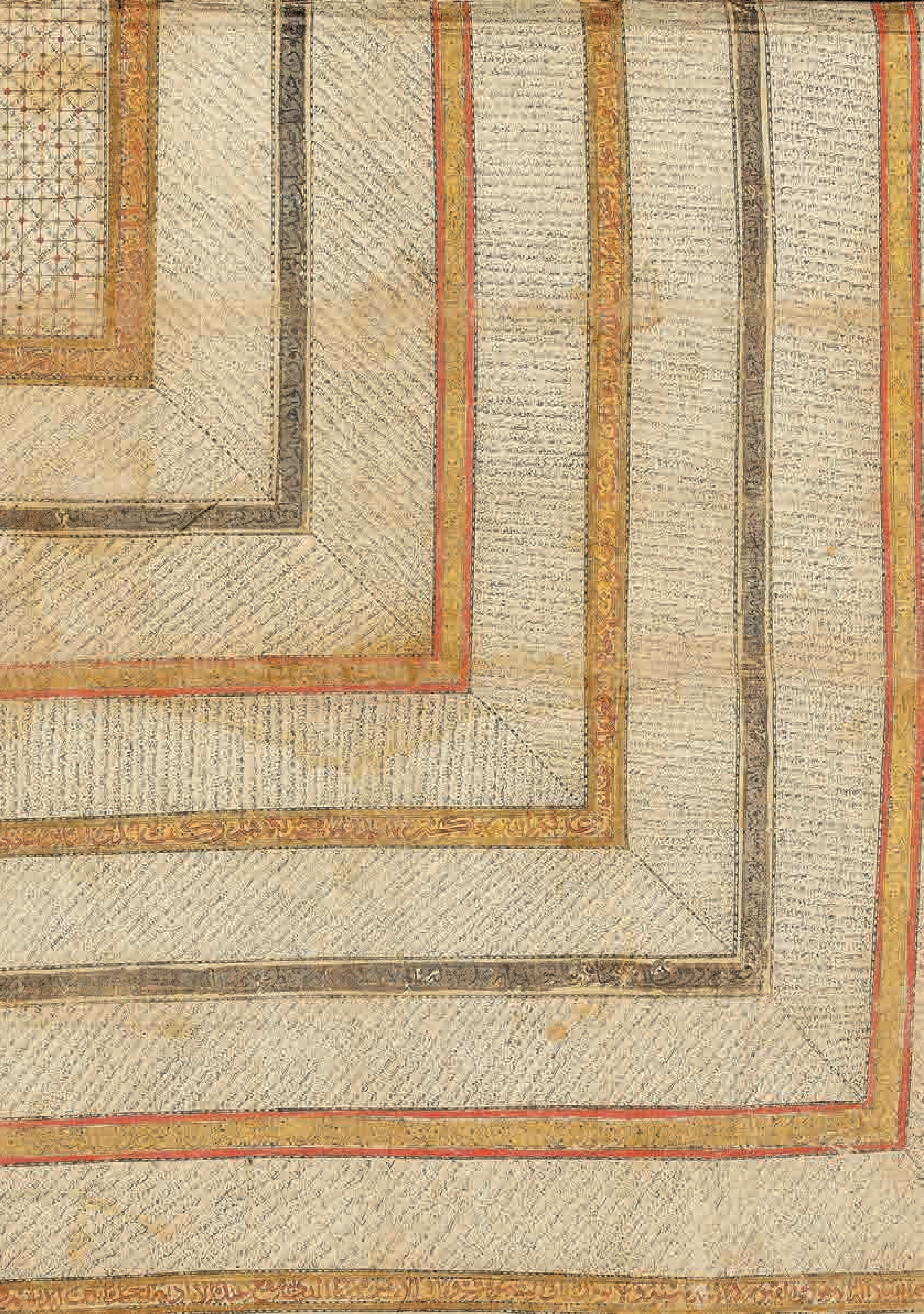

Kamîs-i Seyyidü'ş Şühedâ.
T.S.M. Env. No: 21/74

Kamîs-i Seyyidü'ş Şühedâ

Hazret-i Hüseyin'e ait olduğu belirtilen cübbe, 130 cm boyundadır. Pikeye benzer kumaştandır. Kısa kolludur. Yalnız ön ve etekleri beyaz astarlıdır. Önden ilikli ve yuvarlak düğmelidir.

biti

Hazret-i Hüseyin'e (r.a) atfolunan hırka parçası.
T.S.M. Env. No: 21/479

Hazret-i Hüseyin'e (r.a) Ait Hırka Parçası

Üzerinde kana benzer lekeler bulunan üçgen şeklinde bir parçadır.

Kerbela Toprağı

Başta Hazret-i Hüseyin (r.a) olmak üzere peygamber ailesinden birçok şahsın şehid edildiği Kerbela hadisesi, İslâm tarihinin en acıklı olaylarındandır. Hazret-i Hüseyin'in kabrini barındıran Kerbela, daha sonraki dönemlerde önemli bir ziyaretgâh haline gelmiştir. Namazlarda Kerbela toprağından yapılan sekiz köşeli tabletler üzerine secde edilmesi Şii görüşü benimseyenler arasında yaygın bir uygulamadır.

Kerbela toprağı.
T.S.M. Env. No: 21/743

Veysel Karani (Uveys-el Karnî) Hazretleri'nin külâhı. T.S.M. Env. No: 21/477

Veysel Karani
(Uveys-el Karnî) Hazretleri'nin Külahı

Beyaz keçeden olup, dağılmaması için kenarları sonradan yeşil bezle çevrilmiştir. Yeşil renkli mahfazasının üzerine "Lâ ilahe illallah Muhammed'ür Resûlullah" ve "Veysel Karani (Uveys-el Karnî) Hazretleri'nindir" yazıları işlenmiştir.

Veysel Karani (Uveys-el Karnî) Hazretleri, Hazret-i Peygamber (s.a.s) zamanında Yemen'de yaşamış, iman etmiş fakat O'nunla (s.a.s) görüşmek kendisine nasip olmamıştır. Hadis-i şerifte 'tabiînin (sahabelerle görüşenlerin) en hayırlısı' olduğu belirtilir.[28] Hazret-i Muhammed (s.a.s), Hazret-i Ömer'e hırkasının Veysel Karani (Uveys-el Karnî) Hazretleri'ne ulaştırılmasını, hırkasını giyip ümmetine dua etmesini vasiyet etmiştir.

Hırka, Veysel Karani'nin (Uveys-el Karnî) vefatından sonra -kendisi evlenmediğinden- ağabeyinin torunları tarafından muhafaza edilmiştir. H. 1027(M. 1618)'de de aynı soydan Şükrullah Efendi tarafından İstanbul'a getirilmiştir. Topkapı Sarayı'nda muhafaza edilen hırkaya Hırka-i Saadet denildiği gibi Veysel Karani (Uveys-el Karnî) Hazretlerine hediye edilen hırka da Hırka-i Şerif ismiyle anılır. Şükrullah Efendi, Hırka-i Şerif'i Fatih'te Akseki Mescidi civarındaki konağında muhafaza eder, her yıl Ramazan ayında bulunduğu mekânı ziyarete açık tutardı. Şükrullah Efendi ve ahfadına bu yüzden "Hırka-i Şerif Şeyhleri" denirdi.

Hırka-i Şerif, halen Fatih'te Sultan Abdülmecid'in 1851'de hususi sûrette yaptırdığı Hırka-i Şerif Camii'nde muhafaza edilmekte ve ramazan aylarında ziyarete açılmaktadır.

İmam-ı Âzam'ın Cübbesi

140 cm boyunda, harap haldedir. Hazret-i Hüseyin'in cübbesi ile benzerlik göstermektedir.

İmam-ı Âzam'ın cübbesi.
T.S.M. Env. No: 21/193

Hazret-i Mevlânâ'nın Tasları

Siyah taştan oyulmuş, dış kısmında kırmızı ile salevat-ı şerife ve Musa (a.s)-'ın ismi yazılı birbirinin aynı iki küçük tasın Hazret-i Mevlânâ'nın teberrükâtından oldukları ve Sofu Halet Efendi'nin terekesinden gelip muhafaza edildikleri kayıtlıdır.

Hazret-i Mevlânâ'nın tasları.
T.S.M. Env. No: 21/410-411

Ahmed Rufai Hazretleri'nin Kabir Toprağı

Irak'ın Vâsıt şehrinde Ümmü Ubeyde karyesinde bulunan Ahmed Rufai Türbesi, Şeyh Ebülhüda Efendi'nin delaletiyle Sultan II. Abdülhamid tarafından türbe, cami, dergahtan oluşan bir külliye şeklinde yeniden inşa edilmiştir. Rufai tarikatinin piri Ahmed Rufai Hazretleri 'nin kabrine ait bir miktar toprağın saklandığı kutunun üzerinde Şeyh Ebülhüda Efendi tarafından padişaha takdim olunduğuna dair not vardır.

Ahmed Rufai Hazretleri 'nin kabir toprağının içerisinde korunduğu mahfaza.
T.S.M. Env. No: 21/531

Aziz Mahmud Hüdâî Hazretlerinin Pabucu

1628 yılında vefat edip Üsküdar'da kendi inşa ettirdiği dergâha defnedilen Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri, Celvetiyye tarikatinin piridir. Bursa kadısı iken istifa edip tasavvuf yoluna yönelmiş, Bursalı Şeyh Üftade Hazretleri tarafından yetiştirilmiştir. Her seviyedeki halk kadar, zamanını idrak ettiği padişahlardan da itibar gördüğü, bilhassa Sultan I. Ahmed'in kendisine büyük bağlılığı olduğu bilinmektedir.

Aziz Mahmud Hüdâî'nin hatırasını taşıyan kırmızı meşinden pabucun alt kısmına, sağlamlığı temin için demirden nalça ve kabaralar çakılmıştır. Şeyhü'l-İslâm Hayri Efendi imzasıyla Hazine Kethüdası Refik Bey'e hitaben kaleme alınan bir belgede, Üsküdar Şeyh Camii Hatibi Talib Efendi eliyle saklanan Nalın-ı Saadet, Kâbe-i Şerife'ye ait bir adet anahtar ile Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri'ne ait paşmağın, I. Dünya Savaşı bitene kadar Saray'da muhafaza edilmesi, savaş sonunda iadesi istenmektedir. Savaş sonunda tekkeler kapanmış, Saray da müzeye çevrilmiş olduğundan, bu hatıralar Topkapı Sarayı Müzesi Mukaddes Emânetler Dairesi'nde korunmaya devam edilmiştir.

Aziz Mahmud Hüdâî'nin pabucu.
T.S.M. Env. No: 21/474

Abdülkadir-i Geylânî Hazretlerine ait tac-ı şerif parçası.
T.S.M. Env. No: 21/36

Tarikat Tacları ve Takkeler

Topkapı Sarayı Mukaddes Emânetler Dairesi'nde muhtelif tarikatlere ait 'tac' ismi verilen başlıklar ile birçok takke bulunmaktadır. Bir kısmı sırma işlemeli kumaşlardan hazırlanan, bir kısmının üzerinde yazılarla vefkler bulunan takkelerin, bazıları da Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) kabr-i şerifinin örtüsünden dikilmiştir. Taclardan birisi İmam-ı Şaranî Hazretleri'nin tacı olduğu gibi, çok eski bir tac parçasının da Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri'ne ait olduğu kayıtlıdır.

Kadiri Tarikatı'nın piri olan Gavsü'l Âzam Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri, Hicri 561 (1165-66) yılında ahirete intikal etmiştir. Türbesi Bağdad'da ziyaretgâhtır. Pamuklar arasında muhafaza edilen 6 santimetre uzunluğundaki tac parçasının üzerinde ipliklerle işlemeler fark edilmektedir.

İmam-ı Şaranî Hazretlerinin tacı.
T.S.M. Env. No: 21/526

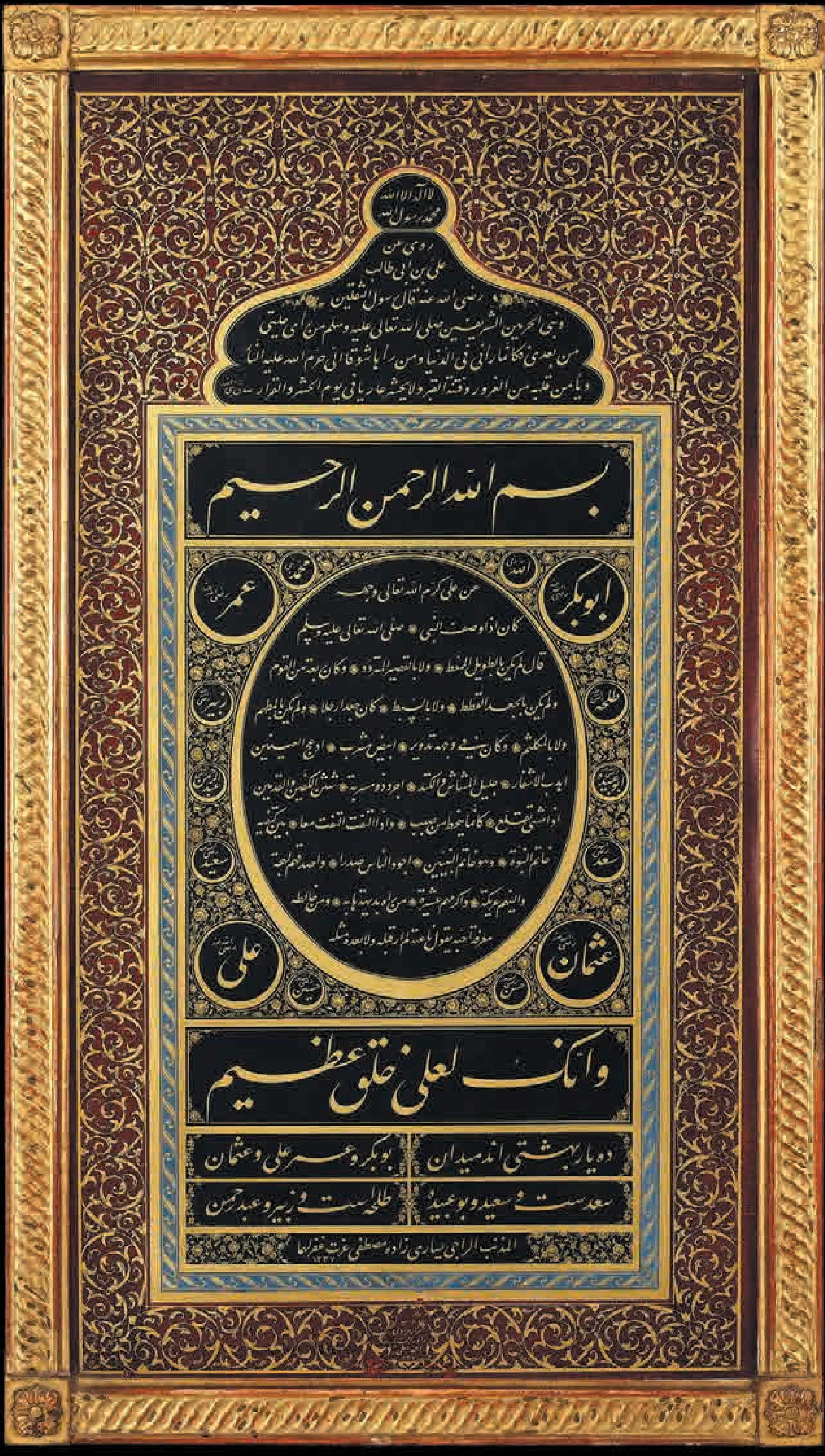

بسم الله الرحمن الرحيم
ابو بكر
عمر
عثمان
على
وانك لعلى خلق عظيم
دو یار بهشتی اند میدان
بوبکر و عمر علی و عثمان
سعد ست و سعید و بو عبیده
طلحه ست و زبیر و عبدالرحمن

Levhalar

Hırka-i Saadet Dairesi'nde çeşitli ebadlarda birçok levha bulunmaktadır. Bazıları padişahların imzasını taşıyan bu levhalar arasında gümüş tahtın yanında asılı Yesarîzâde ve Hasan Rıza hatlarıyla iki hilye, Sultan III. Ahmed hattıyla etrafı kıymetli taşlarla tezhipli Kelime-i Tevhid özellikle dikkat çeker. Bunların yanı sıra Mekke ve Medîne manzaralı tablolar ile Mescid-i Nebevî'nin planını gösteren bir levha da vardır.

Hilye Yesarîzâde Mustafa İzzet Ketebeli 1237 tarihlidir. T.S.M. Env. No: 21/219

رسول الله

Sultan III. Ahmed'in imzasını taşıyan Kelime-i Tevhid'in etrafı kıymetli taşlarla tezyin edilmiştir.
T.S.M. Env. No: 21/220

بسم الله الرحمن الرحيم
ابو بكر
عمر
عن علي رضي الله تعالى عنه
كان اذا وصف النبي صلى الله عليه وسلم قال
لم يكن بالطويل الممغط ولا بالقصير المتردد كان ربعة
من القوم ولم يكن بالجعد القطط ولا بالسبط كان
جعدا رجلا ولم يكن بالمطهم ولا بالمكلثم وكان في الوجه
تدوير ابيض مشرب ادعج العينين اهدب الاشفار
جليل المشاش والكتد اجرد ذو مسربة شثن الكفين
والقدمين اذا مشى تقلع كانما يمشي في صبب
واذا التفت التفت معا
عثمان
علي
وما ارسلناك الا رحمة للعالمين
بين كتفيه خاتم النبوة وهو خاتم النبيين اجود الناس صدرا واصدقهم
لهجة والينهم عريكة واكرمهم عشيرة من رآه بديهة هابه
ومن خالطه معرفة احبه يقول ناعته لم ار قبله ولا بعده مثله صلى الله عليه وسلم
اللهم صل وسلم على نبي الرحمة وشفيع الامة محمد وآله وصحبه اجمعين الطاهرين
حرره العبد الداعي السيد حسن رضا غفر الله ذنوبه ولوالديه ولمن نظر فيه آمين سنة

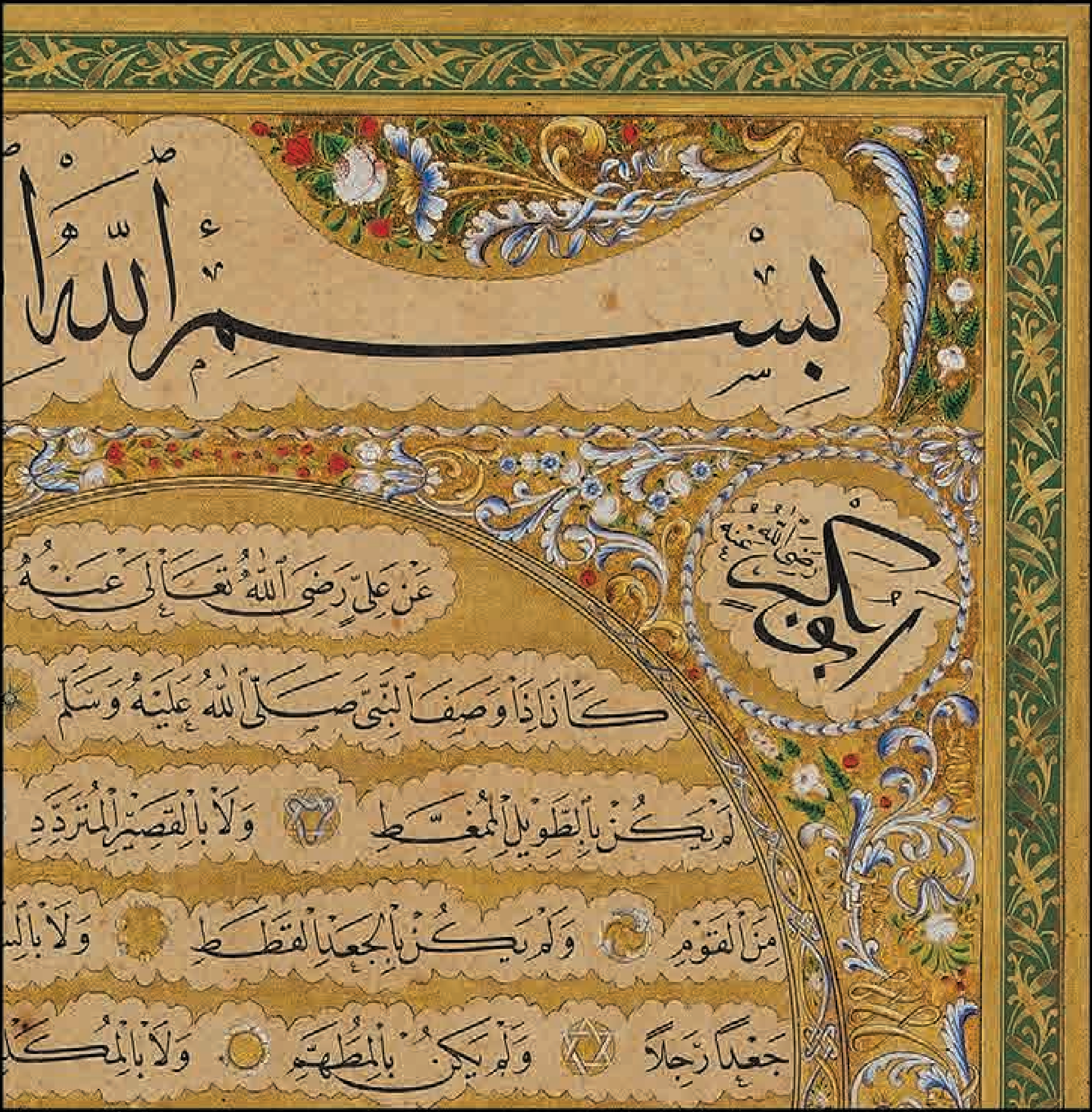

Hilye, Hasan Rıza imzalı,
1297 tarihlidir.
T.S.M. Env. No: 21/237

Altın Hilye-i Saadet

Yüksekliği 49 cm, çapı 32 cm olan Hilye-i Saadet, enteresan bir forma sahip olup, altından yapılmıştır.

Ön yüzünde Arapça olarak yirmi sekiz satır yazı vardır. Hilye'nin göbek kısmındaki yazının alt tarafında daha küçük harflerle Osmanlıca Resûlullah'ın (s.a.s) fizikî özellikleri anlatılmıştır. Arka yüzü tamamen düzdür.

Hilye; Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) yaratılışını, vücudunun dış görünüşünü, şeklini ve dış özellikleri ile güzel sıfatlarını anlatan metinlere verilen isimdir. Bu türde kaleme alınmış pek çok kitabın yanı sıra Peygamberimizin vasıflarını özlü bir şekilde anlatan hilye levhaları da hazırlanmıştır. Usta hattatlar elinde tamamen bir muhabbet eseri ve zevk örneği olarak hazırlanan bu levhaların huzur ve saadete, o mekânın tabiî afetlerden ve yangınlardan korunmasına vesile olacağına, okuyan kimselerin Resûlullah'ın (s.a.s) şefaatına mazhar olacağına, O'nu (s.a.s) rüyalarında göreceğine inanılmıştır. Bu sebeple Resûlullah (s.a.s) âşıklarınca baş tâcı edilmiş, camilerin, evlerin, konakların, sarayların en mûtena köşelerini süslemişlerdir.

Hilye-i Şerif'i kendisine mahsus şekliyle ilk defa levha tarzında hazırlayan, ünlü hattat Hafız Osman merhumdur.

Altın Hilye-i Saadet.
T.S.M. Env. No: 21/102

Yazılı Gömlekler, Eşyalar

Hırka-i Saadet Dairesi'nde üzerinde ayetler, dualar yazılı, ebced hesabı ile hazırlanan vefk isimli şekiller çizili birtakım kumaş parçaları, gömlekler, kâğıtlar, taslar, başlıklar vs. de bulunmaktadır. Bunların çeşitli hastalıklara şifa, yırtıcı hayvanların, silahların, düşmanların şerlerinden muhafazaya vesile olması için hazırlandıkları bilinmektedir. Ayrı bir araştırma konusu olan bu husus gözardı edilse bile sadece üzerlerindeki nakışlarıyla bile büyük sanat değerini haizdirler.

Yazılı gömleklerin büyük bölümü vaktiyle Emânet Hazinesi'nde iken günümüzde Giyecekler Bölümü'ne nakledilerek koruma altına alınmıştır.

Zamanın ileri gelen şeyhlerinden Seyyid Ahmed Hüsameddin Rükkâlî Efendi'nin Sultan Reşad'a hitaben yazdığı mektup tılsımlı gömlek ismi verilen bu gömleklerin hazırlanış maksatlarını açıklaması yönünden mühimdir. Ahmed Hüsameddin Efendi, mektubunda, hilâfet sancağının taşıyıcısı olan sultanların kalpleri insanların fayda göreceği şeylerle meşgul olduğundan, eski büyüklerin sultanlara uzun vakit alacak nafile ibadetler ve zikirler talim etmediklerini, bunun yerine o duaların ve ilahî isimlerin yazılı olduğu tılsımlı gömlekler hediye ettiklerini ya da çok kısa dualar öğrettiklerini söylemektedir. Mektubun konumuzla alakalı kısmı şöyledir:

"Hamil-i livâ-i hilâfet selatîn-i ızam hazeratının kalb-i hümayunlarını mevrid-i ilham zikr ü ibadeti âhardan efdal olan fikr-i şâhâneleri sebeb-i intifâ-ı enâm olduğundan selef-i sâlihîn kendilerini meşgul edecek derecede evrad ü ezkar talimini tecviz etmeyerek yalnız teberrük için mutalsım hırka ve gömlek ihdâ ve hassası müsbet ve müberhen vird ü esmâ talim ve itasına bir beis görmemişlerdir. Evrad ü ezkâr menfaat-i hususiyeyi celb ve istishabdan, efkâr-ı hilâfet penâhî ise umum müslimîn ve reâyanın hukuk u menâfiini muhafaza ve isticlabdan ibaret olub husus üzerine bi-tarîkı'l evlâ umumun fevâıd ü menfaatini ihtiyar dâreynde haiz-i şeref ü itibardır."

Alem.
Beyaz madenden yapılmış alemin üzerinde Fetih ve Nasr sûrelerinin baş kısımları ile dualar ve bir vefk işlenmiştir. Alemin en üstünde ise İsm-i Celâl, İsm-i Nebî ile Hulefâ-i Râşidîn'in isimleri bulunmaktadır. Alt tarafına kazınmış yazıda Mekke-i Mükerreme'de bulunan İbrahim bin eş Şeyh Muhammed isminde bir zat tarafından hazırlandığı belirtilmektedir.
T.S.M. Env. No: 21/100

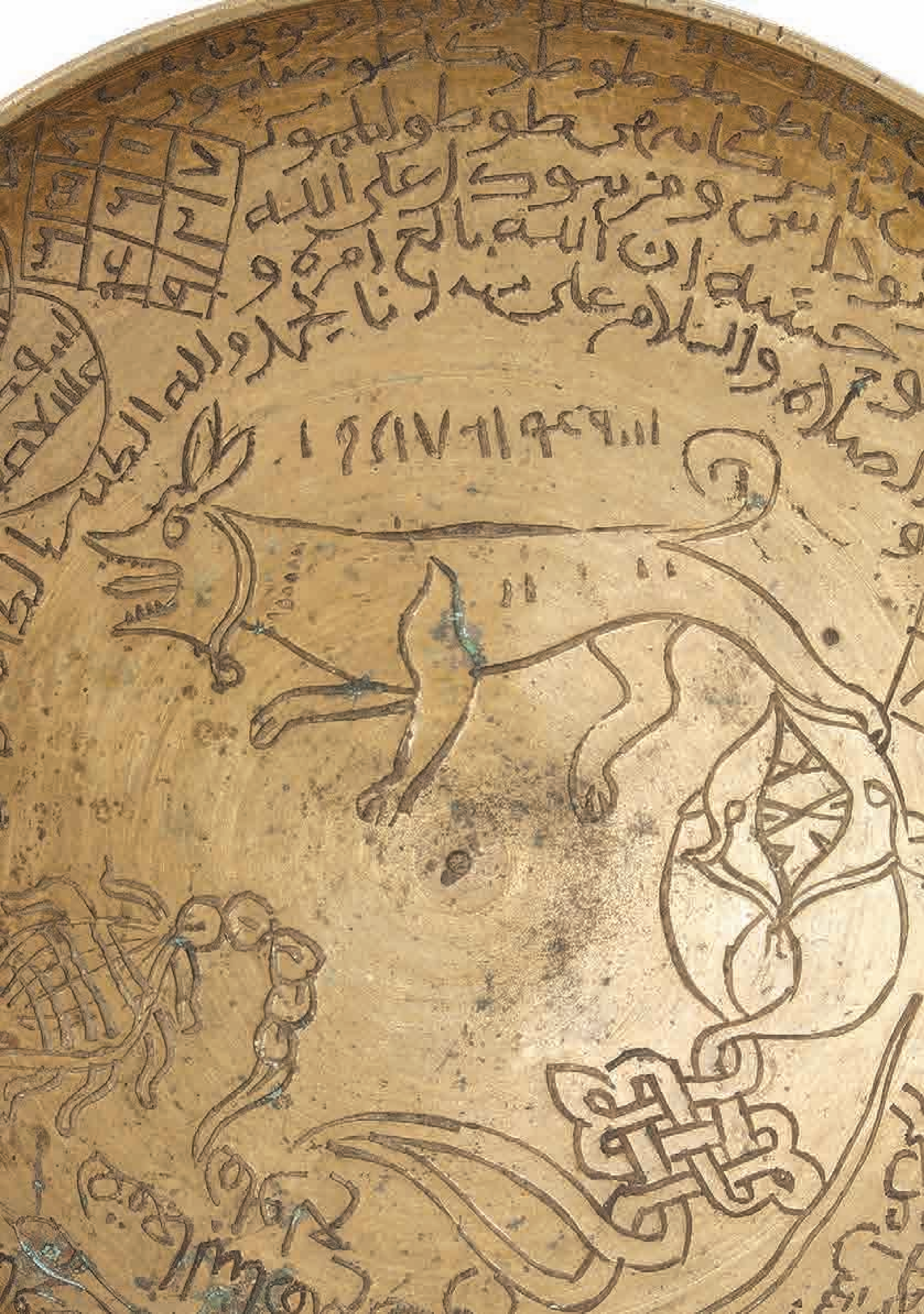

Vefkli tas.
Sarı madenden yapılmış, içinde ebced hesabıyla çeşitli rakamlar ve yazılar ile yırtıcı hayvan resimleri bulunan tasın alt tarafında ise bu tası üç kere su ile doldurup içenin yırtıcı hayvanların şerrinden ve çeşitli musibetlerden emin olacakları yazılıdır.
T.S.M. Env. No: 21/86

Vefkli tas.
T.S.M. Env. No: 21/38

يا اشمعون علسططسيتا يا رينون لو سخمطهيتا يا اسيمون كعسلوى لهونيتا

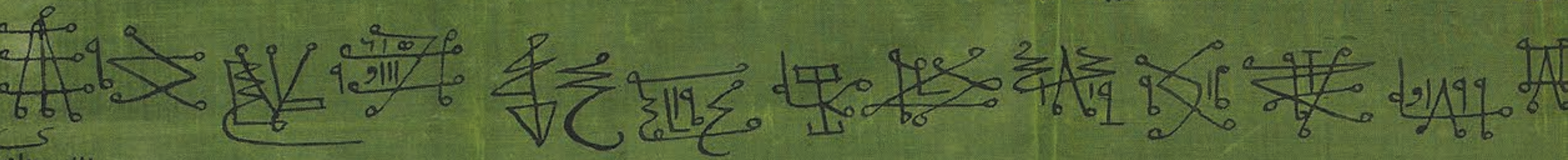

ب ااا ت ااا ث ااا ج ااا ح ااا خ ااا د ااا ذ ااا ر ااا ز ااا س ااا ش ااا ص ااا ض ااا ط ااا ظ ااا ع ااا غ ااا ف ااا ق ااا ك ااا ل ااا م ااا ن ااا و ااا ه ااا لا

كفيلا و كفة كفك امها احكم جميع ما كان من طلا تحرك اكرالصرفي عبد تحكى مشتكلة كلك

كفاك الكافي كربه يا كوكبا كان بحكى كوكب الفلك يا كبيكج كهيعص

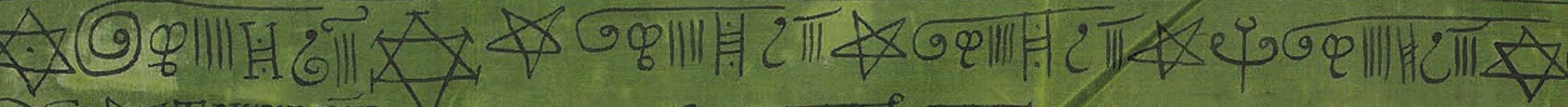

٦٧٦	٦٨٤	٦٧٨
٦٨٣	٦٧٩	٦٧٧
٦٨٠	٦٧٨	٦٨٣

يا كافي يا رقيب يا نوفا

ياغني يا متعال

الله لا اله الا هو

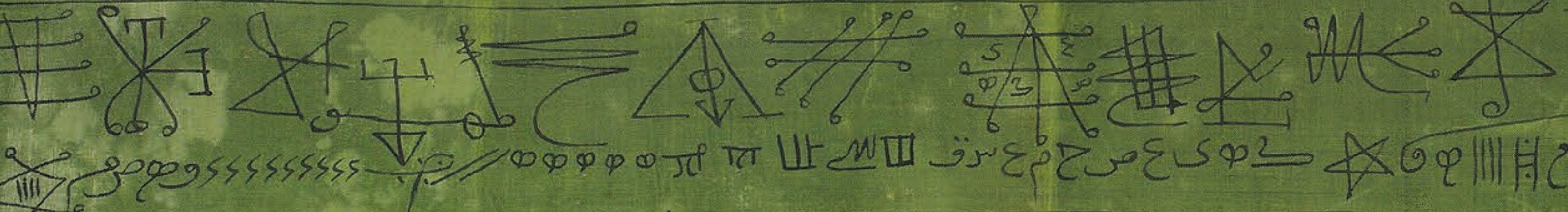

ا ح ط ح ف ش ق ك ص غ ظ

هطيل فهطيل نهطيل جهطيل لخهطيل

شكور ثابت ظهور خبير رحاى

ب ااا ت ااا ث ااا ج ااا ح ااا خ ااا د ااا ذ ااا ر ااا ز ااا س ااا ش ااا ص ااا ض ااا ط ااا ظ ااا ع ااا غ ااا ف ااا ق ااا ك ااا ل ااا م ااا ن ااا و ااا ه ااا لا ااا ى

٢٠ ١٠ ١٠ ١٠ ٢٠ ٢٠

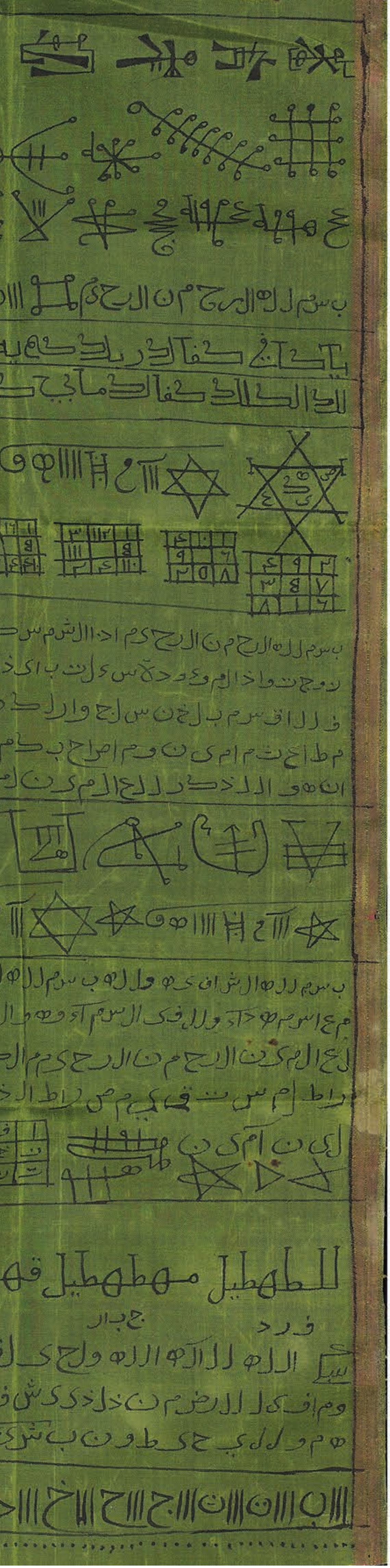

Vefk yazılı yeşil atlas.
Kırım Hanı Sülalesi'nden Fatma Sultan'ın terekesinden Saray'a gelmiştir.
T.S.M. Env. No: 21/460

Mühür.
Üzerinde "Sabah ya da akşam Allah yolunda bir yürüyüş dünya ve içindekilerden hayırlıdır."[34] mealindeki Hadis-i Şerif hakkedilmiştir.
T.S.M. Env. No: 21/724

Has Oda'da Kullanılan Eşyalar

Has Odalılar'a ait tesbih, Öd ağacı'ndan tespihin imame ve duraklarına yeşil kaytan koyulmuştur. Has Oda'da bulunan tesbihlerin hepsi aynı formu taşır. T.S.M. Env. No: 21/264

Topkapı Sarayı 1924 yılında müze haline getirilirken bütün koğuşlarda bulunan demirbaşlar numaralanarak envantere geçirilmişti. Bu itibarla eski Has Odalılar'ın kullandıkları süpürgeler, mum ve buhur şamdanları, buhurdanlar, pars temizliğinde kullanılan meşin nihaleler, süngerler, gümüş ve diğer madenlerden taslar, özel olarak imal edilen süpürgeler, faraşlar, rahleler, sehpalar, kıymetli seccadeler, gömme dolapların, gümüş şebekenin ağır işlemeli perdeleri, bohçalar, sandal ağacından tespihler, öd ve sandal ağacı parçaları, saatler, minderler, tepsiler, fincanlar vs. de Hırka-i Saadet Dairesi'nde mevcut Emânetlerle birlikte koruma altına alınmıştı. Esas itibariyle bu sayılan eşyaların birçoğu, hem Mukaddes Emânetler'in hizmetinde kullanıldıkları, hem de bu daire için özel olarak imal ettirildikleri için manevi ehemmiyeti ve sanat değerini haiz kıymetli eserlerdir. Bu yüzden de korunmaları gerekir.

Mescidlerde buhur yakılması ilk defa Hazret-i Ömer (r.a) devrinde gerçekleşmişti. Hazret-i Ömer (r.a) hediye olarak gelen bir miktar öd ağacını mescidde yaktırmış, daha sonra bu usûl camilerde ve dini merasimlerde âdet haline gelmişti. Özellikle Mescid-i Nebevi'de akşam namazıyla yatsı arasında ve cuma namazı esnasında buhur yakmak sabit bir hâl aldı. Bunun dışında Resûlullah Aleyhisselâm'ın mübarek başının hizasını göstermek için de Hücre-i Saadet duvarının önünde içi buhur dolu bir sandık dururdu. Her sene Zilkade ayının on dokuzuncu gecesi Şeyhü'l-Harem yahut Naibü'l Harem dairesinde Medîne'nin hanımlarına bir ziyafet verilir, hanımlar salât-ü selâm, kasideler okuyarak dövdükleri sandal ağacını; gülsuyu, gülyağı, amber gibi maddelerle yoğurup hamur haline getirirler, Hücre-i Saadet Ağaları'na gönderirlerdi. Hazırlanan sandal, tekbir ve salât-ü selâmlarla sandığına koyulur, bir önceki yıl boyunca Peygamber Aleyhisselâm'a komşuluk yapan ıtriyat ise ağalar tarafından tanıdık şahıslara teberrüken hediye edilirdi. Hırka-i Saadet Dairesi'nde muhafaza edilmekte olan talaş halindeki buhurların bir kısmının bu şekilde Medîne-i Münevvere'den gelmiş olması da ihtimal dahilindedir.

Has Oda'da kullanılan gümüş buhurdan. Kaidesinin üzerinde Sultan III. Selim'in tuğrası ile iki satır ebyat ve 1208 tarihi vardır. 30 cm yüksekliğindedir. T.S.M. Env. No: 21/198

Has Oda'nın pars temizliğinde kullanılan gümüş faraş ve gümüş saplı süpürge. Bütün parçaları Sah damgalı ve Sultan II. Abdülhamid tuğralıdır.
T.S.M. Env. No: 21/583-584.

Buhur hazırlamada kullanılan sandal ağacı.
T.S.M. Env. No: 21/670

Has Oda'da kullanılan
gümüş buhurdan
T.S.M. Env. No: 21/200

شفاعت یا رسول الله
الله
محمد

Mukaddes Emânetler'in muhafazasında kullanılan bohçalardan biri. Üzerinde sırma ile Allah, Muhammed (s.a.s), Aşere-i Mübeşşere isimleriyle şefaat talebi işlenmiştir.
T.S.M. Env. No: 21/460

İşlemeli keçe seccade.
T.S.M. Env. No: 21/659

I. Dünya Savaşı'nda Medîne'den Getirilen Emânetler

I. Dünya Savaşı sırasında Medîne'nin boşaltılmasına karar verilince, asırlardır Sürre Alayları'yla Mekke ve Medîne'ye gönderilip biriken hediyelerin, bir kısım Emânetler'le birlikte Topkapı Sarayı'na gönderilmesi uygun görüldü. Zira, zayi olma tehlikesi mevcuttu. Hicaz Kuvve-i Seferiye Kumandanı Fahreddin Paşa, Şeyhü'l-Harem Ziver Bey ile görüşerek nakillerinde dinî açıdan bir sakınca olmadığını öğrenince Emânetler'i emniyetli bir şekilde İstanbul'a gönderterek Topkapı Sarayı'nda muhafaza edilmesini sağlamıştır. Büyük elmas parçaları, süslü şamdanlar, avizeler, kandiller, askılar, yelpazeler, tesbihler, nadir yazma eserler ve Kur'ân-ı Kerimler gibi maddi ve manevi bakımdan paha biçilmesi mümkün olmayan bu eserlerin çoğu günümüzde Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Bölümü'nde muhafaza edilmektedir.

Her biri birer hazine kıymetindeki bu eserlerden yuvarlak bir altın levha üzerinde bulunan biri 52, diğeri 48 kırat büyüklüğündeki Sultan I. Ahmed tarafından vakfedilen elmaslara Kevkeb-i Dürri denilmekte ve Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) Muvacehe-i Saadet denilen mübarek çehreleri karşısında kabrinin örtüsüne asılmakta idi. Sultan Ahmed, babasının yüzük olarak parmağında taşıdığı bu elması, kendisine intikal edince levha üzerine yerleştirip Medîne'ye göndermişti.

Binlerce pırlanta ile süslü 48 kilo som altından iki büyük altın şamdan, Sultan Abdülmecid tarafından hediye edilmişti ve her gece Hücre-i Saadet'te Cenab-ı Peygamber'in (s.a.s) baş ve ayak ucunda yanardı. Bu şamdanlar "Mum Alayı" denilen bir merasime de konu olmuşlardı. Ramazan geceleri iki büyük şamdana ilâveten sekiz şamdanda daha balmumları yakılır ve teravihten sonra alayla "Mum Hazinesi" denilen yere götürülürlerdi. Bu iş için Medîne'nin ayan ve eşrafına Ramazan'dan birkaç gün önce tezkereler yazılırdı. Teravih kılındıktan sonra Şeyhü'l-Harem ve Naibü'l Harem bol yenli feraceler üzerine bellerine birer şal bağlayıp Hücre-i Saadet kapısında beklerler, içerideki nöbetçi ağalar kapıyı açtıktan sonra Hücre'ye dahil olup iki büyük şamdanı tazimle alırlardı. Diğer şamdanları ise birer ağa alıp kapıda salât-ü selâm okuyarak beklemekte olan ve daha önce tezkere ile davet edilenlere teslim ederlerdi. Harem-i Şerif'te yanan diğer mumları da ferraşin alıp alaya dizilirdi. Önde Hücre-i Saadet'in, arkada Harem-i Şerif'in mumları, iki yanlarında otuz kırk ağa, en önde üstlerinde ferace, ellerinde asalar ile dört çorbacı ağır ağır giderken müezzinlerden biri Hücre-i Şerif'e karşı yüksekçe bir yerde durup Hazret-i Peygamber'i (s.a.s) vasfa başlardı. salât-ü selâmdan sonra Ashab-ı Güzini yad eder, İslâm devletinin padişahına, hacılara, din ve devlet büyüklerine, bütün Müslümanlara dua ederdi. Müezzin el-Fâtihâ diyene kadar hurma bahçesine ulaşan mumları Medîne'nin çocukları alır, koşarak Mum Hazinesi'ne götürürlerdi. Bu alay seyrine doyum olmayan bir manzara teşkil ederdi.

Emânetlerin yüklenmesi için evler yıkılıp ray döşenmiş, hurma dalları, bayraklar, "Esselâmü aleyke Ya Resûlallah" levhası ile süslenen tren Mescid-i Nebevî'nin yanına kadar getirilmişti. Fotoğraf bizzat Fahreddin Paşa tarafından çekilmiştir.

Altın şamdanlar, Her biri 48 kilo altından yapılmış olup, üzerlerinde binlerce pırlanta vardır. Sultan Abdülmecid'in hediyesi olan şamdanlar Hazret-i Peygamber'in kabrinde hizmet görmüştü. T.S.M. Env. No: 2/7639-7640

İhtiyat mülazımlarından İdris Sabih Bey'in Medîne Müdafaası sırasında Peygamberimiz'e (s.a.s) hitaben yazıp, Fahreddin Paşa'ya ithaf ettiği şiir, o günlerde yaşanan duygular kadar Emanât-ı Mübâreke'yi muhafaza edenlerin gönül dünyasını yansıtması bakımından da kayda değer özellikler taşımaktadır:

Dünya ve âhiret Efendimizsin

Bir ulü'l emr idin emrine girdik;
Ezelden bey'atli hakanımızsın.
Az idik, sâyende murada erdik.
Dünya ve âhiret sultanımızsın.

Unuttuk İlhan'ı, Kara Oğuz'u;
İşledik seni gözbebeğimize.
Bağışla ey şefi' kusurumuzu
Bin küsûr senelik emeğimize.

Suçumuz çoksa da sun'umuz yoktur,
Şımardık müjde-i sahabetinle.
Gönlümüz ganidir, gözümüz toktur,
Doyarız bir lokma şefaatinle.

Nedense kimseler dinlemez, eyvâh!
O kadar saf olan dileğimizi
Bir ümmî isen de Yâ Resûlallah,
Ancak sen okursun yüreğimizi.

Suları tükendi gülâbdanların,
Dinmedi gözümüz yaşı, merhamet.
Külleri soğudu buhurdanların,
Aşkınla bağrını yakmada millet.

Gelmemiş Türkçe'de Lebid, Hassan'ın,
Yok bizde ne Bürde, ne Muallaka.
Yolunda baş veren Âl-i Osman'ın,
Lâl ile yazdığı tarihten başka.

Ne kanlar akıttık hep senin için,
O ulu Kitâb'ın hakkıçün aziz...
Gücümüz erişsin ve erişmesin,
Uğrunda her zaman döğüşeceğiz.

Yapamaz Ertuğrul evlâdı sensiz,
Can verir, cânânı veremez Türkler.
Ebedi hadim'ül haremeyniniz,
Ölsek de Ravza'nı rûhumuz bekler.

I. Dünya Savaşı yıllarında Emânetler ile ilgili önemli bir olay da Anadolu'ya nakilleri meselesidir. Savaşın en hararetli günlerinde İstanbul'un düşman eline geçmesi tehlikesi belirince Topkapı Sarayı'ndaki Hazine eşyası Konya'ya gönderilmiş, en son Hırka-i Saadet ve Emânetler ile beraber Sultan Reşad'ın da gitmesi kararlaştırılmıştı. Hatıralarda anlatıldığına göre Sultan Reşad, haberi alınca son derece şaşırmış. Hırka-i Saadet memurlarından ve padişahın berberbaşısı olan Şükrü Bey tıraş için gittiğinde, şaşkınlıktan sandalyeye oturamaz haldeymiş. Şükrü Bey, hükümdara "Padişahım, görüyorum ki çok üzgünsünüz. Müsaade buyurursanız bu Emânât-ı Mukaddese İstanbul'da durdukça düşman ayak basamaz. Bu nakil işini tasvip buyurmayınız ve Konya'ya gitmeniz de doğru olmaz." demiş. Sultan Reşad bu sözleri işitince "Evet doğrudur." deyip boynundan havluyu çıkartmış ve Mukaddes Emânetler'in yüzyıllardır muhafaza edildiği mekandan çıkarılması teşebbüsü gerçekleşememiş. Bu vesile ile Hırka-i Saadet Dairesi de esaslı bir tamir görmüş. Dairenin sırma işlemeli perdeleri de bir ziyaret sırasında Kisve-i Saadeti eskimiş halde görüp üzülen ve "Daireyi ziyaretim sırasında hem müteessif hem de mahcup oldum. Benim üstümdeki elbiseler parıl parıl parlasın da, perdeler kapkara olsun... Ben, Peygamberimiz Efendimiz hazretlerinin kölesiyim. Köle öyle olur da efendisi böyle mi olur?" diyen aynı padişah tarafından yenilenmiştir.

Necef gülabdan,
16. yüzyılın ikinci yarısına ait. Necef üzerine altın, yakut ve zümrüt ile işlenmiştir.
T.S.M. Env. No: 2/7

Zümrüt askı, 5x6.6 iriliğindeki zümrüdün üzerinde bulunan kubbe şekilli altın tepelik yakut ve elmaslarla süslüdür. 25.5 cm. uzunluğunda otuz sekiz dizi inci püskülü vardır. Sultan III. Mustafa (1757-1774) döneminde Surre alayı ile Medîne'ye gönderilmiştir. T.S.M. Env. No: 2/7618

Kevkeb-i Dürri elması, Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) kabrinde Muvacehe-i Şerife denilen mübarek çehreleri karşısında asılı bulundurulurdu. Sultan I. Ahmed'in yadigârıdır. T.S.M. Env. No: 2/7607

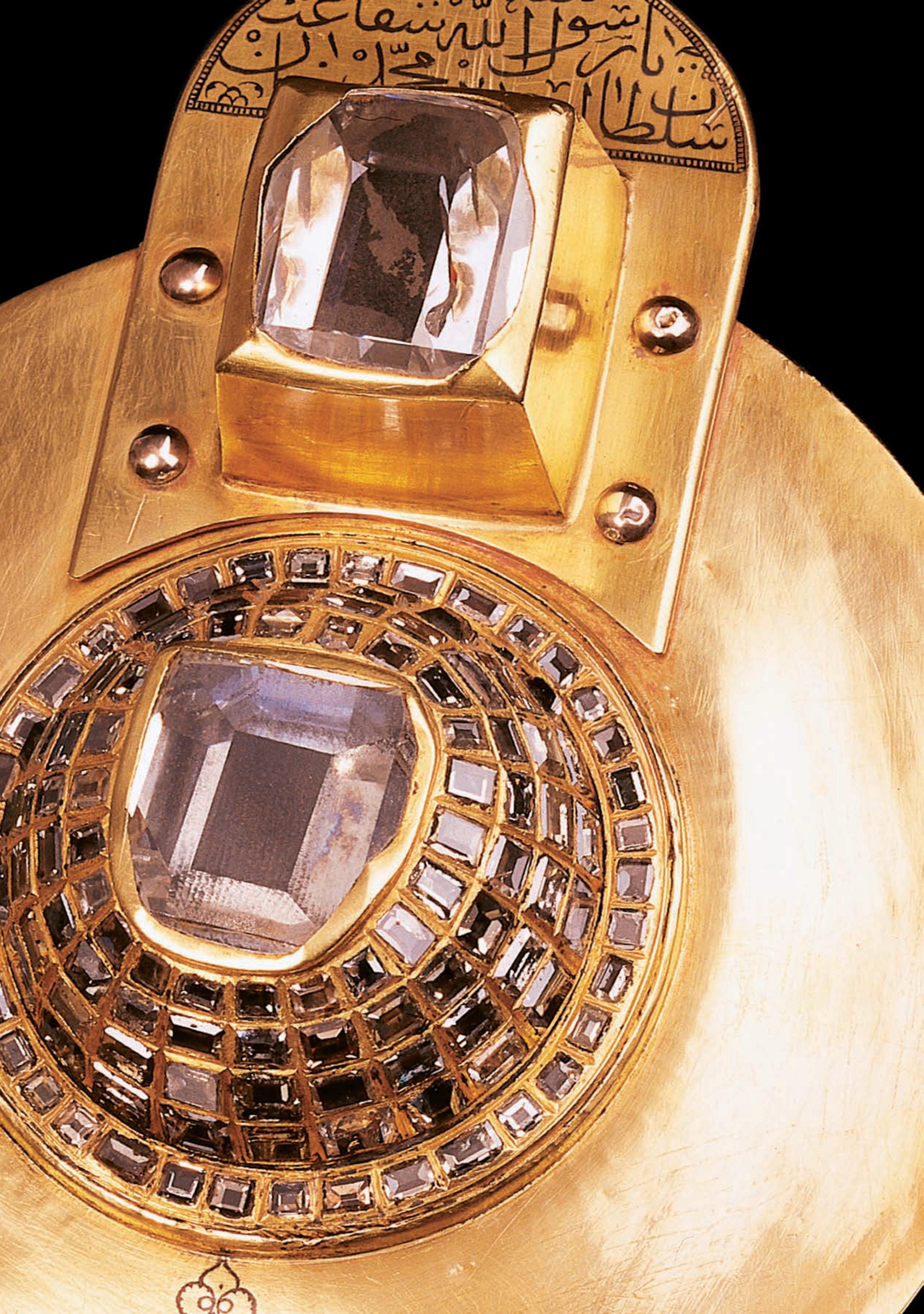

Ahmed Karahisarî eliyle yazılan Mushaf-ı Şerif. T.S.M. Env. No: H.S.5

Kitaplar

Vaktiyle Hırka-i Saadet Dairesi'nde muhafaza edilmekte olan kitaplar günümüzde Topkapı Sarayı Kütüphanesi'ne nakledilmiş durumdadır. Hırka-i Saadet Kütüphanesi, muhteviyat olarak daha ziyade Has odalılar tarafından okunması ya da muhafazası için vakfedilen Kur'ân-ı Kerimler'den, Delailü'l Hayrat gibi dua mecmualarından, fıkıh ve tefsir kitaplarından oluşmaktadır.

Emânet kitapları arasında yazı ve cilt itibariyle çok kıymetli eserler bulunmaktadır. Bilhassa Ahmed Karahisarî hattıyla olan Kur'ân-ı Kerim, hat sanatının bir şaheseridir. 61.5x42.5 cm. boyutlarındaki eser Osmanlı Dünyası'nda yazılmış en büyük boyuttaki Kur'an-ı Kerim'dir. 300 yapraklık Kur'an'ın 220 yaprağı Karahisarî tarafından Kanunî Sultan Süleyman döneminde 1545-55 yılları arasında, vefatıyla yarım kalan 80 yaprağı ise talebesi Hasan Çelebi tarafından Sultan III. Murad (1574-1595) döneminde 1584-87 yıllarında yazılmış, tezhibi ve cildi için hiçbir masraftan kaçınılmamıştır. Eserin bütün sayfalarının tezhiplenmesi ve ciltlenmesi ise 1584-96 yılları arasında gerçekleşmiştir. 1595 yılında ölen Sultan III. Murad (1574-1595) uzun yıllar himaye ettiği eserin tamamlanmasını görememiştir. Ahmed Karahisarî Mushaf-ı Şerifi, Sultan III. Mustafa (1757-1774) tarafından 1696 yılında tilavet olunması için Has Oda'ya vakfedilmiştir.

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين ۞ الرحمن الرحيم
مالك يوم الدين ۞ اياك نعبد واياك
نستعين ۞ اهدنا الصراط المستقيم
صراط الذين انعمت عليهم ۞ غير
المغضوب عليهم ولا الضالين

Sultan Abdülaziz'in Ravza-i Mütahhare'ye Takdim Ettiği Arzuhal

Abdülaziz'in Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) ruhaniyetine hitaben kaleme aldığı ve kendi eliyle mühürleyip Ravza-i Mütahhare'ye koyulmak üzere Medîne'ye gönderdiği mektup, her nasılsa İstanbul'a geri geldiğinden, günümüzde Hırka-i Saadet Dairesi'nde bulunuyor. Sultan Abdülaziz, mektupta, Hazret-i Peygamber'e ümmet, Mekke ve Medîne'ye hadim olmak şerefine kavuştuğunu belirtip, müminlerin kendisine Emânet edildiğini, inkârcı ve inatçıların elinde hor ve hakir kaldığını belirtiyor. Bu yolda dünya ve ahirette şefaat ve yardım taleb ediyor. Üzerindeki bütün emânetlerin icabını layıkıyla yerine getirmek, Allah ve kul haklarını eda etmek, Müslümanların kendi idaresinde olan mallarını israfa düşmeden yerli yerine sarf etmek, gizli ve açık bütün düşmanlar üzerine galip gelmek, bütün müminler ile birlikte sıhhat ve afiyet içinde, rıza-i ilahiyyeye muvafık ömür sürmek, mahşer günü ırzı yıkılmadan ilk girenler ile birlikte cennete girmek için Resûllulah'ın (s.a.s) şefaatine sığınıyor. Günahkâr haliyle böyle bir arzuhal takdimine cüret ettiği için tekrar tekrar özürler diliyor.

Tarihlerin naklettiğine göre Sultan Abdülaziz, Hazret-i Peygamber'e (s.a.s) son derece hürmetkâr bir padişahmış. Medîne-i Münevvere'den ne zaman mektup gelse abdest tazeler, "Bunlarda Medîne-i Münevvere'nin tozu var." diyerek öpüp alnına koyar, daha sonra başkâtibe okuturmuş. Bir defasında da hasta yatağında yatarken Medîne mücavirlerinden bir dilekçe gelmiş. Padişah, "Derhal beni ayağa kaldırınız. Haremeyn'den gelen talepleri ayakta dinleyeyim. Allah Resûlü'ne komşu olanların talepleri, böyle ayak uzatılarak edebe mugayir bir şekilde dinlenmez." demiş. Mektuptaki ifade tarzında bu hürmet ve muhabbet hemen kendisini gösteriyor.

Oldukça ağdalı dili olan mektup, büyük boy kâğıt üzerine güzel bir nesih hattıyla yazılmış. Padişah, zarf üzerine rika hattıyla "Bismihî Teâlâ. Hazret-i Fahr-i Kâinât Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Hazretlerinin Ravza-i Mübârekeleri'ne takdim" hitabını yazıp isminin baş harfi olan ayın'ı parafe etmiş. Mektubun zarfı, sarı renkli kağıttan kesilip katlanarak hazırlanmış. Sultan Abdülaziz, kendi eliyle hazırladığı zarfı iki yerinden kırmızı mum ile mühürlemiş.

Sultan Abdülaziz'in Ravza-i Mübâreke'ye takdim ettiği arzuhalin metni şu şekildedir:

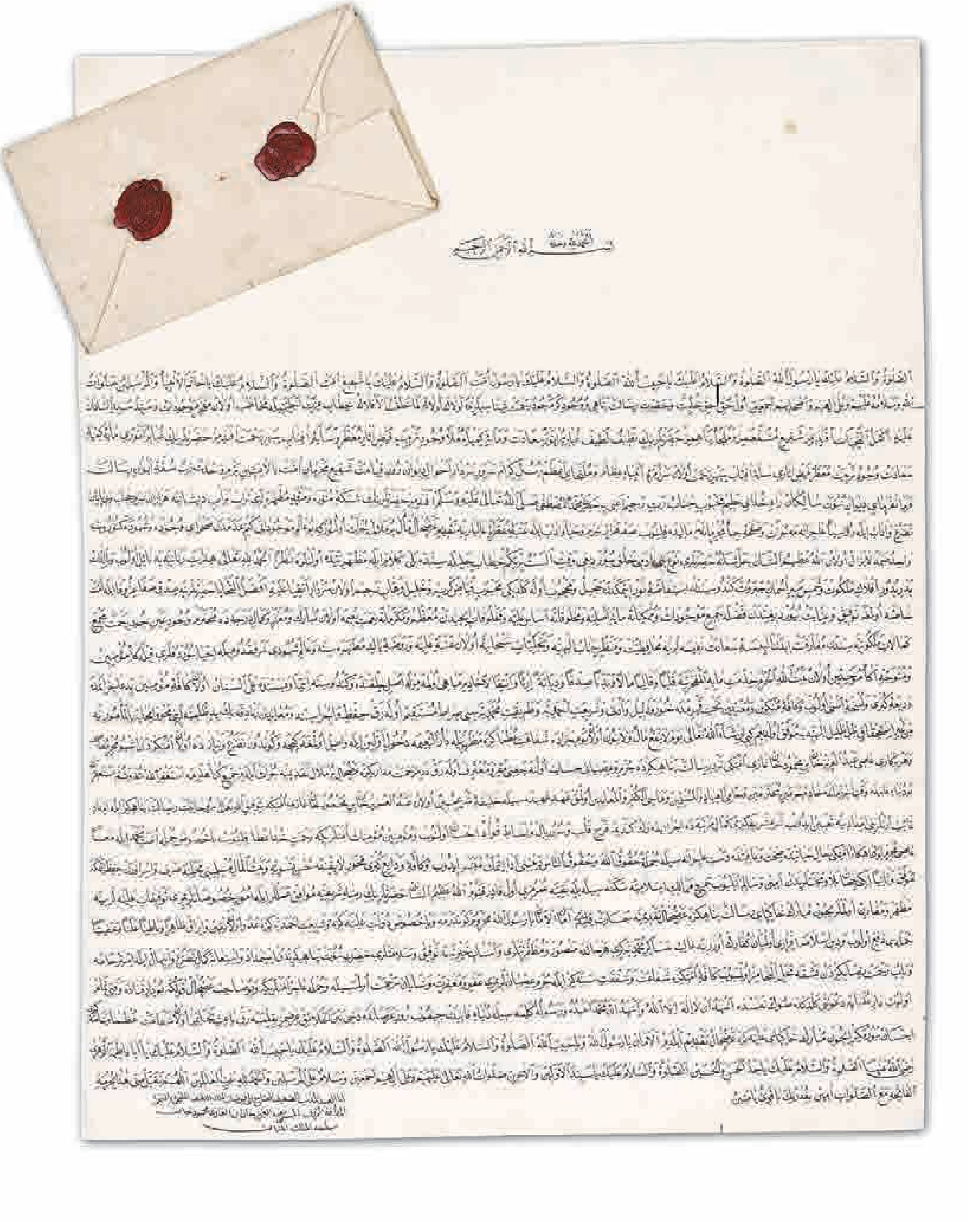

"Elhamdülillahi vahdeh Bismillâhirrahmânirrahîm

Essalâtü ve's selâmü aleyke yâ Resûlallah. Es salâtü ve's selâmü aleyke yâ Habiballah. Essalâtü ve's selâmü aleyke yâ Resûle Ümmet. Essalâtü ve's selâmü aleyke yâ Şefi'a Ümmet. Essalâtü ve's selâmü aleyke yâ Hateme'l Enbiyâi ve'l Mürselîn. Salevâtüllahi ve selâmühû aleyhim ve alâ âlihim ve Ashabihim ecme'în. Ol hakk-ı hakk-ı hulliyyet ve hazret-i risâletpenâhî vü vücûd-i kerem-i cûd-i rahmet şinâsîlerinde "levlâke levlâke lemâ halaktü'l eflâk" hitab-ı izzet-i eceliyyetiyle muhatab olan mefhar-i mevcûdât ve seyyid-ü seyyidi's sâdât aleyhi ekmelü't tehıyyât efendimiz şefi'-i müşeffe'ımız ve melce-i penâhımız hazretlerinin nazîf ü latîf gubar-ı pür enver-i saadet ve mâye-i kimyâ-i muallâ vücûd-i terbiyet-i feyz-i âsâr-ı muattar ve sâye-i âfitâb-ı sipihr-i rahmet efendimiz hazretlerinin gubar-ı pür enveri mâye-i kimyâ-i seadet, vücûd-i terbiyet muattar feyz-i âsârı sâye-i âfitâb-ı sipihr-i rahmet olan ser zümre-i enbiyâ-i ızâm ve mültecâ-yı a'zam-i rusül-i kirâm server-i serdâr-ı ahvâl-i dîvân-ı rûz-i kıyâmet şefi'-ı mücrimân-ı ümmet, bâlâ nişîn-i bezm-i vahdet, zîb-i suffe-i eyvân-ı risâlet, fermanfermâ-yı divan-ı nübüvvet, sâlikân-ı râh-ı hüdâ-yı halîm, mahbûb-i cenâb-ı rabb-i rahîm, a'nî bihî Hazret-i Muhammedeni'l Mustafâ sallallâhü teâlâ aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerinin şebeke-i münevvere ve merkad-i mütahhareleri türab-ı ber âb-ı zîşânına hezâran şirm ü hicab ve bî pâyân tazarru' ve âdâb ile rûy-i siyah-ı âcizâneme cür'et ve safha-i cibâh-ı mücrimânem mâlide kılınub sad hezâr şirm ü hayâ ve âdâb ile atebe-i muattara-i âlîlerine takdîm-i arzuhal-i meâl-i pür melâlime cür'et olunur ki; bu âlem-i mevcûdâtı, ketm-i ademden sahra-yı vücûda ve şühûda getürüb vahid ü samed ü lâyezâl olan Allahü azimü'ş şân celle şânühû hazretleri nev'-i âdemi halk buyurduğu vakit "elestü birabbiküm" hitab-ı celilesinde "belâ" kelâmiyle mazhariyette olanlara nazaran elhamdülillahi teâlâ hidâyet-i rabbaniyeye nâil olub ve bizzat bedr-i büdûr-i eflâk-i melekût ve şems-i münîr-i âsümân-ı ceberût kendisinden istifâza-i nûr etmekten hacîl ve mahcûb olageldiği mahbûb-ı feyyâz-ı kerîm ve halîl-i vehhâb-ı rahîm olan serdâr-ı etkıyâ aleyhi efdalü't tehâyâ hazretlerine sıdk u safâ, ızz ü vefâ ile ümmet-i hâssa olmağa tevfîk u inâyet buyurduğundan fazla cemi mevcûdât ve mümkinâta mâye-i asliyye ve mahlûkâta esâs-ı aliyye ve mahlûkât içinden muazzam ve mükerremâta nimet-i naîme olan mübârek ve muazzez ve kemâl derecede muhterem vücûd-ı ayn-ı cûd-i rahmet mecma'-i kemâlât-ı melekûtiyesinden müfârakat eden elbise-i saadet nefîselerine muhafızıyyet ve manzar-ı cenâb-ı ilâhiyye ve tecelliyât-ı sübhaniyye olan atebe-i aliyye ve ravza-i pâk-i mutahharesine ve âlem-i şühûdu şerefkudûmiyle ihya buyurdukları kıblegâh-ı mü'minîn ve müteveccih-i âgâhı müvahhidîn olan beytullahi'l harem hizmet-i mâ bihi'l mefhariyyetine kalben ve kalıben, mâlen ve bedenen, sıdkan ve diyâneten, irsen ve intikalen hâdim-i mübâhî olmamızla asl-ı hilkatte ve kendisine intima ve nisbette ale's seyyân olan kâffe-i mü'minîn yed-i âcizânemde vedîa-i kübrâ ve nüsha-i esnâ olub ve kâffe-i münkirîn ve muannidîn taht-ı kahrımda hor ve zelîl ve ednâ ve şerîat-i Ahmediyye ve tarîkat-i Muhammediyyesini sırat-ı müstakîm olarak hıfz ve icrasına ve mu'ânidîn-i zenâdıkanın yed-i zulmiyyelerini mahv ve imhaya bi'l me'mûriye min gayr-i istihkakın zıll-i zalîl-i ilâhiyyeye muvaffak olduğum gibi inşâallahü teâlâ "yevme lâ yenfe'u mâlün ve lâ benûn" olan yevm-i cezâda şefaat-i uzmânıza mazhariyetle 'dârünnaîm'e duhûl-i evvelîn ile vâsıl olmağa gece ve gündüz tazarru' ve niyâzda olan ümmetinizden işbu mücrim ü âsî ve her bir kârı âsî Abdülaziz Han bin Mahmud Han Gazi ümmetini nezd-i risâletpenâhinizde cürm-i isyânı hesab olunacağını mukır ve mu'terif olarak der-i merhamet medârınıza arzuhal-i pür melâl takdimine cür'et eyledim. Cemi' günahlarıma estağfirullah sümme ve sümme estağfirullah. Bu dünya-i fânîde, vakt-i âhir zamanda, hadim-i haremeyn-i muhteremeyn ve hâmî'l ıbâdi ve'l müslimîn ve mâhî'l küffâr-ı ve'l mu'ânidîn olmak ahd-i ahîdesiyle

halife-i şer'-i mübîn olan Abdülaziz Han bin Mahmud Han Gazi ümmetine bi tevfikıllâhi teâlâ rûhâniyet-i risâletpenâhiniz ile imdâd-ı gaib erenlerini imdâdına ta'yin edüb şer'-i şerîfinizi kemâl mertebede icra ederek kendime ferah-ı kalb ve sürûr-ı bâl ve neşat-ı fuâd ihsan olunub ve mü'minîn mü'minât ümmetlerine rahmet-i hüdâ atâ kılınub, bâhusûs cümle ümmet-i Muhammed ile mean âsî mücrim bu günahkâr ümmetini hâl-i hayatında sıhhat ve âfiyette dest-i âcizânesiyle cümleten hukukullâh ve hukuku'n nâs deynini edâ etmek müyesser edüb ve kâffe-i vedâyi'-ı kübrâ mihver-i lâyıkında hüsn-i tesviye ve beytülmâl-i müslimîni mahalline sarf ve israftan hıfz etmeğe muvaffak ve sâniyen iki cihan belâ ve mihnetlerinden emin eyleyüb cemi'-i memâlik-i İslâmiye sekenesiyle bile bakıyye-i ömrümüzü ol kadir-i kayyûm Allahü azimü'ş şân hazretlerinin rıza-i şerifine muvafık amel-ler ile umûr-ı husûsâtlarımızı tevfikât-ı aliyyelerine mazhar ve mukarin olmalarıyçün mübarek hâk-i pây-i risaletpenâhinize arzuhal takdimine cesaret kılındı. Aman el-aman yâ Resûlallah, mahrum gönderme ve bâhusus devlet-i aliyyenize ve şeriat-i Ahmediyyenize adüv olan yakın ve ırak zâhi-ren ve bâtınen alenen ve hafiyyen cümlesi def' olub ve din-i İslâma ikrarı olmayan küffârın üzerine galib asâkir-i Muhammediyyenizi her halde mansur ve muzafferiyetleri ve esbâb-ı hayriyyeye tevfik ve selâmetleri hazret-i nübüvvetpenâhîlerinden istimdâd ve isti'âne kemâl-i tazarru' ve ibtihâl ile istir-hama ve bab-ı rahmet nisâbınızdan başka mahall-i ilticamız olmayub kâffe-i ümmetinize şefaat ve şefkat-i seniyyeniz ile cürm ü isyanlarımızı afv ve mağfiret ve şâyân-ı rahmet olmasıyla ve cümle âciz ümmetlerine ve bu sahib-i arzuhal kuluna bu dâr-ı fenâda vakti tamam olub dâr-ı ukbâya davetçi gel-dikde son nefesde "Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühû" kelimesiyle dünya-i fânîden çıkub rûz-i arasatta dahi beyne'l halâik ırzımız yıkılmayarak bâis-i necâtı-mız olan şefaat-i uzmâ ve hâssanızı ihsan buyurmanız içün mübârek hâk-i pây-i aliyyenize arzuhal takdim eyledim. El aman yâ Resûlallâh ve yâ Habiballâh. Essalâtü ve's selâmü aleyke yâ Resûlallah. Essalâtü ve's selâmü aleyke yâ Habiballah. Essalâtü ve's selâmü aleyke yâ ebâ Fâtımatü'z-Zehrâ radıyallâhü anhâ. Essalâtü ve's selâmü aleyke yâ cedde'l Haseni ve'l Hüseyn. Essalâtü ve's selâmü aleyke yâ seyyide'l evvelîne ve'l âhirîn. Salevâtüllâhi teâlâ aleyhim ve alâ âlihim ecmeîn ve selâmün ale'l mürselîn ve'l hamdü lillâhi rabbi'l âlemîn. Allâhümme tekabbel minnî hâzâ bihurmeti'l Fâtihati mea's salevât. Âmîn bikudretike yâ Kaviyy ü yâ Metîn.

Ene'l abdü'l müznibü'd daîf, el muhtâcü ilâ füyûzâti'l meliki'l lâtîf, el münci ve'l müntecî ilâ ra'feti'r raûf, el müsemmâ bi Abdilaziz Han ibni'l Gazi Mahmud Han sellemehü'l melikü'l mennân."

SÜYÛF-I MÜBÂREKE
(MÜBAREK KILIÇLAR)

Allah Resûlü (s.a.s) ve Ashabı tarafından İslâm tarihinde büyük önem taşıyan harplerde kullanılan bu kılıçlar teberrüken muhafaza edilmelerinin yanısıra "Kılıç kuşanma" merasimlerine de konu olmuşlardı.

Süyûf-ı Mübâreke, Mukaddes Emânetler içinde önemli bir grubu teşkil etmektedir. Toplam 21 adet olan kılıçlar dikkatli bir tasniften geçirilerek Has Oda'da özenle korunmuşlardır. Kılıçların ismi kendilerine nisbet olundukları zatlardan kalan kısımları, çoğunlukla çelik tabanlarıdır. Kabza, balçak, kın, ağızlık, çamurluk, bilezik ve halka gibi detayları ile üzerindeki süslemeler daha sonraki dönemlerde yapılmışlardır. Tahta üzerine deri kaplı kabza ve kınları zamanla çürümüş olduklarından, Topkapı Sarayı sanatkârlarınca yenilenmişlerdir.

Allah Resûlü (s.a.s) ve Ashabı tarafından İslâm tarihinde büyük önem taşıyan harplerde kullanılan bu kılıçlar, teberrüken muhafaza edilmelerinden başka Osmanlılar zamanında bir geleneğe de konu olmuşlardı: Taklid-i seyf (kılıç kuşanma) merasimi. Padişahın tahta çıkmasından birkaç gün sonra gerçekleştirilen merasim, Batılı yazarlarca kralların tac giyme törenlerine benzetilmiştir.

Kılıç kuşanmak için, önceden ilan edilen bir günde merasimle Eyüb Sultan'a gidilir, Hazret-i Halid'in türbesi'nde bu kılıçlardan ya da Osman Gazi ile Yavuz Sultan Selim'in kılıçlarından uygun görülen biri veya ikisi dua edilerek padişaha kuşatılırdı. Seyf-i Mübarekleri padişahın beline Şeyhü'l-İslâm, nakibüleşraf, çelebi efendi ya da zamanın ileri gelen şeyh efendilerinden bir zat takardı. Padişah, Eyüb'e karadan giderse deniz yoluyla, denizden giderse kara yoluyla dönerdi. Alayın karadan gidişi ya da dönüşü sırasında Fatih Sultan Mehmed başta olmak üzere selatin türbeleri de ziyaret edilir, bu yüzden kılıç kuşanma merasimine türbeler ziyareti de denilirdi. Bu sırada pekçok sadakalar verilir, kurbanlar kesilirdi.

Eyüb Sultan Türbesi'nde kılıç kuşanma merasimlerinin başlaması Fatih Sultan Mehmed iledir. Fatih, Eyüb Sultan'ın (r.a) kabrinin bulunmasından sonra yeni fetihlere öncülük etmesi için Akşemseddin'in eliyle burada kılıç kuşanmış, dua edilmişti.

Osmanoğulları'ndan ilk kılıç kuşandığı kayıtlı olan padişah ise Yıldırım Bayezid'dir. Niğbolu Zaferi münasebetiyle Kahire'deki Abbasi Halifesi Mütevekkil Alallah, Bayezid'e "Sultanü'r Rum" unvanını tevcih ederken bir de kılıç göndermişti. Yıldırım sözkonusu kılıcı Emir Sultan Hazretleri eliyle kuşandı. Tahta cüluslardaki ilk taklid-i seyf merasimi de yine Emir Sultan eliyle II. Murad'a icra edildi. Daha önceleri Osman Gazi'ye Hazret-i Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled, Ahi Evran, Hacı Bektaş-ı Veli ve Şeyh Edebali'nin kılıç kuşattıklarına dair malumatlar varsa da bu bilgiler rivayetten öteye gitmemektedir.

Kılıç kuşatmanın asıl kaynağını asr-ı saadete kadar götürmek mümkündür. Hazret-i Peygamber Aleyhisselâm, kendisi kılıç kuşandığı gibi Ashabdan bazı zatlara da kılıç kuşatmıştır. Nitekim Hayber'in fethinde Hazret-i Ali'ye (k.v.) zırh giydirip kuşattığı rivayet edilmektedir.

kılıç

Seyf-i Nebevî
(Resûlullah'ın (s.a.s) Kılıcı)

99 cm uzunluğundaki kılıcın kabzası altın kaplama olup sekizgen kesitlidir. Parmak dayama yerinden hafifçe kıvrıktır. Kendinden kabartma çiçekli kabza ve balçak üzerine altın yuvalar içine yakut ve firuzeler yerleştirilmiştir. Balçak, tabana doğru kavislidir. Ejderha başı uçlu balçak kollarına uygun bezenmiştir. Düz ve sivri uçlu tabanının üzerinde oldukça silinmiş "Resûlullah" yazısı okunabilmektedir. Tamamen altından 85 cm uzunluğundaki kınının bir yüzü kabzaya uygun olarak altın kaplamadır, diğer yüzü de çiçeksi motifler ve savat ile yapılmış selvilerle bezenmiştir. Kırmızı ipekten yuvarlak tokalı kayışı ve çiçek motifi nakışlı yeşil kumaştan kılıfı vardır. Çiçek motifi nakışlı, üzerinde Resûlullah'a (s.a.s) ait olduğu ibaresi yazılı yeşil kumaştan mahfaza içinde korunmaktadır.

Seyf-i Nebevî
(Resûlullah'ın (s.a.s) kılıcı)
T.S.M. Env. No: 21/129

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) kılıçlarının kılıfı. T.S.M. Env. No: 21/77.

Seyf-i Nebevî (Resûlullah'ın (s.a.s) Kılıcı)

100 cm uzunluğundaki kılıç siyah deri kabzalı olup, kabza, tepesi ve balçağı altından kabartma çiçeklidir. Tabanı bir ağızlı ve demirdendir. Üzerinde gümüş kakma olarak "Muhammedur-Resûllullah Muhammed bin Abdullah bin Abdülmuttalib" yazısı okunabilmektedir. Deri kaplı kınının ağızlığı, çamurluğu ve süslemeli iki tokası altındandır. Kınsız 930 gram, kınıyla birlikte 1.684 gram ağırlığındadır.

Seyf-i Nebevî
(Resûlullah'ın (s.a.s) kılıcı)
T.S.M. Env. No: 21/130

Hazret-i Davud'un (a.s) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/137

Hazret-i Davud'un (a.s) Kılıcı

101 cm uzunluğundaki kılıç, deri kabzalı, gümüş tepelikli, demir balçaklı, 2.986 gram ağırlığındadır. Tabanı geniş ve sivri uçlu olup, balçağa yakın kısmında bir elinde kılıç, bir elinde kafa tutan bir insan resmi yer almaktadır ki bu Hazret-i Davud ile Calut olayını temsil etmektedir. Üzerinde Davud, Süleyman, Musa, Yuşa, Zekeriyya, Yahya, İsa, Muhammed (s.a.s) isimleri okunduğu gibi, okunamayan yazılar da bulunmaktadır. Kını 93 cm. uzunluğunda, deri kaplı ve gümüş tokalıdır.

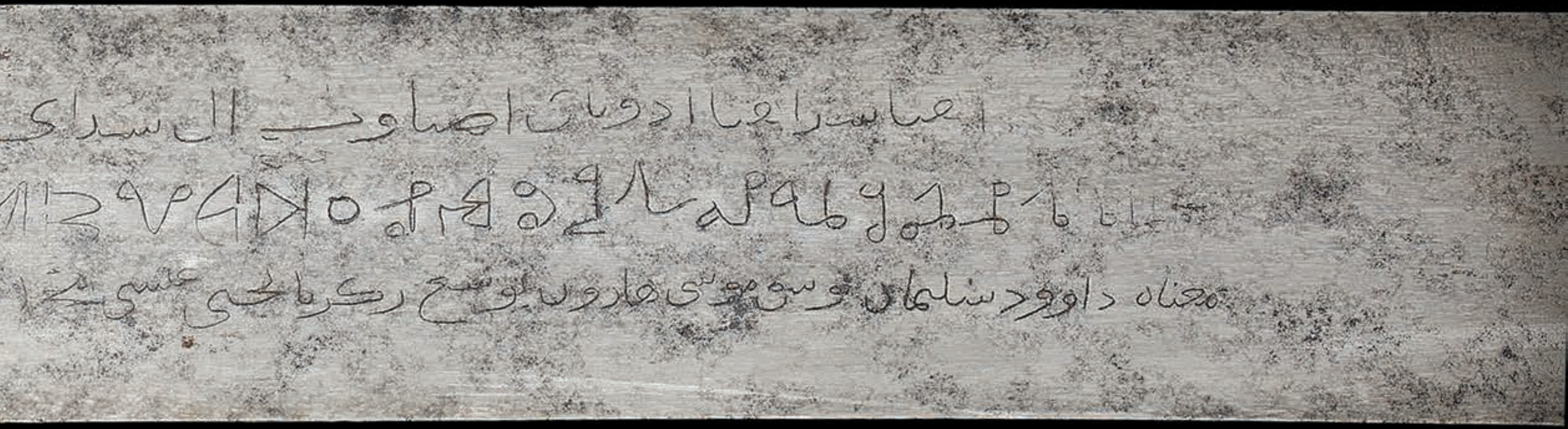

Hazret-i Davud'un (a.s.) kılıcına ait bakır kitabe. T.S.M. Env. No: 21/578

Hazret-i Davud'un (a.s) Kılıcına Ait Bakır Kitabe

Hazreti Davud'un (a.s) o dönemin hükümdarlarından Calut'un kafasını kesmesini gösteren ve kılıçla birlikte Mısır'dan getirilen levhaya dikkatle bakıldığında üzerinde Arapça ve Nebatice yazılar göze çarpmaktadır. Hicri 880 yılında yani Mısır fütuhatından yaklaşık yarım asır önce yazılmış olduğu üzerinde kayıtlı olan bu kitabe son derece ilginç bilgiler içerir. 33 satırdan müteşekkil kitabede, Hazret-i Davud'un (a.s) Calut'a bu kılıçla galebe çaldığı[35], kılıcın daha sonra Hazret-i Yusuf'a (a.s), ondan da Hazret-i Harun'a (a.s) intikal ettiği, yine bu kılıcın Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) kabrine tecavüze kalkışan Mecusiler'e karşı kullanıldığı ifade edilmekte, kılıcın bilahare birtakım hükümdarlara intikal ederek en son Mısır Meliki Mukavkıs'ın hazinesinde bulunduğu belirtilmektedir. Kitabeyi enteresan kılan, cifr ilmiyle vakıf olunan birtakım bilgilerin de üzerinde mevcut olmasıdır. Buna göre; Mısır'ın Osmanlılarca fethinden yaklaşık yarım asır önce bu fetih haber verilmekte ve fetihle birlikte Hazret-i Davud'un (a.s) kılıcının Osmanlıla-r'a, oradan da ahir zamanda Hazret-i Mehdi ve Hazret-i İsa'nın (a.s) eline geçeceği ifade edilmektedir. Kitabede bu hadiselerle ilgili bir de rüya tabiri mevcuttur. Salih bir zatın gördüğü ilgi çekici ve sonradan gerçekleşen bu rüya Osmanlı askerlerinin Mısır'a gireceği ve onları ilk karşılayanın da rüya sahibi zatın bizzat kendisi olacağı şeklinde tabir edilmiş ve yukarıda bahsedildiği gibi bakır levhaya hakkedilmiştir. İfadeleri karışık ve anlaşılması güç olan levhada âhir zamanla ilgili enteresan haberlere de yer verilmiştir. En alt kısmında ise bir gemi resmi bulunur.

Hazret-i Davud Aleyhisselâm'ın kılıcına ait kitabenin Türkçe'si şöyledir:

"Muvaffakiyet ancak Allah iledir. Ali (Kerremallahü Vechehü) buyuruyor ki: Bu kılıcı ve levhayı Mısır'ın sahibi Melik Mukavkıs'ın hazinesinde buldum. Onda Süryanice ve İbranice olarak Davud Aleyhisselâm'dan bir rivayet vardı. Buyuruyor ki: Calut bana düşmanlığa kalkıştığında Rabbimin bana öğrettiği şekilde bir kılıç ve ok yaptım. Ve galebeden sonra Allah bana nusret muzaffer etti. Bu kılıcın alâmetlerinden biri şu ki; bir yüzünde elinde kılıç ve baş olan, diğer yüzünde de memleket kürsüsü üzerine oturmuş birer şahıs bulunuyor. O kesilmiş baş benim Calut'u katletmemi, kürsü üzerine oturan da Süleyman (a.s)'ı ve her şeyin üzerindeki hükmünü ifade ediyor. Bu mübarek kılıç Yusuf Aleyhisselâm'a ulaşacak. Ondan sonra Melik Sencer'e ulaşacak. Melik Sencer vefat ettiğinde mülk istila edilecek. Ondan sonra Firavun gelir ve Mısır'a hükmedip zulüm gösterir. Allah ondan bu kılıcı gizler ve Firavun'un karısı Asiye'ye ulaşır. Asiye müminedir. Asiye'den Musa (a.s)'a intikal edecek. Musa, ardından kardeşi Harun'a bırakır. Harun'dan Nebiyyullah Yuşa' Aleyhisselâm'a sonra Melik'e, sonra Melik Şem'un'a, sonra Melik Helbum'a,

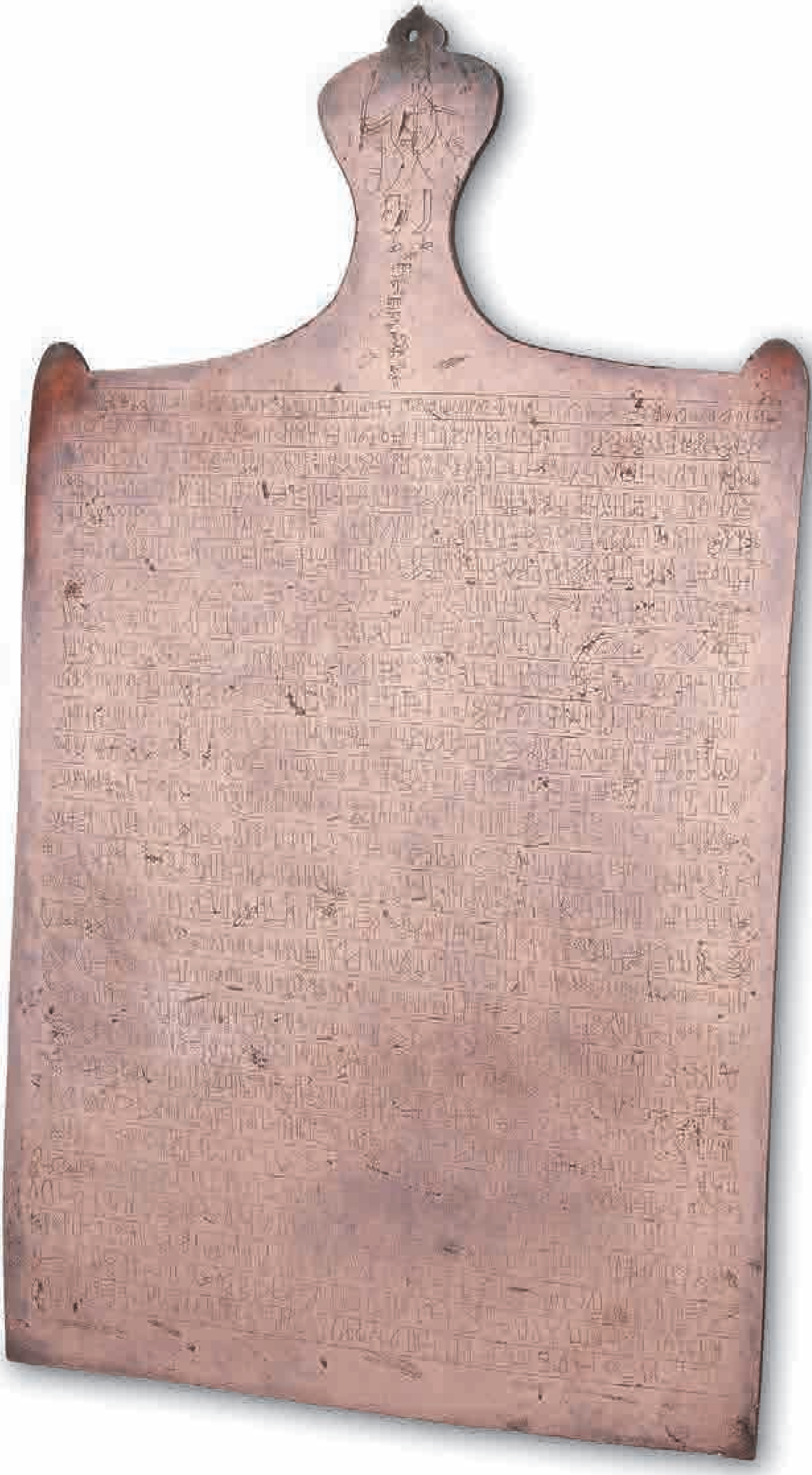

Melik Melmum'a, Hubr'a, Ehram'a, Melik Defnu'ya, Melik Lahud'a, Melik Meymun'a, Melik Darut'a, Melik Melc'e, Melik Ranan'a, Melik Şid'e ulaşır. Bundan sonra melikten meliğe ulaşır. Nebiyyullah Zekeriyya'ya, sonra Yahya'ya, sonra İsa'ya ulaşır. Sonra Nebi Sallallahü Aleyhi ve Sellem'e arz olunur ve gazalarda kuşanır. Resûlüllah'ın vefatından sonra Hazret-i Ebû Bekir'e ulaşır. Sonra oğlu Muhammed'e miras bırakır. Ali bin Ebu Talib, Muhammed ibni Ebubekr'i Mısır'a vali tayin eder. Sonra vefat eder ve kılıç Yusuf Aleyhisselâm'ın hazinesine geri döner. Ali bin Ebu Talib Kerremallahü Vechehü buyuruyor ki; Davud Aleyhisselâm'ın hükmü burada sona erdi ve bu benim Allah'ın ve Resûlü'nün gizli ilimlerden bana ihsan buyurduğu cifir ile çıkarttıklarımdır. Ali bin Ebu Talib Kerremallahü Vechehü buyuruyor ki; Bu kılıcın üzerinde İbranice isimler ile "Âhiyyen Şerahiyyen Edvenay Asbavût Eleşdây", Necrani olarak "Yâ Kaahir, Yâ Ze'lbatşi'şşedîd ellezî lâ yütaaku intikaamühû / Ey kahır sahibi olan, ey intikamına takat getirilemeyecek şekilde şiddetle yakalayan" yazılı idi. Sonra Ömer bin Akil'e, sonra Ahmed bin Tolun'a vasıl olur. Sonra Muaviye kılıcı talep etmek için bir mektup gönderir. Ahmed bin Tolun şarktan garba cenk eder. Kılıç Emevî ve Abbasî devletleri zail olana kadar garpta Fas şehrinde gizli kalır. Sonra kılıç El Hakim Biemrillâh'a ulaşır. Sonra onunla Mısır'a girip sahip olur ve kılıç Yusuf Aleyhisselâm'ın hazinesine geri döner. Sonra Magrib Devleti zail olur. Sonra Kalavun Devleti'ne ulaşır. Sonra Melik Zahir Baybars Sici'ye ulaşır. Bu Melik'in zamanında Mecusiler, Resûlüllah Sallallahü Aleyhi ve Sellem'in kabrinde hırsızlık için süratle hazırlanırlar. Melik rüyasında Nebi Aleyhisselâm'ı görür. Mecusiler hakkında bilgi verir ve kılıcın yerinden haberdar eder. Sonra Melik uykudan uyanır, Yusuf Sıddık'ın hazinesine girer. Mübarek kılıcı bulur ve kuşanır. Sonra bir gecede Nebi Sallallahü Aleyhi ve Sellem'e gider. Sonra Mecusiler onunla gaza ederler. Sonra Zahir Mısır'a geri döner ardından da vefat eder. Sonra kılıç Yusuf Aleyhisselâm'ın hazinesine geri döner. Sonra Hicret-i Nebevîyye'nin sekiz yüz sekseninci senesine kadar gizli kalır. Bir salih adam rüyasında görecektir ki Herfil kapısı önünde durmaktadır. Kapının üstünde uyuyan Osmanlı askerleri fethe kadir olamamaktadırlar. Ve aslı Rum olan Ahmed ismindeki adam muvaffak olur, onlar için kapıyı açar. Sabah olduğunda salih adam ve Ahmed bir araya gelirler. Rüyasını Ahmed'e haber verir, "Rüyanı tabir et ya şeyh!" der. "Osmanlı Devleti Mısır'a girecekler ve ben kapısının açılışı olacağım." Salih adam, "Doğru söyledin." der. Bu zikredilen Ahmed, Osmanlı askeri Mısır'a geldiği şeklinde şerh ettiği hükümden sonra ayın yeryüzünde yürüdüğünü görür. Ve zikredilen Ahmed, atına binmiş olduğu halde ayla birlikte seyrettiğini görür. Askerler de akın ederler. Osmanlı askerleri geçip gittikten sonra ikinci ve üçüncü ay gelir. Birinci ayın kalbinde mim harfi, ikincide ba harfi, üçüncüde elif harfi gizlidir. Ahmed rüyasında Ali bin Ebi Talib Kerremallahü Vechehü'nün baktığını görür. Ona der ki; "Ey Ahmed" Davud Aleyhisselâm'ın yaptığı kılıcın yerini haber verir. "Allah sana kolaylık sağlayacaktır. Kuzeye git, Bafan'a. Beni Asfar'ın çıkışı yaklaştı. Elif, Mısır'a intikal edecek. Beni Asfar'ın çıkışı ilk ismi Baykünta olan

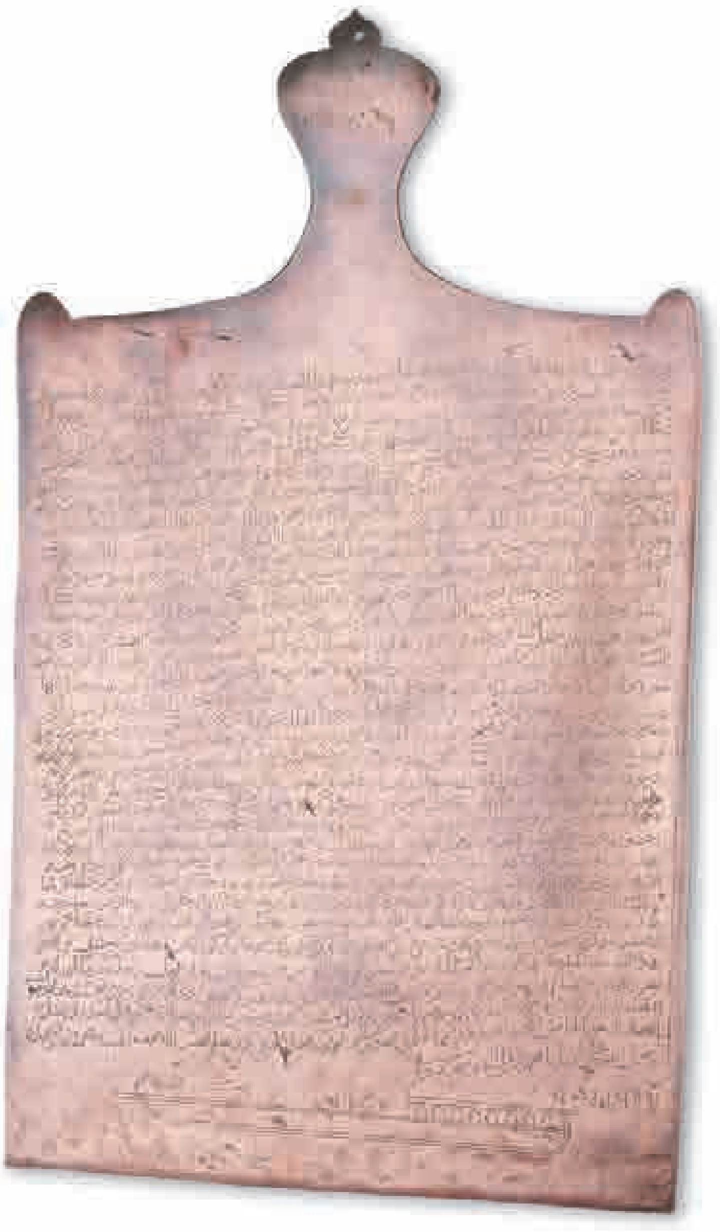

Osmanlılar'dan bir hükümdar zamanında olacak. Beni Asfar'ı bu mübarek kılıçla katledecek. Ve mukateleleri Rüsten diyarında olacak. Sonra elif Mısır'dan gelecek, Allah onlara galebeden sonra nusret nasib edecek. Sonra mülk geri dönecek, Mısır, Hicaz, Şam, ırakeyn, Fars, Rüşt, Beni Asfar diyarlarına, Efrenc diyarının yarısına malik olacak. Osmanoğulları devleti tamama erdikten sonra küffar Mehdi Aleyhisselâm zamanına kadar mücahede edecek Allah onlardan razı olsun. Sonra kılıç zamanın sahibi Mehdi'ye intikal edecek ve İsa aleyhisselâm'a vasıl olacak. Onunla tek gözlü, münafık İbni Siyat Deccal'ı katledecek. Allah her ikisine de hidayet nasib etti. Allah ve Rasülü bunları bana gizli ilimlerden olarak bildirdi. Gaybı ancak Allahü Tealâ bilir. Hamd Allah'a mahsustur, o birdir. Efendimiz Muhammed'e, âline ve Ashabına salât ve selâm olsun."

Hazret-i Ömer'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/133

Hazret-i Ebû Bekir'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/131

Hazret-i Ebû Bekir'in (r.a) Kılıcı

98,5 cm uzunluğunda, 850 gram ağırlığındadır. Deri kabzalı, kabza tepesi altından ve düz olan balçağı demirdendir. Tabanı sade olup, her iki ağzı da keskin, ucu sivridir. Yassılaştırılmış oval kesitli olup belli belirsiz incelir. Kabzası ağaç üzerine deri kaplı ve hafifçe eğiktir. İp deliğinin hemen altında başparmağın yaslanacağı bir çıkıntısı vardır. Uzatılmış kabza tepeliği ağız kısmında yonca kabartmalıdır. Bir yüzünde gül rozeti biçiminde açıklık bulunur. Orijinali yaldız kaplı balçak, çelikten olup kabza kın ve çıkıntılarıyla uzatılmış, kabartmalı, delikli ve uçlara doğru yassılaşarak, mızrak biçiminde biten balçak kollarından oluşur. Kınının ağızlığı ve bileziği altındandır. Deriden kabzanın biri yazılı, akik kakmalı, diğeri firuzeli iki altın tokası vardır. Çiçekli brokarlı yeşil kadifeden üzerinde Hazret-i Ebû Bekir'e ait olduğu yazılı kılıfı vardır.

Hazret-i Ömer'in (r.a) Kılıcı

104 cm uzunluğunda, 1.276 gram ağırlığındadır. Ağaç üzerine siyah deri kabzalı, kabza tepesi demirden, altın süslemelidir. İp deliği altın kakmalı çelik olup yassılaştırılmış sekizgen kesitlidir. Tepesi yuvarlaktır. Altın kakma rık'a hatlı Arapça kitabeli yüzleri dışında, çeşitli yüzeyleri altın kakma çiçekli rûmîler ve kıvrık dallarla işlenmiştir. Çelikten balçak, her iki yüzünde bir dizi yuvarlak deliklerle bezelidir. Balçak kolları frizlerle süslü olup ejderha başı uçludur. Tabanının ortası iki oluklu ve ucu sivridir. Kını da iki bilezikli çelik ağızlıklıdır.

Hazret-i Ömer'in (r.a) Kılıcı

100 cm uzunluğunda, kınsız 1.164 gram, kınlı 1.796 gram ağırlığındadır. Deri kabzalı, altın tepelikli olup, kabza üzerinde bolluk ve bereket sembolü olarak kabul edilen altından balık amblemi vardır. Balçağı demirdendir. Sivri uçlu tabanı üzerinde "MuhammedürResûlullah Ömer Hattab" yazısı okunabilmektedir.

Kını 95 cm uzunluğunda, deri kaplı, çamurluğu ve tokaları altındandır. Osmanlı Padişahları tahta çıkışlarında yapılan kılıç kuşanma merasiminde genelde Hazret-i Ömer'in (r.a) kılıçlarından birini kuşanmışlardır.

Hazret-i Ömer'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/134

Hazret-i Ömer'in (r.a) Kılıcı

107 cm uzunluğunda, 1.176 gram ağırlığındadır. Kını ise 820 gramdır. Yeşil kadife kabzalı, kabza tepesi altından, balçağı altın yaldızlı ve iki ucu yuvarlak olup, ortası kabartma motiflidir. Tabanı iki oluklu ve ucu sivridir. Balçağa yakın kısmında yazılar vardır. 95 cm uzunluğundaki kını yeşil kadife kaplı ve altın çamurluklu, beyzi kabartmalı altın tokalıdır. Kayışı pembe-mavi renkli ipektir.

Hazret-i Ömer'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/132

Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı

98 cm uzunluğundadır. 956 gr ağırlığındadır. Kını 436 gr dır. Kabzası yassılaştırılmış altıgen kesitli siyah taştan olup uca doğru sert bir kavis çizer. Haç biçimli balçağı altın ve savatlı, kabartma süslemeli, inci ve çiçek deseniyle bezelidir. Balçak kolları sivri uçlu ve yuvarlatılmış mızrak biçimlidir.

Tabanı Zülfikâr denen tarzda ince oluklu ve iki uçludur. Ender rastlanan bir forma sahiptir. Çünkü iki uç kılıcın vazife görmesini engellediği gibi çabuk kırılmasına neden olur. Bu tür kılıçlar daha ziyade dekoratif sanat eserleridir. Taban uzunluğu boyunca üç kanalla oyulmuştur. Ortadaki kanalın içerisine kuyumcu kalemiyle kabartma ve gümüş kakma olarak çatal ağızlı, ejder başı uçlu balçak kollarına sahip bir kılıç işlenmiştir. İki yüzünde gümüş kakma ile "Çâr yâr-ı güzin-i âlişan ki oldular dîne çâr erkân" diye başlayan, dört halifeyi ve Hazret-i Osman'ı (r.a) medheden bir şiir yer almaktadır. Kılıcın üzerindeki süslemelerde "Amele Mehmed bin Abdullah" imzası bulunmaktadır. 88 cm uzunluğundaki kınının ağızlığı, çamurluğu, iki tokası altından ve kabartma süslemelidir.

Hazret-i Osman'ın (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/136

Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı

Kılıç uzunluğu: 115 cm, genişlik: 9 cm, kın uzunluğu: 100 cm, genişlik: 10 cm. dir. Bu eserin Hazret-i Osman'a ait olduğu rivayeti yaygındır. Ancak, üzerinde Kayı boyu damgasının bulunması farklı düşünülmesine yol açmıştır. Oğuzlar'ın Kayı Boyu'na mensup olan Osmanlılar'ın tüm silahlarına bu damgayı vurdukları bilinir. Bu deliller ışığında, kılıcın Osman Gazi'ye ait olması da ihtimal dahilindedir. Kılıcın tabanı düz, iki ağızlı ve ucu sivridir. Üzerinde dokuz ince kan oluğu vardır. Tabanı, kabzası ve balçağı üzerindeki süslemeler ile kını 16. yüzyılın ikinci yarısında büyük bir ihtimalle Sultan III. Murad döneminde yapılmıştır. Taban üzerinde Fetih Sûresi'nden ayetler, Allah, Muhammed, Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali adları yazılıdır. Kabzası hafif eğik ve ucu arslan başı biçiminde sonlanır. Balçağın iki ucu ise ağızları açık ejder başı olarak şekillendirilmiştir. Bazı padişahlar tarafından kılıç kuşanma törenlerinde kullanılmıştır. Günümüzde Hazine Dairesi'nde muhafaza edilmektedir.

Hazret-i Osman'ın (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 2/3775

Hazret-i Ali'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/138

Hazret-i Osman'ın (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/135

Hazret-i Ali'in (r.a) Kılıcı

112 cm uzunluğunda, 1618 gram ağırlığındadır. Kırmızı deri kaplı ağaç kabzası yassılaştırılmış sekizgen kesitli girift bir desenle kabartma bezemeli, bir yana eğik olup, parmak dayama yeri mevcuttur. Yamuk sekizgen kabza tepeliği gümüş yaldızlıdır. Haç biçimli balçak gümüş varak kaplıdır. Ortasında çekiçle vurularak yapılmış kabartma simetrik rûmî bezemesi görülür. Yuvarlak kesitli balçak kolları uçlarda yayılır. Tabanı geniş olup bir yüzünde zemine altın sürülerek belirginleştirilmiş, iki kol halinde uzayan çiçekli rûmî deseniyle bezelidir. Her iki ağızda da süren bu sivri uçlu iki kol arasında ise dikdörtgen bir kartuş içerisinde "Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr"[36] yazılıdır. Ağaç üzerine kırmızı deri kaplı kınının ağız ve bilezikler arasındaki üst kısmında yazılar vardır. Kabaraları gümüş yaldızlı, iki bileziği de yelpaze tipindedir. Önlerinde yuvarlak levhalar vardır. Ortalarında arslan ve geyik mücadeleleri işlenmiştir. Kenarları yaprak motifli bordürlüdür. Ağızlık ve çamurluk, dilimli bir kartuş içerisinde simetrik rûmîlerle işlenmiştir.

Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı

100 cm uzunluğunda, 622 gram ağırlığındadır. Deri kabzalı, yaldız tepelikli ve demir üzerine yaldız balçaklıdır. Tabanı bir ağızlı olup üzerindeki yazı okunamayacak durumdadır.

Resûlullah'ın (s.a.s) Kâtibi Ebü'l Hasan'ın (r.a) Kılıcı

98 cm uzunluğunda, 890 gram ağırlığındadır. Kabzası ağaç üzerine siyah deri kaplı olup sekizgen kesitli ve tepede sert bir eğimle bir yana eğiktir. Bir yüzünde balık amblemi vardır. Gümüş yaldızlı kabza tepeliği firuze ve yakut kakma olup yanları panelli, alt kenarı tarak şeklindedir. Haç biçimli balçağı altın kakma kabartma kafes deseni ve firuze ile yakut kakmalı çiçek motifli bir örnekle bezelidir. Balçak kolları spatula şeklindedir. Tabanı düz ve sivri uçludur. Siyah deri kaplı kınının çamurluğu ve iki tokası kabartma çiçek ve yaldızlı, aynı zamanda yakut ve firuzelidir.

Resûlullah'ın (s.a.s) Kâtibi Ebü'l Hasan'ın (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/141

حضرت رسول الله صلى الله عليه

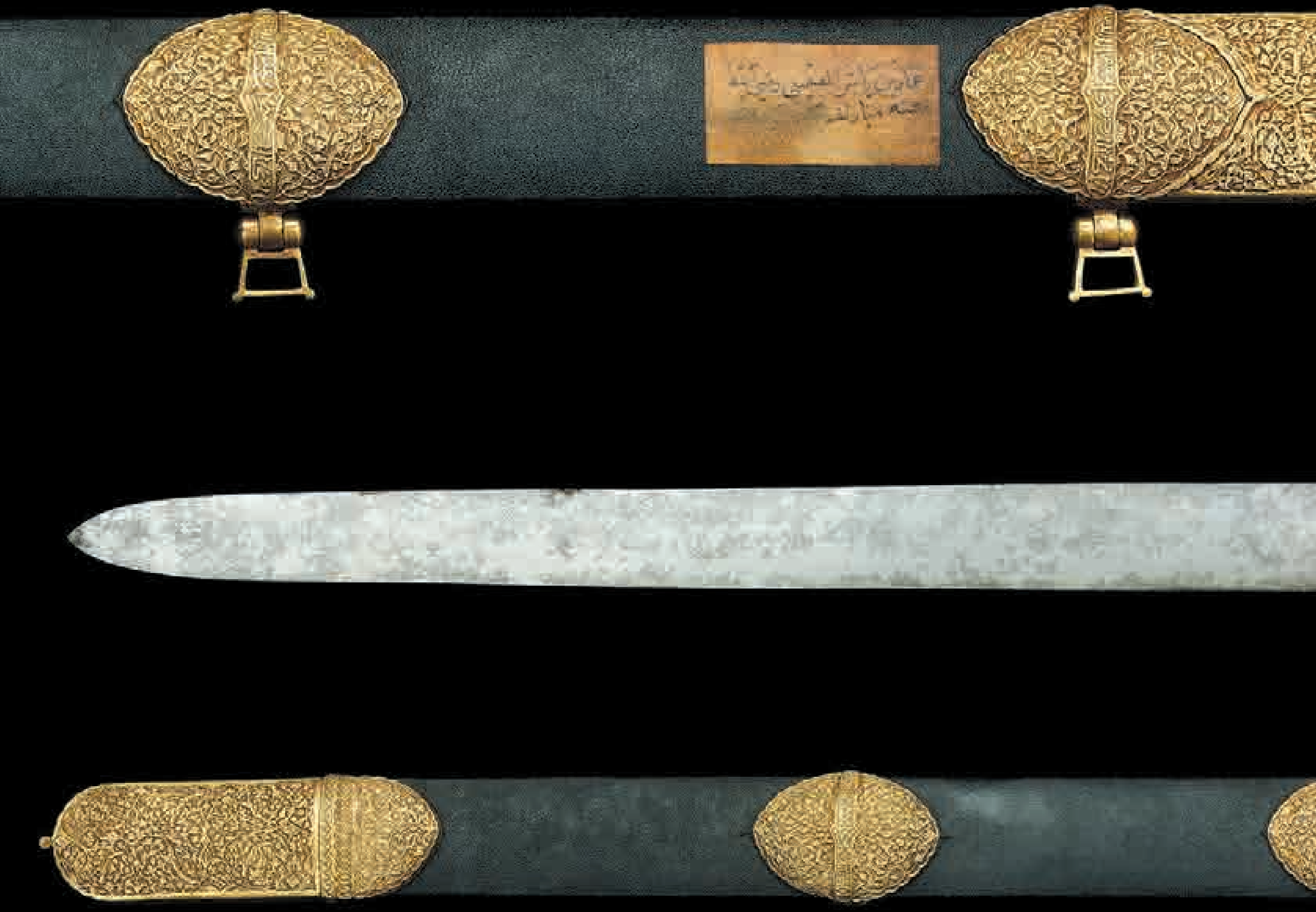

Ammar bin Yasir'in (r.a) Kılıcı

98 cm uzunluğunda, 974 gram ağırlığındadır. Kını ise 808 gramdır. Kabzası siyah deriyle kaplı, kabza tepesi ve balçağı altın yaldızlı gümüşten kendinden kabartma çiçeklidir. Balçak kolları ortalarında sıkışık düzende çiçekli rûmîlerle ve uçlara doğru aralıklı çiçekli güllerle işlenmiştir. Tabanı ince, düz ve bir gümüş noktalı olup, üzerinde yazılar yer almaktadır. 87 cm uzunluğundaki kını ağaç üzerine siyah deri kaplı, balçağı, çamurluğu ve üç süslü bileziği kabza ile aynı tarzda altın yaldızlı kabartma çiçeklidir.

Ammar bin Yasir'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/149

Ca'fer-i Tayyar'ın (r.a) Kılıcı

140 cm uzunluğunda, 2.854 gram ağırlığındadır. Kabzası ağaç üzerine siyah deri ile kaplı, kabza tepesi gümüşten ve yazılıdır. Balçağın kolları tabana doğru kıvrık, uçları spiralimsi kıvrık yaprak biçimindedir. Tabanının ortası oluklu ve sivri uçlu olup, ucunda üç sarı nokta görülmektedir. Kabzaya yakın kısmında altın ve gümüş kakma olarak ejderha ve Anka kuşunun mücadelesi, çiçekli, rûmîli bir zemin üzerine işlenmiştir. Bunun üzerinde talik yazıyla Farsça bir beyit bulunmaktadır. Kını siyah deri kaplı, süslemeli, gümüş tokalı, kabartma çiçeklidir. Üzerinde yazılar görülmektedir.

Ca'fer-i Tayyar'ın (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/143

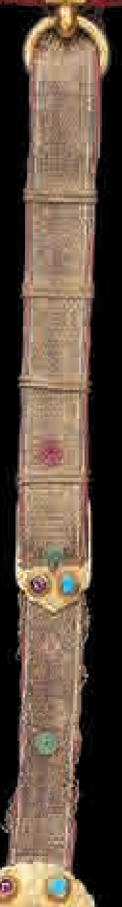

Halid bin Velid'in (r.a) Kılıcı

91 cm uzunluğunda, 772 gram ağırlığındadır. Ağaç üzerine kırmızı kadife kabzalıdır. Oval kesitli olup üst kısımda eğiktir. Kabza tepeliği ve yan levhası gümüş yaldızlı olup çiçekli bir desenle işlenmiş firuze ve yakut kakmalıdır. Haç biçimli balçak, mızrak biçimi uçlu balçak kollarıyla aynı bezemeye sahiptir. Tabanı iki gümüş beneklidir. Kabzaya yakın kısmına "Hâzâ seyf-i Halid bin Velid" yazısı hak edilmiştir. Kını kırmızı kadife kaplı, çamurluk, ağızlık ve ay şeklindeki sekiz adet bileziği altın ve kabartma çiçeklidir. Bunların üzerleri de yakut ve firuzelerle bezenmiştir. Bu süslemeler kabzanın süslemeleri ile benzerlik gösterir. Kın ağızlığının arka tarafında bir kıt'a ve 1020 (1611) tarihi bulunmaktadır. Kılıçta "Tîğ-i Sultan Halid bin Velid / Katl edübdür bununla nice yezid" beyiti okunmaktadır.

Halid bin Velid'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/147

Halid bin Velid'in (r.a) Kılıcı

98 cm uzunluğunda, kınsız 1.024 gram, kınıyla beraber 2.030 gram ağırlığındadır. Kabzası siyah deriyle kaplı, tepeliği gümüş yaldızlı olup, alt kenarı küçük dilimlere kesilmiştir. Savatlanmış zemine kuyumcu kalemiyle işlenerek kazınmış saz yaprakları ve hatayilerle bezelidir. Haç biçimli balçağın çok dilimli biçimlendirilmiş ve uçlarda sivrileşen kolları vardır. Sivri uçlu ve iki ağızlı tabanı üzerinde "Muhammedürresûlullah" yazılıdır. 84 cm uzunluğundaki ağaç üzerine siyah deri kaplı kınının aksamı kabza ile aynı bezemeye sahiptir. Ağızlığın üst kısmı palmet formlarıyla dilimlidir. Bilezikleri önlerinde oval levhalı şerit tipindedir. Kın üzerindeki envanter notunda bu süslemelerin 1001/1593 yılında Sultan ıı. Murad (1421-1443, 1444-1451) devrinde yapıldığı belirtilmektedir.

Halid bin Velid'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/146

Halid bin Velid'in (r.a) Kılıcı

102 cm uzunluğunda, kınsız 1.242 gram, kınıyla birlikte 1.818 gram ağırlığındadır. Kabzası siyah deriyle kaplı olup yassılaştırılmış sekizgen kesitli, hafifçe bir yana eğiktir. Parmak dayama yeri vardır. İp deliği gümüş yaldızlı, altıgen kesitli ve yuvarlatılmış başlıdır. Haç biçimli balçak gümüş yaldızlı, balçak kolları mızrak biçimi uçludur. Tabanın bir yüzünde, kabzanın altında simetrik bir rûmî düzenlemesini içeren çok dilimli bir madalyon kazınmıştır. Her iki ağızda sivri uçlu iki kola ayrılan saç örgüsü deseni seçilir. İki kolun arasında dikdörtgen bir alanın iki kenarında kuyumcu kalemiyle işlenmiş bir seri saç örgüsü biçiminde kan oluğu görülür. Dikdörtgen alanın içerisinde kabartma olarak Kelime-i Tevhid ve "İnnâ fetehnâ leke" [37] yazılıdır. 94 cm uzunluğundaki ağaç üzerine siyah deri kaplı kınının çamurluğu ve bileziği altın yaldızlıdır. Ağızlığı ve çamurluğu palmet bordürlü, bilezikleri de kelebek tipindedir.

Halid bin Velid'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/145

Halid bin Velid'in (r.a) Kılıcı

97 cm uzunluğunda kınsız 896 gram, kınlı 1.416 gram ağırlığındadır. Kabzası siyah deriyle kaplı, yassılaştırılmış sekizgen kesitli, hafifçe bir yana eğik olup, bir yüzünde gümüş yaldızla bir balık amblemi bulunur. Yaldızlı kabza tepeliği uzatılmış yuvarlak başlı olup alt kenarı çiçeksi formlarla işlenmiştir. Haç biçimli çelikten balçak, altın kakma bezemeli, uzatılmış balçak kolları mızrak biçimi uçludur. Orta kısmı simetrik düzende bulut şeritleriyle bezelidir. Kabza ve balçak kolları kartuşlar içerisinde kitabelidir. Tabanı iki yüzlü ve sivri uçludur. Bir yüzünde köşeli hatlı bir kitabe vardır. 86 cm uzunluğundaki kını siyah deriyle kaplı, çamurluk, ağızlık ve bilezikleri altın yaldız kabartma çiçekli, siyah savatlıdır. Bileziklerin işlenmiş ve dilimli bordürleri oval biçimlidir.

Halid bin Velid'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/144

Zeynel Abidin'in (r.a) Kılıcı

97 cm uzunluğunda, kınsız 990 gram, kınlı 1.904 gram ağırlığındadır. Kabzası ve balçağı demirden olup, altın yaldız kabartma çiçeklidir. Kabza ve tepesi ile balçak uçları dilimli, tabanı eğri ve yaldızlıdır. 90 cm uzunluğundaki kınının deri kaplı tokaları ve çamurluğu altın yaldızlı, siyah savatlıdır.

Zeynel Abidin'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/139

Zübeyr bin Avvam'ın (r.a) Kılıcı

103 cm uzunluğunda, kınsız 1.234 gram, kınıyla 2.250 gram ağırlığındadır. Deri kabzalı, yaldızlı, tepelikli ve balçaklıdır. Düz ve ucu sivri tabanın üzerinde iki tane gümüş nokta görülmektedir. Kını 90 cm uzunluğunda ve siyah deri kaplı, çamurluğu ve tokaları altından olup, süslemelidir.

Zübeyr bin Avvam'ın (r.a)
kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/140

Sahabe Kılıcı

102 cm uzunluğunda, 860 gram ağırlığındadır. Kını ise 870 gramdır. Kabzası gümüş yaldızlı ve altıgen kesitlidir. Sarı yakut kamalı tepesi bir yana eğiktir. Her iki yüzünde girift aplike levhalar ve üç dilimli tabana sahip bilek askısı deliği görülür. Diğer yan paneller, saz yaprakları ve çiçek formlarıyla işlenerek kazınmıştır. Balçak da saz yaprağı ve çiçek formlarıyla bezeli olup ortasına iri bir taş yerleştirilmiştir. Tabana doğru kıvrık balçak kolları kıvrık yaprak formunda son bulur. Uçlarına firuzeler kakılmıştır. Taban iki altın beneklidir. Kını 93 cm uzunluğunda, kırmızı kadife kaplı olup aksamı kabza ile aynı üslupta bezenmiştir. Yaprak biçiminde ve dilimli levhalıdır. Bilezikler yeşim taşından oyulmuş olup, altın, yakut ve firuze kakmalıdır. Sahabe-i Kiram'dan yâdigâr olduğu kayıtlı ise de hangi şahsa ait olduğu bilinmemektedir.

Sahabe kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/142

Sahabe Kılıcı

102 cm uzunluğunda, kınsız 1.224 gram, kınıyla birlikte 1.928 gramdır. Gümüşten kabzası altın yaldızlı, balçağı kendinden çiçekli ve uçları yaprak şeklindedir. Tabanının ucu sivri, ortası olukludur. Kabzaya yakın kısmın bir tarafında altın ve gümüş kakma olarak ejderha figürleri vardır. Kını siyah deri kaplı, çamurluk ve ağızlığı altın yapraklıdır.

Sahabe kılıcı.
T.S.M. Env. No: 21/148

SİLAH BÖLÜMÜNDEKİ
SAHABE KILIÇLARI

Hırka-i Saadet Dairesi'nde "Süyûf-ı Mübâreke" ismiyle muhafaza edilen Hazret-i Muhammed (s.a.s), dört halife ve sahabelere ait 21 adet kılıcın dışında, Topkapı Sarayı Silah Bölümü'nde de Ashab-ı Kirama ait 7 kılıç bulunmaktadır.

Hazret-i Osman'ın (r.a.) kılıcı.
T.S.M. Env. No: I/298

Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı

103 cm uzunluğundadır. Kabza yassılaştırılmış sekizgen kesitli, ağaç üzerine kırmızı kadife kaplı ve hafifçe bir yana eğiktir. Her iki yüzünde gümüş yaldızlı stilize edilmiş birer balık amblemi vardır. Haç biçimli çelikten balçak kolları gümüş yaldız kaplamadır. Çelik tabanın bir yüzünde, kabzanın altında "Hâzâ Seyfü Osman bin Affan Radiyallahu Anh" yazılıdır.

Hazret-i Osman'ın (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: I/298

Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı

100 cm uzunluğundadır. Kabza ağaç üzerine siyah deri kaplıdır. Bir yüzünde gümüş yaldızlı bir balık amblemi görülür. Taban yassılaştırılmış oval kesitlidir. Bir yüzünde "Emirü'l Mümin'in Osman bin Affan..." yazılıdır.

Hazret-i Osman'ın (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 1/204

Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı

90 cm uzunluğundadır. Kabza ağaç üzerine çok yıpranmış yeşil kadife kaplı, sekizgen kesitlidir. Balçağı çeliktendir. Taban yassılaştırılmış oval kesitli olup, her iki yüzü kitabelidir. Bir yüzünde "La ilahe illallah Muhammedü'r Resûlullah" diğer yüzünde "Emirü'l Mü'minin Osman bin Affan" yazılıdır.

Hazret-i Osman'ın (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: I/203

Muaz bin Cebel'in (r.a) Kılıcı

97 cm uzunluğundadır. Kabza namlu kuyruğunun iki tarafından perçinlenmiş, siyah boynuzdan iki levha halindedir. Dilimli bir tepeliği vardır. Her iki kenarda "Sahabe-i Kiram'dan Muaz bin Cebel Hazretleri'nindir. Hazine-i Humayundan mahreç" kitabeli iki gümüş levha ile sabitleştirilmiştir. Balçağı çeliktendir. Taban yassılaştırılmış oval kesitlidir. Kını ağaç üzerine siyah deri kaplıdır.

Muaz bin Cebel'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: I/301

Muaz bin Cebel'in (r.a) Kılıcı

Kabzası ağaç üzerine kırmızı kadife kaplıdır. Altından kabza tepeliği sekizgen kesitlidir. Üst kısmının frizli yüzlerinde sekiz dilimli formlar içerisinde rik'a hatla İhlas Suresi, Ayete'l Kürsî, Fâtihâ yazılıdır. Balçak kabza tepeliğine uygun bezemelidir. Bir tarafında ortada bir kartuş içerisinde "Lâ ilâhe illallah Muhammedü'r Resûlullah" yazılıdır. Tabandaki kan oluğunun içerisine "Muaz bin Cebel Sahibü Resûlullah" kitabesi kazılıdır. Diğer yüzünde, kabzanın altında "Bedûh" kelimesi iki kolon halinde yirmi iki kere kazınmıştır. Kını ağaç üzerine kırmızı kadife kaplıdır.

Muaz bin Cebel'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: I/299

Said bin Ubeyde' nin (r.a) Kılıcı

94 cm. uzunluğundadır. Tabanın her iki yüzünde, çiçekli formlar içeren bölümler ve simetrik dilimli kartuşlar oluşturan halka şeklindeki bantlarla gümüş kakmalıdır. Bu motif, tabanın iki ağzında da, sivri uçlu iki kolla son bularak sürer. Bir yüzünde kartuş içerisinde "Nasrun minallah ve fethun karîb" diğer yüzünde yine kartuş içerisinde "Hâzâ Seyfü Said bin Ubeyde el-Ensarî" yazısı yer almaktadır. Kartuşların her iki ucunda birer altın benek motifi bulunur.

Said bin Ubeyde'nin (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: 1/110

Dırar bin Ezver'in (r.a) Kılıcı

98 cm. uzunluğundaki kılıcın kabzası ağaç üzerine siyah deri kaplıdır. Kabza tepeliği gümüş yaldızlı olup, sekizgen kesitlidir. Çelikten balçağı altın kakma bezemelidir. Taban yassılaştırılmış, oval kesitlidir. Üzerindeki kitabede "Dırar bin el Ezver Sahibü Resûlullah" yazısı bulunmaktadır.

Dırar bin Ezver'in (r.a) kılıcı.
T.S.M. Env. No: I/207

FAYDALANILAN ESERLER

Abdurrahman, Şeref. "Topkapı Saray-ı Hümayunu", Tarihi Osmani Encümeni, Mec. c. ı, s. 403, 1910-11. İstanbul.
Ahmed Cevdet Paşa, Kısas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa (İslâm Tarihi), Sadeleştiren; Ali Arslan. Cilt ı. İstanbul. 1981.
Aksiyon Dergisi, Sayı 409, İstanbul, 2002.
Aksiyon Dergisi, Sayı 60, 81. İstanbul, 1996.
Ali Mustafa Bin Ahmed, Künhü'l-ahbar (Ali Tarihi), İstanbul, 1277.
Ali Rıza Bey, Balıkhane Nazırı. Eski Zamanlarda İstanbul Hayatı. Kitabevi Yayınları. İstanbul. 2001.
Altındağ, Ülkü. "Has Oda Teşkilatı", Türk Etnoğrafya Dergisi, İstanbul 14 (1974), s. 97-113.
Atâ Tarih-i (Tarih-i Enderûn), C. ı, s. 93, İstanbul, 1874-76.
Atalar, Münir, Doç. Dr. Osmanlı Devletinde Surre-i Hümayun ve Surre Alayları. Diyanet İşl. Bşk. Ankara. 1991.
Aydın Hilmi, "Hırka-i Saadet Dairesinde bir Ramazan Ziyareti", Türk Edebiyatı Dergisi, İstanbul, Aralık 2001, Sayı 338, s.20-22.
Aydın Hilmi, "İslâm Tarihi bu kılıçlarla yazıldı", Tarih ve Düşünce, İstanbul, Sayı:2003/3 s.34 - 39
Aydın Hilmi, "Kutsal emanetlerin Topkapı Sarayında toplanmalarına dair", Türk Edebiyatı Dergisi, İstanbul, Kasım 2002, Sayı 349, s.38-39.
Aydın Hilmi, "Sacred Holy Relics", Arts of Asia, Volüme 31, Number 6, Hong Kong, November-December 2001, P.p. 77-78.
Aydın Hilmi. "Hırka-i Saadet Dairesi ve Kutsal Emânetler", SKYLİFE, İstanbul, 11/2002, s.90-96,
Aydın Hilmi. "Hazret-i Fatma'nın duvağı Hazret-i Hüseyin'in cübbesi", Tarih ve Düşünce, İstanbul, s.2002/05, S.24-33.
Aydın Hilmi. "Mukaddes Emânetler", Beyan Dergisi, Sayı 33, Kasım 2001, İstanbul, Sayfa 40-43.
Aydın Hilmi. "Nalın-ı Saadet", Tarih ve Düşünce, İstanbul, sayı 2001/04, s.14-29.
Aydın, Hilmi. "Hırka-i Saadet Dairesi ve Emânetlerimiz", Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Tarih Dergisi, İstanbul, Ekim 1999. S. 29-35.
Aydın, Hilmi. "Hırka-i Saadet Dairesi", Tarih ve Medeniyet Dergisi, İstanbul, Ekim 1996. S. 12-16.
Aydın, Hilmi. "Kutsal Emânetler", Akbank Kültür ve Sanat Kitapları 68. İstanbul 2000. s. 152 - 171.

Aydın, Hilmi. "Mukaddes Emânetler Dairesi'ndeki Askı Kandiller", Tarih ve Medeniyet Dergisi, İstanbul, Ekim 1997, S. 65-66.
Aydın, Hilmi. "Mukaddes Emânetler", Osmanlı Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, Cilt II. S. 543-551.
Aydın, Hilmi. "Mukaddes Emânetlerimiz", Tarih ve Medeniyet Dergisi, İstanbul, Nisan 1999. S. 50-59.
Aydın, Hilmi. "Mübarek Kılıçlar" Tarih ve Medeniyet Dergisi, İstanbul, Ağustos-Eylül 1996, S.12-16.
Aydın-Hilmi. "Destimal'de Muhteşem Teşhir", Tarih ve Medeniyet Dergisi, İstanbul, Ocak 1997. S. 8-11.
Ayıntaplı Mehmet Munif Efendi. Asar-ül Hikem fi Nakş-ül Kadem
Ayverdi, Ekrem Hakkı. Osmanlı Mimarisinde Fatih Devri. ıV. Cilt. İstanbul. 1970.
Baykal, İsmail Hakkı. Enderûn Mektebi Tarihi, İstanbul, 1953.
Bayraktar, Nedret. "Topkapı Sarayı Müzesi'nde Hogios İonnes Prodromos'a (Vaftizci Yahya) ait Rölikler", Topkapı Sarayı Müzesi, Yıllık I, İstanbul, 1986. S. 9-20.
Beyatlı, Yahya Kemal Aziz İstanbul, M.E.B., İstanbul, 1969
Bilirgen Emine. Murat Süheyla. Topkapı Sarayı, Hazine-İ Hümayun. İstanbul.2001.
Canan, İbrahim, Prof. Dr. Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi. Akçağ Yay. Ankara .1988.
Çağman, Filiz - Engin Yenal, Topkapı The Palace of Felicity, İtaly, 1990.
Çığ, Kemal. Topkapı Sarayı Müzesi, Türkiyemiz Dergisi 50 yıl Özel Sayısı, Ak Yayınları, İstanbul, 1973
Danışmend, İ. Hakkı. Osmanlı Tarihi Kronolojisi. Türkiye Yayınevi. İstanbul. 1955.
Derviş Ali Peşkârî, Tayyibetü'l Ezkâr Medîne Hatıraları, İstanbul.1979.
Doğru Ahmed, Aydın Hilmi, "Hazret-i Peygambere Padişahtan mektup var.." Aksiyon Dergisi, İstanbul, 2 Aralık 2002, s.48-50.
Doğru Ahmed, Aydın Hilmi. "Bu Kaseden Peygamber Su İçti.." Aksiyon Dergisi, İstanbul, 11 Kasım 2002, S.58-59.
Doğru Ahmed, Aydın Hilmi. "Makamı Mustafa'dır Bu." Aksiyon Dergisi, İstanbul. 2/8. Haziran 2001.
Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi. Tarih Vakfı. İstanbul. 1993.
Eldem, Sedad Hakkı-Akozan, Feridun. Topkapı Sarayı. MEB. İstanbul.1982.
Erkins, Ziya. Topkapı Sarayı. Motif Basımevi. İstanbul. 1959.

Esat, Mahmut, Tarihi Dini İslâm, İstanbul, C. ıV. 1327-1328.
Evliya Çelebi. Seyahatname. Üçdal Neşriyat. İstanbul. 1990.
Eyüp Sabri Paşa, Mir'at-ı Harameyn.
Gökyay, Orhan Şaik. Tılsımlı Gömlekler. P Dergisi. Sayı 29. İstanbul. 2003.
Hamidullah, Muhammed, Hazret-i Peygamber'in Altı Orijinal Diplomatik Mektubu, İstanbul. 1990.
Hamidullah, Muhammed. İslâm Peygamberi. İrfan Yay. İstanbul. 1969.
Haskan, Mehmet Mermi, Yüzyıllar boyunca Üsküdar, Üsküdar Belediyesi Yayını, İstanbul, 2001
Haydar Çelebi Ruznamesi, Revan, 1995
Hırka-i Saadet, Selamet Dergisi, S. 6. Eylül 1962
Hüsnü, Bedayi-i Âsar-ı Osmaniye (Bayram Hediyesi), 1335
İbrahim Canan, Kütüb-i Sitte ve Şerh-i Ankara, 1988.
İslâm Ansiklopedisi. Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara. 1940.
İslâm Ansiklopedisi. Türkiye Diyanet Vakfı. İstanbul, 1988.
İslâm Yaşar, Nebil Fazıl Alsan, Mukaddes Emânetler, İstanbul, 1985
İsmail Hakkı Bursevi, Kâbe ve İnsan / Tuhfe-i Atâiyye, İstanbul. 2000
Kavanin-i Ali Osman, 16. yüzyılın sonu. T.S.M.R. 1935.
Kavanin-i Ali Osman, Osmanlı Teşkilatı Tarihi, 17, yüzyıl T.S.M.R. 1323.
Kitapçı Zekeriya, "Yavuz Sultan Selim Han'ın Mısır'a gireceğini çok daha önce haber veren eski bir Mısır Kitabesi", Türk Dünyası Tarih Dergisi, İstanbul 1987. sayı 9 s. 13 - 21
Koçu, Reşad Ekrem. A. Guide to the Topkapı Palace Museum, İstanbul, 1968.
Koçu, Reşad Ekrem. Topkapı Sarayı. İstanbul. 1960.
Köksal, M.Asım. İslâm Tarihi, Şamil Yayın Evi, İstanbul, 1987
Lütfi Paşa. Tarih-i Âl-i Osman. İstanbul, 1340-1920/21.
Megamiz, Zeki. Medeniyeti İslâmiye Tarihi, İstanbul, C. ı. 1328.
Mehmed El-Emini El-Mekki, Hulefayı İzamın Harameyn-i Şerifedeki Âsarı Mebrureleri, İstanbul, 1318.
Mehmed Şemseddin Efendi, Yadigâr-ı Şemsi, Uludağ Yayınları, Bursa.
Mihr Ali Süleyman. Kutlu Şehir Medîne. Nil Yay. İzmir. 1999.
Mustafa Sâfî, Zübdet-üt Tevarih, T.S.M.K.R, 1304. S. 1286
Naima Tarihi. 6 cilt. Matbaa-i Amire. İstanbul. 1884-1886.
Önge, Yılmaz. Topkapı Sarayı'nda Hırka-i Saadet Dairesi, Önasya Dergisi, Sayı: 31
Öz, Tahsin. Emanât-ı Mukaddese, İstanbul, 1953.

Öz, Tahsin. Hayatım, Yayımlanmamış Anılar, Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul. 1991.
Öz, Tahsin. Kâbe'nin Tamiri, Arkitekt, S. 5-6, 1947
Öz, Tahsin. Topkapı Sarayı Müzesi Rehberi, İstanbul. 1933.
Öz, Tahsin. Topkapı Sarayı Onarımları, 1950.
Pakalın, M. Zeki. Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü. Milli Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1993.
Peygamberimizin Mektupları, Osmanlı Yayınevi, İstanbul, 1987.
Raif, Mehmet. Topkapı Saray-ı Hümayunu, İstanbul, 1332.
Rasim, Ahmet. Menakıb-ı İslâm, İstanbul, 1325.
Rasim, Ahmet. Osmanlı Tarihi, İstanbul, 1328.
Raşit Tarihi, C.I. İstanbul, 1153-1740.
Sakaoğlu, Necdet Saray-ı Hümayun, Topkapı Sarayı İstanbul, 2002
Sanat 7, Topkapı Sarayı Müzesi, 1982.
Selanikî Mustafa, Tarih-i Selaniki, İstanbul, 1281/1864-65.
Sertoğlu, Mithat, Topkapı Sarayı. Resimli Tarih Mecmuası. No: 5 /60. İstanbul. 1954.
Silahdar Mehmed Ağa. Silahdar Tarihi, C. I-2. Devlet Matbaası. İstanbul.1928.
Şehsuvaroğlu, H. Müslümanlığın Mukaddes Emânetleri.
Tarih-i Osmani Mecmuası, Sayı 42.
Terzioğlu, Arslan, Helvahane Defteri ve Topkapı Sarayında Eczacılık, İstanbul, 1992
Tezcan Hülya, "Padişah Kaftanları, Kumaşlar, Halılar ve Kutsal örtüler", Topkapı Sarayı, Akbank Kültür ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000, Sayfa 284-317.
Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı, 1945, Ankara.
Yardım, Ali, Prof. Dr. Peygamberimizin Şemaili, Damla Yayınevi, İstanbul.1997
Yazır, Elmalılı Hamdi. Kur'an-ı Kerim Tefsiri.
Yeni İstanbul Gazetesi. İstanbul 11-25 Kasım 1970.
Yılmaz, H. Kâmil, Prof. Dr. Aziz Mahmud Hüdâî. İrfan Yay. İstanbul. 1999.
Zafer Dergisi, Hazret-i Peygamber'in Mektubu, Sayı 122, Şubat 1987»
Zübdet-üt Tevarih, 15. yüzyıl T.S.M. H. 1659
Zübdet-üt Tevarih, 16.yüzyılın sonu, T.S.M. H. 1624.
Zübdet-üt Tevarih, 17. yüzyıl T.S.M. H. 1330

DİPNOTLAR

1 Bkz.: İbn Hişâm, es-Sîratü'n-nebevîyye 5/182.
2 Enbiyâ sûresi, 21/107.
3 Bkz.: İbn Hibbân, es-Sikât 3/29; el-Hakîm et-Tirmizî, Nevâdiru'l-usûl 1/306.
4 Bkz.: İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ 2/40.
5 Bkz.: Buhârî, cenâiz 27; Müslim, cenâiz 44.
6 Buhârî, cihâd 102, 143, fezâilü ashâb 9, meğâzî 38; Müslim, fezâilü's-sahâbe 34; Ahmed b. Hanbel, 5/333.
7 Bkz.: Ahmed b. Hanbel, 5/299, 300; İbn Ebî Şeybe, el-Musannef 7/412; İbn Hibbân, es-Sahîh 15/522.
8 Bkz.: İbn Hişâm, es-Sîratü'n-nebevîyye 6/43; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ 2/89, 3/129.
9 Bakara sûresi, 2/190/191.
10 Bkz.: Müslim, hac 322-326 4/1812; Ahmed b. Hanbel, 3/133, 137.
11 Bkz.: İbn Huzeyme, es-Sahîh 4/299; el-Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ 1/25, 7/67.
12 Âl-i İmran sûresi, 3/97.
13 Bkz.: Ebû Dâvûd, salât 89.
14 Bkz.: Buhârî, vudû' 30; Müslim, hac 25; Ebû Dâvûd, menâsik 21; Muvatta, hac 31.
15 Bkz.: Ebû Dâvûd, tahâret 60; İbn Mâce, tahâret 84.
16 Bkz.: İbn Hacer, el-İsâbe 2/385.
17 Bkz.: Buhârî, eşribe 30; Müslim, eşribe 88.
18 Bkz.: Buhârî, meğâzî, 21; Müslim, cihâd 104; Tirmizî, tefsîru sûre (3) 13.
19 Bkz.: Ebû Dâvûd, zekât 16; Nesâî, zekât 27.
20 Bkz.: el-Buhârî, et-Târîhu'l-kebîr 4/48; et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebîr 6/32.
21 Bkz.: İbn Mâce, ikâmetü's-salât 164.
22 Bkz.: İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ 3/235, 7/386; ed-Dârakutnî, es-Sünen 1/236.
23 A'râf sûresi, 7/107-108.
24 A'râf sûresi, 7/117-120.
25 Bkz.: İbn Kayyim, Zâdü'l-meâd 3/409; es-Suyûtî, el-Hasâisu'l-kübrâ 1/442; el-Halebî, es-Sîratü'l-Halebiyye 3/54.
26 Bkz.: Nisâ sûresi, 4/58.
27 Bkz.: Buhârî, hac 51, 52, 54, megâzî 77, 48, salât 30, 81, 96, teheccüd 25, cihâd 127;

Müslim, hac 388-397; Ebû Dâvûd, menâsik 93; Muvatta, hac 193; Nesâî, mesâcid 5; İbn Hişâm, es-Sîratü'n-nebevîyye 5/74.
28 Bakara sûresi, 2/247-248.
29 Fetih sûresi, 48/20-23.
30 Bkz.: Ahmed b. Hanbel, 3/425; İbn Abdilberr, et-Temhîd 10/46.
31 Bkz.: Buhârî, meğâzî 83; Muvatta, cenâiz 27.
32 Bkz.: Ebû Dâvûd, tıp 18.
33 Bkz.: Buhârî, tıp 38; Müslim, tıp 54; Ebû Dâvûd, eşribe 19; İbn Mâce, tıp 36.
34 Buhârî, cihâd 5, 73; Müslim, cihâd 113; Tirmizî, fezâilü'l-cihâd 17; Nesâî, cihâd 11; İbn Mâce, cihâd 2.
35 Bkz.: Bakara sûresi, 2/249-251.
36 Bakara sûresi, 2/249-251.
37 Bkz.: Fetih sûresi, 48/1.

KISALTMALAR

Env. No:	Envanter Numarası
T.İ.E.M:	Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, İstanbul
T.S.M:	Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul
T.S.M.K:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
T.S.M.K.H:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine
T.S.M.K.R:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan
H. S:	Hırka-i Saadet
s.a.s:	Sallallahu Aleyhi Vesellem
k.s.:	Kuddise Sirruhu
1/.	Topkapı Sarayı Müzesi Silahlar Bölümünün Envanter Kodu
2/.	Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Bölümünün Envanter Kodu
11/.	Topkapı Sarayı Müzesi Arzhane ve Çeşmeli Sofa Bölümünün Envanter Kodu
21/.	Topkapı Sarayı Müzesi Mukaddes Emânetler Bölümünün Envanter Kodu
24/.	Topkapı Sarayı Müzesi Kumaş Bölümünün (Avadancılar) Envanter Kodu
13/.	Topkapı Sarayı Müzesi Padişah Elbiseleri Bölümünün Envanter Kodu

İNDEKS

A
A'raf Sûresi 152
Abbas 162
Abbasî Devletleri 292
Abbasi Halifeleri 16, 74, 150
Abbasi Halifesi Mütevekkil 8, 277
Abbasi Hazinesi 150
Abbasi Hilâfeti 7
Abbasi Hulefası 74
Abbasi Soyundan Derviş Muhammed 129
Abbasiler 8, 61, 101, 150
Abdilaziz Han ibni'l Gazi Mahmud Han 275
Abdullah bin Revaha (r.a) 72, 73
Abdullah bin Zübeyr 170
Abdullah'ın (r.a) 73
Abdurrahman bin Avf (r.a) 73
Abdurrahman Rıdvânüllahi Aleyhim Ecme 84
Abdüddaroğulları 70, 71
Abdülaziz 7, 272
Abdülaziz Han bin Mahmud Han Gazi 274, 275
Abdülfettah Efendi 63
Abdülhamid 40
Abdülkadir-i Geylânî Hazretlerine Ait Tac-ı 234
Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri 9, 234
Abdülmecid Han 167
Acem Vilâyeti 165
Acemaşîran 37
Adem Aleyhisselâm'ın Kadem-î Şerifi 124
Adem Dağı 124
Afyonkarahisar 40
Ağalar 109
Ağalar Saltanatı 81
Ahi Evran 277
Ahmed 292
Ahmed Bey 122
Ahmed bin Tolun 292
Ahmed Cevdet Paşa 152
Ahmed Hüsameddin Efendi 244
Ahmed Karahisarî 270
Ahmed Karahisarî Mushaf-ı °erifi 270
Ahmed Rufai Hazretleri 232
Ahmed Rufai Hazretleri'nin Kabir Toprağı 232
Ahmed Rufai Türbesi 232
Ahmet Rasim 8
Ahmin 96
Ahsa Valisi el Münzir b. Sava 33
Ak Ağa 39, 41
Akağalar Kapısı 35
Akseki Mescidi 226
Akşemseddin 277
Âl-i İmran Sûresi 25
Âl-i Osman 63, 121, 264
Alem 244
Alem-i Nebevî 74
Alem-i Şerif 74
alemdar 80
Alemdar Mustafa Paşa 79
Alevâtüllahi 274
Âli 74
Ali bin Ebu Talib 7, 84, 121, 290, 292, 302
Âlim 35, 200
Allah 1, 15, 49, 68, 72, 79, 84, 88, 89, 90, 95, 96, 98, 99, 100, 162, 165, 166, 187, 192, 193, 200, 251, 257, 272, 274, 275, 290, 292, 293, 302
Allah Resûlü (s.a.s) 11, 15, 35, 71, 72, 83, 84, 99, 115, 124, 151, 162, 272, 276, 277, 293
Alman Zâbitleri 48
Altın Hilye-i Saadet 243
Altın Hırka-i Saadet sandığı 53
Altın Oluk 174
Âlü Hârûn 165
Âlü Mûsâ 165
Amame 33, 156
Ammar bin Yasir'in (r.a) Kılıcı 309
Ammar İbn-i Yasir 9
Amr İbn Âs (r.a) 105
Anadolu 265
Anahtar Ağası 35
Anahtar 160
Aneze 150

Anka Kuşu 310
Ankaralı Mustafa Ağa 35
Antakya 158
Arabesk Motifler 138
Arap Elbiseli 5
Arap Kabileleri 70
Arap Lâhni 48
Arap Simalı 5
Arap Üslûbu 91, 218
Arapça 136, 193, 243, 290
Arapça Kitabe 295
Arapça Şiirler 201
Arapkârî Nakışlı 39
Arslanhane 33
Arz 136
Arz Ağaları 33
Arz Odası 35, 48, 77, 79, 156
Arzhâne 17, 21, 29, 33, 46, 122
Arzuhal 272
Asa Suyu 151
Asa-i Nebevî 149, 151
Asâkir-i Hassa 167
asâkir-i Muhammediyyenizi 275
Ashab 8, 71, 102, 277
Ashab Kılıçları 9
Ashab-ı Güzin 260
Ashab-ı Kiram 105, 205, 331
Ashabdan Sâbit ibni Kays ibni Şemmâs (r.a) 200
Asiye 290
Asker-i İslâm 165
Askerî Müzesi 48
Askeri Erkân 74
Asr-ı Saadet 151, 182
Asur Devri 144
Aşere-i Mübeşşere 83
Avusturya Seferi 74
Ay 21, 23
Âyân 48
Ayanaroz 158
Ayasofya 35, 40, 48
Ayasofya Meydanı 80
Âyet-i Kerîme 10, 95, 165, 214
Ayete'l Kürsî 85, 139
Aziz 84
Aziz İstanbul 40
Aziz Mahmud Hüdâî 118, 122, 233
Aziz Mahmud Hüdâî'nin pabucu 233

B
Bab-ı Âli 169
Bâb-ı Beyt-i Haram 166
Bab-ı Beytullâhi'l Haram miftâhını 165
Bab-ı Hümayûn 79
Bâb-ı Hümâyûn 48
Bab-ı Meşrik 74
Bâb-ı Şâmî 199
Baba Yusuf 151
Babü's-saade 23, 35, 41, 48, 49, 77, 79, 156
Bafan 292
Bağdad 74, 101, 150, 151, 167, 169, 234
Bağdad Halifeliği 151
Bağdad Köşkü 45, 49
Bağdad Seferi 75, 162, 163
Bakara Sûresi 91
Bakır Kitabe 290
Baki Kabristanı 149, 197
Balıkhane Nazırı Ali Rıza Bey 37
Başkâtibe 272
Başyazıcı 18
Batılı Yazarlar 277
Bayezid 79
Baykünta 293
Bayram 74
Bedir 71
Bedûh 341
Beledeyni'l Mükerremeyn 187
Belgrad 79
Benî Sâide Sofası 139
Benî Şeybe 168
Beni Asfar 292, 293
Beni Mustalik 144
Berrizâde Ömer Efendi 169
Bestenigâr 37
Beylerbeyi Camii 63
Beylerbeyi Sarayı 41, 63
Beyt 162
Beyt-i Mükerreme 167
Beytullahi'l Harem 274
Bilal (r.a) 149
Bismihî Teâlâ 272
Bizans 41, 48, 70
Boğaz 8, 17, 41
Buda 124
Budistler 124
Buhur 18
Buhur Reçetesi 18
Burak 118
Bursa 151
Bursa Dergâhları 151
Bursa Kadısı 233
Bursa Mısri Dergâhı Şeyhi Şemseddin Efendi 151
Bursa Seyahati 63
Bursalı Şeyh Üftade Hazretleri 233
Busra Emiri 72

Buthan Vadisi 200
Bürde 264
Büreyde bin Husayb el Eslemî (r.a) 70

C
Ca'fer bin Ebu Talib (r.a) 73
Cabir bin Abdullah 149
Ca'fer-i Tayyar 73
Ca'fer-i Tayyar (r.a) Kılıcı 310
Cahcah 149
Cahcah bin Kays 149
Cahcah bin Said 149
Calut 286, 290
Cami 15
Cami-i Kebir 7
Canfes 214
Celvetiyye Tarikati 233
Cem Sultan 158
Cenab-ı Hak 70, 72
Cenab-ı Peygamber'in (s.a.s) 260
Cennet 124, 152
Cevher-i Saadet 10, 198, 199
Cevher-i Saadetler 198
Cezayirli Hasan Paşa 158
Cibril 118
Cidde-i Muazzama 166
Cihad-ı Ekber 83
Cumhuriyet 12, 79
Cumhuriyet Devri 11
Cülûs 33
Cülûs Töreni 49

Ç
Çelebi Efendi 277
Çiçekli Rûmîler 309
Çuhadar Ağa 23, 35

D
Dağdevirenzâde 167
Dâire-i Aliyye 46
Dâmat Paşa 41, 46, 79, 80
Davud 69, 286, 290, 292
Davut Paşa 162
Davud Peygamber'in Kılıcı 8
Davutpaşa Bahçesi Kasrı 187
Davutpaşa Kışlası 79
Delail-i Hayrat 10, 203, 270
Demir Kâbe Kuşakları 187
Dendan-ı Saadet 8, 146
Dendan-ı Şerif 9
Dergah 15
Dersaadet 169, 174, 198
Derviş Zıllî Mehmed 23
Dervişzade Hafız Saadettin 129
Destimal 31, 33, 109, 205, 208
Destimal Kalıbı 33
Destimal Odası 17, 31, 33
Devatizâde Şeyh Mustafa Efendi 122
Devlet Erkânı 33, 74
Devlet Ricali 79
Devlet-i Osmâniye 165
Dırar bin Ezver (r.a) Kılıcı 345
Dihyetü'l Kelbi 127
Dionisios Manastırı 158
Divanyolu 79
Dört Halife 8, 331
Dümetülcendel 73

E
Ebi Bekr 7, 84, 121, 165, 302
Ebû Hüreyre (r.anhüm) 149
Ebû Kubeys Dağı 170
Ebu Numey 7
Ebu Talha 9
Ebû Talha oğulları 162
Ebû Talhatü'l-Ensari 102
Ebû Ubeyde 84
Ebüdderda makamı 74
Ebülferec ibnü'l Cevzi 149
Ebürrum (r.a) 71
Ecnebîler 47
Edirne 167
Edirne Sarayı 63, 83
Edirnekapı 80, 122, 182
Edirnekârî 123
Efendimiz (s.a.s) 72
Efrenc Diyarı 293
Eğri Kalesi 75
Eğri Seferi 57, 63, 75, 81
Ehl-i İslâm 75
Ehl-i Kitap 96
Ehram 292
Ejderha 152, 310
Ejderha Figürleri 329
El Ezver Sahibü Resûlullah 345
El Hakim Biemrillâh 292
El-gazi Sultan Ahmed Han 187
Emanât Dairesi 168
Emanât-ı Mukaddese 16, 12, 265
Emanat-ı Mübâreke 8, 7, 11, 16, 144, 162, 264
Emânât-i Mukaddese Dairesi 144
Emânet 9, 11, 124, 272
Emânet Hazinesi 17, 33, 109, 244
Emânet Kitaplar 270

Emânetler 7, 9, 16, 10, 11, 23, 25, 37, 115, 123, 138, 151, 252, 260, 265
Emevî 61, 74, 101, 150, 170, 292
Emir Sibay 139, 140
Emir Sultan 151, 277
Emir-i Hac 74
Emir-i Mekke 167
En'am 10
Enderûn 33, 35, 37, 48
Enderûn Ağaları 37
Enderûn Avlusu 17
Enderûn Erkânı 45
Enderûn Halkı 77
Enderûn Mensupları 18
Enderûn-ı Hümayun 75
Enderûn-ı Hümâyûn Ağaları 41, 48
Enderûnlu 39
Endurûn-ı Hümâyûn 37
Enes bin Malik (r.a) 102
Eris 101
Erkân-ı Devlet 47
Ertuğrul 264
Esad Paşa Hazretleri 167
Eskişehir 40
Esma (r.anhâ) 205
Eşyay-ı Mübareke 9
Eşyay-ı Müteberrike 9
Etmeydanı 81, 83
Evliya Çelebi 8, 23, 115, 138, 156
Evliya Çelebi Seyahatnamesi 8
Evs 71
Evsliler'in Sancağı 71
Eyüp 115, 182, 277
Eyüb Sultan 123, 277
Eyüb Sultan Türbesi 277
Eyüb Sultan (r.a) 277
Eyüp Sabri Paşa 91, 124, 151, 180

F
Fahreddin Paşa 9, 260, 264
Fars 293
Farsça 18, 21, 310
Fas Şehri 292
Fatıma Sultan 212
Fâtımete'z Zehrâ Radıyallâhü Anhâ 275
Fatımi Halifeleri 150
Fatih 40, 158, 226, 277
Fatih Sultan Mehmed 11, 17, 21, 23, 158, 277
Fâtihâ 47, 49, 118, 341
Fatimiler 150
Fatma Sultan 251
Fener 158
Ferhat Paşa 75
Feth-i Şerif 79, 80
Fetih 77, 244
Fetih Sûresi 25, 75, 77, 178, 302
Fıkıh Kitapları 10
Firavun 152, 153, 290
Firavun'un Karısı Asiye 290
Fitil-i Buhur 18
Fransız Asıllı Barthlmy 96

G
Gasl-i Nebevî Suyu 148
Gassani 100
Gavsü'l Âzam Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri 234
Gelibolu 74
Gelibolulu Mustafa Âli 9
Giyecekler Bölümü 244
Gökhan Evliyaoğlu 69
Gubar-ı Şerif 198, 199
Gümüş Buhur Şamdan 35
Gümüş Buhurdan 255
Gümüş Şebekeli Taht 29
Güneş 21, 23

H
Habeşistan Hükümdarı Necaşi 127
Habib 121
Hac Muhafızı 74
Haccac 91
Hacer-i Mütekellim 124
Hacer-i Mütteka 124
Hacer-i Natık 124
Hacerü'l Esved 10, 33, 149, 170
Hacerü'l Esved Mahfazaları 170
Hâcet Penceresi 45
Hacı Bayram Veli 151, 277
Hacun Mevkii 73
Haçlı Ordusu 75
Haçova 75
Hademe-i Şâhâne 48
Hadimü'l Haremeyni'ş Şerifeyn 7
Hadis Kaynakları 127
Hadis Kitapları 15
Hadis-i Şerif 226, 251
Hakim 84
Hakimü'l Haremeyni'ş Şerifeyn 7
Haleb 7
Haliç 45, 46
Halid bin Velid (r.a) Kılıcı 9, 73, 312, 313, 316, 317, 318, 319, 321
Halife Mütevekkil 150
Halife Nâsır li-Dinillah 182

Halifeler 61
Halit Ziya Uşaklıgil 37
Hamidiye Camii 41, 47
Han Çiftliği 79
Hane-i Hassa Ağası 35
Harem 11
Harem Kapıcıları 80
Harem-i Hümayun 208
Harem-i Mekke 162, 165, 166
Harem-i Saadet 9
Harem-i Şerif 162, 170, 199, 204, 260
Harem-i Şerif Ağaları 204
Haremeyn 5
Haremeyn-i Muhteremeyn 168
Haremeyn-i Şerifeyn 182
Haremeyni'l Muhteremeyn 187
Haris b. Ebi Şemir el Gassani 100
Harun 153, 165, 290
Has Oda 9, 10, 11, 12, 17, 18, 21, 23, 25, 29, 31, 33, 35, 37, 45, 77, 83, 180, 187, 199, 252, 253, 254, 255, 277
Has Oda İmamı 36
Has Oda Koğuşu 31
Has Oda'lı 23
Has Odalar 23
Has Odalılar 17, 21, 35, 252, 270
Hasan 5, 123
Hasan Ağa 5
Hasan Can 5-49
Hasan Çelebi 270
Hasan Rıza 237, 241
Haseni 275
Hasodabaşı Mustafa Ağa Kethüda 155
Hassan 264
Hateme'l Enbiyâ 274
Hatib 7
Hattat Hafız Osman 243
Hattatlar 10
Havuzlu Taşlığa 45
Hayber 72
Hayber Savaşı 72
Hayber'in Fethi 277
Haydar Çelebi 8
Haydar Çelebi Ruznâmesi 8
Hazine 9, 11, 75
Hazine Bölümü 63
Hazine Dairesi 302
Hazine Eşyası 265
Hazine Kethüda 37
Hazine Kethüdası 18
Hazine Kethüdası Dairesi 37
Hazine Kethüdası Refik Bey 233
Hazine-i Enderûn-ı Hümayun 169
Hazine-i Humayun 339
Hazine-i Hümâyûn 212
Hazine-i Mekârimdefine-i Hazret-i Şâhâne 169
Hazine-i Mîrî 83
Hazrecin 71
Hazrecliler 71
Hazret-i Ayşe (r.anha) 178, 197
Hazret-i Ca'fer (r.a) 73
Hazret-i Ebû Bekir (r.a) 124, 197
Hazret-i Fahr-i Âlem'in (s.a.s) 151
Hazret-i Hasan 197
Hazret-i Hüseyin (r.a) 197
Hazret-i Hüseyin'in Cübbesi 228
Hazret-i İbrahim 155
Hazret-i Osman 91, 197
Hazret-i Peygamber 178, 196, 197, 207
Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) Kabir Toprağı 196
Hazret-i Davud 286
Hazret-i Ömer (r.a) Kılıcı 294
Hazret-i Adem (a.s) 124
Hazret-i Ali (r.a) Kılıcı 304, 305
Hazret-i Ali (r.a) 71, 72, 91, 277, 220
Hazret-i Ayşe 182, 200, 205
Hazret-i Ayşe (r.anhâ) Örtüsü 220
Hazret-i Davud (a.s) 33, 290
Hazret-i Davud (a.s) Kılıcı 286, 290
Hazret-i Ebû Bekir 101, 182, 194, 206, 292, 295
Hazret-i Ebû Bekir (r.a) Kılıcı 294, 295
Hazret-i Ebû Bekir'in Sakal-ı Şerifi 112
Hazret-i Fahr-i Kâinât 272
Hazret-i Fatıma 9, 168, 182, 194, 214, 216, 218
Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Seccadesi 214
Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Duvağı 216
Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Gömleği 210
Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Hırkası 212
Hazret-i Fatıma'nın (r.anha) Kabri 214
Hazret-i Fatıma'nın (r.anhâ) Sandığı 218
Hazret-i Fatıma'nın Kabri 169
Hazret-i Halid 73, 182
Hazret-i Halid'in Türbesi 277
Hazret-i Hamza 70
Hazret-i Harun (a.s) 290
Hazret-i Hüseyin (r.a) 9, 222, 224, 225
Hazret-i İbrahim 33, 115, 170
Hazret-i İbrahim'in (a.s) Tenceresi 155
Hazret-i İsa (a.s) 290
Hazret-i Mehdi 290
Hazret-i Mevlânâ 9, 23, 230
Hazret-i Mevlânâ'nın Tasları 230, 231
Hazret-i Muhammed (s.a.s) 11, 15, 29, 33, 37, 96, 98, 100, 144, 170, 198, 204, 206, 226, 243, 290, 331
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Yayı 142

Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Kılıçlarının Kılıfı 280
Hazret-i Muhammedeni'l Mustafâ 274
Hazret-i Mus'ab 71
Hazret-i Musa 33, 152
Hazret-i Musa'nın (a.s) Asası 152
Hazret-i Osman 33, 91, 95, 101, 149, 203, 301
Hazret-i Osman'ın (r.a) Kılıcı 301, 302, 304, 305, 332, 333, 335, 337
Hazret-i Osman'ın (r.a) Mushafı 91
Hazret-i Osman'ın (r.a.) Kılıcı 331
Hazret-i Ömer 33, 91, 101, 182, 194, 206, 252, 226, 297
Hazret-i Ömer'in (r.a) Kılıcı 295, 297, 299
Hazret-i Peygamber 7, 8, 9, 10, 11, 23, 36, 59, 70, 71, 72, 73, 74, 77, 83, 96, 102, 105, 109, 114, 115, 122, 124, 127, 129, 136, 139, 144, 146, 149, 150, 162, 168, 180, 182, 184, 192, 193, 199, 200, 201, 205, 226, 260, 263, 268, 272,
Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) Kabr-i Şerifi 184, 234
Hazret-i Peygamber'in (s.a.s) Kılıçları 9
Hazret-i Resûl-i Ekrem 165
Hazret-i Resûlullah'a (s.a.s) 199
Hazret-i Sehl 140
Hazret-i Yahya 158, 159
Hazret-i Yusuf 33, 156, 290
Hazret-i Yusuf'un (a.s) Sarığı 156
Hazret-i Zinnureyn 91
Helbum 292
Helvahane Defteri 18
Herfil Kapısı 292
Hırka 23, 40, 63, 71, 205, 224
Hırka Mahfazaları 23
Hırka-ı Saadet Ziyareti 34
Hırka-i Şerif 226
Hırka-i Saadet 8, 9, 23, 25, 29, 31, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 45, 55, 57, 59, 61, 63, 75, 83, 91, 150, 167, 198, 205, 208, 226, 265
Hırka-i Saadet Dairesi 108
Hırka-i Saadet Başmemurluğu 11
Hırka-i Saadet Çeşmesi 49
Hırka-i Saadet Dairesi 5, 10, 11, 17, 18, 35, 37, 40, 45, 47, 46, 47, 63, 69, 79, 91, 124, 138, 151, 162, 167, 168, 182, 198, 199, 207, 237, 244, 252, 265, 270, 272, 331
Hırka-i Saadet Destimâli 46
Hırka-i Saadet Duvarı 47
Hırka-i Saadet Erkânı 41
Hırka-i Saadet Kapısı 47
Hırka-i Saadet Kütüphanesi 270
Hırka-i Saadet Memurları 265
Hırka-i Saadet Odası 168
Hırka-i Saadet Sandısı 25, 29, 37, 208
Hırka-i Saadet Suyu 205
Hırka-i Saadet Ziyareti 33
Hırka-i Saadet Ziyaretleri 16, 37, 205
Hırka-i Saadeti 75
Hırka-i Şerif 9, 187, 226
Hırka-i Şerif Camii 15, 226
Hırka-i Şerif Şeyhleri 226
Hırka-i Şerifleri 11
Hicabe 162
Hicaz 7, 74, 127, 187, 293
Hicaz Bölgesi 127
Hicaz Emareti 7
Hicaz Kuvve-i Seferiye Kumandanı Fahreddin Paşa 260
Hicaz Yıldızları 39
Hicret-i Nebevîyye 292
Hil'at 7
Hilâfet 8, 41
Hilâfet Sancağı 244
Hilâfet Sembolü 15
Hilat 77
Hilye 237, 241, 243
Hilye Yesarizade Mustafa İzzet 237
Hilye-i Saadet 10, 243
Hilye-i Şerif 243
Hindistan 115, 124
Hırka-i Saadet Dairesi 34, 40
Hizip Gülleri 91
Hoca Sadeddin Efendi 5, 63, 75
Hoy Kaleleri 167
Hubab bin Münzir 71
Hubr 292
Hudeybiye Umresi 102
Hulefâ-i Râşidîn 244
Hurma Ağaçları 201
Hücre 260
Hücre-i Saadet 199
Hücre-i Muattara 198
Hücre-i Saadet 178, 180, 182, 197, 199, 204, 206, 214, 260
Hücre-i Saadet Anahtarları 252
Hücre-i Saadet Duvarı 252
Hücre-i Saadeti 168, 187
Hücre-i Şerif 260
Hüdâi Dergâhı Şeyhi Talib Efendi 122
Hükümdar 79, 83
Hükümdar III. Mehmed 75
Hükümet Konağı 74
Hümeze 33
Hüseyin (r.anhüm) 123
Hüseyn 275
Hüzzam 37
Hazret-i Davud 9
Hazret-i Ebû Bekir'in Sakal-ı Şerifi 109
Hazret-i Ebû Bekir 9

Hazret-i İbrahim 9
Hazret-i Mevlânâ 21
Hazret-i Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled 277
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Hırka-i Şerif'i 8
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Kılıcının Kabzası 8
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Mührü 101
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Nalını 8
Hazret-i Muhammed'in (s.a.s) Oku 8
Hazret-i Musa 9, 153
Hazret-i Osman 8, 9, 302
Hazret-i Ömer 9
Hazret-i Yusuf 9

ı
ı. Abdülhamid 63
ı. Ahmed 115, 174, 187
ı. Ahmet 63
ı. Dünya Harbi 83
ı. Dünya Savaşı 9, 122, 233, 260, 265
ıı. Abdülhamid 7
ıı. Bayezid 158
ıı. Mahmud 81
ıı. Meşsrutiyet 79
ıı. Murad 277
ıı.Mahmud 23
ııı. Ahmet 5
ııı. Mehmed 25
ııı. Murad 61, 158
III. Selim 79
ıV. Mehmed 79, 81
IV. Mehmed (Avcı) 63
ıV. Murad 75, 165
ırak'ın Vâsıt Şehri 232
ırakeyn 293

İ
İbni Sa'd 149
İbni Siyat Deccal 293
İbrâhim 115
İbrahim Aleyhisselâm 70, 115
İbrahim bin eş Şeyh Muhammed 244
İbranice 290, 292
İç Kale 74
İçoğlanları 31
İkinci Meşrutiyet 79
İlhan 264
İmam 39, 77
İmam-ı Âzam 9, 169
İmam-ı Âzam Hazretleri'nin Türbesi 169
İmam-ı Kastalani 115
İmam-ı Şaranî Hazretlerinin tacı 234
İmam-ı Şaranî Hazretleri 234
İmam-ı Şaranî 9
İmam-ı Âzam'ın Cübbesi 228
İrini Kilisesi 48
İsa 286, 292, 293
İskenderiye 8
İskenderiye Hazinesi 16
İskenderiye Limanı 8
İslâm Âlemi 8
İslâm Askerleri 73
İslâm Büyükleri 15, 9
İslâm Dini 7, 59
İslâm Halifesi 40
İslâm Hükümdarları 151
İslâm Kaynakları 115
İslâm Kumandanı 102
İslâm Tarihi 225, 276, 277
İslâm Ululları 11
İslâm Vilayetleri 15, 91
İslâmiyet 96
İsm-i Celâl 244
İsm-i Nebî 244
İsmail Aleyhisselâm 70
İsmail Hakkı Bursevî 105
İspanya Elçisi Clavijo 158
İsrailoğulları 153
İstanbul 16, 7, 8, 9, 35, 41, 74, 75, 83, 91, 101, 115, 123, 129, 158, 162, 168, 180, 182, 184, 187, 226, 260, 265, 272
İstanbul Millet Kütüphanesi Manzum Eserler Bölümü 129
İstavroz Bahçesi 187
ıstavroz Sarayı 63
İşlemeli Keçe Seccade 259
İznik Çini Pano 25
İznik İşi 29

K
Ka'b 59, 61
Ka'b bin Züheyr 15, 59
Kâbe 7, 10, 70, 115, 162, 170, 172, 174, 178, 182, 187, 197, 199, 207
Kâbe Anahtarı 75, 122, 162, 163
Kâbe Binası 170
Kâbe Kapısı 187
Kâbe Kilidi 10, 160
Kâbe Maketleri 207
Kâbe Oluğu 174, 176
Kâbe Örtüsü 10, 33, 46, 47, 109, 182, 189
Kâbe'nin Anahtarı 70
Kâbe'nin Kapı Perdesi 182
Kâbe-i Muazzama 9, 10, 151, 162, 168, 178, 182
Kâbe-i Muazzama'nın Altın Oluğu 8
Kâbe-i Şerif 172, 233

Kâbe-i Ulyâ 70
Kabir Toprakları 10
Kabr-i Peygamberi 178
Kabr-i Saadet 10, 182, 187, 197, 199
Kabr-i Saadet Örtüleri 182
Kabr-i Seyyidetü'n Nisa 214
Kabr-i Şerif 198, 199
Kadeh-i Şerif 16, 9, 139, 140
Kadem Dergahı Şeyhi 124
Kadem Köyü 124
Kadem-î Şerif 74, 115, 116, 118, 120, 121, 122, 123, 124
Kadem-î Şerif levhaları 118
Kadem-î Şerif Resmi 123
Kadem-î Şerif Tekkesi 124
Kadem-î Şerifler 9, 33, 115, 118, 121, 124
Kadir Geceleri 88, 109, 124
Kadir Sûresi 88
Kadiri Tarikatı 234
Kahire 7, 91, 115, 277
Kalavun Devleti 292
Kamîs-i Fahrü'n Nisâ 210
Kamîs-i Seyyidü'l Şühedâ 222
Kandil Geceleri 106, 122
Kanunî Sultan Süleyman 156, 270
Kanuni 74
Kapı Ağası 77
Kapı Ağası Dairesi 77
Kapı Ağası Hasan Ağa 5
Kapıkulu Ocakları 81
Kapıkulu Süvarileri 79
Kara Mustafa Paşa 79
Kara Oğuz 264
Karahisarî 270
Kars 40
Kaside 252
Kaside-i Bürde 25, 59, 66
Kavanin-i Osmani 9
Kayı Boyu 302
Kays bin Sa'd bin Ubade 73
Kazaskerler 79
Kelâm-ı Kadîm 46, 91
Kelime-i Tevhid 5, 17, 48, 84, 85, 160, 212, 237, 239, 318
Kerbela 225
Kerbela Hadisesi 225
Kerbela Toprağı 225
Kevkeb-i Dürri 260, 268
Kevser 39
Kıbrıs 158
Kıbtîler 153
Kılıç 9
Kılıç Kuşanma Merasimi 297
Kılıç Kuşanma Töreleri 302
Kılıç Kuşanma Merasimleri 276
Kılıç Kuşanmak 277
Kıpt İncili 96
Kıpt Kavmi Hükümdarı Mukavkıs 33, 96
Kıpt Manastırı 96
Kıptî Kavmi 153
Kırım Hanı Sülalesi 212, 251
Kırmızı Alem 8
Kısas-ı Enbiya 152
Kıyade 70
Kızıldeniz 152
Kilitdarlık 162
Kisve-i Saadet 182, 184, 187, 198, 265
Kisve-i Şerîfe 109, 187, 190, 198
Kitabe 18, 23, 31, 45, 95, 321
Koğuş 31
Koğuş Kapısı 21
Konya 265
Konya Valisi 167
Kölemen Devleti 7
Kubbe 23
Kubbe-i Saadet 180
Kubbealtı 41, 48
Kubbet'üs-sahra 121, 207
Kubbetü's-sahra Kayası 115
Kubbetü's-sahra'nın Maketi 207
Kuds 118
Kudüs 73, 115, 118, 207
Kudüs Patriği 207
Kûfî Hat 96, 101
Kûfi 214
Kumaş 9
Kur'an 40, 68, 79, 167
Kur'an Âyetleri 84, 220
Kur'an-ı Kerim 16, 8, 9, 10, 33, 35, 36, 37, 40, 77, 87, 88, 89, 90, 91, 162, 210, 260, 270
Kureyş 70, 144, 162, 170
Künhü'l Ahbar 9
Kütüphane 9, 77

L
Lâle Bahçesi 37, 41
Lebid 264
Lefkoşe Kalesi 158
Levhalar 237
Levnî 23
Leyle-i Regaib 109
Lihye-i Saadet 109
Liva 71
Liva-i Hadrâ 83
Liva-i Nebevî 74

Liva-i Peygamberî 71
Liva-i Saadet 70, 74
Liva-i Şerif 74
Liva-i Şerif Takımı 80
Lütfi Efendi Mizâb-ı Kâbe 174

M
Macaristan 75
Magrib Devleti 292
Mahmel-i Şerif 74
Mahmud Hüdâî Hazretleri 233
Maide Sûresi 144
Makam-ı İbrahim 115, 168
Mâmer bin Abdullah 102
Mara Despina 158
Marmara 41
Meb'ûsân 48
Mecidiye Kasrı 41
Mecusi 98, 290, 292
Medîne 7, 9, 59, 70, 91, 124, 139, 144, 149, 151, 166, 169, 178, 182, 187, 197, 198, 200, 201, 204, 206, 237, 252, 260, 272
Medîne Kaleleri 7
Medîne Muhafızı 9
Medîne Mücavirleri 272
Medîne Müdafaası 264
Medîne Toprağı 200
Medîne'nin Şifalı Toprağı 200
Medîneliler 149, 151, 178, 204
Mehdi 293
Mehmed bin Abdullah 301
Mehmet Paşa Köşkü 79
Mehterhâne Takımı 48
Mekke 7, 8, 70, 71, 74, 91, 124, 162, 178, 182, 187, 237, 260, 272
Mekke Emiri 167, 182
Mekke Emiri Seyyit Berekâtoğlu Şerif Ebu Nümey 8
Mekke Emiri Şerif Berekât 7
Mekke Emiri Zeyd bin Muhsin 162
Mekke Kuşatması 170
Mekke Şerifi 16, 7, 165
Mekke Şerifi Ebü'l Berekât 162
Mekke ve Medîne 8
Mekke'nin Anahtarı 8
Mekke'nin Fethi 73
Mekke-i Mükerrem 165, 166, 205, 244
Melik 290, 292
Melik Darut 292
Melik Defnu 292
Melik Lahud 292
Melik Melc 292
Melik Melmum 292
Melik Meymun 292
Melik Mukavkıs 290
Melik Müeyyed Camii 7
Melik Ranan 292
Melik Sencer 290
Melik Şem'un 290
Melik Şid 292
Melik Zahir Baybars Sici 292
Melik Zahir Camii 7
Memlûk 23, 149
Memlûk Üslubu 45
Memlûklar 61
Memlük Alemi 136
Meryem Ana Kilisesi 158
Mescid-i Aksa 207
Mescid-i Haram 207
Mescid-i Nebevî 10, 149, 180, 182, 187, 201, 203, 206, 237, 252, 260
Mescid-i Nebevî Kapıları 168
Mescid-i Nebevî Minberine 190
Mescid-i Nebevî'nin Maketi 206
Meşrutiyet Dönemi 37
Mevahib-i Ledünniye 115
Mevkib-i Hac Muhafızı 74
Mevkib-i Hümayun 63
Mısır 16, 7, 10, 74, 96, 115, 118, 138, 152, 153, 156, 182, 290, 292, 293
Mısır Fethi 16, 39, 45, 156, 162
Mısır Fütuhatı 290
Mısır Halkı 153
Mısır Hükümdarlığı 152
Mısır Meliki Mukavkıs 290
Mısır Memlük Devri 138
Mısır Seferi 7, 8, 23
Mısır Sultanları 7
Mısır Valisi Hayırbay 74
Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa 91
Mısriyye Meşayihinden Mehmed Emin Efendi 198
Miftah 169
Miftah Alayı 162
Miftah-ı Kâbe-i Muazzama 168
Miftah-ı Şerîf 162, 165, 167
Mihrişah Valide Sultan Türbesi 124
Mildan 8
Minber-i Nebî 187
Minber-i Şerif Sancağı 190
Mir'atü'l Harameyn 124, 151
Mir-i Âlem 80
Mirac 115, 118, 207
Mirac Hatırası 121, 123
Moğol İstilası 151
Moğollar 74, 151

Muallaka 264
Muaviye 61, 149, 292
Muaviye b. Süfyan 61
Muaz bin Cebel Hazretleri 9, 339
Muaz bin Cebel Sahibü Resûlullah" kitabesi 341
Muaz bin Cebel'in (r.a) Kılıcı 339, 341
Muhacirler 71
Muhafiz 7
Muhammed (s.a.s) 39, 59, 63, 75, 84, 98, 100, 118, 127, 136, 166, 170, 192, 257, 282, 286, 292, 293, 302, 316, 337, 341
Muhammed ibni Ebubekr 292
Mukaddes Emânetler 8, 9, 11, 12, 17, 29, 33, 35, 75, 96, 101, 122, 144, 156, 170, 174, 187, 198, 252, 257, 265, 277
Mukaddes Emânetler Dairesi 11, 178, 200
Muktefi 151
Mum Alayı 260
Mum Hazinesi 260
Murassa Sorguç 77
Mus'ab (r.a) 71
Mus'ab bin Umeyr (r.a) 71, 73
Musa (a.s) 136, 152, 153, 165, 230, 286, 290
Mushaf-ı Şerif 270
Mustafa (s.a.s) 136
Musul Vâlisi 167
Mute 73
Mute Harbi 73
Muvacehe-i Saadet 260
Muvacehe-i Şerife 268
Mübârek Emânetler 11
Mübarek Kılıçlar 276
Müezzin 77
Müezzin el-Fâtihâ 260
Mühr-i Saadet 101
Mühr-i Şerif 9
Mühür 101, 251
Müminler 98
Müseylemetü'l Kezzab 33, 98
Müslüman 71, 96, 124, 144, 168, 260, 272
Müsterşid Billah 150
Müze 9, 11, 12, 33, 79, 252
Müze Müdürü Tahsin Öz 11

N
Na'l-i Resûl Manzumesi 129, 130
Na'l-i Saadet 129, 136, 137, 138
Na'l-i Saadet Kalıbı 136
Na'l-i Saadet Mahfazası 127
Na'l-i Şerif 138
Na'leyn-i Saadet 125, 127
Na'leyn-i Şerifeyn 136
Naat 48
Naibü'l Harem 252, 260
Nakibüleşraf 80, 277
Nakş-ı Kadem 138
Nakş-ı Kadem-î Peygamberî 114, 118
Nakş-ı Kadem-î Şerif 121
Nakş-ı Kadem-î 116
Na'l-i Saadet 128, 129
Nalın-ı Saadet 9, 16, 122, 138, 233
Name-i Saadet 88, 99
Nasr Sûre 244
Nebatice Yazılar 290
Nebi Aleyhisselâm 292
Nebi Sallallahü Aleyhi ve Sellem 292
Nebiyyullah Circis Aleyhissalâtü ve's Selâm 195
Nebiyyullah Danyal Aleyhissalâtü ve's Selâm 195
Nebiyyullah Şît Aleyhissalâtü ve's Selâm 195
Nebiyyullah Yuşa' Aleyhisselâm 290
Nebiyyullah Zekeriyya 292
Necaşi 149
Necef 266
Necef Gülabdan 266
Necid Bölgesi 144
Necran Kilisesi Başpapaz 149
Necrani 292
Nesih 95, 214, 220
Niğbolu Zaferi 277
Nizamiye Alay Emiri Ahmed Bey 121
Nu'man bin Ruhayla (r.a) 71
Nuh Peygamber'in Tenceresi 8
Nur Sûresi 25
Nureddin Zengî 105
Nureddin-i Şehid Türbesi 105
Nurullah Paşa 167

O
Orta Kapı 41, 48, 77, 79
Osman 84, 149, 162, 302
Osman bin Affan 332, 335, 337
Osman bin Talha 162
Osman Gazi 277, 302
Osman Nuri Paşa 167
Osman radıyallahü anh 121
Osman-ı Zinnureyn 7
Osmanlı 158, 178, 187
Osmanlı Alemi 137
Osmanlı Askeri 292
Osmanlı Askerleri 290, 292
Osmanlı Devleti 7, 41, 80, 81, 292
Osmanlı Devri 29, 187
Osmanlı Donanması 158
Osmanlı Dönemi 129, 138, 187, 199
Osmanlı Dünyası 270

Osmanlı Hânedânı 61
Osmanlı Hânedânı 41
Osmanlı Ordusu 75
Osmanlı Padişahı 48
Osmanlı Padişahları 7, 115, 162, 297
Osmanlı Rûhu 48
Osmanlı Sancağı 7
Osmanlı Sarayı 158
Osmanlı Tahtı 41
Osmanlı Tarihi 8, 49
Osmanlı Türkçesi 91
Osmanlıca 243
Osmanlılar 74, 83, 182, 187, 277, 290, 293, 302
Osmanoğulları 277
Osmanoğulları Devleti 293

Ö
Öd Ağacı 252
Ömer 84, 165, 302
Ömer bin Abdülaziz 139, 140, 197
Ömer bin Akil 292
Ömer Hattab 297
Ömer Radıyallahü Anh 121
Ömerü'l Faruk 7

P
Padişah 5, 9, 11, 16, 17, 18, 23, 31, 33, 35, 36, 37, 45, 63, 75, 77, 79, 167, 187, 208, 233, 265, 272, 277, 302
Padişah Cülûslar 182
Padişah Dairesi 31
Padişah İmamlar 36
Padişah Ketebeli Levhalar 10
Padişah Macunu 33
Padişah Vahideddin 49
Paşmak-ı Şerif 128, 129, 136
Perdedarlık 162
Perdedarlık Vazifesi 70
Periblebtos Kilisesi 158
Pertevniyal 127
Peşkir Ağası 35
Peygamber (s.a.s) 7, 15, 63, 68, 74, 80, 84, 102, 105, 114, 139, 148, 165, 178, 182, 199, 243, 264
Peygamber (s.a.s) Sancağı 81
Peygamber Ailesi 225
Peygamber Aleyhisselâm (s.a.s) 36, 70, 102, 125, 144, 149, 182, 187, 198, 252
Peygamber Efendimiz (s.a.s) 9, 73, 168, 214
Peygamberler 9
Peygamberlerin Kabirlerinin Örtüleri 195
Piyâde Efrâdı 48

R
Rab 88, 165, 200
Rabıta-i Asitane 9
Ramazân 33, 34, 35, 37, 39, 208, 226, 260
Ramazan Geceleri 260
Ramazan Ziyareti 34
Rasim Efendi 11
Rasullullah (s.a.s) 7, 72, 73, 115
Ravza 178, 208, 264
Ravza-i Mutahhara
Ravza-i Mutahhara 178, 182, 187, 199, 201, 204
Ravza-i Mübâreke 272
Ravza-i Mütahhare 9, 151, 272
Ravza-i Pâk-i Mutahharesi 274
Ravza-i Peygamber 45
Ray 71
Resm-i Kadem-î Şerif 123
Resûl (s.a.s) 5, 39, 59, 100
Resûl-i Ekrem 169, 199
Resûlullah (s.a.s) 15, 45, 55, 59, 68, 71, 73, 83, 101, 102, 118, 139, 140, 149, 150, 162, 182, 200, 243, 264, 272, 274, 275, 278, 292
Resûlullah Aleyhisselâm 127, 149, 252
Resûlullah Efendimiz (s.a.s) 36
Resûlullah'ın (s.a.s) Kâtibi Ebü'l Hasan'ın (r.a) Kılıcı 306
Resûlullah'ın (s.a.s) Kılıcı 278, 282
Resûlü 72, 292
Resûlü Muhammed 96
Revan 45, 167
Revan Günü 39
Revan Köşkü 11
Rık'a Hat 295
Ricâl-i İlmîye 48
Rik'a Hatla İhlas Suresi, Ayete'l Kürsi 341
Rika Hattı 272
Rikabdar Ağa 35
Rodos Muhasarası 74
Rodos Şövalyeleri 158
Rokoko Motifler 25
Roma İmparatorluğu 70
Rufai Tarikatinin Piri Ahmed Rufai Hazretleri 232
Ruh 88
Rum Olan Ahmed 292
Rûmî Deseni 305
Rûmî Düzenlemesi 318
Rûmîli 310
Ruşen Eşref Ünaydın 37
Ruznâmeci 8
Rükn-i ırakî 172
Rüsten Diyarı 293
Rüşt 293

S
Sa'd 84
Sa'd bin Muaz (r.a) 71
Sa'd bin Ubade 71, 73
Sa'd el Karazî 149
Sa'd ibni Mes'ud 136
Sabâ 37
Sacak-ı Şerif 83
Sadaret Kaymakamı 79
Sadrâzam 33, 35, 36, 75, 77, 79
Sadrâzam Benderli Selim Mehmed Paşa 81
Sadrâzam Halil Hamid Paşa 124
Sadrâzamın Otağı 79
Sah Damga 254
Sahabe Kılıcı 327, 329
Sahabe-i Kiram 15, 327, 339
Said 84
Said bin Ubeyde el-Ensarî 343
Said bin Ubeyde (r.a) Kılıcı 343
Saide 96
Sakal-ı Şerif 8, 33, 102, 103, 105, 106, 108, 109, 207
Sakal-ı Şerif Mahfazası 33, 104, 108, 110
Salât 1
Salât-ü Selâm 36, 199, 252, 260, 293
Salavat-ı Şerifeler 35, 105, 230
Saltanat Tahtı 17
Samatya 124
Sanat Tarihi 16
Sancak 70, 71, 73, 77, 81, 83
Sancak Çadırı 79
Sancak Kelam-ı Kadim 85, 87
Sancak Kelâm-ı Kadim Mahfazaları 33
Sancak Köşkü 79
Sancak-ı Şerif 8, 9, 16, 29, 63, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 79, 80, 81, 83, 84
Sancak-ı Şerif Alemi 85
Sancak-ı Şerif Sandığı 75
Sancak-ı Şerif Şeyhi 80
Sancakdar 80
Sancakdarlık Vazifesini 70
Sancaklar 87
Sandal Ağacı 252, 254
Saraçhane 79
Saray 8, 11, 25, 33, 34, 35, 41, 49, 79, 80, 109, 124, 182, 205, 233
Saray Ağaları 48
Saray Erkânı 48
Saray İlaçları 18
Sarayburnu 41, 162
Sedefkâr Vâsıf Usta 21, 23
Seferli Koğuşu 35
Sehl 139
Sehl İbn-i Sa'd 139, 140
Selim 40
Selim Han 7
Selimî 156
Seniyyetülmere 70
Serdar 81
Serdar-ı Ekrem 75, 79
Serdar-ı Ekrem Sinan Paşa 75
Serendip Adası 124
Serir 180
Seyf-i Mübarekler 277
Seyf-i Nebevî 278, 279, 282
Seyyid 75, 80
Seyyid Ahmed Hüsameddin Rükkâlî Efendi 244
Sır Kâtibinin Hücresi 31
Sırbistan 158
Sırp Prensesi 158
Sifülbahr 70
Sikayet Vazifesi 70, 162
Silah 9
Silah Bölümündeki Sahabe Kılıçları 331
Silahdar 17, 23
Silahdar Ağa 33, 35, 77
Silahdar Hazinesi 11, 33
Silahdâr-ı Şehriyârî Ali Bey 187
Silahtar Hamamı 31
Sipah Bölüğü 79
Sipah Bölüğü Ağası 79
Sipahi 35, 77
Sipahi Ağaları 35
Siyer-i Nebi 10
Sofa 21
Sofu Halet Efendi 230
Sri Lanka 124
Sultan Abdülaziz 61, 63, 109, 168, 169, 272
Sultan Abdülhamid 41, 45, 46, 47, 49
Sultan Abdülhamid-i Sânî 41
Sultan Abdülmecid 96, 118, 121, 167, 180, 206, 226, 260, 263
Sultan Ahmed 17, 118, 182, 187, 260
Sultan Ahmed Türbesi 118, 124
Sultan Ahmed-i Sâlis Kütüphanesi 41, 47
Sultan Aziz 63
Sultan Gavri İskenderiye Kalesi Hazinesi 8
Sultan Halid bin Velid 312
Sultan ı. Abdülhamid 123, 124
Sultan ı. Ahmed 23, 114, 142, 151, 182, 184, 233, 260, 268
Sultan ı. Selim 23
Sultan İbrahim 160
Sultan İbrahim'in Sünnet Odası 45
Sultan ıı. Abdülhamid 40, 118, 122, 207, 232, 254

Sultan ıı. Mahmud 10, 11, 21, 25, 29, 45, 168, 205
Sultan ıı. Murad 158, 316
Sultan ıı. Süleyman 156
Sultan ııı. Ahmed 17, 23, 237, 239
Sultan ııı. Ahmed'in Tuğrası 17
Sultan ııı. Mehmed 57, 63
Sultan ııı. Murad 23, 61, 172, 270, 302
Sultan ııı. Mustafa 123, 267
Sultan ııı. Selim 253
Sultan ıV. Mehmed 122
Sultan ıV. Murad 23, 31, 162, 163, 176
Sultan Kayıtbay 115
Sultan Mahmud 45
Sultan Mahmud Türbesi 41, 48
Sultan Mehmed Hazretleri 155
Sultan Murad Han-ı Râbi' 167
Sultan Reşad 49, 244, 265
Sultan Selim 45
Sultan Selim-i Sâlis 48
Sultan Sencer 150
Sultan Türbesi 115
Sultan Vl. Murad 167
Sultanahmed Cami-i Şerif'i Minber Kapısı 81
Sultanahmed Camii 81, 115
Sultanlar 109
Sultanü'r-Rum 277
Sûre-i Fetih 79
Suriye Bölgesi 155
Suriye'de Bizans İmparatorluğu 100
Surre 9
Surre Alayı 267
Surre Emini 74
Surre-i Hümayûn 74
Surre-i Hüseyniyye 166
Süleyman 286
Süleyman Aleyhisselâm 290
Süleymanname 18
Sülüs hat 214
Sürre Alayları 260
Süryanice 290
Süveyş Denizi 153
Süyûf-ı Mübâreke 277, 331

Ş
Şadırvan Kapısı 17, 49
Şadırvanlı Kubbe 21
Şadırvanlı Sofa 17, 18, 21
Şair Ka'b 59
Şâir Senih 123
Şam 7, 9, 74, 75, 105, 123, 149, 293
Şam Ahalisi 74
Şam Emirlerinden Emir Sibay 139
Şam Hazinesi 74
Şam Kalesi 74
Şam Melikleri 105
Şam Valisi 74
Şam Yeniçerileri 74
Şamdanhane 33
Şâzelî dergâhı dervişleri 48
Şazelî Dergâhı Şeyhleri 48
Şebeke-i Saadet 214
Şehname 63
Şehzâde Selim Efendi 41
Şehzâdegân 48
Şehzâdeler 41, 47
Şerîat-i Ahmediyye 274, 275
Şerif 75
Şeyh Ebülhüda Efendi 232
Şeyh Edebali 277
Şeyh Efendi 77, 124, 277
Şeyh Muhammed Mennûfî 166
Şeyh Muhammed Ziyad 124
Şeyh Vanî Efendi 79
Şeyhü'l-Harem 252, 260
Şeyhü'l-Harem Ziver Bey 260
Şeyhü'l-Harem Mehmed Emin Bey 169
Şeyhü'l-İslâm 34, 35, 36, 77, 79, 187, 277
Şeyhü'l-İslâm Hayri Efendi 233
Şimşirlik 46
Şuayb (a.s) 152
Şurahbil İbn-i Hasene 9
Şükrullah Efendi 226
Şükrü Bey 265

T
Taberî 152
Tabiin Müfessirlerinden Mücahid 115
Tac 234
Tac giyme törenleri 277
Tâhâ 199
Tahsin Öz 16, 12, 91, 144
Taht 25, 77
Taht Odası 17
Taht-ı Hümayun 9
Takkeler 234
Taklid-i Seyf (kılıç kuşanma) Merasimi 277
Talha 84
Talik Yazı 310
Talikzade Suphi Çelebi 63
Talût 165
Tanzimat 37
Tarîkat-i Muhammediyye 274
Tarihçi Tayyarzâde 118
Tarikat Tacları 234

Tarikat-i Aliyye-i 198
Tebbet Suresi 87
Teberrükât 11
Tebriz 167
Tefsirler 10
Tekâsür Sûresi 33, 89
Tekbir 48, 252
Teşrif 7
Teşrifat Memurları 48
Tevarih-i Hulefa 152
Tevbe Direkleri 180
Tevbe Kapısı 8, 10, 172
Tevbe Kapısı Kanadı 172
Teyemmüm Taşı 144
Tezhip 91
Tıbb-ı Nebevî 200
Topkapı 79
Topkapı Sarayı 15, 7, 8, 9, 11, 12, 34, 35, 41, 91, 109, 122, 123, 129, 151, 156, 212, 226, 252, 260, 265, 277
Topkapı Sarayı Hazinesi 59, 63
Topkapı Sarayı Kütüphanesi 270
Topkapı Sarayı Mukaddes Emânetler Dairesi 83
Topkapı Sarayı Mukaddes Emânetler Dairesi 9, 118, 233, 234
Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Bölümü 260
Topkapı Sarayı Müzesi Hırka-i Saadet Kitaplığı 10
Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi 63
Topkapı Sarayı Silah Bölümü 138, 331
Topkapı Sarayı'nın Hazinesi 9
Trablusgarb 118, 121
Tubba 182
Tuğra 17
Tuhfe-i Atâiyye 105
Tur 136
Tülbent Ağası 29
Türbe 15
Türk 12, 39, 264
Türk Milleti 12, 39
Türk Süsleme Motifleri 23
Türkçe 63, 84, 264, 290
U
Ubeyde bin Hâris bin Abdülmuttalib 70
Uhud 15, 9, 71, 73
Uhud Savaşı 146, 149
Ukab 70, 71, 72, 74, 77, 83
Ulema 34, 47
Urcun 149
Useyd bin Hudeyr 71
Utbe bin Ebû Vakkas 146

Ü
Ümerâ 48
Ümeyyeoğulları 70
Ümmet-i Muhammed 83
Ümmü Ubeyde Karyesi 232
Ümmü Umâre 102
Üsküdar 118, 182, 233
Üsküdar Şeyh Camii 121
Üsküdar Şeyh Camii Hatibi Talib Efendi 122, 233

V
Vaftizci Yahya 158
Vahiy Katipleri 33, 88, 89, 90
Vahy Katibi 91
Vak'a-i Hayriye 81
Vak'anüvis Ahmed Refik Bey 40
Vakidi 146
Vakit gazetesi 40
Vali 7
Valide Sultan 109
Veda Haccı 15, 102, 149
Vefk 220
Vefk yazılı Yeşil Atlas 251
Vefkli Tas 247, 249
Vehhabiler 9, 168
Vekayiname 23
Veliahd-ı Saltanat 47
Veysel Karani 9, 15, 33, 226, 226
Veysel Karani (Uveys-el Karnî) Hazretleri'nin Külahı 8, 22
Vezir 35
Vezir-i azam 34, 79
Vezir-i Azam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa 79
Vı. Mehmed (Vahideddin) 146
Vıı. Konstantin 158
VI. Murad 167
Vüfud Kapısı 178

Y
Yâdigâr-ı Şemsî 151
Yahudi 98
Yahya 286, 292
Yahya Aleyhisselâm 158
Yahya Kemal 40
Yalancı Müseylime 99
Yâsîn 199
Yasin Sûreleri 77
Yavuz 5, 7, 8
Yavuz Sultan Selim 16, 5, 7, 8, 9, 34, 40, 45, 61, 74, 81, 138, 156, 162, 167, 182, 277
Yavuz Sultan Selim'in Sancağı 7
Yedinci Emevi Halifesi Ömer bin Abdülaziz 139
Yemanî Bir Kılıç 73
Yemen 226

Yemen Hükümdarlarından Kerb bin Es'ad 182
Yemen Kumaşları 182
Yeniçeri 35, 39, 75, 81, 83
Yeniçeri Ağaları 35
Yeniçeri Ocağı 81
Yesarizade 237
Yeşil Kubbe 206
Yıldırım 277
Yıldırım Bayezid 277
Yıldız 41
Yıldızlar 21, 23
Yusuf 208
Yusuf Aleyhisselâm 195, 290, 292
Yusuf Aleyhisselâm'ın hazinesi 292
Yusuf Peygamber'in Sarığı 8
Yusuf Sıddık'ın Hazinesi 292
Yusufî 156
Yuşa 286

Z
Zâbit 47
Zâbitân 48
Zahâyir-i Nebevîyye 105
Zahir 292
Zat-ı Risaletpenâhileri 71
Zekeriyya 286
Zemzem Kuyusu 115
Zemzem Suyu 36, 205
Zemzem Sürahileri 33, 205
Zemzem-i Şerif 70
Zeyd b. Hârise (r.a) 72
Zeyd bin Hârise (r.a) 73
Zeyd bin Muhsin 165
Zeynel Abidin'in (r.a) Kılıcı 322, 323
Zilkade Ayı 252
Zübdetü't Tevarih 9
Zübeyr 84
Zübeyr bin Avvam 73, 149
Zübeyr bin Avvam'ın (r.a) Kılıcı 324, 325
Zübeyr İbn-i Avvam 9
Zübeyr (r.a) 149
Züheyr oğlu Ka'b (r.a) 55, 59
Zülfikâr 301, 305
Zümrüt askı 267

"Basmasa mübârek kademin rûy-i zemîne
Pâk etmez idi kimseyi hâk ile teyemmüm"